

12295

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

DEDE ÖMER RÜŞENİ
(HAYÂTI, ESERLERİ VE DİVÂNININ TENKİDLİ METNİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DAŖIŞMAN
Prof. Dr. HÜSEYİN AYAN

HAZIRLAYAN
SEMRA AYDEMİR

KONYA — 1990

RÜŞENİYYE TARİKATI

Dede Ömer Rüşeni tarafından tesis edilen Rüşeniyye, Halvetiliğin dört şubelerinden birincisidir. İkinci kol Hacı Halife denen Amasyalı Cemâleddin-i Aksarâyî (ölm. 899 H/1494 M)'nin kurduğu Cemâliyye, üçüncüsü Manisalı Şemsüddin Ahmed (ölm. 910 H/1504 M)'in mü'essisi olduğu Ahmediyye ve dördüncüsü ise, Şemsüddin Ahmed Sivâsî (ölm. 1006 H/1597 M)'ye mensub Şemsiyye (Sivasiyye) dir¹.

Halvetilik, Ebû Abdullah Sirâcüddin Ömer bin Ekme-lüddin Lâhicî (ölm. 750 H/1349-50 veya 800 H/1397 M) tarafından tesis edilmiştir. Sirâcüddin, Harzem'e gidip amcası Kerimüddin Muhammed bin Nûrû'l-Halvetî (ölm. 717 H/1317 M) ye intisab etmiş, onun ölümünden sonra da post-nişin olmuştur². Zamanının büyük bir kısmını halvette geçirdiği ve halvette kalmayı çok sevdiği için kendisine ayrıca Halvetî lakabı verilmiştir³. Mehmet Ali İştîp, "Halvetî-فلوتى" kelimesinin eski lügat kitaplarında şöyle açıklandığını kaydedir: "ح" hülûs-ı kalb, "ل" lezzet, "و" vefâ, "ت" temkin, "ى" mücâhede⁴.

Halvetiliğin genel kuralları Şeyh Sirâcüddin tarafından konmuştur. Tarikatin temeli "Zikru'llah", yani her zaman Allah'ın adlarını anmaktır. İnsan kendini her türlü geçici heveslerden, dünya nimetlerinden kurtararak "Hakk"a yönelmelidir. Zikrin amacı, Tanrı'dan başka bir varlığı düşünmemek, her varlık türünde Tanrı'yı görmek, çokluktan kurtularak birliğe ulaşmaktır⁵. Halvetîlere göre zikir üç

1 Abdülbâkî Gölpınarlı, "Halvetilik", Türk Ansiklopedisi, C.18, s.420-23.

2 Abdülbâkî Gölpınarlı, a.g.m. s.420-21.

3 Selçuk Eraydın, Tasavvuf ve Tarikatler, İstanbul, Ma'arif Yayınları, 1981, s.236.

4 Mehmet Ali İştîp, Tasavvuf ve Halvetilik, İstanbul, Yenilik Matba'ası, 1968, s.44.

5 İsmail Erünsal, "Halvetilik veya Halvetiyye", Meydan Larousse, C.5, s.566.

İ Ç İ N D E K İ L E R

	sahife
ÖNSÖZ.....	II-III
GİRİŞ.....	I-69
RÜŞENİ'NİN YAŞADIĞI DEVRE TOPLUCA BAKIŞI.....	1-12
A.Siyâsi Durum.....	1-4
B.Edebî Durum.....	4-12
RÜŞENİ'NİN HAYATI.....	13-17
RÜŞENİYYE TARİKATI.....	18-20
RÜŞENİ'NİN ESERLERİ.....	21-25
1.MİSKİNLİK KİTÂBI (MİSKİN-NÂME).....	21
2.ÇOBAN-NÂME.....	21
3.NEY-NÂME.....	22
4.DER-BEYÂN-I SIFAT-I KALEM.....	23
5.SİLSİLE-NÂME-İ MEŞÂYİH.....	23
6.ÂSÂR-I AŞK.....	23
7.KİTÂB-I DİL-GÜŞÂ-YI RÜŞENİ.....	24
8.RİSÂLE FÎ'T-TECVÎD VE FÎ'T-TASAVVUF... ..	25
9.DİVÂN.....	25
RÜŞENİ'NİN EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	26-42
Kullandığı Nazım Şekilleri, Şiirlerinin Muhtevâsı.....	26-35
Vezin,Kafiye ve Redif.....	35-36
Dil ve Üslûb.....	37-39
Tesir Aldığı Kişiler ve Temâyüller.....	39-40
Tesir Ettikleri.....	40-42
RÜŞENİ DİVÂNI NÜSHALARI.....	43-59
SONUÇ.....	60
BİBLİYOGRAFYA.....	61-65
KISALTMALAR.....	66
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	67
METNİN KURULUŞUNDA TUTULAN YOL.....	68-69
METİN.....	70-307
MESNEVİLER.....	70-109
KASİDELER.....	110-130

	sahife
GAZELLER.....	131-220
MÜSTEZÂD.....	221-223
TERCÎ-İ BENDLER.....	224-253
TAHMÎS.....	254-256
KIT'ALAR ve LÜGAZLER.....	257-259
TUYUĞLAR.....	256-297
BEYİTLER.....	298-304
MATLA'LAR.....	299-301
MÜFREDLER.....	301-304
BİRKAÇ KÜÇÜK MESNEVÎ.....	305-306
İNDEKS.....	308

Ö N S Ö Z

Çalışmamızın amacı on beşinci yüzyıl Tekke Edebiyatı şâiri Dede Ömer Rüşenî'nin hayatını, edebî kişiliğini, eserlerinin tanıtımını ve özellikle Divânı'nın tenkidli metnini bilim dünyamıza sunmaktır.

Rüşenî'nin hayatı ve eserleri hakkında kaynaklarda fazla bilgi verilmemiştir. Biz kaynaklarda rastlayabildiğimiz bilgileri derleyerek, Divânı'nı ve diğer eserlerini göz önünde bulundurarak şâirin edebî kişiliğini ortaya koymaya çalıştık.

Çalışmamız "Giriş" ve "Divân'ın Tenkidli Metni" olmak üzere iki bölümden müteşekkildir.

Birinci bölüm olan "Giriş" te Rüşenî'nin yaşadığı devrin siyâsî ve edebî durumu, hayatı, Rüşeniyye Tarikatı, şâirin edebî kişiliği, etkilendiği şahıs ve temâyüller ile edebiyâtımızdaki tesirlerini ele aldık. Edebî kişiliği hakkındaki bilgileri daha çok Divânı'ndan ve kısmen diğer eserlerinden örneklerle verdik.

İkinci bölümü ise çalışmamızın asıl gâyesi olan "Divân'ın Tenkidli Metni" oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi metin tesbitinde iki yol izlenmektedir. Bunlar:

1. Ele alınan nüshalardan birini esas alarak diğerlerindeki farkları göstermek
2. Hiçbir nüsha esas alınmadan karşılaştırmaya tâbi tutulan nüshaların herhangi birindeki -belli kıstaslara bağlı kalarak- en uygun kelimeyi seçip metni tesbit etmek.

Biz metnimizin tesbitinde ikinci yolu tercih ettik. Ancak, görünüşte hiçbir nüsha esas almamakla birlikte, imlâ husûsiyetleri ve fonetik açısından en eski nüshayı daimâ göz önünde bulundurduk.

Bu tarz çalışmalarda gâye mü'ellif nüshasına ulaşmak, eğer bu mümkün olamazsa, mü'ellif nüshasına en yakın olabile-

cek nüshayı elde etmeye çalışmaktır. Metnimizi kurarken on beşinci yüzyılın imlâ husûsiyetlerine ve fonetiğine uygunluğu gözden uzak tutmadık. Dikkatimizi celbeden istisnâî durumlardan da "Dil ve Üslûb" da söz ettik. "Sonuç" ta ise bu çalışma ile ulaştığımız tesbitlerimizi maddeledik.

Küçük çaplı bu tezle Rûşenî'ye hakettiği değeri verebildiğimiz iddiâsında değiliz. Ancak, hiç olmazsa Türk Edebiyatı, özellikle Tekke Edebiyatı içinde Dede Ömer Rûşenî'nin varlığı ve yerini eserlerinin ışığı altında ortaya koyma yolunda bir adım attığımızı kaydedebiliriz.

Çalışmamın başlangıcından itibaren, engin hoşgörüsü ile değerli mesâîlerini harcayan, destek ve teşviklerini benden esirgemeyen Kıymetli Hocam Prof. Dr. Hüseyin Ayan, Sayın Yrd. Doç. Dr. Gönül Ayan ve Yrd. Doç. Dr. Emine Yeniterzi'ye sonsuz teşekkürlerimi sunmayı zevkli bir görev sayarım.

Semra AYDEMİR

G İ R İ Ş

RÛŞENÎ'NİN YAŞADIĞI DEVRE TOPLUCA BAKIŞ

A.Siyâsî Durum:

XV. yüzyıla 1402'de Timur'la yapılan Ankara Muharebesi ile yenilerek giren Osmanlı İmparatorluğu'nda bu yenilgiden sonra "Fetret Dönemi (1402-1413)" diye adlandırılan kargaşa dönemi başlar.

Asrın başında Yıldırım Bâyezîd (1389-1402) tahtta-
dır. Yenilgi ile birlikte Anadolu parçalanmış, eski beyle-
rin yanı sıra şehzâdelerin de herbiri bir yanda hüküm sür-
meye başlamıştır¹. Anadolu'da; Kütahya ve civârında Germi -
yanoğulları (kuruluşu: XIV. yüzyıl başı), Muğla ve çevre-
sinde Menteşeoğulları (kur:XIII. yüzyıl sonları), Çanakka-
le ve Balıkesir civârında Karasioğulları (kur:XIII. yüz -
yıl sonu veya XIV. yüzyıl başı), Manisa ve dolaylarında Sa-
ruhanogulları (kur: 1305 ?), Kastamonu ve Sinop çevresin-
de Candaroğulları (kur: XIII. yüzyıl sonları), Göller böl-
gesi, Isparta, Karaağaç ve Burdur civârında Hamidoğulları
(kur: XIV. yüzyıl başları), Hamidoğulları'nın bir kolu ola-
rak Antalya ve dolaylarında Tekeoğulları (kur:1321), Si-
vas civârında Eretna Beyliği (kur:XIV. yüzyıl ortaları),
Afyon ve çevresinde Sahib Ataoğulları (kur:1275), öncele-
ri Sinop ve civârında kurulan ve daha sonraları (1322'de)
Candaroğullarına tabi olan Pervaneoğulları Beyliği (kur:
1277) olmak üzere birçok beylikler hüküm sürmektedirler.
Ayrıca Osmanlı Devleti'nden daha önce Karaman ve civârın -
da kurulmuş olan Karamanoğulları Beyliği bu asırda da
varlığını devam ettirmekte, hattâ, zaman zaman Osmanlı İmpa-
ratorluğu'na meydan okumaktadır².

Yıldırım Bâyezîd'in Timur'a (1369-1405) yenilerek
esir düşmesi ile Osmanlı İmparatorluğu'nda başlayan taht
kavgasında Çelebi Mehmed (1413-1421) kardeşlerine galebe
çalarak tahta çıkmış; bu, beyliklerin birçoğunun da sonunu

1 Büyük Türk Klâsikleri, C.2, İstanbul, Ötüken-Söğüt Yay.,
1985, s. 74.

2 Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C.8, İstanbul,
Çağ Yay., 1989, s.487-592

getirmiştir. Böylece Moğol istilası ile başlayan "Fetret Dönemi" Osmanlı İmparatorluğu'nun tek idare altında toplanması ile tekrar birlik sağlanarak kapanmıştır (1413). Çelebi Sultan Mehmed tahta geçtiği sırada Doğu Türk Hakanlığı'nın başında Timur'un torunu Şahruh (1405-1446) bulunuyordu¹.

Timur'un Anadolu'yu istilası siyâsî birliği ihlal etmesine rağmen, Rûmelide Türk nüfusunun artmasını sağlamış, Moğol zulmünden kaçanların akın akın Anadolu ve Rûmeli'ye gelmeleri ile buralarda Türk kültürünün kuvvetlenmesine de vesile olmuştur².

Çelebi Mehmed'in Osmanlıları bir idare altında toplamayı başardığı sırada, Doğu hudûdunda Azerbaycan ve çevresinde hüküm süren Akkoyunlu (1403-1501) ve Karakoyunlu (XIV yüzyılın ikinci yarısı-1469) Türkmen devletleri siyâsî ve mezhebî kavgaları ile halkın huzûrunu kaçııyorlardı³. Bu kavgalar Akkoyunlu sultanı Uzun Hasan'ın (1457-1478) Karakoyunlu sultanı Hasan Ali'yi (1468-1469) mağlup etmesi ve Karakoyunlu devletinin ortadan kalkması ile son bulur (1469)⁴.

Çelebi Sultan Mehmed'den sonra yerine oğlu II. Murâd(1421-1451) geçmiştir. Babası döneminde de mes'ele olan amcası II. Mustafa Çelebi tekrar ortaya çıkmış, Rûmeli'de hükümdârlığını ilan etmiş ve adına para bastırmıştır⁵. Bununla kalmayıp Anadolu'ya da hâkim olmaya kalkan Mustafa Çelebi II. Murâd tarafından 1422'de ortadan kaldırılmıştır⁶. II. Murad'a karşı amcasını kışkırtan Bizans da artık barıştan yanadır. Bizans'la, Çelebi Sultan Mehmed

1 Büyük Türk Klasikleri, C.2, s.74.

2 Fuad Köprülü, Türk Edebiyatı Tarihi, İst., Ötüken Yay., 3.b. 1981, s.353.

3 İ.Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.1, Ank., T.T.K, 3.b. 1972, s.359.

4 Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C.8, İst., Çağ Yay. 1989, s.478-79.

5 İ.Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C.1, s.379.

6 İ.Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C.1, s.387-88.

zamanından beri süregelen hudûd kavgaları yapılan mütâreke ile biter (1424)¹. Karamanoğulları ile de sulhü sağlayan II. Murâd, tahtı oğlu Mehmed'e bırakarak Edirne'ye çekilir (1444). Fakat, Haçlıların hudûdu geçtikleri haberi üzerine, devlet büyüklerinin de ısrarı ile tekrar tahta geçer (1445). Bir yıl sonra kısa bir süre yine tahtı bırakan II. Murad 1451'de ölür².

Sultan II. Murâd'ın ölümü ile tahta üçüncü kez geçen Sultan II. Mehmed (1451-1481) döneminde, Mora, Türk nüfûzu altına alınmış, Arnavutlarla yapılan II. Kosova Muharebesi'nden galip çıkılmış³, Konya ve Karaman havalisinde hala hüküm süren Karamanoğulları ile bozulan sulh, tekrar sağlanmıştır. Hedef Bizans'ın fethidir artık. Sultan II. Mehmed'e "Fâtih" ünvanını kazandıran, çağ kapatıp çağ açan büyük fetih yapılır(1453)⁴.

Yüzyıla Timur istilası ile giren Osmanlı Devleti kısa zamanda toparlanmış ve yüzyılın ikinci yarısına Bizans'ın fethi gibi asırlardan beri tasarlanan bir gâyeye ulaşmış olarak girer.

Büyük fetihten sonra Fatih, Osmanlılar'a rakib olarak ortaya çıkan ve sürekli tecâvüzkâr hareketlerde bulunan Akkoyunlu sultanı Uzun Hasan mes'elesine yönelir. Önce Diyarbakır çevresinde devlet kuran Türkmen Akkoyunlular, özellikle Uzun Hasan (1457-1478) zamanında, fetihlerle topraklarını genişletmişler ve Osmanlılar'la rekâbete başlamışlardır. Azerbaycan ve havâlisini de topraklarına katan Uzun Hasan, Osmanlılar'a karşı çevre Hristiyan hükümdarları ile ittifak bile yapmıştır. Trabzon'u da kendine bağlayan Uzun Hasan'ın üzerine giden Fâtih, şehri sulhen ele geçirirken Uzun Hasan'ı kaçıırır⁵. Bununla

1 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.1, s.399.

2 İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C.1, s.428-440.

3 İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C.1, s.446.

4 İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C.1, s.452-490.

5 Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C.8, s.420-21.

bitmeyen rekâbete artık tamamen son vermek gâyesi ile yola çıkan Fâtih, Otlukbeli'nde Uzun Hasan'la karşılaşır ve onu yenilgiye uğratar (1473)¹.

Uzun Hasan'dan sonra yerine geçen büyük oğlu Halil Sultan, kardeşi Yakûb tarafından tahttan indirilmiş ve Osmanlılarla dostâne ilişkiler başlamıştır. Sultan Yakub (1478-1490) dönemi Akkoyunluların en parlak dönemidir. Fakat, ölümü ile ülkede bölünmeler olmuş, iç savaşlar neticesinde hayli yıpranan Akkoyunlu Devleti 1501'de ikiye ayrılmıştır. Aynı yıl Safevî tarîkati postunda oturan İsmail Safevî tarafından Azerbaycan alınmış, İsmail Safevî şah olarak Tebriz'de tahta oturmuş ve Safevî Devleti resmen kurulmuştur². Bu da Akkoyunlu Devletinin sonu olmuştur.

Fâtih Sultan Mehmed öldüğü zaman İmparatorluğun sınırları yapılan fetihlerle genişlemiş, Anadolu'da bir Hıristiyan devleti kalmamış, Bosna dâhil olmak üzere Balkanlar tamamen Osmanlıların eline geçmişti³.

Sultan II. Mehmed'in ölümünden sonra şehzâdeleri Bâyezid ve Cem (ölm:1495) arasındaki saltanat mücâdelesini, Bâyezid'in üstün gelmesi ve Cem'in Memlûklulara sığınması ile sonuçlanır⁴.

Fâtih'e nisbetle daha az cevval olan II. Bâyezid döneminde de (1481-1512) fütûhât devam etmiş, Venediklilerle İnebahtı Deniz Savaşı (1499) yapılmış ve kazanılmıştır. Böylece asra yenilgi ile giren Osmanlı Devleti, asrı galibiyetle kapatmıştır⁵.

B. Edebî Durum:

XV. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması ilmi ve edebî hareketleri sarımsı ise de bu sarımsı sürekli olmamış, buna mukâbil Rûmeli'de muhâcerât ve

1 Büyük İslam Tarihi, C 8, s.427.

2 Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C.8, s.429-433.

3 İ. Hakki Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.2, s.144.

4 İ. Hakki Uzunçarşılı, a.g.e., C.2, s.166

5 İ. Hakki Uzunçarşılı, a.g.e., C.2, s.217.

yerleşme dolayısı ile henüz inkişâf edemeyen millî hars kuvvetlenmişti¹. Asrın başındaki Moğol istilâsı Rûmeli'de Türk nüfusunun artmasına vesile olduğu gibi, Rûmeli merkezlerinde Türk kültürünün de kuvvetlenmesini sağlamıştır². Bu asırda manzûm ve mensûr birçok eserler verilmiş, edebiyatımıza yeni yeni türler kazandırılmıştır. Şüphesiz bu edebî tekâmül ve terakkide devlet adamlarının ve sarayın da etkisi büyüktür. Zirâ, bu asırda tahta geçen Osmanlı sultanlarının hepsi şâirdir. Osman Gâzi'den itibaren Osmanlı sultanlarının şiirle ilgilendikleri tesbit edilmişse de³ ilk sultan şâir olarak kaynaklarda II. Murâd zikredilir. Murâdî (ölm.1541) mahlası ile şiirler yazan II. Murâd, ilme ve edebiyata ehemmiyet vermiştir. Kendinden sonra yerine geçen II. Mehmed, Avnî (ölm.1481) ve ondan sonra II. Bâyezîd, Adlî (ölm.1512) mahlası ile şiirler yazmış, bu hükümdârlar döneminde ilme ve san'ata verilen itibâr daha da artarak devâm etmiştir. Sultanların yanında şehzâdelerin de san'ata meyyâl olduklarını görüyoruz. Fâtih'in talihsiz şehzâdesi Cem Sultan'ın (ölm.1495) Türkçe, Farşça Divânı ve Cemşîd ü Hurşîd adlı mesnevisi vardır. Konya'da vâli bulunduğu sırada sarayına topladığı âlim, şair ve san'atkârlarla kültür ve edebiyatımızın gelişmesine de hizmet etmiştir. Etrafına topladığı bu şâirler "Cem Şâirleri" diye anılagelmiştir. Bâyezîd'in şehzâdeleri Ahmed (ölm.1512), Harîmî mahlası ile Korkud (ölm.1513) ve Selîmî mahlası ile Yavuz (ölm.1520) da şiir yazmışlardır⁴.

Asrın başında Yıldırım Bâyezîd'a sunduğu Hurşîd-nâme'si ve Kenzû'l-Küberâ ve Mihekkü'l-Ulemâ adlı eserleri ile Şeyhoğlu Mustafa (ölm.1401) vardır. Şeyhoğlu özellikle Hurşîd-nâme'si ile Türkçe'nin edebiyat ve ilim dili olarak gelişmesine katkıda bulunmuş, kendinden sonrakilere örnek olmuştur⁵. Yine aynı yıllarda inançları şeri'ate aykırı bulunup Haleb'de derisi yüzülerek idâm edilen Fazlu'l-

1 İ.H.Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.1, Ankara, 1972, s.527.

2 F.Köprülü, Türk Edebiyatı Tarihi, s.353.

3 Ahmet Kırkkılıç, Murâdî Divânı (Basılmamış Doktora Tezi), A.Ünv., Erzurum, 1985, "Şâir Osmanlı Sultanları" Bölümü.

4 Hasibe Mazıoğlu, "Eski Türk Edebiyatı", Türk Ansk., C.32, sayı: 256, s.99-104.

5 Hüseyin Ayân, Hurşîd-nâme, A.Ünv.Yay., Erzurum 1979, s.16.

lah Hurûff'nin (ölm.1401) halifesi Seyyid Nesîmî'nin (ölm. 1404), XV. yüzyıl ve daha sonraki Tekke şâirleri -özel -likle Hurûffî şâirler- üzerinde her zaman tesfiri hissedilmiştir. Fuzûlî'de (ölm.1566) de izleri görülen Nesîmî'nin bir gazeli Kanûnî Sultan Süleymân (ölm.1566) tarafından tanzir edilmiştir¹. Nesîmî'nin de etkilendiği ve bir gazeline nazîre yazdığı, İskender-nâme mü'ellifi Ahmedî, (ölm.1413) Divân edebiyatının kuruluşuna çok sayıda verdiği eserleri ile katkıda bulunmuştur. Prof. Dr. Hasibe Mazioğlu, Ahmedî'nin Hoca Dehhânî (XIII. yüzyılın 2. yarısı) ve Kadî Burhaneddin (ölm.1398) ile birlikte Divân şîirinin kurucularından olduğunu bildirir². Yine asrın başında Germiyan sarayında II. Yakûb (1387-1428), Osmanlı sarayında Emir Süleymân (ölm.1410), Mûsâ Çelebi (ölm.1413), Çelebi Mehmed (1413-1421) ve II. Murâd (1421-1451) meclislerinde bulunan Ahmed-i Dâ'î'yi de zikretmek gerekir³.

Asrın başında tahta geçen Çelebi Mehmed (1413-1421) zamanında nitelik açısından oldukça orijinal eserler vücûda getirilmiştir. Abdülvâsi Çelebi'nin (ölm.1414/15'ten sonra) Halîl-nâme'si İbrahim ve İsmail kıssalarını başlı başına konu etmesi bakımından ve diğer İslâmî edebiyatlarda görülmeyen bir dinî edebiyat ürünü olması açısından orijinal bir örnektir. Yazıcı Salahaddin' in(?) kozmik olaylardan bahseden Şemsiyye'si Hatiboğlu'nun (ölm.1525'ten sonra) yüz hadis toplama geleneğine örnek teşkil eden Ferahnâme'si ve Süre-i Mülk tefsir tercümesi Letâyif-nâme'si, Süleyman Çelebi'nin (ölm.1422), daha önce de örnekleri yazılmış olmasına rağmen, sâde ve samîmî üslûbu ile çığır açan Mevlid'i, asrın ilk çeyreğinde kaleme alınan örnek eserlerdir⁴. Germiyan beyi II. Yakub Çelebi Sultan Meh-

1 Hüseyin Ayân, Nesîmî, Hayâtı ve Eserleri, Divânı'nın Tenkidli Metni, C.1 (Basılmamış Doktora Tezi), 1970, "Seyyid Nesîmî'nin Hayâtı" Bölümü.

2 Hasibe Mazioğlu, "Eski Türk Edebiyatı", Türk Ansk., C.32, sayı: 256, s.92.

3 Mehmed Özmen, Ahmed-i Dâ'î Divânı (Basılmamış Doktora Tezi), S.Ünv., Konya, 1984, "Ahmed-i Dâ'î'nin Hayâtı" Bölümü.

4 Harun Tolasa, "XV.yy. Türk Edebiyatı Anadolu Sahası Mesnevîleri", E.Ünv. Sosyal Bilimler Fak. Türk Dili ve Edb. Araştırmaları Dergisi, sayı:1 (İzmir, 1982), s.6.

med'den sonra II. Murâd'a (1421-1451) intisâb eden Şeyhî (ölm.1431) de Har-nâme'si ile mizahî mesnevîlerin ilk örneğini vücûda getirirken,¹ Hüsrev ü Şîrîn'i ile de Anadolu sahasının en güzel nümûnesini ortaya koymuştur².

Kendisi de şâir olan ve Murâdî(ölm.1451) mahlası ile şiirler yazan II. Murâd'la, edebî eserlerimizde Türkçe lehine şudurlu bir dönem başlamıştır. Mercimek Ahmed (15.yüzyılın 1.yarısı). tarafından II. Murâd'ın emri ile çevirilen Kabus-nâme ve Hızır bin Abdullah'ın (-) Kitâbü'l-Envâr çevirileri, Abdülkadir-i Meragî'nin (-) mûsikîye âit Mekâsidü'l-Elhân'ı Sultan Murâd'a sunulan eserlerdendir. Bu dönemde manzûm ve mensûr pek çok eser telif edilmiş, Arapça ve Farsça'dan çeviriler yapılmıştır. II. Murâd, çevirilerin açık bir dille yapılmasını emredererek Türkçe'nin kültür ve edebiyat dili olarak işlenmesine hizmet etmiştir³.

XV. asırda sultanların teşvikleri, san'ata ve san'atçıya şudurlu yaklaşımları, bu devirde telif edilen eserlerin nitelik ve niceliğini müsbet yönde etkilemiş, edebiyatımızdaki gelişmeler yeni yeni türlerle ve verilen eserlerle kendini ortaya koymuştur.

1451'de tahta geçen II. Mehmed (1451-1481) de şâir ve âlimleri himâye etmiş, İstanbul'u Doğu'nun ve Batı'nın kültür merkezi haline getirmek adına, her nerede yüksek bir âlim duysa ona ulaşmak için her fedâkârlığı yapmıştır. Kendilerinden ilim elde ettiği Molla Hüsrev, Molla Gürânî, Molla Yegân, Hızır Bey Çelebi, Hoca-zâde asrın âlimleridir⁴. Kendisi de şâir olan ve Avnî (ölm.1581) mahlası ile şiirler yazan Fâtih devrinin en ünlü şâiri, Ahmed Paşa'dır (ölm.1497). Fâtih'in de hocalığını yapan Ahmed Paşa, gazelleri ve özellikle kasideleri ile meşhûr olmuş, tezkireciler tarafından kasidede üstad kabul edilmiştir. Fâtih zamanın-

1 Harun Tolasa, a.g.m. s.12.

2 Hasibe Mazıoğlu, a.g.m. s.102.

3 Hasibe Mazıoğlu, a.g.m. s.100.

4 Büyük Türk Klasikleri, C.2, s.106

da İstanbul'a gelen Necâti (ölm.1509) II. Bâyezîd (1481-1512) döneminde meşhûr olmuştur. Özellikle şiirlerinde bol bol kullandığı atasözleri ile dikkati çeken Necâti'yi tezkireciler gazelde üstad kabul etmişlerdir. Mesnevide ise devrin üstadı olarak daha önce zikrettiğimiz Hüsrev ü Şîrin'i ile Şeyhî kaydedilmiştir¹.

Fâtih döneminin diğer bir ünlü şâiri de Melihî'dir. 'Gönül' redifli murabba'ı çok beğenilmiş, başta Ahmed Paşa olmak üzere, Avnî (Fatih Sultan Mehmed), Rûşenî (ölm.1486/87) gibi birçok şâir tarafından nazireler yazılmıştır². Anadolu sahasında hamse yazma geleneğini başlatan Akşem-seddin-zâde Hamdullah Hamdî (ölm.1503) de yüzyılın önemli şahsiyetidir. Aynı yıllarda Çağatay sahasında bu gelenek Ali Şîr Nevâyî (ölm.1501) ile başlamıştır³. Hamdullah Hamdî'nin, insanın çeşitli uzvu, hal ve tavırlarından ah-lâkına, karakterine ve istikbâline dâir bilgiler veren Kı-yâfet-nâme'si de türünün ilk örneğidir⁴.

II. Bâyezîd de şâirdir ve Adlî (ölm.1512) mahlası ile şiirler yazan Bâyezîd tasavvufa meyyâldir. Bâyezîd Amasya gibi o devir Anadolu'sunun esaslı bir kültür merkezinde yetişmenin faziletlerine sahip olgun bir hükümdârdır⁵. Sultanın emri ile Farsça Heşt Bihîşt adlı tarihini yazan İdris-i Bitlisî (ölm. XVI. yüzyıl başları)⁶, Selâtin-nâme mü'ellifi Kemâl (-), dünya edebiyatları içinde yalnızca Türk edebiyatına has bir tür olan şehrengizlerin ilki, Edirne Şehrengizi ile Mesihî (ölm.1512), dönemin önemli şahsiyetleridir⁷.

XIV. yüzyılda Gülşehri (-) ve Âşık Paşa'nın (ölm.1333) şüurlü Türkçeciliği, bu yüzyılda yalnızca Türkçe kelimelerle şiirler yazan Aydınlı Visâli'ye (-) zemin hazırlamış, XVI. yüzyılda Türki-i Basit cereyanının

1 Büyük Türk Klasikleri, C.2, s.106.

2 Hasibe Mazioglu, a.g.m., s.104.

3 Hüseyin Ayan, "Divân Edebiyatında Hamseler", A.Ünv. Edb. Fak. Araştırma Dergisi, Fasikül:1, sayı:10 (1979), s.89.

4 Harun Tolasa, a.g.m., s.13.

5 Nihad S. Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, İstanbul, 1971, s.447.

6 Hasibe Mazioglu, a.g.m., s.100.

7 Harun Tolasa, a.g.m., s.12

doğmasında etkili olmuştur.

XV. yüzyılda ilk örneklerini gördüğümüz türlerden biri de, devlet büyüklerinin ve tarihî şahsiyetlerin sa-
vaşları ve kahramanlıklarını konu alan gazavât-nâmelerdir. Zaiiff'nin (-) II. Murâd'a ithaf ettiği Gazavât-ı Sultan Murâd Han ve Uzun Firdevsi'nin (ölm.1512'den sonra) Kutub-nâme adlı mesnevîleri ilk örneklerdir¹. Yazıcıoğlu Mehmed (ölm.1451) de yazdığı Muhammediye ile yalnız Anadolu sahasında değil, Anadolu dışında da özellikle Kırım ve Kazan'da çok rağbet görmüştür².

Bu asırda Osmanlı sarayından başka, Anadolu'da şâir-leri ve âlimleri koruyan iki saray daha vardır:Karaman'da Karamanoğulları, Sinop ve Kastamonu'da Candaroğulları³.

Karamanoğlu Mehmed Bey'in 1277'de Türkçe lehine at-
tığı önemli adımdan sonra, Türkçe'ye verilen değer artmış, fakat XV. yüzyılda Karaman ve Konya kültür merkezi olarak eski ehemmiyetini kaybetmiştir. Karamanlı Sarı Yakûb, Cemâlî-i Karamanî gibi âlimler; Fakih-i Karamanî, Nizâmî-i Karamanî gibi şâirler Karaman sarayında yetişmişlerdir.

Candaroğulları sahasında Kastamonu ve Sinop iki önemli kültür merkezi durumundadır. Candaroğlu İsfendiyâr Bey (1392-1439) adına dinî ve tıbbî eserler yazılmış, ken-
disi de Hulviyyât-ı Şâhî adıyla dinî, ahlâkî mensûr bir eser yazmıştır. Tûrâbî, Mehmed Sinobî, İsmail Bey (1439-1443) tarafından korunmuştur⁴.

Bu asırda, Anadolu sahasında gelişen edebiyata para-
lel olarak Türkistan'da da edebî ve ilmi gelişmeler olmuş, Gül ü Nevrûz'u ve Divânı ile Lutfî (XV.yüzyılın ilk yarısı), Beng ü Çağır münazarasıyla Yusuf Emîrî (ölm.XV. yüzyıl baş-
ları), Seydî Ahmed Mirza (-), Ok ve Yay Münazarası ile Yakîni(XV.yy.Lyan),Sultan Hüseyin Baykara (ölm.1506),Ça-
ğatay dili ve edebiyatının zirve şahsiyeti Ali Şîr Nevâyî (ölm.1501) gibi şâirler yetişmiştir. Nevâyî'nin, Divânları, Hamsesi, Türkçe ile Farsça'nın karşılaştırılıp Türkçe'nin

1 Harun Tolasa, a.g.m., s.12.

2 Hasibe Mazıoğlu, a.g.m., s.107.

3 Fuad Köprülü, a.g.e., s.355.

4 Hasibe Mazıoğlu, a.g.m., s.99.

üstünlüğünü ortaya koyduğu Muhâkemetü'l-Lugateyn gibi eserleri ile Türk dilinin gelişimine büyük katkıları olmuştur.

Azerbaycan ve havâlisinde hüküm süren Karakoyunlu ve Akkoyunlular'da, Osmanlı ve Çağatay sahalarına nazaran edebî ve ilmi faâliyetler eksiktir. Bölgede vukû bulan sünnî-şîî mezhep kavgaları, edebiyatın gelişimini menfi yönde etkilemiştir.

Devletini sağlam esaslara dayandırmak isteyen Akkoyunlu sultanı Uzun Hasan (1457-1478), âlim ve san'atkâra önem verir, sarayına toplamağa çalışırdı. Fâtih tarafından İstanbul'a getirtilen ünlü astronomi âlimi Ali Kuşçu (ölm. 1474), önce Uzun Hasan'ın sarayında bulunuyordu. Uzun Hasan'ın oğlu Sultan Yakûb (1478-1490) Türkçe ve Farsça şiirler yazmış, döneminde kültür ve edebiyata verilen önem artmıştır¹. Yakûb ve oğlu Baysungur (1490-1492) dönemlerinde atabeg mevkiinde olan Sûfi Halîl'e (ölm. 1492) sunduğu Yûsuf u Züleyha ve Esrâr-nâme'si ile Tebrizli Ahmedî (ölm. 1479'dan sonra) de Akkoyunlu sarayında yetişmiş şâirlerdendir².

Karakoyunlu sultanı Cihanşah'ın (1438-1467) Hakiki mahlası ile Farsça şiirler yazdığı bilinmektedir³.

XIV. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı memleketlerinde Bistâmiyye, Kâdiriyye, Nakşibendiyye, Halvetiyye, Zeyniyye, Mevleviyye gibi tarikatler yavaş yavaş yayılmaya başlar⁴. XV. asırda yoğunlaşan bu tarikatler etrafında bir Tekke edebiyatı vücûda gelmiştir. Tarikat mensupları kendilerini halkı irşâda memûr edilmiş kabûl ederek sâde, san'at endişesi taşımayan, tasavvufun umdeleri ve dini bilgileri içeren didaktik eserler kaleme almışlardır. Tabiatıyla, asrın başında Timur tarafından hırpalanan Anadolu halkı üzerinde bu samimi ve candan, duygulu eserler, daha etkili ol-

1 Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, C.8, İstanbul, Çağ Yay., 1989, s.439.

2 Gönül Ayan, Tebrizli Ahmedî, Esrâr-nâme (Metin-İnceleme, Basılmamış), Konya, "Giriş" Bölümü, 1989.

3 Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, C.8, s.481.

4 İsmail H. Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.1, s.534.

muş, tarikatlere intisâbı da hızlandırmış ve artırmıştır. Bunda, bizzat asrın Osmanlı sultanlarının da tasavvufa meyyâl olması ve tarikat ulularına hürmet göstermelerininin payı büyüktür.

II.Murâd, başta Mevlevîlik ve Bayrâmîlik olmak üzere, bütün tarikatlere değer vermiş¹, Fâtih'in de şiirlerinde engin kültür yanında tasavvufî neşve yer almıştır². II. Bâyezîd'in Bâyezîd-ı Veli diye anılması da tarikat ehli olmasındandır³.

Pâdişâhların gösterdiği hürmet ve saygıya paralel olarak gelişen bu edebiyat, sadece Anadolu'da değil, diğer Türk sahalarında da beğenilen ve çok okunan eserler ortaya koymuştur.

Bu asırda örnek teşkil etmesi bakımından önce sözünü ettiğimiz Halil-nâme'si ile Abdülvâsî Çelebi (ölm.1414'den sonra), Vesiletü'n-Necât adlı mevlidi ile Süleyman Çelebi(ölm. 1422), birkaç şiiri yanında, daha çok kurduğu tarikatı ile meşhûr olan Hacı Bayram Veli (ölm.1429), Hâmîd-i Veli, Germiyanlı Şeyhî (ölm. 1431), Şeyh Vefâ (-), Gülşen-i Râz sahibi Şeyh Elvân-ı Şirâzî (ölm.1425/26'dan sonra), hamse yazma geleneğini başlatan şâir olarak kaydettiğimiz Akşemseddin-zâde H. Hamdî (ölm.1503), Avnî (ölm.1481) mahlası ile şiirler yazan Fâtih ve Adlî (ölm.1512) mahlası ile II. Bâyezîd, devrin dinî edebiyat cereyanı içinde yer alırlar.

Tekkeler çevresinde tasavvufî-edebî mahsûller veren şahsiyetlerden, Muhammediyye'si ile Yazıcıoğlu Mehmed (ölm. 1451), Envârü'l-Âşîkîn ve Dürr-i Mekkûn gibi eserleri ile Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân (ölm.1466), şiirleri ve mensûr eserleri ile Kaygusuz Abdâl (ölm.1444 ?), Yunus tarzı şiirler yazan Müzekki'n-Nüfûs mü'ellifi ve Eşrefiyye tarikatının mü'essisi Eşrefoğlu Rûmî (ölm.1469), Ferah-nâme'si ile Hatiboğlu (-), Kırk Armağan adlı eseri ile kırk hadis toplama geleneğini başlatan Kemâl Ümmî (ölm.1475), Hızır-nâ-

1 Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, s.440.

2 N. S. Banarlı, a.g.e., C.1, s.445.

3 N. S. Banarlı, a.g.e., C.1, s.448.

me'si ile Muhiddin Dolu (ölm.1495), Cemâl-i Halvetî (ölm. 1496) yüzyılın Tekke şiiri temsilcileridir. Nesirde ise, Tazarrû-nâme, Ma'ârif-nâme ve Tezkiretü'l-Evliyâ mü'ellifi Sinan Paşa (ölm.1486), Vahdet-nâme'si ile Şeyh Abdurrahim (ölm.1460), Emir Sultan (ölm.1429), Fâtih'in hocası Akşemseddin (ölm.1459) ve İbrahim Tennârî (ölm.1482) belli başlı şahsiyetlerdir¹.

Çalışmamıza konu olan Aydınlı Dede Ömer Rûşenî (ölm. 1486/87) Tekke edebiyatına, Mesnevîden mülhem Çoban-nâme, Ney-nâme adlı mesnevîleri, hemen hemen bütünü dîni muhtevâlı olan gazelleri, mev'ize türünde terci-i ve terkib-i bendleri, ve tuyuğları ile katılmıştır. Özellikle, herbiri Hz. Muhammed'in bir uzvuna ve özelliğine ait 45 tuyuğu, baştan ayağa Peygamberimizin övgüsü üzerine orijinalliği ve samimiyeti itibârı ile ehemmiyetlidir. Rûşenî'nin halifesi ve Rûşeniyye'nin Gülşeniyye kolunun kurucusu İbrahim Gülşenî (ölm.1533) de, Mesnevî'ye nazîre olarak kırk bin beyitlik Ma'nevî'sini Tekke edebiyatına kazandırmıştır.

XV. asırda ilk örneklerini veren türlerden biri de Osmanlı tarihleridir. İçinde destânî unsurlar bulunan ve halkın anlaması için basit dille yazılan eserlerden Âşık Paşa-zâde (ölm.1481 veya sonra), ve Oruç Bey'in (-) Tevârih-i Âl-i Osmanları, Kemâl² (II.Bâyezîd devri) adlı bir şâirin Selâtin-nâme'si, Neşri'nin (-) Cihân-nümâ'sı; süslü bir üslûbla yazılan eserlerden ise Tursun'un (ölm. 1490'dan sonra) Târîh-i Ebu'l-Feth'i, Bayatî'nin (-) Câm-ı Cem-Âyin'i örnek olarak gösterilebilir³.

1 Büyük Türk Klâsikleri, C.3, s.11-12.

2 Kaynaklarda Sarıca Kemâl'e ait olarak gösterilen Selâtin-nâme'nin XV. yüzyılda yaşamış başka bir Kemâl'e ait olduğu Büyük Türk Klâsikleri'nde kayıtlıdır (C.2, s.108,178).

3 Büyük Türk Klâsikleri, C.2, s.108.

RÜŞENİ'NİN HAYATI

Rüşeni'nin¹ asıl adı Ömer², babasının adı Ali'dir³. Memleketi Aydın ilinde Tire yakınlarında Güzelhisar'dır⁴. Dede Ömer Rûmî⁵ diye de bilinen Rüşeni, Aydınlı olması sebebiyle bu mahlası kullanmıştır⁶.

Dede Ömer Rüşeni'nin doğum tarihi hakkında bilgiye rastlanamamıştır. Ancak, ölüm tarihini dikkate alarak 15. yüzyıl başlarında doğduğu söylenilebilir.

Rüşeni, gençliğinde "‘ulüm-ı zâhireye t̄alib" olmuş ve memleketinden ayrılarak Bursa'ya gitmiştir. Burada "is-tiḥşāl-i fūnūna iṣṭiḡāl üzere iken ḥudūd-ı evāmîr-i Yezdā-niyyeden ḥāric" olarak, nefsine uyup "şürîdelikler" yapmış; "kelîmât-ı manzūme ile" dostlarını hicvetmiştir⁷. Şehî

- 1 I. Rüşeni: Tezkirelerden yalnızca Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid ve Tuhfe-i Nâ'ilî'de Rüşeni mahlasını kullanan şâir olarak Diyarbakırlı Gülşeni-zâde Hacı Bekir Rüşeni'den söz edilir. Diyarbakırlı Rüşeni 1244 H/1828 M. yılında doğmuş, çeşitli idâri görevlerde bulunmuştur. Arapça ve Farsça'yı da iyi bilen Rüşeni selika-i kitâbette de akranından üstündür. (Ali Emîri, Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid, C.1, Dersa'âdet, Matba'a-ı Âmidî, 1328, s. 416-418/ Nâ'il Tuman, Tuhfe-i Nâ'ilî, C.1, Millî Kütüphane, Yazmalar Bölümü, No:611/1, Ankara, s.553).
- II. Rüşeni: Nüsha tesbitleri yaparken karşılaştığımız 178 beyitlik "Tuhfe-i Gevher-nizâm" adlı küçük bir mesnevinin mü'ellifidir. Eserin yazılış tarihi sondan ikinci beyitte 1155 H/1742 M. olarak kaydedildiğine göre bu şahıs da üçüncü Rüşenidir.
- 2 Vasfi Mahir Kocatürk, Tekke Şiiri Antolojisi, Ankara, Edebiyat Yayınevi, 1955, s.119.
- 3 Sâdık Vicdânî, Tomar-ı Turuk-ı Aliyye'den; Halvetiyye, İstanbul, Evkâf-ı İslâmiyye, 1337, s.41.
- 4 Miskîn ḥakîr Rüşenî aslın şorar iseñ
Aydın ilinde Tire yanında Güzelhişâr
(Muf.7)
Şorarsañ tuhfesi Mışruñ şekerdür
Velî Aydın ilinüñ Rüşenîdür
(Gaz.20/5)
- Yakın zamana kadar Aydın'a Aydın Güzel-hisârı yahut sadece Güzel-hisâr denirdi. Bugün bile şehrin güzel Aydın (yahut yeşil Aydın) diye methedildiği vâkidir (İslâm Ansk. C.2 s.61).
- 5 Sâdık Vicdânî, a.g.e., s.41.
- 6 Şehî, Tezkire-i Şehî, İstanbul, Matba'a-i Âmire, 1325, s.63. Latîfî, Tezkire-i Latîfî, İstanbul, İkdâm Matb., 1314, s.48. Lâmi'î, Nefehâtü'l-Üns, İstanbul, Matba'a-i Âmire, 1270, s.576.
- 7 Mecdî Efendi, Terceme-i Şakâyıku'n-Nu'mâniyye, s.281.

Bey, Bursa'da Molla Melihî (15. yüzyıl) ile çok yakın arkadaşlıkları olduğunu, birbirleri ile ilgili menkabeleri ve latifeleri bulunduğunu bildirir¹. Latiffi, "fâzıl u kâmil ve 'ilminüñ muktezâsı ile 'âmil" dediği Rüşenî için "zamân-ı cevânîde gâyetde şûr u şevkı gâlib ve cân ü dilden mey ü mahbûba tâlib idi" der. Bursa'da "taşşîl-i 'ilmde" iken Balıkçıoğlu Hızır Bali adında birine mu'allimlik yaparken âşık olur. Bunu duyan birkaç gammâz ottalığa yayarlar. Rüşenî, "mahbûba kalbün irtibâtı muhkem ve gamm-ı mahabbet-i 'aşk dilde müdgam, şabr u karâra aşla ihtimâl yok" olduğunu görünce, bir hücreye çekilerek mahbûbu teshir için adını "vird-i zebânı" eyler. Birkaç gün sonra "câlem-i gaybdan" Hızır Aleyhi's-Selâm gelir ve kendisinden ne istediğini sorar. Böylece Rüşenî mahbûbun adını anarak gerçek Hızır'ı bulur. Bu olaydan sonra Dede Ömer, "terk-i diyâr u yâr" edip Karaman'da irşadla meşgûl olan Halvetî tarikatî büyüklerinden ağabeyi Alâaddin Halvetî (ölm. -) nin yanına gider². Onun vasıtası ile tevbe ederek Bakû'de bulunan Pîr-i Sâni Seyyid Yahyâ Şîrvânî (ölm. 869 H/1464 M ?)³ nin hizmetine girer. Şeyhinin himmeti ve kendisinin gayretleri ile "câşk-ı mecâzîsi 'aşk-ı hakîkiye müntakıl" olur⁴. Seyyid Yahyâ Şîrvânî'ye intisâb eden Rüşenî'nin önceden "melâhî" cinsinden olan sözlerinin sonradan "ser-â-ser ilâhî"

1 Sehî, Tezkire-i Sehî, s.63.

2 Latiffi, Tezkire-i Latiffi; s.49/Lâmî, Nefehâtü'l-Üns, s.576.

3 Şeyyid Yahyâ Şîrvânî Halvetiliğin ikinci şeyhidir. Tarikatî teşkilâtlanması onun zamanında olmuştur. Halvetilerce Pîr-i Sâni olarak anılan Seyyid Yahyâ Halvetî tekkelerinde okunan "Virdü's-Settâr" isimli eserin de mürettibidir. (Selçuk Eraydın, Tasavvuf ve Tarikatler, İstanbul, Ma'rifet Yayınları, 1981, s.237.)

4 Mecdî Efendi, Terceme-i Şakâyku'n-Nu'mâniyye, s.282.

olduğu Nefehâtü'l-Üns'te kaydedilmektedir¹.

Dede Ömer; Yahyâ Şirvânî'nin halifesi olarak şeyhinin emri ile Gence, Karabağ, Berde'a ve Tebriz'de irşâdla meşgûl olmuş, tarikatın nurlarını oralarda yaymıştır².

Rüşenî, şeyhinin ölümünden sonra post-nişinlik makamına oturur ve bundan itibâren Halvetilik dört kola ayrılır: Birincisi; Dede Ömer tarafından tesis edilen Rüşeniyyedir³. İleride bu tarikat hakkında ayrıca bilgi verilecektir. Lâkin, Rüşenî'nin hayâtı Rüşeniyye ile iç içe olması hasebiyle burada kısaca dokunacağız. Rüşeniyye Dede Ömer ile büyük gelişme kaydetmiş, Azerbaycan ve özellikle Tebriz havâlisinde binlerce muhibbi olmuştur. Hattâ, Akkoyunlu sultanı Uzun Hasan (862 H/1457 M-883 H/1478 M) ve karısı Selçuk Hatun (ölm. 896 H/1490 M) da Dede Ömer'in muhiblerindedir. Kaynaklara göre, Selçuk Hatun Şeyh Rüşenî adına Tebriz'de bir zâviye yaptırmış, ölümüne yakın şeyh bu zâviyeyi kabûl ettiğine pişmânlık duymuştur⁴. Kendi "mürebbâlarından beş yüz kadar şâhib-i seccâde halîfesi" vardı⁵. Bunlardan en meşhûrları Diyarbakırlı Şeyh İbrahim Gülşenî (ölm. 940 H/1533 M) ve Ebû Abdurrahman Muhammed Demirtaş (ölm. 935 H/1529 M)tır.

Diyarbakırlı İbrahim Gülşenî, Mâverâü'n-nehr'de tahsilde iken Rüşenî'nin ününü duyarak Tebriz'e gelip ona intisâb etmiştir, "Rüşenî nezdinde mazhar-ı ihtirâm olmuş,

1 Lâmi⁶, Nefehâtü'l-Üns, İstanbul, Âmire Matbaası, 1270, s.576.

2 Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Mü'ellifleri, C.1, s.86.

3 İkincisi; Cemâliyye, üçüncüsü; Ahmediyye, dördüncüsü Şemsiyyedir. (Abdülbâki Gölpınarlı, "Halvetilik", Türk Ansk., C.18, s.420-23.

4 Mecdi Efendi, Terceme-i Şakâyıku'n-Nu'mâniyye, s.282.

5 Sehî Bey, Tezkire-i Sehî, s.64.

Hazret-i Rüşeni Cenâb-ı Gülşenî'ye tevdî'-i esrâr itmiş, tecelliyât-ı tarîkat zât-ı Gülşenî'de rû-nümâ olmuş, ta'bir-i diğerle Rüşenî'den Gülşenî doğmuşdur". Rüşeniyyenin Demirtaşıyye kolunun mü'essisi Kütahyalı Ebû Abdurrahman Muhammed Demirtaş ise, tahsil için gittiği Mısır'da Rüşeni halifelerinin sohbetlerinden etkilenererek Tebriz'e gelip ona intisâb etmiştir¹.

Dede Ömer Rüşeni, 892 H/ 1486-87 M.yılında ölmüş ve kendisi için yaptırılan zâviyenin haziresinde gömülmüştür². Şeyh Necm ölümüne şu tarihi düşmüştür³:

۱ آفتاب دین و دانش روشنی - از نظر شام اجل کردید فوت
۲ دیدمش در خواب دی شب گفتمش - پیست تاریخ تو کفتا موت موت

(mevt mevt: 892 H/1486-87 M)

Rüşeni'nin, muhibbi Selçuk Hatun'la ilgili bir latîfe, Bursalı Lâmi'nin "Letâyif-nâme"sinde mevcûddur⁴.

1 Sâdık Vicdâni, Tomar-ı Turuk-ı Âliyyeden; Halvetiyye, s.49.

2 Sehi Bey, Tezkire-i Sehi, s.64.

Mecdi Efendi, Terceme-i Şakâyıku'n-Nu'maniyye, s.282.

3 "Din ile ilmin güneşi Rüşeni'yi ezelin karanlığı gözden kaçırdı.

Dün gece onu rüyada görüp dedim:

-- Senin tarihin nedir?

-- Ölüm ölüm! dedi."

(Lâmi'î, Nefehâtü'l-Üns, s.576.)

4 Yakup Mirza'nın anası Selçuk Hatun Tebriz'de cennet bahçelerine benzer bir köşk yaptırır. Tavanını öbek öbek süslerle bezetir, renkli ve altın yaldızlı nakışlarla süsletir. Şeyhi Rüşeni'yi, köşkün "ilk defa onun ayağı tozundan şeref bulması arzûsı" ile dâvet eder. Rüşeni sarayı görür, memnûniyetini bildirir ve Hatun'a şöyle der: "Gayet hoş ve güzel saray yaptırmış, yüksek

Rûşeniler, özellikle Gülşeniler, Hz.Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin;

دیدم رخ خوب گلشنی را
آن چشم و پیراف روشنی را

beyti ile iki yüz yıl kadar önce bir keramet göstererek Rûşenî ve Gülşenî'nin geleceğini bildirdiğini kabul ederler. Fakat Abdülbâkî Gölpınarlı bu beytin Gülşenî ya da Rûşenî ile ilgisi olmadığını belirterek açıklamasını şöyle yapar: "O gül bahçesine mensup olan güller gibi güzell yüzü, o aydınlığın gözünü, ışığını gördüm"¹.

Dede Ömer Rûşenî'yi doğru değerlehdirebilmek için "Rûşeniyye Tarîkati"nden kısaca bahsetmek gerekir. Müteâkip sahfelerde bu tarikat hakkında bilgiler vermeye çalışacağız.

tavanına hayret verici, gönül çekici, ay gibi parlak resimler nakşettirmişsin, ama sırt üstü yatmayınca arzunca bakıp tamamıyla seyredemezsin". (Eâmî-zâde Abdullah, Latifeler, (Haz.Yaşar Çalışkan), İstanbul, Tercüman 1001 Temel Eser, 1978, s.40).

¹ Abdülbâkî Gölpınarlı, Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İstanbul, İnkılâb Kitabevi, 1953, s.324-25.

türlüdür: Yüksek sesle yapılan zikir, nefesle yapılan zikir, gönülde yapılan zikir¹.

Başlangıçta "Esmâ'-ı Seb'a"² üzerine kurulan tarikat, sonraları, özellikle Rüşenî tarafından daha da geliştirilmiş, yedi esmâya Allâh'ın Vehhâb, Fettâh, Vâhid, Ehad ve Samed adlarının eklenmesi ile on ikiye çıkarılmıştır³.

Rüşeniyye, özde Halvetflikten büyük bir fark göstermez. Yukarıda belirttiğimiz yedi ismin on ikiye çıkması dışında ayrılık yoktur. Bu sebeble olsa gerek, kaynaklarda Rüşeniyye başlığı altında Dede Ömer'in şahsı ele alınmıştır⁴.

Rüşeniyyeden, Dede Ömer'in halifesi olup Mısır'a giderek tarikatın yayılmasını sağlayan ve Kâhire'de ölen Ebu Abdurrahman Muhammed Demirtaş (ölm.935 H/1529 M)a nisbetle Demirtaşıyye⁵, Diyarbakırlı İbrâhim Gülşenî (ölm. 940 H/ 1533 M)ye nisbetle de Gülşeniyye kolları doğmuştur.

İbrahim Gülşenî, Tebriz'de Ömer Rüşenî'ye intisâb etmiş ve ondan hilâfet aldıktan sonra orada yerleşerek irşâdla meşgul olmuştur. Kanûnî Sultan Süleyman (1520-1566) zamanında inançlarının şeri'ate aykırı görülmesi sebebi ile İstanbul'a getirtilen Gülşenî, cezalandırılmanın aksine padişahın saygısına mazhar olur ve bir müddet sonra

1 Mehmet Ali İştîp, Tasavvuf ve Halvetflik, s.45-46.

2 Lâ-ilâhe illallâh, Allâh, Hû, Hay, Kayyûm, Kâhâr.

3 İsmâ'il Erünsal, "Halvetflik veya Halvetiyye", Meydan Larousse, C.5, s.567.

4 Sâdık Vicdânî, Tomar-ı Turuk-ı Aliyye'den; Halvetiyye, s.38-50./ E.Behnan Şapolyo, Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi, s.193-94./ Harîrî-zâde Kemâleddin, Tıbyân, Süleymaniye-İbrâhim Efendi, No:431,C.2, vrk. 67b-68a.

5 Bazı kaynaklar Demirtaşıyye'yi yanlış olarak Merdaşıyye şeklinde kaydetmektedirler. Sâdık Vicdânî, a.g.e. s.38.

Kâhire'ye gider, orada ölür¹.

Halvetilik sünnî olmakla birlikte Tarikat-i Aleviyeye bağlıdır. Hz. Ali'ye, Hasan Basri ve Cüneyd-i Bağdadî'ye saygı gösterirler². Tarikat silsilesini Cüneyd-i Bağdadî'ye kadar götürürler³.

Dede Ömer Rüşenî'den sonraları Halvetilik, daha çok İstanbul ve Rûmeli'de yayılmış, zamanla yukarıda söz ettiğimiz dört büyük koltan filizlenen dallarla kırka kadar ulaşmıştır. Hattâ, Halvetilerdeki bu kol bolluğu yüzünden bu tarikate tasavvuf erbabı "tarikat kuluçkası" derdi. Sonradan bu terim "tarikat fabrikası" şeklinde söylenmeye başlandı⁴.

Rüşeniye hakkında verilen bu bilgilerle Dede Ömer Rüşenî'nin hayatını biraz daha aydınlatma gayesi güdülmüştür.

Şimdi Rüşenî'nin eserlerine geçebiliriz.

1 Abdülbâkî Gölpınarlı, "Halvetilik", Türk Ansiklopedisi, C.18, s.421.

2 E.Behnan Şapolyo, Mezhepler ve Tarikatler Tarihi, s.177.

3 Mâhir İz, Tasavvuf, İstanbul, Rahle Yayınları, 1969, s.167.

4 Abdülbâkî Gölpınarlı, a.g.m. , s.423.

RÜŞENİ'NİN ESERLERİ

1. MİSKİNLİK KİTÂBİ (MİSKİN-NÂME)

Adını, başındaki miskin bir kişi ve karınca arasında geçen hikâyeden alan Miskinlik Kitâbı, tasavvufa ait bir mesnevidir. Eserde, tasavvuf ve sūffinin değişik tarifleri, büyük sūffilerin bu konudaki görüşleri ve Şeyh Şibli'ye ait hikâyeler mevcüddür. 40 hikâye ve latifeden oluşan eserin te'lif tarihi;

Nebîñ hicretinden geçmiş inan
Sekiz yüz seksen toktuz yıl iy cān

beytiyle 889 H/1484 M. olarak kaydedilmiştir.

Arūzun Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün kalıbıyla kaleme alınmış olup, 1200 beyit civârındadır. Tarafımızdan görülen nüshaların 31'inde Miskin-nâme vardır (bk.Rüşeni Divanı Nüshaları). Eser üzerinde Marmara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi Öğretim Görevlisi Mustafa Uzun çalışmıştır. [Mustafa Uzun, Dede Ömer Rüşeni ve Miskinlik Kitâbı (Basılmamış Öğretim Üyeliği Tezi), İstanbul, 1982].

2. ÇOBAN-NÂME

Çoban-nâme Mevlânâ'nın Mesnevi'sindeki 97 beyitlik "Mûsâ ve Çoban" hikâyesinin Türkçe olarak genişletilmiş telifidir.

Mensûr bir "mukaddime ile başlar. Farsça olan bu mukaddimede Rüşeni, Hz. Peygamber'e, ailesine, eshâbına ve ona uyanlara "salât ü selâm" gönderdikten sonra, bazı dostlarının kendisinden Mevlânâ'nın Mesnevi'sinin bir köşesinde gizli bir hazine gibi kalmış olan Çoban kıssasını Türkistan'da yâdigâr kalsın diye Türkçe'ye çevirmesini istediklerini, bu yüzden hikâyeyi tercüme ettiğini kaydeder. Mukaddimeden sonra Mevlânâ ve Mesnevi'sine övgü vardır. Telif tarihi "Hâtîme" de;

Kıssa-ı Çoban için iy ehl-i dil

Fahr-ı cihān fahrını tārīh bil

(fah- فخر : 880 H/1475 M.)

beytiyle verilir.

Vezni, Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün'dür. Eser hakkında Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu 1. Milletlerarası Mevlânâ Kongresi'nde bir tebliğ sunmuştur. (Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu, "Dede Ömer Rüşeni ve Çoban-nâme'si", 1. Milletlerarası Mevlânâ Kongresi Tebliğleri (3-5 Mayıs 1987), Selçuk Üniv. Yay., Konya, 1988).

3.NEY-NÂME

Bu eser de Mevlânâ Celâleddin Rûmf'nin Mesnevi-i Ma'nevi'sinden mülhem olarak kaleme alınmıştır. Tesbit ettiğimiz nüshaların çoğunluğunda Ney-nâme, Mevlânâ ve Mesnevi'sinin medhi ile başlar. Fakat, 89 beyit tutarındaki bu medhiye, nüshaların bazılarında ise şiirlerinin başına alınmıştır. Ayrıca, Mevlânâ'ya övgüleri toplayan mecmû'alara da alınan bu 89 beyti, biz de Divân'a dâhil etmeyi uygun bulduk. (s.90)

Eser, Mesnevi-i Ma'nevi'nin ilk beytinin şerhiyle başlar:

Diñle neyden ne hikâyetler kılur
Ayrulıhlardan şikâyetler kılur

Nây idüm nâyî ney-istândan meni
Ol cihân-ı bāg u bustândan meni

Kesdi işbu cāleme şaldı meni
Menüm için inledüp merd ü zeni

.....

Daha sonra neyin kamışlıktan gelerek ilahi sırları terennüm edişi, mecâzî ve tasavvufî mâhiyette uzun uzadıya anlatılır. Bu vesile ile tasavvuf, Tarikat-i Halvetiyye, ehl-i tarikat, tarikatın âdâb ve erkânî taraf edilir.

Ney-nâme'nin asıl vezni, Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün'dür. Arada konu değıştikçe vezin değışikliği de göze çarpar. Asıl vezinden başka, Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün vezni kullanılmıştır. Eser 1082 beyit civârındadır.

4. DER-BEYÂN-I ŞİFAT-I KALEM (Kalemiyye)

99 beyitlik bu eser mesnevî tarzında olup, Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilân vezni ile yazılmıştır. Bazı nüshalarda Divân'a dâhil edildiği gibi bazılarında da Ney-nâme'nin sonuna kaydedilmiştir.

Kalemin sıfatlarını, kalemi konuşurarak, tasavvufî fikir ve yorumlarla birlikte anlatan allegorik bir manzûmedir. Bu manzûme de çalışmamıza alınmıştır.(s.99)

5. SİLSİLE-NÂME-İ MEŞÂYİH

Tarikat-i Halvetiyye silsilesini veren Farsça bir kasidedir. Eser Rüşenî'den sonra yapılan eklemelerle 42 beyite çıkmıştır. Hz. Ali'den başlayarak Halvetî Tarikati ulularını sayar. Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün kalıbı ile yazılan kaside, meşâyih du'â ve Halvetî Tarikati'nin devâmını Cenâb-ı Hakdan niyâz ile biter.

Bu manzûme de çalışmamıza alınmıştır(Kaside:VI)

6. ÂSÂR-I 'AŞK

Bazı kaynaklarda Rüşenî'nin dîni-tasavvufî mesnevîsi¹, bazı kaynaklarda ise şiirlerinden seçmeler² olarak kaydedilen bu eser, gerçekte Miskîn-nâme'dir. Yaptığımız nüsha taramalarında Miskîn-nâme'nin Âsâr-ı 'Aşk adı ile kaydına rastlanamamıştır. Matbû nüsha ile yazmalarda bulunan Miskînlik Kitâbı arasındaki fark, eser adının zikr edildiği beyitlerde Miskînlik Kitâbı yerine Âsâr-ı 'Aşk Kitâbı konulmasıdır.

1 Bağdâdlı İsmâ'il Paşa, Hediye-tü'l-'Arifin Esmâ'ü'l-Mü'ellifin ve Âsârü'l-Musannifin, C.1, İst., Millî Eğt. Basımevi, 1951, s.94.

-V.Mâhir Kocatürk, Türk Edebiyatı Tarihi, Ank., Ayyıldız Matb., 1964, s.282.

-Harun Tolasa, "15.Yüzyıl Anadolu Sahası Mesnevîleri", Ege Üniv. Sos. Bil. Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Der.sayı:1, (İzmir1982).

2 Hasibe Mazioğlu, "Eski Türk Edebiyatı", Türk Ansk., C.32, sayı:256, s.106.

-Bursalı Mehmed Tâhir, Osmanlı Mü'ellifleri, C.1, s.86.

-Türk Klâsikleri, C.3, s.45.

Sözü edilen beyitler;

yazmalarda;

matbû nüshada;

Çü cem^c itdüm bu pend-i şeyh ü şâbı— Aynı -----

Adı konıldı Miskînlik Kitâbı —Adına dindi Âsâr-ı 'Aşk Kitâbı

.....

.....

İrişdi hatme Miskînlik Kitâbı —İrişdi hatme Âsâr-ı 'Aşk Kitâbı

Hitâm-ı misk olup müşgîn hitâbı —Aynı -----

(Hâtîme'de)

Vezni, - Miskîn-nâme'de belirttiğimiz gibi-Mefâ'ilün Me-fâ'ilün Fe'ülün'dür. Âsâr-ı 'Aşk kaydının başkası tarafından sonradan konduğunu vezinden yola çıkarak rahatlıkla anlayabiliriz. Zirâ, eser adının verildiği bu mısralarda veznin bozuk olduğu görülmektedir.

Âsâr-ı 'Aşk ile birlikte Manzûme-i Rüşenî adı ile Rüşenî'nin şiirlerinden birkaçı da basılmıştır. (Âsâr-ı Aşk, Der-sa'adet, Şirket-i Sahâfiyye-i Osmâniyye Matba'ası, 1314).

7. KİTÂB-I DİL-GÜŞÂ-YI RÜŞENÎ

Kataloglarda, Rüşenî Divânı adı ile kayıtlı ve Rüşenî'nin Çoban-nâme, Miskîn-nâme, Ney-nâme, Kalemîyye, Silsile-nâme ve şiirlerinin bulunduğu nüshalarda, Kitâb-ı Dil-güşâ'ya rastlanmamıştır.

Dede Ömer Rüşenî'den bahseden kaynaklarda da zikre dilmeyen bu mesnevi, başında 144 beyitlik "Münâcât, na't, Der-Medh-i Çihâr-Yâr-ı Nebî" ve "Sebeb-i Te'lif-i Kitâb" kısımlarından sonra, altısı "Makâlât-ı Mev'ize", üçü "Nasihat", biri "Temsil" başlıklı olmak üzere 41 hikâyeden müteşekkildir. Buna göre, "Hâtîme" kısmı ile toplam 865 beyit tutarındaki eserin sonunda, müstensih tarafından Rüşenî'nin biri Arapça-Farsça karışık iki na'ti ile "Min Kelâm-ı Ümmî Kemâl" başlığı altında bir bölüm kaydedilmiştir.

Mesnevînin yazılış tarihini;

Sāl-i hicret dād ü sīn ü dāl idi
 Ṭālī'-i 'ālem mübārek fāl idi

(ض:800+ س:60+ >:4=864 H/1459 M.

beytinden anlıyoruz.

Vezin, Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün'dür. Çaşnıgır Hasan tarafından 1056 H/ 1646 M. tarihinde istinsâh edilmiştir.

8.RİSÂLE FÎ'T-TECVÎD VE FÎ'T-TASAVVUF

Kasîde-i Bürde'nin Arapça şerhi ile Rûşenî'nin bir gazelinin (Gazeller :26) Türkçe şerhinden ibâretidir. Rûşenî'nin bu gazeli beyit beyit açıklanmıştır. Millî Kütüphane (Yazmalar Böl. A.637/3) katalogunda Dede Ömer Rûşenî adına kayıtlı olup telif tarihi 1473 olarak verilmiştir.

9.DİVÂN

Bu çalışmamız ile ortaya koyduğumuz eserin içinde; mesnevî tarzında 1 tevhid, 3 münâcât, Mevlânâ ve Mesnevî'sine övgü, Kalemîyye; ikisi na't, biri subhiyye, biri silsile-nâme olmak üzere 7 kasîde, 87 gazel, 1 müstezâd, 4 terci-i bend, 1 terkîb-i bend, 1 tahmîs, 3 kıt'a, 3 kısa mesnevî, 4 lügaz, 110 tuyuğ, 11 matlâ' ve 10 müfred vardır. Toplam 1653 beyit tutarındadır. İçinde 248 manzûme vardır.

RÜŞENİ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Kullandığı Nazım Şekilleri, Şiirlerinin Muhtevâsı

Rüşeni'nin hayatı ve özellikle san'atı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi verilmemiştir. Şâir, daha çok tarikat erbâbı olması hasebiyle ele alınmış ve bu yönüne bağlı olarak hayatı kaydedilmiştir. Biz, çalışmamızı hazırlarken elde ettiğimiz bilgiler ve müellifin kendi eserlerinden derlenen görüşleri de göz önünde bulundurarak onun san'atını ve edebî kişiliğini ortaya koymaya gayret edeceğiz.

Öncelikle kullandığı nazım şekilleri üzerinde durmak yerinde olacaktır.

Rüşeni Divân Edebiyatı'nın hemen hemen bütün temel nazım şekillerini kullanmıştır. Miskinlik Kitâbı, Ney-nâme, Çoban-nâme, Dil-güşâ adlı mesnevîleri yanında, Divân'ında münâcâtları, medhiyyesi ve kalemiyyesi ile bu tarzı ustalıkla kullanmıştır.

Yazdığı kasideler pek uzun olmamakla birlikte gerek kullandığı san'atlar, gerekse vezin ve kâfiyeleri açısından dikkate şâyândır. Farsça yazdığı subiyyesi (Kas.VII) musammat bir kasidedir. Yine Divân'ında musammat gazel (Gaz:67) de görmek mümkündür. Gazellerinin başındaki "â"(|) kâfiyeli, yedi matla' beyitten oluşan manzûmede (Gaz.1) iç kafiye de yapılmıştır. Onun diğer bazı şiirlerinde görüldüğü gibi bu iç kâfiyenin sağladığı âhenk, manzûmenin tekkelerde terennüm edilmek maksadı ile söylenmiş bir ilâhî olduğunu gösteriyor.

Tercî-i bendleri ve terkibi onun bu tarzı da ustalıkla kullandığını ortaya koymaktadır. Dini ve içtimâî bazı aksaklıkları ele alan manzûmelerde şâirin hâlisâne düşüncesi görülmektedir. Onun;

Biz mest-i harâb u mey-perestüz
Mahmûr-ı sabûhî-i Elestüz

vâsıta beyitli terci-i bendi (Ter.III), Bağdâdlı Rûhî'nin

bir kişi olduğunu gösterir.

Ruşenı'nin Őiirlerindeki dini muhtevanın ağırlığı Hz. Muhammed, diğer peygamberler ve dini-efsanevi Őahsiyetlere atıflarla teyid edilmiştir.

Tā gāra varup āgyār tapuğı tapmasun ğun
Gerdi torı örümcek yapdı yuva ggercin
(Gaz.65/4)

Hak peyem-ber olduğına şahid oldılar hamu
Gsfend  uştur  seng  dirah t u zab^c u zab
(Gaz.3/3)

İsm-i Mahmdın Muhammed koydı Hak ^cazz ismühü
Hem didi knyet Eb'l-Kasım aña Ahmed lakab
(Gaz.3/5)

İahı Dvuduğ şarirümdür menüm
Çeşmesi Hızruğ zamirmdr menüm
(Kalem.13)

İnüp gökden yire ^cİsā n'ola olursa şakirdğ
Lebđ ihyā-yı mevtāda iñen stād-ı hāzıkdur
(Kas.I/8)

Nutkdur güyā ki nutk-ı ^cİsevi
Dest-i nite ki dest-i Msevı
(Medhiyye,49)

Dest-i pāsı şelğ ne lāyıkıdur
Kefşi Hızruğ ^caşası Msınğ
(Kas.V/5)

Ruşenı zulmet iinde kaldı İskender kimi
İrmedi Āb-ı Hayāt-ı Hızra cüst  cyla
(Gaz.74/7)

Dede Ömer Ruşenı'nin Şiirlerinde dini-efsanevi Őahsiyetler yanında Leylā, Mecnn, Hüsrev, şırın, Ferhād, Vāmık, Azrā gibi klāsik mesnevi kahramanlarını da görebiliriz.

Belki Mecnn olmayan bilmez
Hüsn-i keyfiyyetini Leylnğ
(Kas.V/10)

Bir sencileyin Hüsrev-i şîrîn dehen için
 Biñ bencileyin suhte-i Ferhād gerekdür
 (Gaz.14/3)

Bülbül-i Vāmık gül-i 'Azrā 'izārından cüdā
 Zāg-ı şeytān bile gül-şende gül-i hōş-büyle
 (Gaz.74/4)

Dünyâya fazla değer vermemiş olmasından dolayı olsa gerek Rüşeni'nin devlet büyüklerine ait övgü niteliği taşıyan manzûmesi yoktur. Hemen hemen bütün şiirlerinde Hz. Muhammed'e övgü vardır. Fakat O'nun medhini etmede âcizliğini de şöyle dile getirmektedir:

Mādihüñdür Rüşenî her demde medh ider seni
 Gerçi medhün ide bilmez Hâkdan özge hiç kes
 (Kas.II/14)

'Acob mis medh-i hulkunda olursa Rüşenî 'âciz
 Çü mādih hulk-ı nigünî ayā memdüh Hâlıkdur
 (Kas.I/15)

Hazretüñi nite öge bile miskîn Rüşenî
 اقرأ القرآن فافهم معنى الله الشرى
 (Gaz.87/5)

Hakk'a ve Habîbine gönülden âşık Rüşeni'nin çâr-yâr-ı güzîn ve sahâbe için de hiçbir övgüde bulunmadan durması beklenemez. Rüşeni;

Ebû-Bekr ü 'Ömer 'Osmān 'Alî kim çâr-yāruñdur
 Seni her kim sever cāndan bularuñla muvâfıkdur
 (Kas.I/14)

beyti ile Hz. Muhammed'i medhederken diğer taraftan sevenlerini de çâr-yâr-ı güzîne eş tutuyor.

Ohı Hâssân kimi bu medhi revân idüp senā
 Dürlü miskînlikler it hızm̄et idüp misl-i Enes
 (Kas.II/4)

diyerek medihde Arap şâiri Hâssân bin Sâbit (—) miskînlik etmede ise sahâbeden Enes bin Mâlik gibi olma amacındadır.

Mesnevîlerinde sık sık övdüğü şeyhi Yahyâ Şîrvânî'yi;

Seg-i kûyınuñ ayığı toziyam

Seyyid-i Hâşimî-i Yahyînuñ

(Kas.V/11)

Tâciyam disem n'ola her şeyh-i şūhuñ çünki men

Seyyid-i sādāt Seyyid Yahyā hāk-i rāhiyam

(Gaz.50/3)

beyitleri ile överken Mevlânâ ve Mesnevi'sine de bir medhiyeye (Der-Medh-i Mesnevi-i Mevlevî s.90) yazmıştır.

Rüşenî için, Vasfi Mâhir Kocatürk, "Bu koca şeyh şekil, renk ve edâ bakımından san'atkâr değildir"¹ hükmünü verirken kanâatimizce haksızlık etmiştir. Söz konusu eksiklikler, gazellerinin muhtevâca alışlagelmişin dışında olması, birtakım vezin hataları (imâle ve zihâf gibi) ve zamânına göre daha sâde söylemesi ise bu; san'atının zaâfından değildir. Kaldı ki, aruz vezni Divân şiirinin en mütakâmil döneminde bile Türkçe'ye tam anlamı ile uydurulamamıştır. Bu tarz hatalar her dönemde ve her şâirde az-çok görülmektedir. Biz yukarıdaki hükmü verirken şiirlerinden hareket ettik. Şâirin Divân Edebiyatı mazmûnlarını ve san'atlarını ustaca kullanmış olduğunu göstermek ve hükmümüzü teyid etmek için Divânı'ndan birkaç beyit vermek yerinde olacaktır:

Gökde dönerler ayakları yire irmeyüben

Yüzüne alnuña teşbîh ideli mihr ü mehi

(Gaz.78/5)

Şanmañ ki c'âşık için ma'şûk özi göyinmez

Pervâne yandığıyçün içi yanar çerāguñ

(Gaz.38/3)

Yukarıdaki beyitte Divân Şiirinde alışlagelmişin dışında bir söyleyiş ile karşılaşırız. Rüşenî, "hep mum aşkına kendini ateşe atan pervâneye karşılık, mumun da aslında aşığının yanmasına dayanamayıp yandığını" ifade ediyor.

¹ Vasfi Mâhir Kocatürk, Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara, Ayyıldız, Matb.,1964, s.282.

Hüb-rûlar ş u ile yur yüzini
Ş u yüzini senün yüzün ile yur

(Gaz.21/2)

Ol kadar āh eyledüm kim āh elümden āh ider
Nālemi añma ki nālem nāleyi nālān ider

(Gaz.24/2)

İy begüm beglere sen nite ki begler begisin
Bendenün bendesinün bendesiyem ben de senün

(Gaz.40/3)

Lāle beñzer ki gül-i rüyuna indürmedi baş
Muğ-ı Hindī kimi yandı kararup içi taş ı

(Gaz.76/8)

Zülfin benefşe gördi boynı egildi kaldı
Lāle delürdi düşdi yüzün görelı dağa

(Gaz.73/4)

Ş ataşdum münkiri urdum didi suçum nedür didüm
İş itmedük meger anı it öldürmek yaş ağ oldı

(Gaz.82/5)

Lebleründen sen baña bir buse itmişdün 'atā
Ger peş imān olduñ ise virdüğün gel yine al

(Gaz.46/3)

Sāyeñ ne yire ş alsañ biter nihāl-i 'izzet
İy serv-i sāye-perver baş uma baş ayagun

(Gaz.38/2)

Çeş m-i pür-hış mı dil-āzār durur gamzesi niş
Söz idür Āb-ı Hayāt u deheni çeş me-i nüş

(Kas.III/6)

Rüş eni ş iirlerinde harfleri ve rakamları muhtelif kul-
lanarak yeni yeni yorumlar getirmiştir:

Cīm-i cemāl-i zülfün ile nün kaş unı
Yazup yüzünde kodı adın Hāk kitāb-ı hüş n

(Gaz.60/2)

Ş ād 'aynuñ ile mīm ağ zuñ dāl zülfün görelı

Yā Nebī gitmez dilümden bir nefes zıkr-i Samed

(Gaz.6/3)

" م " ve " > " harflerini birleştirek " ر " kelimesini oluşturan Rüşenî, şâirliğini kanıtlayan örneklerden birini daha vermiştir.

Yine;

Rüşenî bî-çāre zulmetde kalurđı yā Nebî
Aña mīm ağzuñla iki dālūñ olmasa meded

(Gaz.6/7)

beytiyle Divān Şiirinin iki mazmūnunu harflerin yardımı ile kullanarak " ر " kelimesine ulaşıyor.

Hōş çekilmiş iki meddūr iki şāduñ üstine
Kaşlaruñla gözleruñ hūsnūñ kitābında senūñ

(Gaz.39/5)

Rüşenî Hurūfî değildir, fakat zaman zaman izleri görülmektedir. Aşağıdaki beyitler onda Hurūfliğin ve Nesimî'nin etkisini göstermektedir:

Haṭ yididūr aslına baksañ velî
On ikidūr fer'ine şunsañ eli

(Kalem. 5)

Kaluram yitmiş gidersen yüzümi
Degme fehm itmez menüm bu sözümi

(Kalem.45)

" قلم " kelimesinin ebcede göre değeri 170'tir. " ق " : 100, " ل " : 30, " م " : 40'a tekābül eder. Böylece 100'ü gidermekle 70, yani " لم " kalır. Bu ise Hurūfilikte kalemin rumuzudur.

Başum ayağum gidende sî kalur
İki ḥarfüm gidicek birsi kalur

(Kalem.46)

Yine bu beyitte de "kalem- قلم " kelimesindeki harflerle oynamıştır. Başın ve ayağın gitmesi, kelimenin ilk ve son harfinin, yani " ق " ve " م " in gitmesi, "sî" kalması ise yukarıda değerini verdiğimiz " ل " ın (sî+30) kalmasıdır.

Divān Şiirinde pek nâdir görülen ve uygun şekilde kullanılması ustalık sayılan, bir gazelin matla'ınının bir mısra'ını maktâ' beyitte tekrar etmek, yani "redd-i matla"ı Rüşenî-

de de görüyoruz. Biri Farsça olmak üzere üç gazelinde mevcuttur:

"عشق کیفیت بلا کیفیت
راندن او بهر زبان هیفت
روشنی هر نفس همیکوید
عشق کیفیت بلا کیفیت"

(Gaz.4)

"Hüsnüñ 'aksin ruh-ı dil-berde peydā eyledün"
Çeşm-i 'āşıkdan dönüp anı temāşā eyledün

.....

Rüşenī bendeñ niçün bakdukça rüşen olmasun
"Hüsnüñ 'aksin ruh-ı dil-berde peydā eyledün"
(Gaz.43)

"İy fedā cānlar senüñ her demde kāl ü kılüñe"
Ohuduñça hem Kelāmu'llahı hōş tertilüñe

.....

Rüşenī ohur deründan her nefes bu mısra'ı
"İy fedā cānlar senüñ her demde kāl ü kılüñe"
(Gaz.66)

Yine "Der-Medh-i Meşnevi-i Mevlevi" başlıklı medhiyede, tekrâr diyebileceğimiz şu mısralar dikkati çekmektedir:

Boynunı urup revān bi-çi vü çün
"Tamuya dutup sürerler ser-nigün"
(Medhiyye, 66)

İdüben zecr ü şikence gün-ā-gün
"Tamuya dutup sürerler ser-nigün"
(Medhiyye, 89)

Rüşenī daha çok tecnis, telmih, tecāhü'l-i ârif, teşbih ve tenāsüb san'atlarını kullanmıştır. Tuyuğun özelliklerinden biri olan cinās, şâirin tuyuğlarının bazılarında hünerle işlenmiştir:

Hizmetün eylemede yok keselüm
Dāmenün korsam elümden kes elüm

Reh-i 'ışkuñda senüñ ölmeyenüñ
Tig-ı hicrân ile başın keselüm
(Tuy.63)

Zülfine urd'ol perî şâne yine
İrdi hâlet men perişâne yine
Fâriğü'l-bâl iken iy cān Rüşenî
Virdi göñlin bir perî şâne yine
(Tuy.87)

Cinâsı gazellerinde de sık sık görürüz. Beş beyitlik
bu gazeli cinâsın güzel bir örneğidir:

Bu belâ-yı cihân hōş bala
Fitneyi pestken eyledi bālā

İtdi ğunc u delâli ğonçesinüñ
Bülbüli lâl ü lāleyi lālā

Zülf-i lām dir ğün isterem vaslın
Nice dir ol siyâh-rū lā lā

Dürc-i yâkutı küt-ı cān la'li
Müdreç içinde lü'lü'-i lālā

Cây idüp itdi Rüşenî rüşen
Cüy-ı çeşmünde bu sehi-bālā
(Gaz.2)

Dede Ömer Rüşenî'nin tarih düşürmedeki ustalığını da
kaydetmek gerekir. Miskînlik Kitâbı'nda;

Nebinüñ hicretinden geçmiş inan
Sekiz yüz seksen tokuz yıl iy cān
beyti ile açık olarak tarihi verdiği gibi, Çoban-nâme'de ;

Kıssa-ı Çoban için iy ehl-i dil
Fâhr-ı cihân fâhrını târih bil
şeklinde "fâhr-فخر" kelimesinin tarih olarak verildiği gö-
rülür. (فخر :880 H/ 1475 M.)

Kitâb-ı Dil-güşâ'da ise tek tek verdiği harflerin toplam sayı değerleri ile tarih ortaya çıkar:

Sāl-i hicret ḡād u sīn ü dāl idi
Ṭālī'-i 'ālem mübārek fāl idi

ض:800+س:60+ >:4=864 H/1459 M.

Vezin, Kafiye ve Redif

Rüşenî Divanı'nda biri hece 19 çeşit vezin kullanılmıştır. Zaman zaman vezin zarûreti yüzünden kelimelerde değişiklikler yapılmış, Türkçe kelimelerdeki a,u,i vokalleri uzun ses gibi muâmele görmüş, hattâ "baş, kaş" gibi kelimeler de bazan bir buçuk değerinde alınmıştır.

Divân'da kullanılan vezinleri şöyle sıralayabiliriz:

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	(118 parçada)
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	(36 ")
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	(21 ")
Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	(11 ")
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	(10 ")
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	(10 ")
Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	(9 ")
Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün	(8 ")
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	(6 ")
Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün	(5 ")
Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	(4 ")
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	(2 ")
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	(2 ")
Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	(2 ")
Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün	(1 ")
Mef'ülü Mefâ'ilün Mefâ'ilü Fe'ül	(1 ")
Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün	(1 ")
Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	
Mef'ülü Fe'ülün	(1 ")
5+5=10	(1 ")

Dede Ömer Rüşenî kâfiye kelimelerini seçerken şüphesiz davranmış gibidir. Pek az şiirde olmakla birlikte bütün kâfiye kelimeleri Türkçe olan parçalar mevcûddur (Gaz.5,27,81). Bunun yanında sâdece Arapça kelimelerle kâfiyeli kasîde ve gazeller bulunduğu gibi en çok da Farsça kelimelerden teşekkül etmiş parçalar vardır. (Arapça: Kas.V, Gaz.6,16,26,32; Farsça: Gaz.7, 24,47,51,58). Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça, Türkçe-Arapça-Farsça gibi iki veya üç dilden gelen kelimeleri de rahatlıkla kâfiye yaptığını görüyoruz. Zâten vezin bahsinde de belirttiğimiz gibi, Türkçe kelimeleri çoğu zaman Arapça ve Farsça kelimelere eş tutmuştur. Meselâ; "kelâg" ve "ayag" kelimeleri ile kâfiye yapmakta bir sakınca görmemiştir. Ayrıca bir gazeli sâdece Türkçe fiillerle kâfiyelendirilmiştir. (Gaz.81)

Rüşenî daha çok eskilerin kâfiye-i müreddefe dedikleri tam kâfiye ve cinâslı kâfiyeyi kullanmıştır.

Redif olarak çoğunlukla Türkçe kelimeler ve eklere başvurmuştur. Rüşenî'nin Divânında kullandığı redifleri şöyle sıralayabiliriz:

olur	ışık	dönsün
olacaktır	senün	üstine
itmekdedür	eyledün	itme
duyılır	Rüşenî'nün	söyleme
gerekdür	degül	oldı
eyler	benüm	یافت (Farsça)
var	benüm	gönül
ider	dimişem	
نبریز (Farsça)	kılam	
olmaz	sen	
olmaz	hüsn	
gelmez	ben	

Dil ve Üslûb

Rüşenî, Divânı'nda ve diğer eserlerinde halk söyleyişini oldukça fazla ve ustaca kullanmıştır. Necâti'de yoğunlaşan atasözü ve deyimleri Rüşenî'de de görüyoruz:

Âteş-i 'ışık ile yandı tutuşup gönlüm gözüm
Bu meşeldür ki "yanar kuru yanında daşı yaş"
(Gaz.31/7)

"Yirün kulağı vardır" âheste söyle sözün
Söyleme bakmayınca sözünü şol u sağa
(Gaz.72/3)

"Kulağum çinlar" meger kim şâhum anar bendesin
Durmadın segrür gözüm beñzer oğur efgendesin
(Gaz.58/1)

Ağzuña öykündüğü için gönçe
Gül şabâya didi "kulağını bur"
(Gaz.21/5)

Her dem ki eser bād-ı şabâ "yüregüm oynar
Cânânegelür diyü meger kim haber eyler
(Gaz.22/2)

Ne gördi ne işitdi 'aceb zâhid-i hüd-bîn
"Yanguya ürür kūr köpek" tek hele urdı
(Gaz.81/3)

Ne ser kim yoh sücûdı sefçedür ol
Ne kef kim cûduñ itmez kefçedür ol¹
(Münacât, .41)

Arapça ve Farsça'yı çok iyi bildiği şiirlerinden anlaşılan Dede Ömer'in Türkçesi sâdedir. Yaymakla^{memûr} saydığı tarikati ve tasavvufî düşünce dolayısı ile halkın anlayacağı şekilde söylemek zorunda idi. Bugün için yabancı kelimeler çok gibi gelse bile XV. yüzyıla göre sâde, canlı ve samimî bir i-

¹ Abdullah Ensâri'ye ait olan bu yeciz söz Rüşenî tarafından nazmen ifade edilmiştir: هر دست که نه در جودست کفیه است

و هر سرکه نه در جودست مضیه است

"Cömert olmayan her elin kepeçeden, secde etmeyen her başın kelekten farkı yoktur"(Ferheng-i Ziyâ, C.2, s.1205).

fâdesi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Şiirlerinin ve mesnevîlerinin hemen hemen hepsinin bulunduğu nüshaların çokluğu da onun -ne amaçla ya da kimler tarafından olursa olsun- çok okunduğunu gösterir.

Karşılaştırmaya tâbi tuttuğumuz nüshaların fonetik husûsiyetleri dikkate alındığında bunların doğuda ve batıda okunduğunu, istinsâh edildiğini anlayabiliriz. Dil yönünden en orijinali Konya Mevlânâ Müzesi, İhtisâs Kütüphanesi 1653 (A) no'lu nüshadır. XVI. yüzyıl başında istinsâh edilen nüsha, XV. yüzyılın karışık fonetiğini aksettirmektedir. Sözü edilen bu nüsha, şâirin yaşadığı döneme en yakın olması hasebi ile, metnin aslından da en az uzaklaşmış olanıdır. Rûşenî'nin dil ve ifâde özelliklerini bu nüshadan hareketle vermek daha doğru olacaktır.

XV. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesi kesin olarak Azerî ve Osmanlı sahası diye ayrılmamıştır. Bu dönemde Türkçe'de çok şekillilik vardır. Aynı kelimeler muhtelif imlâlarla yazılabilmektedir. XV. ve XVI. yüzyıl metinlerinde gördüğümüz çok şekillilik metnimizde de mevcûddur. Bir beytin birinci mısra'ında "ben" geçerken ikinci mısra'ında "men" i görmek mümkündür. Aynı şekilde "kendözi" ile birlikte "öz"de kullanılabiliyor. Şahıs zamiri "ben, men" ikiliği yanında çekimler de de "benden, menden, benüm, menüm, minüm" şekillerinde kaydedildiği görülmektedir.

Eski Türkçe'de kelime başında "d" sesi yoktu. Batı Türkçesi'nde kelime başında görülen "d" ler Eski Türkçe'de hep "t" şeklinde idi. Bu "t" lerin bir kısmı Batı Türkçesi'ne geçerken "d" olmuştur. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise bir kelimenin hem "t" li hem "d" li şeklinin de kullanıldığını görüyoruz¹. Yine Eski Türkçe'deki "k"ların Eski Anadolu Türkçesi döneminde "h" olduğunu da bilmekteyiz. Bu bütün "k" ları kapsamakla birlikte genel olarak kelime içinde, kelime ve hece sonunda görülen bir değişikliktir. Nâdiren de olsa kelime başında da bu değişikliğe rastlanmaktadır².

1 Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, Boğaziçi Yay., 1983, s.91.

2 Muharrem Ergin, a.g.e., s.89.

Rüşenî'nin Divânı'nda "t" ve "d" li şekiller olduğu gibi "k" ve "h" lı şekiller görülmektedir. Tuyuğlar bölümünde (Tuy.37) bunun örneğini bâriz olarak görebiliriz. Sözü edilen tuyuğun birinci mısra'ında redif kelimesi "barmaqlaruñ" iken ikinci, üçüncü ve dördüncü mısralarda "barmaqlaruñ" şeklinde kaydedilmiştir. Aynı şekilde doğru kelimesi "toğrı, doğru, toğru" gibi birkaç şekilde tesbit edilmiştir.

Dede Ömer Rüşenî, nâdir de olsa Türkçe kelimelerle Farsça veyâ Arapça kelimeleri birleştirmiştir. Türkçe "yol" kelimesi ile Farsça "-ger" edâtını birleştirerek "yol-ger" olarak kullanırken, yine Türkçe "ne" kelimesinin önüne Arapça olumsuzluk edatı "lâ" yı getirerek "lâ-neyem" şeklinde kullanmıştır.

Tesir Aldığı Kişiler ve Temâyüller

Tekke şâirleri üzerinde Mevlânâ, Yûnus Emre ve Nesîmî gibi büyük mutasavvıf Türk şâirlerinin etkisi yanında İran şâirlerinin de etkisi görülmektedir.

Arap şâir ve mutasavvıfları da eserlerinde zikreden Rüşenî'nin özellikle Hz. Muhammed'e övgüleri ile meşhûr olan A Hassân bin Sâbit gibi medhetmeye özenmişini şu beyitle açıklıyor:

Ohı Hassân kimi bu medhi revân idüp senâ
Dürlü miskinlikler it hizmet idüp misl-i Enes
(Kas.II/4)

Miskin-nâme'de ise Arap mutasavvıfı Şeyh Şibli (ölm.945) ile ilgili hikâyelere yer vermiştir. Rüşenî'nin tasavvufî neşve itibârı ile etkilendiği şahıslardan biri de sahâbeden Enes bin Mâlik'tir. Ayrıca, pîrine hizmette örnek aldığı sâfi olarak aşağıdaki beyitten yola çıkarak İran mutasavvıflarından Bâyezîd-i Bestâmî'yi (ölm.874) söyleyebiliriz:

İden hoşnûd pîrini gümânsuz Bâyezîd olur
Velî hoşnûd itmeyen yakîn bilgil Yezîd olur
(Gaz.8/1)

Mevlânâ ve Mevlevîliğe mahabbeti onun Çoban-nâme ve Ney-nâme gibi Mesnevîden mülhem iki eser telif etmesine sebep

olmuştur.

İlâhîleri ve tasavvufî manzûmelerinde, kelime hazînesi, söyleyiş ve samîmiyetinde Yûnus Emre tesiri açıktır. Esâsen Yûnus Emre'nin tekke şâirleri üzerinde fikir yönünden olduğu kadar şekil yönünden de etkisi gözlenebilir. Rûşenî'nin kullandığı vezinler heceye de uyabilecek vezinlerdir. Yine musammat gazellerinde Yûnus Emre tesirini görebiliriz. Ayrıca Yûnus'taki nasihat havasını ve hitâbeti, Rûşenî'de de görmekteyiz. Genel olarak tekke şâirlerinde öğretmek ve halkı tenvîr etmek asıl gâye kabul edildiği için ifâdelerinde de nasihat ve hitâbeti görmek tabîdir.

Yüzyılın başında Halep'te derisi yüzülerek idâm edilen Seyyid Nesîmî ve Hurûfilik'in etkisi Rûşenî'de harflerin ve rakamların yorumunda ortaya çıkmaktadır. Fakat, sünî bir şâir olan Dede Ömer'de bu harfler ve rakamlar daha çok san'at yapma şeklinde tezâhür etmiştir, denebilir. Şâir, fazla derinlemesine gitmemektedir. O, bunları Divân şiirinin bir mazmûnu gibi kullanmıştır. Edebî kişiliğinden bahsederken örnekleriyle vermeye çalıştı.

Rûşenî'nin Bakû'ye gitmeden önce söylemesi muhtemel olan "gönül" redifli tahmîsi de onun başlangıçta Melihî'den de etkilendiğini gösterir.

Tesir Ettikleri

Rûşenî Türk Edebiyatı'nda daha çok samîmî ve sâde na'tleri ile dikkati çekmiş, birçok şâir tarafından tanzîr edildiği gibi, na't ve ilâhîleri meşhûr besteciler tarafından bestelenmiştir.

Dede Ömer'in tesîrinin en çok üzerinde hissedildiği şahıs halifesi Diyârbakırlı İbrahim Gülşenî'dir. Gülşenî hemen hemen bütün gazellerinin makta' beyitlerinde kendi adı ile birlikte şeyhi Rûşenî'yi de zikretmiştir. Ayrıca şeyhinin gazellerine de nazîreler söylemiştir. Dede Ömer'in;

Gel gel ki gül-istâna bir sen ü bir ben
Seyr idelüm iy serv-i revân bir sen ü bir ben

(Gaz.62)

matla'lı yedi beyitlik gazeline nazire olarak Gülşeni'nin yazdığı on iki beyitlik gazelinin matla'ı;

Gel bāga girüp seyr idelüm bir sen ü bir ben
Gül kimi ele cām alalum bir sen ü bir ben ¹

Yine;

Ne hürî-zâdesin sen iy perî-rû
Melek mi yâ beşer mi bilmek olmaz
(Gaz.29/2)

Gören yüzün perîye nisbet itmez
Melek mi yâ beşer mi bilmek olmaz²

gibi tamâmen aynı söyleyişleri de vardır.

Rûşenî'nin dinî ve tasavvufî şiirleri dışında kalan manzûmeleri ya içtimâî hayata ait düzensizlikler veyâ öğütler mâhiyetindedir. Onun;

Biz mest-i harâb u mey-perestüz
Mahmûr-ı şabûhi-i Elestüz

vâsîta beyitli terci-i bendiyle Rûhi'yi etkilediği görülmektedir³.

Mevlevî şâir İbrahim Cevrî Çelebi'nin de Dede Ömer'den etkilendiği söylenebilir, demiştik.

XVI. yy. sonu ve XVII. yy. başlarında yaşamış olan Hurûfî şâir Arşî üzerinde de Rûşenî'nin izlerini görmek mümkündür. Esâsen bütün tekke şâirleri birbirlerinden az-çok etkilenmiş veyâ özdeki fikir birliği dolayısı ile duygularını birbirlerine yakın bir şekilde ifade etmişlerdir.

Dede Ömer Rûşenî'nin özellikle Rûşeniyye ve Gülşeniyye'ye mensûb şâirler üzerinde her zaman tesiri olmuştur. Hâletî-i Gülşenî de bunlardan biridir. Rûşenî'nin "ışık" redifli

1 Rûşenî ve Gülşenî Divânı, DTCF. Ktp., A.289, vrk.145a.

2 a.g.e., vrk.153a.

3 Hasibe Mazloğlu, "Eski Türk Edebiyatı", Türk Ansk., C.32, Fasikül:256, s.106.

gazeline (Gaz.37) nazîre yazmıştır¹.

Dede Ömer'in ilahileri çok beğenilmiş bir çoğu mecmû'alara alınmıştır. Bestelenen na'tleri ise şunlardır:

Ayâ sultânı kevneynüñ sözün cümle dekâyıkdur
Letâyıfdur garâyıbdur 'acâyıbdur hakâyıkdur

matla'lı na'ti (Kas.I) Sabâ makâmında Dede Efendi tarafından²
İy seyyid-i dü-'âlem vey 'ârif-i Hudâ-bin
Sensin iki cihânda peygâm-ber-i hoş-âyin
matla'lı na'ti (Gaz.65) Eviç³,

Çün doğup tutdı cihân yüzini hüsnüñ güneşi
Kim ola sevmeye bu vech ile sen mäh-veşi

matla'lı na'ti (Gaz.76) Râst makâmında yine Dede Efendi tarafından bestelenmiştir⁴.

Dir idüm gül yüzüne olsa gülün gözi kaşı
Yâ benefşe kohulu hattı kad-i serv-veşi

matla'lı na'ti (Gaz77) ise Irak makâmında Üsküdârlı Âli Çelebi tarafından bestelenmiştir⁵.

Na'tlerinin çoğu tanzîr edilmiştir. Özellikle;

Çün doğup tutdı cihân yüzini hüsnüñ güneşi
Kim ola sevmeye bu vech ile sen mäh-veşi

matla'lı na'ti canlı, duygulu ve samimî ifâdesi ile çok beğenilmiş, Mehmet Üsküdârî⁶ ve İzzet Bey⁷ tarafından tahmîs edilmiştir.

1 İbrahim Altuñel, Hâletî-i Gülşenî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli Metni (Yüksek Lisans Tezi), Konya, S.Ünv., Eğitim Fak., 1988, s.109.

2 Nuri Özcan, 18. Asırda Osmanlılarda Dinî Müsikî, C.II (İstanbul, Yüksek İslâm Enstitüsü, 1982, s.594.

3 Nuri Özcan, a.g.e., C.I, s.297.

4 Nuri Özcan, a.g.e., C.II, s.553.

5 Nuri Özcan, a.g.e., C.I, s.191.

6 Nuri Özcan, a.g.e., C.II, s.716.

7 Divân-ı İzzet, s.9.

RÜŞENİ DİVÂNİ NÜSHALARI

Rüşeni Divânı'nın Türkiye kütüphanelerinde 33 nüshasını tesbit edebildik. Bu tesbitte bize, İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu kaynaklık etmiştir. Ayrıca, imkânlar nisbetinde çeşitli kütüphanelerin kataloglarını taradık. Çalışmamızın sonunda gördük ki, nüshaların en yoğun olduğu yer İstanbul'dur. Bunlar; Süleymaniye Kütüphanesi'nde 7, Millet Kütüphanesi'nde 5, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde 4, Topkapı Müzesi Kütüphanesi'nde 2, Bâyezîd Kütüphanesi'nde 1, Nuruosmaniye'de 1, Atatürk Kitaplığı'nda 1, Fuâd Köprülü özel kütüphanesinde 1 olmak üzere toplam 22 nüshadır. Köprülü ve Topkapı dışındaki bütün nüshalar tarafımızdan görülmüş ve muhtevâca karşılaştırılmıştır. Bütün kütüphanelerde Divân-ı Rüşeni adıyla kayıtlı bulunan bu nüshalar müstakil bir divân değildir. Rüşeni'nin mesnevîleri ve şiirlerini içinde bulunduran bu eserler külliyyât niteliğindedirler.

İstanbul kütüphaneleri dışında Millî Kütüphane'de 4, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nde 1, Konya Mevlânâ Müzesi İhtisâs Kütüphanesi'nde 4, İzzet Koyunoğlu Müzesi'nde 2 olmak üzere 11 nüsha tesbit edildi. Bunlar da diğer nüshalar gibi müstakil divân olmayıp Rüşeni Dede'nin diğer eserlerini de içine alan "külliyyat" mâhiyetindedirler.

Mukâyesede kullandığımız Mevlânâ Müzesi İhtisâs Kütüphanesi 1653 (A), 2178 (B), 2446 (C) ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.Y. 797, Millet Kütüphanesi (Ali Emiri) Manzûm Eserler 184 numaralarda kayıtlı nüshalardır. Karşılaştırma için nüshaları seçerken en eski nüsha olmasından yola çıktık ve ayrıca muhtevâsını ve istinsah olunduğu tahmin edilen bölgeleri dikkate aldık.

Çalışmada karşılaştırdığımız nüshalar ile varlığını tesbit ettiğimiz yazmaların belli başlı özelliklerini ayrı başlıklar altında göstermeyi yerinde bulduk. Karşılaştırdığımız divânların işaretleri, hizalarında () içinde gösterilmektedir:

I- KARŞILAŞTIRMADA KULLANILAN NÜSHALAR

(A) Mevlânâ Müzesi İhtisâs Kütüphanesi, No: 1653

İstinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan bu nüshada; Miskin-nâme (1b-25b), Çoban-nâme (25b-37a), Ney-nâme (37a-59b), Kalemîyye (59b-61b) mesnevîleri, Divân (5 kaside, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 80 gazel, üç beyitlik bir mesnevî, 1 kıt'a, 1 nazm, 110 tuyug, 4 lügaz, 9 müfred) (61b-89a) ve Muhammediyye'den bir bölüm bulunmaktadır.

Baş: Hamd saña yaraşur iy bî-nazîr
Kim melikü'l-mülksin ve bî-vezîr

Son: Yazıcıoğlu ilâhî habîbüñ Muhammedüñ
Kulıdur kapusına aña bağışla şehâ şehâ

99 yk., 20.5x12-15x6.3;25 satır, yazı ta'lik, ortası şemseli, kenarları düz cedvelli cild. Kâğıt ve yazı bakımından X.(XVI) asra ait¹.

(B) Mevlânâ Müzesi İhtisâs Kütüphanesi, No: 2178

İstinsah tarihi ve müstensihi belli değil. İçinde Çoban-nâme (1b-20b), Ney-nâme (20b-51b), Kalemîyye (51b-62b), Farsça Silsile-nâme (62b-63b), Divân (Rübâiyyât adı altında 108 tuyug, 2 müfred, 5 kaside, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 78 gazel) (64a-10)a) ve başı eksik Miskin-nâme (108a-124a) vardır.

Baş: Hamd-ı nâ-mahdûd u senâ-yı nâ-ma'cûd.....

Son: İlâhe'l-^cÂlemînüñ rahmeti bol
Kem olmaz ^câlemi garķ eylese ol

124 yk., 20.2x13-15.2x9.2, 15 satır, yazı ta'lik, kenarı zencirekli, ortası şemseli, mıklaplı cild. Yazı ve cild bakımından X.(XVI) yüzyıla ait².

1 Abdülbâkî Gölpınarlı, Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu, C.1, Ankara, T.T.K. 1967, s.239-40

2 Abdülbâkî Gölpınarlı, a.g.e., C.2, s.254-55

(C) Mevlânâ Müzesi İhtisâs Kütüphanesi, No:2446

İstinsâh tarihi ve müstensihi belli olmayan bu nüsha, X. (XVI) yüzyıl sonları, nihâyet XI. (XVII) yüzyıl sonlarına ait¹.

Sonundan eksik olan bu nüshanın içinde Miskîn-nâme (3b-38a), Çobân-nâme (38b-58b), Ney-nâme (59a-91b), Kalemiyye (91b-94b) mesnevileri ve Divân (3 kaside, 3 terci-i bend, 1 tahmis, 47 gazel, 16 tuyug) (94b-113b) vardır.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât.
Tapuña eyleyem yâ'arz-ı hâcât

Son: Cân ile her dil ider ez-ber sözüñ
Tütî-i rûha virür şeker sözüñ

113 yk., 20.7x14.5-14.5x7.5, 17 satır, yazı ta'lik, başlıklar surh, ortası şemseli kenarı düz cedvelli, mıklaplı, koyu kahverengi meşin cild. Son sahifede " " kaşifesi var.

(Ü) İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y., No:797.

İstinsah tarihi belli değildir. İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazmalar Kataloğu'nda Miskîn-nâme'nin yazılış tarihi nüshanın istinsah tarihi zannedilmiştir. İstinsâh tarihi H.889-M.1484 olarak kaydedilmiştir.

Düzenli bir nüshadır. Başlıklar verilmiş. Nüsha Çoban-nâme (1b-20b) ile başlıyor. Ardından Kasemiyyat ü Münâcât (20b-23a), Ney-nâme (23a-61a), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem (61b-64b), Divân(5 kaside -ikisi na'at-, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmis, 86 gazel, 120 tuyug , 4 lügaz, 22 müfred) (64b-113a), Der-Kaside-i Subh-dem (113b-114b), Silsile-nâme (114b-115b), Müstezâd (115b-116b), Miskîn-nâme -başı eksik- (116b-151a) gelmektedir.

¹ Abdülbâki Gölpınarlı, Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu, C.2, Ankara, T.T.K., 1971, s.364-65.

Baş: Hamd-ı nâ-mahdûd u senâ-yı nâ-ma^cdûd ...

Son: İlâhe'l-^cÂleminüñ rahmeti bol
Kem olmaz ^câlemi ğark eylese ol

151 yk., 190x116-130x60, 15 satır, yazı ta'lik, cedvel kırmızı, kâğıt venedik, cild kahverengi meşin, şemseli. Başında kitaplık mührü basılı ve iki temellük kaydı yazılıdır. Sonunda Rüşenî'nin kısa bir haltercümesi kayıtlıdır.

(M) Millet Ktp. - Ali Emiri, Manzûm Eserler, No:184

İstinsâh tarihi ve müstensihi belli değil. Eser Miskîn-nâme (1b-42a) ile başlıyor. Miskîn-nâme'den sonra Çoban-nâme (42a-61b), Der-Kasemiyyat ü Münâcât (61b-64a), Der-Medh-i Mesnevi-i Ma'nevi-i Mevleviyyet(64a-67a), Ney-nâme (67a-102a), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem (102b-105b), Divân (5 kaside -ikisi na'at-, Kasîde-i Subhiyye, Der-beyân-ı Silsile-nâme-i Meşâyih-ı Ehl-i Tarikat, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmis, 1 müstezâd, 82 gazel, üç beyitlik bir kıt'a, 4 ve 2 beyitlik iki mesnevi, 1 nazm, 110 tuyug, 20 müfred ve matlâ') (105b-158a) vardır.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuñna eyleyem yâ ^carz-ı hâcât

Son: Çok emek zahmet çeküp gördüm elem
Şimdi uş temmet diyüp çaldum kalem

158 yk., 22.6x12.8-16.4x9.8, 15 satır, yazı nesih, kâğıt aharlı, cild etrafı meşin, ıstampa yaldızlı, kremrengi kumaş kaplı ve miklaplı. Ken'an Bey vakıf ve ayrıca kitaplık mühürleri basılıdır. Her manzûmenin vezni sahife kenarına kaydedilmiştir.

II- TESBIT EDEBİLDİĞİMİZ DİĞER NÜSHALAR

1. Süleymâniye Kütüphanesi-Hacı Mahmûd Efendi, No:3748

İçinde Miskin-nâme (1b-41a), Silsile-nâme-i Meşâ -
yih Rahmetu'llah (41b-42b), Çoban-nâme (42b-67b), Ney-nâme
(67b-101a), Der-Sıfat-ı Kalem (101a-104b), Divân (5 kasî-
de, 4 terci-i; 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 84 gazel, 76 tu-
yug) (104b-144a) bulunmaktadır.

Baş: İlâhî ben kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Yaramaz işlerini terk eyleyüp
Cehd idüp hōş yâre yara yûri var

144 yk., 18.5x10-13.4x5.5, 15 satır, yazı; talik, kâ-
ğıt; sarıca, cild; meşin, üstü siyah bez kaplı.

2. Süleymâniye Kütüphanesi-Hacı Mahmûd Efendi, No:3617

Muhtevâsı: Miskin-nâme, Çoban-nâme (65b-81b), Ney-
nâme (81b-105a), Der-Sıfat-ı Kalem Güyed (105a-108a), Di-
vân (69 gazel, 3 terci-i; 1 terkib-i bend, Beyân-ı Silsile
-Silsile-nâme-, 61 tuyug) (110a-140a).

Baş: Berîdür çünki evşâf-ı beşerdür
Kim anı fehm ider sem' ü başardur

Son: Temmetü'l-Kitâb

Hudâyâ okuyanlar bu kitâbı
Hurûfınca vir anlara sevâbı
Velî ol dem murâdum bir du'âdur
Kerîmlerden kerem gelmek revâdur
Dirîğ eylemeyen bunda du'âyı
Dilerem kim göre nûr-ı likâyı

140 yk., 22.4x14, 2-14.7x8.1, 17 satır, yazı; nesih,
kâğıt; âharlı, cild; nefti meşin, şemseli ve mıklaplı.

3. Süleymâniye Kütüphanesi-Sâzeli Tekyesi, No:50

Başında Abdülmecîd Ferišteoğlu'nun Âhîret-nâmesi (1b-21a), var. Diğer nüshalarda olduğu gibi Rüşenî'nin Miskîn-nâme (21b-48a) mesnevisi, Silsile-nâme-i Meşâyih Rahmetu'llah (48a-49a7) manzûmesi, Der-beyân-ı İbtidâ-i Çoban-nâme (49a-63b), Der-beyân-ı Evsâf-ı Ney ü Ba'zı ez-Menâkıb-ı Dey ü Ta'rif-i Sâhib-i Mesnevî 'An-Mevlevî başlıklı Ney-nâme mesnevisi (63b-93b), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem Gâyed (93b-96a) manzûmesi, İbtidâ-i Kasâ'id (5 kaside), 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmis, 79 gazel, Fi-Evsâf-ı Nebî başlıklı 45 tuyug, çeşitli konularda 65 tuyug, 4 lügaz, 4 beyitlik bir mesnevî, 1 kit'a, 1 nazm ve 12 müfredi içeren Divânı (96a-128b) vardır.

21b- Baş:İlâhî men kimem ki'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son:Çok emek zahmet çeküp gördüm elem
Şimdi uş temmet diyüp çaldum kalem

İst. th.:1020 H/1611 M; müstensih: Berber Derviş mahmûd.

İst. kd : على يد فقير المذنب درويش محمود سرتراش في عرة
شهر محرم الحرام سنة عشرين بعد ا لالف - ١٠٢٠

128 yk., 23x15, 21 satır, yazı; ta'lik, kâğıt; ahartlı, cild; ebrû kaplı. Başta ve sonda Mustafa III'ün kızı Hatice Sultan'ın mührü basılıdır.

4. Süleymâniye Kütüphanesi-Lala İsmâ'il Efendi, No:211

İçinde Miskîn-nâme (1b-37a), Çoban-nâme (37a-54b), Mesnevî ve Mevlânâ'ya Medhiyye (54a-57b), Ney-nâme (60b-91b), Kalemîyye (92a-96a), terci-i, 1 terkib-i bend, 46 gazel, 1 tahmis, 115 tuyug ve kit'adan müteşekkil Divân (97b-) vardır.

İstinsah tarihi ve müstensihi belli değil.

5. Süleymâniye Kütüphanesi-Düğümlü Baba, No:419

Başında sene 1293 H.(1876) kaydı bulunan bu nüshada; Miskîn-nâme (1b-21a), Çoban-nâme (21a-54a), Ney-nâme (54a-61b), 4 terci-i bend, 1 terkîb-i bend, 4 kasîde, 71 gazel, 1 tahmîs, rübâiyyât başlığı altında 104 tuyug ve kıt'adan oluşan Divân(61b-) bulunmaktadır. Terci-i ve terkîb-i bendlerden sonra Miskîn-nâme'den(67a-69a) bir bölüm var.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Cāh u kadruñ çünki arturdı Hudā
Cān u dilden rüz u şeb idüp du'ā

6. Süleymâniye Kütüphanesi-Şehid Ali Paşa, No:1178

İçinde Miskîn-nâme (1b-37a), Çoban-nâme (37b-54b), Ney-nâme (54b-89a), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem Güyed (89a-92a), 5 kasîde, 4 terci-i, 1 terkîb-i bend, 1 tahmîs, 85 gazel, 117 tuyug, 2 nazm, 14 müfred, Kasîde-i Subhiyyeyi içine alan Divân (92a-140b) vardır. Son iki varakda Rûhî-i Bağdâdî'nin Terkîb-i Bendi kaydedilmiştir.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: ای روشنی درویش شو اسکتہ ودلریش شو
در فکر کار هوشن شو برضیر وقت صحر م

Ist.th: 1028 H/1618 M.

143 yk., 17 satır, yazı; ta'lik, vişneçürüğü meşin

7. Süleymâniye Kütüphanesi-Carullah Veliyüddin Ef.
No:1661

Bu eser İstanbul Kütüphaneleri Yazmalar Kataloğunda Rüşeni Divânı nüshası olarak gösterilmişse de gerçekte Gülşeni Divânı nüshası olduğu tesbit edilmiştir.

8. Millet Kütüphanesi-Ali Emiri, Manzûm Eserler, No:182

Miskin-nâme (1b-32a), Çoban-nâme (32b-52b), Ney-nâme (52b-74a), Silsile-nâme (74a-75a), Divânı(4 terci-i, terkib-i bend, 77 gazel) (75a-112A) muhtevîdir.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Rüşenînüñ hâzretüñe tuhfesi yokluk durur
Yok durur yoklukdan özge hiç dilde nesnesi

112 yk., 20.3x13.4-14x7.1, 17 satır, ince âdf nesih, kağıt; aharlı, kağıt kaplı ve mıklaplı cild.

İst.th: 1025 H/1616 M.

Müstensihi : Kerîmü'l-Magnisalı

9. Millet Kütüphanesi-Ali Emiri, Manzûm Eserler, No:183

1a-2b arasında Farsça vü Türkçe değişik manzûmeler var. 2b-27b sahifeleri kenarında Rübâiyyât-ı Hazret-i Gülşenî bulunan bu nüshada: Rüşenî'nin; Miskin-nâme (2b-36b), Çoban-nâme (37a-57a), Ney-nâme (57a-90a), Kalemîyye (90a-93a), Silsile-nâme (93a-94a), 5 kasîde, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 75 gazel, 76 tuyug ve kıt'adan müteşikkil Divânı(94a-128b) vardır.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Pes gerek yeksân saña nâ-büddur
Çünkü būduñ 'ākıbet nâ-büddur

128 yk., 18.7x12, 17 satır, nesih yazı, kabartma mor kâğıt kaplı cild, sarımtırak kâğıt.

10. Millet Kütüphanesi-Ali Emiri, Manzûm Eserler, No:185

Miskînlîk Kitâbı (1b-43b), Çoban-nâme (43b-65a), Ney-nâme (65a-95a), Der-Sıfat-ı Kalem Güyed (95a-99b), tasavvufî bir hikaye(99b-100b), I. terci-i bendin 1. bendi,

11 gazel, 1 kaside, 19 tuyug vardır.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem ya 'arz-ı hâcât

Son: Yaramaz işlerüni terk eyleyüp
Cehd it hōş yāre yara yūri var

Kitabın ilk sahifesinde Ali bin Velif, yine aynı sahifede biraz aşağıda Aga-zâde El-Hakîrû'l-'Abd Mehmed, sene:1116 kaydı vardır.

106 yk., 13.8x10, 13 satır, yazı; şikeste ta'lik, kâğıt; kaba, cild; kahverengi yumuşak meşin.

11. Millet Kütüphanesi-Ali Emirî, Manzûm Eserler, No:186

Miskîn-nâme (1b-53a), Çoban-nâme (53b-86b), Ney-nâme (86b-123b, sondan eksik), 2 terci-i bend vardır. Sonunda bozuk bir yazı ile iki bendlik bir murabba kaydedilmiş.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Rüşenî ide zulmetini gönülünüñ
Merdüme-i dîde kimi Rüşenî

129 yk., 14.5x7.5, satır;10, yazı; ta'lik, kâğıt; abadi, cild; arkası meşin, üstü kâğıt kaplı.

12. Süleymâniye Kütüphanesi-Es'ad Efendi, No:2641

Başı eksik. Sahife numaraları verilmemiş. Sırasıyla Miskîn-nâme, Çoban-nâme, Ney-nâme, Kalemiyye, 4 kaside, 3 terci-i, 1 terkîb-i bend, 87 gazel, Mesnevî medhiyyesi, 155 beyitlik bir münâcât, Gülşenî'nin 13 gazeli, Silsile-nâme, 93 tuyug vardır. Sonda Gülşenî'nin mesnevisinden 120 beyit var.

Baş: Ki cānum tîg-ı hilmüñ eyledi çāk
Türābum āb-ı 'ilmüñ eyledi pāk

Son: معنوی بیون خدمت شد مستطاب
ضمم کن والله اعلم بالصواب

Ist. kd: تمت الديوان على يد مصطفى بن مصطفى

116 yk., 20x13, 15 satır, yazı; ta'lik, kâğıt kalın, aharlı, cild; kahverengi meşin mıklaplı.

Sahife kenârlarında ve sonda değişik kalemlerle muhtelif yazılar var.

13. Istanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y., No:795

Miskin-nâme (1b-41a), Silsile-nâme (41a-42b), Subh-dem Kasidesi (42b-43b), Çoban-nâme (44a-62a), Kasemiyât ü Münâcât (62a-65b), Ney-nâme (65b-102b), Kalemîyye (102b-106a), Divân (106a-155b, İst.Ünv. Ktp. T.Y., 797 nüsha ile aynı) vardır.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Çoğ emek zahmet çeküp gördüm elem
Şimdi uş temmet didüm çaldum kalem

155 yk., 19.3x11.2-13.2x6.2, 15 satır, yazı; ta'lik, kâğıt; venedik, cild; kahverengi meşin.

Başta ve sonda değişik beyitler kaydedilmiş.

14. Istanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y., No:624

İçinde Miskin-nâme (1b-38a), Çoban-nâme (38a-56b), Ney-nâme (56b-83b), Der-Sıfat-ı Kalem (83b-87b), Divân (4 tercî-i, 1 terkîb-i bend, 1 tahmîs, 77 gazel, 4 kasîde, 83 tuyug ve kıt'a, müfredler) (87a-126a) bulunmaktadır.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: Rüşenînüñ göñli bir kandıldür rüşen-delîl
Püf dime yanar barutuñ hâzır-ı kandîl-bâş

126 yk., 20.5x14, 15 satır, yazı; ta'lik, kâğıt; kalın venedik, cild; tamir edilmiş, kahverengi meşin.

Eserin en sonunda farklı bir kalem ve yazı ile;

Tecrübe kıldum mürekkeb hûbdur
Şol kara zülfüñ gibi mergûbdur

matla'ı kaydedilmiştir.

15. Istanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y.,No:1915

Miskin-nâme (2b-26a)eksik), Çoban-nâme (26a- 32a, baş kısmı 99b-112b varaklar arasında), Ney-nâme (32b-59b), Der-Sıfat-ı Kalem (59b-63a), şiirler (795 no'lu nüsha ile aynı gibidir) vardır. Miskin-nâme'nin "Hâtîme"si 122a'da, eserin bir bölümü de yine nüshanın sonundadır.

Baş: İlähî men kimem k'idem münâcât
 Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: İlähe'l-Âleminüñ rahmeti bol
 Kem olmaz 'âlemi ğark eylese ol

123 yk., 15 satır, yazı; ta'lik, kâğıt; venedik, cild; kahverengi meşin, şemseli.

Eserin ilk iki varığında ebced harfleri ve değerleri ile bazı şiirler kaydedilmiştir.

16. Topkapı Sarayı Müzesi-Revân, -No:768

Miskin-nâme, Çoban-nâme, Ney-nâme, Silsile-nâme mesnevîleri, tercî-i bend ve terkîb-i bend, 78 gazel ("R" harfinden başlıyor), 114 tuyug, 2 nazm, 12 beyit, 1 kasîde vardır.

Baş: İlähî men kimem k'idem münâcât
 Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: ای روشنی در ویش شو اشکته و دلریش شو
 در فکر طار هویش شو بر هینر وقت صبحدم

Ist.th:Ramazan 1022 H/1613 M.

Ist.kd: تمت الكتاب بعون الملك الوهاب في وسط رمضان
 المبارك في سنة اثنين وعشرين بعد المائتين سنة ١٠٢٢

145 yk., 18x10-14x7.3, satır; 15, yazı; ta'lik. Baş tarafında Mahmûd II'nin tuğra şeklinde mührü ve kitaplığın damgası basılı, sonunda birkaç beyit yazılıdır.

17. Topkapı Sarayı Müzesi-Hazine, No:928

1-33. yapraklarında Miskin-nâme, 33-55. yapraklarında Çoban-nâme mesnevîleri ve Çelebi Hüsameddin medhiyyesi, Ney-nâme, Silsile-nâme, 4 terci-i bend, 1 tahmîs, 77 gazel, 113 tuyug, 2 nazm, 5 beyit vardır.

Baş: ilâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arż-ı hâcât

Son: Her demde yüz göz ile dōst yüzini görsen
Var yine görmek iste zînhâr olma kâni'

İst.th:1029 H/1619-20.

Müstensihî:Âmidli Ali bin Hacı Ahmed

150 yk., 20.1x15, satır; 15, yazı; ta'lik, kâğıt; cilalı ve renkli, cild; kahverengi meşin, şemseli, mıklaplı.

18. Nuruosmâniye Kütüphanesi, No:3851

Miskin-nâme(1b-41a), Silsile-nâme (41b-42b), Çoban-nâme (43a-62b), Der-Kasemiyât ü Münacat (62b-68a), Ney-nâme (68b-103b), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem (103b-107a), 5 kaside, 4 terci-il terkib-i bend, 1 tahmîs, 1 müztezâd, 86 gazel, 5 nazm, 110 tuyug, 4 lügaz, 10 müfredyeKaside-i Subhiyye'den müteşekkil Divân (107b-156b) vardır.

Baş: ilâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arż-ı hâcât

Son: ای روشنی درویش شو او لشکته و دلریش شو
در فکر کار هویش شو بر همین وقت صبحدم

157 yk., 19.3x11-12.5x6.5, satır;15, yazı; ince ta'lik, tezhipli ve yaldızlı. kağıt; abadi, cild:yeşil kumaş kaplı ve mıklaplı.

Son sahifede farklı yazı ile bir nazm ve beyit kaydedilmiş.

19. Bâyezîd Devlet Kütüphanesi, No:3354

Çoban-nâme (4b-20b), Miskin-nâme (20b-52a), Silsile-nâme (52a-53b), İn Risâle ist Der-Sıfat-ı Ney ü Teşbih be-İnsân-ı Kâmil başlıklı Ney-nâme (53b-82a), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem Güyed (82a-86a), Mesnevi ve Mevlâ-nâ'nın medhi (86a-88b), içinde 1 münâcât (Hamd sana ya-raşur iy bi-nazır/Kim melikü'l-mülksin ve bi-vezir), Sâki-nâme-i Dede Ömer Rüşenî (Tur yukarı ko bu tunb u takı ...), 4 terci-i bend, 1 tahmîs, 1 müstezâd, 82 gazel, 93 tuyug ve kıt'a bulunan Dîvân (88b-120b), vardır. 1-4. varak-larda Farsça ve Türkçe bazı beyitler, sahife kenarında Rüşenî ile Şeyh Sinan'ın manzûmeleri bulunmaktadır.

Baş: Hamd-ı nâ-mahdûd u senâ-yı nâ-ma^c dūd ...

Son: Tañrıyı tanı velî bildüm dime
Nişe kim fâş itme sırrı sehdür

126 yk., 20.7x14.2, satır; 18, yazı; âdi ta'lik, kağıt; krem, cild; kahverengi meşin, şemseli.

20. Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Bölümü, No:94

Miskin-nâme (2-53), Çoban-nâme (53-122), Der-beyân-ı Sıfat-ı Kalem (122-125), içinde 5 kaside, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 1 müstezâd, 84 gazel, 115 tuyug ve kıt'a, 3 nazm, 22 müfred bulunan Dîvân (126-196) vardır.

Son iki yaprakda Muhammed Râşid adlı birine ait şiirler mevcûd. Bu manzûmelerden biri zevcesi Fatıma Hanım'a mersiye.

İstinsah tarihi: 1313 H/1905 M.

Eserin sonunda "Halid Rıza عنه بره الواحد Efendimizin civârında Dâvûd Aga mahallesinde kâ'in Ser-Tarık-zâde Dergâh-ı Şerifine hârice çıkmamak şartı ile yazup vakfeyledim -1323" kaydı bulunmaktadır.

21. Millî Kütüphanê, Yazmalar Bölümü, A.3838

İçinde, Miskîn-nâme (1b-39b), Silsile-nâme (39b-41a), Çoban-nâme (41b-65a), Ney-nâme (65b-100a), Kalemîyye (100b-103b), Kasîde-i subhiyye, 5 kasîde, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 78 gazel, 2 mesnevi (üçer beyitli), 109 tuyug, 4 lügaz, 1 kıt'a, 5 müfred, 1 matlâ', 1 nazmdan müteşekkil Divân vardır. Divândan sonra Nakşibendîlere övgü mâhiyetinde bir gazel kaydedilmiştir.

İst. th: 1030 H/1620 M.

Müstensihi : İbrahim Cevri Çelebi

165 yk., 18x11-12.5x7.1, satır; 15, şikeste yazı. kâğıt; saykallı ince abadi; tezhipli; cild; kırmızı meşin.

22. Millî Kütüphanê, Yazmalar Bölümü, F.B.229

Miskîn-nâme (1a-27a), Çoban-nâme (27a-54a), Der-ka-semiyyât ü münâcât (54a-56b), Der-Medh-i Mesnevi (56a-59a), Der-beyân-ı Şarâb-ı Ma'nevi (80a-81a), Der-beyân-ı Sifat-ı Kalem (81a-84a), Ney-nâme, Divân (5 kaside, 4 terci-i, 1 terkib-i bend, 1 tahmîs, 1 müstezâd, 87 gazel, 109 tuyug, 4 lügaz) (84a-) bulunmaktadır.

128+30 yk., 17.7x10.5-14x6.7, satır; 17, yazı; ta'lik, kâğıt; krem rengi, yerli, cild; ebrû mukavvâ .

Fahri Bilge varislerinden alınmıştır.

23. Millî Kütüphanê, Yazmalar Bölümü, A.5432

Miskîn-nâme (1b-24a), Çoban-nâme (24a-39a), Ney-nâme (39a-64b), Silsile-nâme (64b-65b), ve içinde gazeller bulunan Divân vardır.

74 yk., 20.2x13-14.5x7.5 satır; 19, yazı; ta'lik, cild; sırtı yıpranmış kahverengi meşin. Eser baş ve son dan eksik.

24. Millî Kütüphanê, Yazmalar Bölümü, A.2203/1

Miskîn-nâme (1a-28b), Silsile-nâme, (28b-30a), Çoban-nâme (30a-49a), Ney-nâme (49a-84b).

84 yk., 19.3x11.6-14x6,7, satır; 15, yazı; ta'lik.

25. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. Kütüphanesi, A.289

Bu nüshada Rüşenî'nin şiirleri ve mesnevilerinden başka Gülşenî Divânı da mevcûddur. Nüshada Rüşenî'nin Miskîn-nâme'si (9b-34b), Çobân-nâme'si (34b-47a), Der-Kasemiyyât ü Münâcât (47a-48b), Ney-nâme'si (48b-74a), Der-Beyân-ı Sıfat-ı Kalem (74a-76b) ve 5 kasîde, 4 terci-i bend, 1 terkîb-i bend, 1 tahmîs, 85 gazel, 4 lügaz, 110 tuyuğ, 1 kıt'a, 2 nazm, biri dört diğeri iki beytlik mesnevî, 22 beyit, son altı beyti eksik Subhiyye ve Silsile-nâmeden müteşekkil Divân'ı (76b-108b) bulunmaktadır.

Rüşenî'ye ait (108 varak) bölümün sahife kenarlarında Gülşenî'nin şiirleri vardır. 108b'den sonra da Gülşenî'ye ait şiirler devâm etmektedir.

Baş: İlâhî men kimem k'idem münâcât
Tapuña eyleyem yâ 'arz-ı hâcât

Son: بهر ایشان دعای مایه است
روح الله رو هم ابدًا

26. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi, No:13769-13770.

İlk sahifede müstensihe ait olduğu zannedilen bir şiir mevcûd. 2b'de Arapça bir du'a, 3b'de ise Şeyh Hasan Gülşenî-zâde'nin vefâtına tarih düşülmüş (1023 H/1614 M).

Rüşenî'ye ait bölüm 4b'de başlıyor. Mecmû'ada Miskîn-nâme (4b-30b), Silsile-nâme (30b-31b), Çobân-nâme (31b-46b), Mesnevî ve Mevlânâ medhiyyesi (46b-49a), Kasemiyyat ü Münâcât (49a-51a), Ney-nâme (51a-78b), Der-Beyân-ı Sıfat-ı Kalem Güyed (878b-81a), 5 kasîde, iki terci-i bend, 1 terkîb-i bend, 1 tahmîs vardır.

13769 numara ile kayıtlı bu bölümden sonra, 13770 nolu sonradan eklenmiş bölümde ise; Rüşenî'ye ait iki gazel (na't) ve yazarı belli olmayan (Hz. Muhammed, Çihâr-yar-i güzün ve Hz. Hasan ve Hüseyin'e övgü) bölüm var. Yine bunlardan sonra Rüşenî'nin 66 gazeli, 2 kasîdesi, 110 tuyu-

ğu, 1 Marsça nazmı vardır. Bu bölümde varak numarası verilmemiştir. Toplam 41 varaktan oluşan bu kısım farklı yazı ile kaleme alınmıştır.

Birinci bölümdeki varak numaralarının karışık olmasından eserin eksik olduğunu anlıyoruz. 90b'den 122a'ya geçilmiştir. Ayrıca 122a'da Aşık Garib'e ait bir koşma mevcuttur. Bu bölümün müstensihisi Ali bin Seyyid İshak, istinsah tarihi ise 1097 H/1685 M. olarak kaydedilmiştir.

Aşık kahverengi ciltli, aharlı kağıt, yazı:ta'lik, satır:19 (ikinci bölümde satırlar muhtelif), 18.5x12.2-14.2x7.9, toplam 133 yk (91+41).

27. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphânesi, No:13196.

Karışık ciltlenmiş bir nüsha. Sahifeler birbirine izlemiyor. Başta Gülşenî'ye ait olması muhtemel 39 tuyuğ, Rüşenî'ye ait 36 tuyuğ var. Yine Rüşenî'nin 27 gazeli, 1 kasidesi bulunmaktadır.

Rüşenî'nin şiirlerinden sonra Gülşenî Divanından manzumeler, Hayâlî Divânından, Cenânî Divânından ve Şem' ü Per-vâne'nin adlı bir mesneviden bölümler mevcûddur.

135 yk (düzensiz). 10.5x15.5-10.4x6, satır:13, kahverengi ciltli, başlıklar kırmızı kalemle sonradan eklenmiş gibi.

28. Mevlânâ Müzesi, Abdülbâkî Gölpinarlı Kütüphânesi, No:127

Abdülbâkî Gölpinarlı tarafından istinsah edilen bu nüsha'da Rüşenî'nin gazelleri "mim" harfine kadar kaydedilmiş ve sonrası yoktur. 4 terci-i bend, 1 terkib-i bend, 1 tahmis, 47 gazel, iki kaside vardır (29a-37b). 38a ve 52a arasında Hz. Ahmed Sârbân'ın şiirleri mevcûddur. 59a'dan sonra Semâ'î, Şuhûdî, Günâhî, Şâhidî, Usûlî, Yûsuf, Şûrî gibi şâirler hakkında tezkirelerden alınmış bilgiler bulunmaktadır. Çok düzensiz bir nüsha, mektup kağıdına yazılmış ve ciltlenmemiş, aralarda boş sahifeler var.

Rüşenî Divânının yurt dışında da iki nüshası tesbit edilmiştir. Ayrıca Staatsbibliothek (Marburg)de Ms.or.oct. 3054 numarada kayıtlı bir nüshada Rüşenî'nin Miskin-nâme adlı mesnevisinden 19 beyit vardır.

1. Ms.or.oct.2270. Staatsbibliothek, Marburg.

Kahverengi, koyu ahırlı kâğıt; 109 yk, 19 satır, ta'lik yazı, başlıklar surh. la, 108a-109b boş. 23x14-17x8.
İşk-nâme

Baş(1b):flâhî ben kimem k'idem münâcât
Tapuñna eyleyem ya 'arz-ı hâcât

Son(107b):Rüşenî'nün göñlidür iy nür-ı 'ayn
Vâlih ü ser-geşte beyne'l-esba'în

Miskin-nâme (1b-52a), Mesnevi ve Mevlânâ medhiyyesi (52a-54a), Der-Sıfat-ı Kalem (54a-56b), na't ve terci-i bend, Çobân-nâme (67b-82a), Der-Silsile-i Meşâyih-ı Hod (82a-83a), İlâhiyât ve nu'ât(83a- 99a), tuyuğlar (99a-107a) ve lügazlar (107a-b).

2. E. Blochet, Bibliothek National, Türkçe Yazmalar, No:725.

S O N U Ç

Bu çalışmamızla elde edilen sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

- 1.Rüşenî edebiyatımızda geniş tesir alanı olan bir şâir ve tarikat kurucusudur.
- 2.Hakkında geniş bir çalışma yapılmamış, yapılan münferid çalışmalar da san'atını tam anlamı ile vermede yeterli olamamıştır.
- 3.Divân nüshalarının tesbiti esnâsında, şâirin kaynaklarda adı geçmeyen Kitâb-ı Dil-güşâ adlı mesnevisini (865 beyit) de bulduk ve hakkında bilgi verdik.
- 4.Rüşenî'nin bazı kaynaklarda şiirlerinden seçmeler, bazılarında ise dini-tasavvufî mesnevîsi olarak kaydedilen matbû Âsâr-ı Aşk'ın Miskinlik Kitâbı adlı mesnevîsi olduğu da çalışmalarımız esnâsında ortaya çıkmıştır.
- 5.Rüşenî Divânı'nın muhtevâsı tam olarak meydana çıkarılmıştır.
- 6.Dede Ömer Rüşenî'nin Divân Şiiri'ne hakkı ile vâkıf bir şâir olduğu, san'atları kullanımı ve Divân Edebiyatı mâtunlarını ele alıştaki ustalığı da gözler önüne getirilmiştir.
- 7.Şâirin Divânının Tenkidli Metni'ni hazırlarken "Redd-i Matla'" ve "Redd-i Mısra'" örneklerine de rastladık.
- 8.Dede Ömer, mesnevî, kasîde, gazel ve tuyuğ yanında tarih düşürmede de dikkatli bir şâirdir.
- 9.Rüşenî bestelenen na'tleri göz önünde bulundurulduğu takdirde Türk Tasavvuf Mûsikisi güfte yazarları arasında sayılmalıdır.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- Ali Emiri, Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid, C.1, İstanbul, Matba'a-ı Âmidî, 1328 (1910).
- Altunel, İbrahim, Hâletî-i Gülşenî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli Metni (Yüksek Lisans Tezi), Konya, Selçuk Üniv. Eğt. Fak., 1988.
- Ayan, Gönül, Yrd.Doç.Dr., Tebrizli Ahmedî, Esrâr-nâme (İnceleme - Metin, Basılmamış), Konya, 1989.
- Ayan, Hüseyin, Nesimî, Hayatı ve Eserleri, Divânı'nın Tenkidli Metni, C.1 (Basılmamış Doktora Tezi), 1970.
- Ayan, Hüseyin, Dr., Şeyhoğlu Mustafa, Hurşid-nâme (İnceleme-Metin), Erzurum, Atatürk Üniv. Yay., 1979.
- Ayan, Hüseyin, "Divân Edebiyatında Hamseler", Atatürk Üniv. Edb. Fak. Araştırma Dergisi, Fasikül:1, Sayı:10, (Erzurum, 1979).
- Ayan, Hüseyin, Doç.Dr., Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli Metni, Erzurum, Atatürk Üniv. Yay., 1981.
- Banarlı, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, İstanbul, Millî Eğt. Bas., 1971.
- Baysanoğlu, Şevket, "Gülşenî İbrahim", Türk Dili ve Edebiyatı Ansk., C.3, İstanbul, 1979.
- Bezirci, Asım, Dünden Bugüne Türk Şiiri (Antoloji), İstanbul, 1968.
- Bloch, E., Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale, C.2, Paris, 1932-1933.
- Cemâleddin Mahmud Hulvî, Lemezât-ı Hulviyye ez-Lemehât-ı Ulviyye, Süleymaniye Ktp. (Hacı Mahmud Ef.), No:4536.
- Cengiz, Halil Erdoğan, Divân Şiiri Antolojisi, Ankara, 2. baskı, 1977.
- Çavuşoğlu, Mehmed, Prof.Dr., "Divân Şiiri", Türk Dili [Türk Şiiri Özel Sayısı (Divân Şiiri) II], C.52, Sayı:415,-16,-17, (Ankara, 1986).

- Demirci, Mehmet, Doç.Dr., "Merkez Efendi'nin Tasavvufi Yönü", Merkez Efendi Sempozyumu (27-29 Haziran 1988, Manisa), Türk Ocağı Denizli Şubesi Yay. 1989.
- Dilçin, Cem, Doç.Dr., "Divân Şiirinde Gazel", Türk Dili [Türk Şiiri Özel Sayısı (Divân Şiiri) II], C.52, Sayı:415,-16,-17, (Ankara, 1986).
- Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C.8, İstanbul, Çağ Yay., 1989.
- Eraydın, Selçuk, Tasavvuf ve Tarikatler, İstanbul, Ma'rifet Yay., 1981.
- Ergin, Muharrem, Prof.Dr., Türk Dil Bilgisi, İstanbul, Boğaziçi Yay., 10. baskı, 1983.
- Ergin, Muharrem, Dr., "Câmi'ül-Me'âni'deki Türkçe Şiirler", TDED, C.3, Sayı:3-4, (İstanbul, 1949).
- Ertuğrul, Nusret, Ney-nâme (Mezûniyet Tezi), Konya, Selçuk Üniv. Edb., Fak. Türk Dili ve Edb., 1980.
- Erünsal, İsmail, "Halvetîlik veyâ Halvetiyye", Meydan Larousse, C.5, İstanbul.
- Erzi, Adnan, "İstanbul Kütüphanelerinden Notlar ve Vesikalar", Belleten, c.14, Sayı:53, (Ankara, 1950).
- Gölpınarlı, Abdülbâki, Nesîmî-Usûlî-Rûhî, İstanbul, Varlık Yay., 1953.
- _____, Divân Şiiri (15-16.Yüzyıl), İstanbul, Varlık Yay., 1954.
- _____, Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1953.
- _____, "Halvetîlik", Türk Ansk., C.18, (Ankara, 1970).
- _____, Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi, İstanbul, 1972.
- _____, Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu, C.1, Ankara, T.T.K., 1967; C.2, 1971; C.3, 1972.
- Hacı Reşid Paşa, Tasavvuf, Ankara, Yeni Matb., Tarih yok.

- Hacıtahiroğlu, Abdullah Ö., Hazret-i Peygamber'e Őirler Antolojisi (Naatler), İstanbul, 1966.
- _____, Türk Edebiyatında Dini ve Ahlâki Őirler Antolojisi, İstanbul, Bedir Yayınevi, 1963.
- _____, Rüşeni, Ney-nâme'den", Diriliş, Sayı:1,2,3,4 (Eylül-Aralık 1974).
- Hariri-zâde Kemâleddin, Tıbyanu Vesâ'ili'l-Hakâyık fi Beyân-ı Selâsili'l-Tarâ'ik, Süleymâniye Ktp. (İbrahim Ef.), No:431.
- İpekten, Halûk, Doç. Dr., Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri, Ankara, Birlik Yay., 1985.
- İsmail Hakkı Celveti, Silsile-nâme-i Tarık-i Celveti, Millet Ktp. (Ali Emiri), No:1040.
- İsmail Paşa (Bağdadlı), Hediyyetü'l-Ârifin Esmâ'ü'l-Mü'ellifin ve Âsârü'l-Musannifin, C.1, İstanbul, Millî Eğt. Bas., 1951.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu, C.2, İstanbul, Millî Eğt. Bas., 1947.
- İştîp, Mehmed Ali, Tasavvuf ve Halvetîlik, İstanbul, Yenilik Bas., 1968.
- İz, Fahir, Prof. Dr.-Doç. Dr. Günay Kut, "XV. Yüzyıl Türk Edebiyatına Toplu Bakış", Büyük Türk Klasikleri, C.2, İstanbul, Ötüken-Söğüt Yay., 1985.
- İz, Mâhir, Tasavvuf, İstanbul, Rahle Yay., 1969.
- İzzet Bey, Divân-ı İzzet.
- Kabaklı, Ahmet, Türk Edebiyatı, İstanbul, Türkiye Bas., 1966
- Kahraman, Bahaeddin, Arşî Divânı'nın Tenkidli Metni (Yüksek Lisans Tezi), Konya, Selçuk Üniv. Fen-Edb. Fak., 1989.
- Kara, Mustafa, Tekkeler ve Zâviyeler (Din, Hayat, San'at Açısından), İstanbul, 2.baskı, 1980.
- Kırkkılıç, Ahmet, Murâdi Divânı (III.Murâd), (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum, Atatürk Üniv., 1985.

- Kocatürk, Vasfi Mâhir, Tekke Şiiri Antolojisi Ankara, Edebiyat Yay., 1.baskı, 1955, 2.baskı, 1968.
- _____, Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara, Ay-yıldız Matb., 1964.
- Köprülü, Mehmed Fuâd, Divân Edebiyatı Antolojisi (XV. Asır), İstanbul, Mu'allim Ahmed Kitabhanesi, 1931.
- _____, Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul, Ötügen, 3.baskı, 1981.
- Kufralı, Kasım, "Eşrefiyye", İslam Ansk., C.4, İstanbul, 1977.
- _____, "İbrahim Gülşenî", İslam Ansk., İstanbul, 1977.
- Lâmi'î, Nefehâtü'l-Üns, Amire Matb., 1270.
- Lâmi'î-zâde Abdullah, Letâyif-nâme, Haz. Yaşar Çalışkan, Lâtifeler, İstanbul, Tercümân 1001 Temel Eser, 1978.
- Lâtîfî, Tezkire-i Lâtîfî, İstanbul, İkdâm Matb., 1314 (1896).
- Levend, Ağâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, Ankara, T.T.K., 1984.
- Massignon, Louis, "Tarikat", İslam Ansk., C.12, İstanbul, Millî Eğt. Bas., 1974.
- Mazıoğlu, Hasibe, Prof.Dr., "Eski Türk Edebiyatı", Türk Ansk., C.32, Sayı:256-257, (Ankara, 1982).
- _____, "Rüşenî ve Çoban-nâme'si", 1. Milletlerarası Mevlânâ Kongresi Tebliğleri (3-5 Mayıs 1987), Konya, Selçuk Üniv. Yay., 1988.
- Mecmû'a, Câmi'ü'l-Me'ânî (Nazîreler Mecmû'ası).
- Mehmed Ali Aynî, Tasavvuf Tarihi, İstanbul, 1340.
- Mehmed Tahir (Bursalı), Osmanlı Mü'ellifleri, C.1, İstanbul, 1333 (1914).
- Meydan Larousse, "Dede Ömer Rüşenî" Madd., C.3., "Rüşeniyeye" Madd., C.10.
- Özcan, Nûrî, 18. Asırda Osmanlılar'da Dini Mûsikî, 2 Cild, İstanbul, Yüksek İslam Enstitüsü, 1982.

- Özmen, Mehmet, Ahmed-i Dâ'î Divânı (Basılmamış Doktora Tezi), Konya, Selçuk Üniv., 1984.
- Pekolcay, Necla, İslami Türk Edebiyatı, C.2, İstanbul, İrfan Yay., 1968.
- Rüşenî ve Gülşenî Divânı, DTCF. Ktp, No: A, 289.
- Sâdık Vicdânî, Tomar-ı Turuk-ı Âliyye'den; Halvetiyye, İstanbul, Evkâf-ı İslâmiyye Matb., 1337 (1918).
- Sehî Bey, Tezkire-i Sehî, İstanbul, Matba'a-i Âmid, 1325 (1907).
- Serin, Rahmi, Halvetîlik ve Halvetîler, İstanbul, 1984.
- Şapolyo, Enver Behnan, Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi, İstanbul, Türkiye Yay., 1964.
- Şükün, Ziyâ, Ferheng-i Ziyâ (Farsça-Türkçe Lügat), İstanbul, Millî Eğt. Bas., 1984.
- Taşköpri-zâde Ahmed, Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye, Çev. Edirneli Mecdi Efendi, İstanbul, 1269 (1852).
- Tolasa, Harun, Doç.Dr., "15. Yüzyıl Türk Edebiyatı Anadolu Sahası Mesnevîleri", Ege Üniv. Sos. Bil. Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Sayı:1, (İzmir, 1982).
- Tuman, M. Nâil, Tuhfe-i Nâilî, Millî Ktp., Yazmalar Bölümü, No:611/1
- Uçman, Abdullah, Yrd.Doç.Dr., "XV. Yüzyıl Tekke Şiiri", Büyük Türk Klâsikleri, C.3, İstanbul, Ötüken-Söğüt Yay., 1986.
- _____, "Dede Ömer Rüşenî", Büyük Türk Klâsikleri, C.3.
- Uzun, Mustafa, Dede Ömer Rüşenî ve Miskinlik Kitâbı (Basılmamış Öğretim Üyeliği Tezi), İstanbul, Marmara Üniv. İlâhiyât Fak., 1982.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı, Osmanlı Tarihi, C.1, Ankara, 1972; C.2, 1975.

K I S A L T M A L A R

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
Ank.	: Ankara
Ansk.	: Ansiklopedisi
A.S.	: Aleyhi's-Selâm
A. Ün.	: Atatürk Üniversitesi
Bas.	: Basımevi
bk.	: bak
C.	: Cild
C.C.	: Celle Celâlinü
Çev.	: Çeviren
Der.	: Dergisi
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Edb. Fak.	: Edebiyat Fakültesi
E. Ün.	: Ege Üniversitesi
Gaz.	: Gazeller
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret-i
İst.	: İstanbul
Kalem.	: Der-Beyân-ı Sıfat-ı Kalem
Kas.	: Kasideler
Ktp.	: Kütüphane, -si
Mat.	: Matla'lar
Matb.	: Matba'ası
Medhiyye	: Der-Medh-i Mesnevî-i Mevlevî
Müf.	: Müfredler
No	: Numara
R.A.	: Radiya'llahü 'Anh
s.	: sayfa
S.A.V.	: Salla'llahü 'Aleyhi Ve Sellem
Sos. Bil.	: Sosyal Bilimler
S. Ün.	: Selçuk Üniversitesi
Terâ	: Tercî-i Bend
T.T.K.	: Türk Tarih Kurumu
Tuy.	: Tuyuğlar
Ün.	: Üniversite, -si
vrk.	: varak
Yay.	: Yayınları, Yayınevi
yk.	: yaprak
yy.	: yüzyıl

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

ا، و، ی : $\bar{A}, \bar{a}, \bar{I}, \bar{i}, \bar{U}, \bar{u}$

أ، ؤ : ' .

ث : $\underline{s}, \underline{S}$

ح : $\underline{H}, \underline{h}$

خ : $\underline{H}, \underline{h}$

ذ : $\underline{Z}, \underline{z}$

ص : $\underline{S}, \underline{s}$

ض : $\underline{Z}, \underline{z}, \underline{D}, \underline{d}$

ط : $\underline{T}, \underline{t}$

ظ : $\underline{Z}, \underline{z}$

ع : ' .

غ : $\underline{G}, \underline{g}$

ق : $\underline{K}, \underline{k}$

ك : \underline{h}

METNİN KURULUŞUNDA TUTULAN YOL

Dede Ömer Rüşenî Divânı'nın metnini kurabilmek için Mevlânâ Müzesi İhtisâs Kütüphanesi'nde üç, İstanbul Üniv. Kütüphanesi ve Millet Kütüphanesi'nden birer nüshadan yararlandık.

Mukâyeseli metin tesbitinde amaç mü'ellif nüshasını elde etmek, bu mümkün olmazsa mü'ellif nüshasına en yakın nüshayı bulmaktır. Yani şâirin yaşadığı devre en yakın nüsha göz önünde bulundurulularak metni tesbit etmektir.

Bu çalışmamızda tam anlamıyla hiçbir nüsha esas alınmamıştır. Amaç şâirin eserini telâf ettiği yüzyılın dil, gramer ve fonetik özelliklerini dikkate alıp o döneme en uygun nüshayı karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktır. Hiçbir nüsha esas alınmamakla birlikte, fonetik ve imlâ husûsiyetleri açısından en eski nüshaya, yani A nüshasına bağlı kalınmaya çalışılmıştır. Karşılaştırmaya dâhil ettiğimiz nüshaların kesin tarihi belli olmamasına rağmen kullanılan kâğıt ve yazı stilinden A nüshasının XVI. yüzyıl başlarında istinsâh edildiğini söyleyebiliriz. Bu nüshayı yukarıda saydığımız nedenlerin yanında esas almamızın bir diğer sebebi de Azerî sahâsına ait kelimeleri, imlâ husûsiyetlerini ihtivâ etmesidir.

Aydın'da doğup Bursa'da tahsil gören Rüşenî, daha sonra Azerbaycan'a gitmiş ve tabii olarak eserlerine sahaya ait kelimeler girmiştir. A nüshası bu yönden de dikkate alınarak şâirin yaşadığı döneme en yakın nüsha olma ihtimâlini kuvvetlendirmektedir.

Nüshalarda belli bir imlâ takib edilmemiş, Türkçe kelimeler birkaç şekilde yazılmıştır. Bu da metin tesbitinde bir takım zorluklar doğurmuştur. Fakat bu konuda hareket noktamız XV. yüzyılın fonetik husûsiyetleri olmuştur. Vokallerin belirtilmediği durumlarda kelimeler devrin fonetiğine göre okunup transkripize edilmiştir.

Her ne kadar A nüshası daha eski olması hasebi ile e-

sas alınmışsa da, XV. yüzyıl fonetiğine, şiir tekniğine uymayan, müstensih hatası olarak kabul edebileceğimiz durumlarda diğer nüshalara başvurup en uygun olan şekli aldık. Burada ölçü dönemin dil husûsiyetleri olduğu gibi, Rüşenî'nin ve devrin şiir zevki de bir ölçüdür.

Kısacası, Rüşenî'nin yaşadığı dönemin, dil ve fonetik husûsiyetleri, şiir anlayışı ve şâirin san'atı da göz önünde bulundurularak beş nüshanın karşılaştırılması ile ortaya koymaya çalıştığımız bu metnin eksiksiz olduğu kanaatinde değiliz. Amacımız bütün imkânları kullanarak en doğruyu yakalamaya çabalamaktır.

M E T I N

M E S N E V İ L E R

TEVHİD

DER-KASEMİYYÂT Ü MÜNACÂT

MÜNACÂT

MÜNACÂT-I DİĞER

DER-MEDH-I MESNEVÎ-I MEVLEVÎ

DER-BEYÂN-I SIFAT-I KALEM

TEVHİD

- 1 لك الحمد و لك الحمد و لك العز
Bulınmaz hâzretüñe küfv hergiz
- 2 Nebiler olıcak vaşfuñda 'âciz
Bizüm ne sözümüz ola kimüz biz
- 3 Zelil-i h̄ör u bergeşteyem men
Delil-i yâr her ser-geşteyem men
- 4 Senüñl'olıcak altın akçeyem men
Özüml'olsam velî bir pûla degmen
- 5 Senüñl'olsam emîrem tâc-dâram
Özüml'olsam esîr ü h̄ör u zâram
- 6 Senüñl'olsam ğaniyem Rüşeniye
Özüml'olsam zulmet ü dūn u deniyem
- 7 Pes imdi isterem yâ Rabbi senden
Senüñle olmağum gitmeye benden
- 8 Kalupdur mı menâhî yâ ma'âsî
Baña itdürmemişdür nefsi-i 'âsî
- 9 Zebūn itdi beni bu nefsi-i h̄öd-bin
اغثنى يا غياث المستغيثين
- 10 بحق سورة طاه و ياسين
اغثنى يا غياث المستغيثين

A 3b, C 5b, -B,Ü,M.

Başlık: -C.

4a senüñl'olsam:senüñle olsam/4b özüml'olsam:özümle olsam

5a senüñl'olsam:senüñle olsam/5b özüml'olsam:özümle olsam

6a senüñl'olsam:senüñle olsam/6b zulmet ü:zulmet -A.

8a kalupdur mı:kalup midur C /8b baña:maña C.

10 -A

- 11 Ayā gündüzde hayrānlar celīsi
Gicede vālih olanlar enīsi
- 12 Kamu tāliblerūñ maṭlūbı sensin
Muhibb olanlaruñ maḥbūbı sensin
- 13 Senūñ tesbīhūñ okur murg u māhī
Virür birligūñe eşyā güvāhı
- 14 Ki senden ḥālī bir yir yoh cihānda
Degülseñ hiç velīkin bir mekānda
- 15 Eger fācir eger ḥōd ehli birdür
Senūñ birligūñe kamu mukırdur
- 16 Yolum tārīk ü tār u pür-teng ü seng
Yüküm katı ağırduz merkebüm leng
- 17 Tapuñ tapdurmasaydı ger kapuñı
Tapan tapuñı tapmazdı tapuñı
- 18 Dimeseñ فاذکرونی yā ilāhī
Kim aña bilede sen pādişāhı
- 19 Ağırduz merkebümüñ yüki bārı
Meger yārī kılup yüklede Bārī
- 20 Gel imdi tār-mār it kār-bāruñ
Ola tā bār-gāh-ı berr bāruñ

12a kamu:hamu C.

14a yoh:yok C/14b hiç velīkin:līk sen hiç A/ 16 -A.

17a ger: -A / 18a Süre:II, Ayet:102.

20b berrbāruñ:berregāhuñ C.

- 21 Gözüñden ebr-veş bārānı her-bār
Dök olsun dīnūñūñ eşcārı pūr-bār
- 22 Nebīler kimi itgil mezhebüm pāk
Velīler kimi it bī-bīm ü bī-bāk
- 23 Gider şadrumdaki vesvāsı yā Rab
Silüp mir'āt-ı dilden pası yā Rab
- 24 Koma sevgüñden özge sevgü dilde
Koyup ancak aduñ yādını dilde
- 25 Kabūl eyleyüben anuñ du'āsın
İşit nefis-i münādīnūñ nidāsın
- 26 Virensin Rūşeniye gün gibi dīn
İdensin zulmetin nūruñla aydın
- 27 N'ola 'izzet olınsam ben de geh gāh
'Azīz olur 'azīzūñ 'abdı iy şāh

Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Fe'ülün

(. - - - / . - - - / . - -)

21. Beyitten önce "Tetimme est" başlığı vardır. A.
25a anuñ:dā'ī C/ 25b işit:idüp A.
27b 'abdı:'abd A.

I

DER-KASEMIYYĀT Ü MÜNĀCĀT

- 1 Ĥamd saña yaraşur iy bī-naẓīr
Kim melikü'l-mülksin ü bī-vezīr
- 2 Kādir ü Kayyūm u Kavīsin Kadīm
مثلك في الزهر عدنيم عدريم
- 3 Ĝāfir ü Ĝaffār ü Ĝafūr u Raḥīm
‘Ālim ü ‘Allām u ‘Azīz ü ‘Alīm
- 4 Mübdī' vü Muḥsī vü Ḥamīd ü Mecīd
Münşī vü Muḫyī vü Mümit ü Mu‘īd
- 5 Rāzık u Rezzāk u Muĝīs ü Ḥasīb
Ḥālık u Ḥallāk u Raķīb u Karīb
- 6 Evvel ü Āḫir Müte‘āl ü Ra‘ūf
Zāḫir ü Bāṭın Mütekellim ‘Aṭūf
- 7 Kāḫir ü Kaḫhār Veliyy ü Laṭīf
Vāḫib ü Vehhāb ü Mu‘izz ü Şerīf
- 8 Mü'men ü Kudḏūs ü Selām ü Şehīd
Muķsıt u Ḥādī vü ‘Afüvv ü Reşīd
- 9 Bā‘is ü Sübhān ü Mübīn ü Şekūr
Vāris ü Sultān u Mu‘īn ü Sabūr

A 1b, B 58b, Ü 20b, M 61b,-C.

Başlık:Münācāt A,B.

2a Kayyūm u:Kayyūm -A/ 6a Müte‘āl ü:Müte ālī M,A.

7b Vehhāb ü:Vehhāb -A/ 8b ‘Afüvv:Ĝafūr M,Ü.

9b Vāris ü:Vāris-Ü.

- 10 Fā'īl ü Muhtār u Vedūd u Cemīl
Cābir ü Cebbār u Kadīr ü Celīl
- 11 Hāfiż u Rāfi' Hakem-i bī-şerīk
Kābīż u Bāsıţ Mütekebbir Melīk
- 12 Bārī vü 'Adl ü Ebed ü Lem-yezel
Hayy ü Tüvānāyī vü Bākī Ezel
- 13 Şāfi Şefī Vālī Mevliyyü'l-'ibād
Nūr u Serī' Ekber ü Kāfi Cevād
- 14 Zākī Zekī Tāhir ü Tuhr u Takī
Vāfi Vafī Muhsin ü Müncī Nakī
- 15 Mevsi' ü Ze'l-Menn ü Mürīd ü Vekīl
Mūcid ü Ze'l-Mecd ü Vahīd ü Delīl
- 16 Mūnisü'l-Ervāh ü enīsü'l-kulūb
Māhiyü'l-Akbāh u Müzilü'Z-zünüb
- 17 مطعم ولا يطعم و مقوى الذليل
عالم ولا يجهل و نعم الدليل
- 18 Dāyim ü Hannān u Bedī' ü Halīm
Kāyim ü Mennān u Şefī' ü Hakīm

14a Tāhir ü tuhr: Tāhir Muṭahhar B.

11a Hakīm-i: Hakem-i A, B,

15a Ze'l-Menn ü Ze'l-Menn -A, B, M/ 15b Ze'l-Mecd: Ze'l-Cūd A, B, M.

- 19 Z̄arr u Nāfi^c Şamed ü Muḳtedir
Saltanatuñ mustakırr u müstemir
- 20 Māni^c ü Ze't-Tūl Şedīdü'l-^cikāb
Dāfi^c ü Ze'l-Arş Serī^cü'l-Ḥisāb
- 21a Sāni^c ü Deyyān u Mugīs ü Kerīm
Şāfi^c ü Ze'l-Mecd ü Muḥit ü Muḳīm
- 22 نحن عبيدك يا ذا الجلال
انت جميل و محب الجمال
- 23 Ecved ü Sübbūh u Muḳaddes Refīḳ
Mürşid ü Mehdī vü Ğiyās ü Şefīḳ
- 24 Muḥterī ü Mübdi^c ü melce' melāz
Ğālib ü Ze'l-Baṭş ü menba^c ü me'āz
- 25 يا اهلى انت منيل المنى
يا سوالى انت منال الغنى
- 26 Birleyüben ḥazretüñi Rüşeni
Didi هو الله احد iy Ğani
- 27 Dād-ger ü Dāver ü dānā-yı rāz
İzid ü Yezdān u şeh-i bī-niyāz
- 28 Şun^c senüñ ^cavn u ^cināyet senüñ
Hükm senüñ rüşd ü hidāyet senüñ

21 -Ü.

21b Z.'l-Mecd:Ze'l-cud M.

24b menba^c:meni^c M.

26b Sûre: CXII, Ayet:1.

- 29 Sāmi^cü'l -evşāt u Mucibü'd-Du^cā
Dāri^cü'l-Āfāt u Müzilü'l-Belā
- 30 Hālīk-i mülk ü melek ü ins ü cān
Vāhib-i nefis ü nefes ü kalb ü cān
- 31 Eyle bize gūb sevābı dişār
Eyleyūben hūb şavābı şī^cār
- 32 Göz ki yüzüñ görmeye ol göz degül
Söz ki senüñ olmaya ol söz degül
- 33 Bārī Hudāyā bize kıl ruzī sen
Fazluñ ile hōş mütecemmil beden
- 34 Vir yine bir dil ki ola zākirūñ
Hamd ide saña oluban şākirūñ
- 35 Dil dime kim itmese zikrūñ senüñ
Dil dime kim itmese fikrūñ senüñ
- 36 Dil ki seni añmaya ol dil degül
Dil ki senüñ cāyı degül dil degül
- 37 Gūş ki işitmez sözüñi ker gerek
Ten ki muṭī^cüñ degül ol kōr gerek

35a dil dime:dil dil mi B,Ü/35b dil dime:dil dil mi B,Ü.
35a/b kim: -B,Ü.

36b cāyı:cānı A,B.

- 38 Gönlüme mālīk degülem yā Melīk
Koyma anı olmağa bed eyle nīk
- 39 Bārī Hudāyā ‘azamūtuñ haķı
‘İzz ü celāl ü ceberūtuñ haķı
- 40 Kudretūñüñ haķķı ayā Ze'l-Emān
Kuvvetūñüñ haķķı ayā Müste‘ān
- 41 ‘İzz ü celālūñ haķıçün yā Celīl
Hüsn ü cemālūñ haķıçün yā Cemīl
- 42 Hamd u senānuñ haķıçün yā Hamīd
Mecd ü senānuñ haķıçün yā Mecīd
- 43 Ni‘metūñüñ vüs‘atiçün yā Kerīm
Rahmetūñüñ kesretıçün yā Rahīm
- 44 Biñ bir aduñ haķķıçün iy Ze'l-Celāl
Rüşeniye lutf ile göster cemāl
- 45 Vechüñi her vech ile görmek diler
İşüğüne yüzini sürmek diler
- 46 Pādişehā Ādem ü Havvā haķı
Ādeme öğretdüğüñ esmā’ haķı
- 47 Vaħy-i nebıyçün velī ilhām içün
Anlaruñ ol hōş geçen eyyāmıçün

38b koyma anı: sen anı koma A, B.

39a Bārī : Bār-ı A, B, Ü. / ‘azamūtuñ: ‘azametūñ A.

40b kuvvetūñüñ: kurbetūñüñ M, Ü.

42b senānuñ: senānuñ M.

43a vüs‘atiçün: haķķı içün A, B.

- 48 Şit nebînüñ yüzi şuyı haķı
Nüh-ı Necînüñ eyü hüyı haķı
- 49 Sıdķ u şafā-yı Zekeriyā için
İşmet-i ma'süme-i Yahyā için
- 50 İzzet-i Dāvūd u Süleymān için
Hurmet-i Mūsā-i bin İmrān için
- 51 Zārī-i Ya'küb u Züleyhā için
Gussa-ı Şem'un u Yehūda için
- 52 Sulh-ı salāhiyyet-i Sālih haķı
Haķķ-ı 'ubūdiyyet-i her müttekī
- 53 Zahmete Eyyūbuñ olan şabriçün
Nür-ı Hudā ile dolu kabriçün
- 54 Yüş'a u Hārūnda olan hilm için
Bildügi Hızruñ ledünni İilm için
- 55 "Hü" diyeni ümmetüñüñ hāş ile
İtdügi "Ta'vîz" için "İhlās" ile
- 56 Mu'cize-i Ahmed-i Muhtar için
Anun ol eşhābıçün ahyāriçün

49a sıdķ u: sıdķ-ı A, B.

53a olan: eyü M, Ü./53b dolu: tolu B, Ü, M.

56b eşhābıçün: evlādıçün A.

- 57 Turra-ı tarrār-ı muṭarrā için
Sünbül-i gül-püş u semen-sā için
- 58 Şeybet-i Bū-Bekr ü Ömer ʿadliçün
Tañrinuñ anlara olan fazlıçün
- 59 Şerm ü hayā çeşmesi ʿOsmān için
Luṭf ile ol yazduğı Kur'an için
- 60 Şir-i Hudā Hayder-i Kerrār için
Anuñ o şadrındaki esrār için
- 61 Andan anuñ sevgilü hōş adıçün
Ümmetiçün āliçün evlādıçün
- 62 Hamza için Caʿfer-i Tayyār için
Cemʿ-i muhācir dahı ensār için
- 63 Sūz ile her sine-i biryān için
Derd ile her dīde-i giryān için
- 64 Nāz u niyāzı haķı ʿāşıqlaruñ
Sūz u güdāzı haķı şādıklarūñ
- 65 ʿIşķ odıla sine-i sūzān için
Sinede yanan dil-i biryān için
- 66 Vecd ü şafāsı haķı sūfīlerūñ
Mihr ü vefāsı haķı mūfīlerūñ

57a muṭarrā için:muṭarrāsıçün M/ 57b semen-sā için :
semen-sāsıçün M.

55a şeybet-i:şeybet ü Ü.

66b mūfīlerūñ:sūfīlerūñ A.

- 67 şūriş ü ğavgā-yı harābat için
Cūşiş ü heyhā-yı mūnācāt için
- 68 Fāka vü fakr-ı fukarā hakkıçün
Ġurbet ü derd-i ğurabā hakkıçün
- 69 Şeyh-i şuyūh u nukabā hakkıçün
Merd-i mürīd ü nücebā hakkıçün
- 70 Kūṭb-ı cihān u budelā hakkıçün
Ġavs-i zemān u şulehā hakkıçün
- 71 Sevme sevilme hakkıçün şevk ile
Söyleşilen hālet için zevk ile
- 72 Yana yana sūziş ile nān için
Boynın egüp ağlayan oĝlan için
- 73 Bu kase miyyāt ü mūnācāt için
Ol dilenen andaĝı hācāt için
- 74 Rūşenī ister yine senden seni
Rūşeniye vir dilegin yā Ġanī
- 75 Anda ki k̄ala yalūñuz bir nefes
Anda iriş ol aña feryād-res
Müfte^cilün/ Müfte^cilün/ Fā^cilün
(- . . - / - . . - / - . . -)

67a şūriş:sūziş B / 68a fāka vü:fāka-ı Ü.

69a şeyh-i:şeyh ü B,Ü,M/69b merd-i:merd ü Ü,M/ mürīd ü:
mürīd-i Ü,M.

72a sūzişle nān:sūziş nālān M / 73b dilenen:dinilen M,Ü.
andaĝı:itdüĝi A.

74b yā:iy Ü.

75a anda ki k̄ala:anda kalanda B.

II

MÜNACĀT

- 1 ilāhī men kimem k'idem münacāt
Tapuña eyleyem ya 'arz-ı hācāt
- 2 Ayā dānende-i sırr-ı hafıyyāt
Ne hācet hāzretüñe 'arz-ı hācāt
- 3 سوا عندك جهرى و سرى
وانت تعلم سوتى و برى
- 4 الهى انت ستار العيوب
الهى انت غفار الذنوب
- 5 ilāhī rūzgārum eyle fīrūz
Şebüm Kādr eyle rūzum 'ıyd ü Nev-rūz
- 6 Dünüm gündüz günüm Nev-rūz u 'ıyd it
Sitārum bahtlu bahtum sa'īd it
- 7 Enīsüm ünsüm it ismüñi hem-dem
Emīn it heybetüñden eyle hōş-dem
- 8 Enīsüm fikrūñ it zikrūñ celīsüm
Celīsüm zikrūñ it fikrūñ enīsüm
- 9 Sürüben şer işi hayr işi piş it
Yamanlardan şakın yaşşılar iş it

A 5a, C 3b, M 1b, -B,Ü.

Başlık:Münacāt-ı Rūşenī A;

5b 'ıyd ü Nev-rūz:rūz-ı Nev-rūz C.

6a Nev-rūz u:Nev-rūz -A.

- 10 Bürüyüp ʿafvũnuñ setrini bize
İçümüz taşumuz nūruñla beze
- 11 Giderüp cehli koy yirine ʿilmũñ
Ġazab yirine luṭf idüp ko ħilmũñ
- 12 Ġerāğum nūruñ ile kıl münevver
Dimāğum ʿıṭruñ ile kıl muʿaṭṭar
- 13 Şaķingıl beynümi bed koğulardan
Gözüm vechüñsüz olan uyğulardan
- 14 Elüm çeküp menāhīden ilāhī
Ayağum yağ menāhīden ilāhī
- 15 Gözümi şaķla nā-mahrem yüzinden
Kulağımı daħı ġıybet sözinden
- 16 Ne söz kim var durur baña ziyānı
Zebānuma getürme yā Rab anı
- 17 Beni sen ħ^vāb-ı ġafletden uyandur
Uyanıklar boyağına boyandur
- 18 Benümle ṭā^cat arasını it cem^c
ʿİbādet ehli içinde idüp şem^c
- 19 Ġabūl it tevbemi yā Rab benüm sen
Nişe geldüm bilürsin ṭapuña ben

11a koy:ko A,C.

13b uyğulardan:yuhulardan M.

19b ben:men C.

- 20 Haṭāmı dönderüp yā Rab şavāba
Günāhumı daḥı dönder sevāba
- 21 Kamu baḡlu kapuları açan sen
Cemī^c-i ^cāleme rahmet şaçan sen
- 22 İlāhī çün ġarīb-i bī-kesem ben
Ümidümi kaçan senden kesem ben
- 23 Şıḡınuram saña senden İlāhī
Ki sensin kamunuñ püşt ü penāhı
- 24 Şıḡıncaḡum tapuncaḡum tapuñdur
Yataḡum yastanacaḡum kapuñdur
- 25 Ayā püşt ü penāhı Rüşenīnün
İnen çokdur günāhı Rüşenīnün
- 26 Nedendür sen bilürsin her gün āhın
Budur korhu şorasın her günāhın
- 27 Ne deñlü ġarḡ ise baḡr-ı haṭāya
Baḡışla āb-ı rüy-ı Muştafāya
- 28 Egerçi Rüşenīnün yā İlāhī
İnen bī-ḡadd ü bī-^caddür günāhı
- 29 Anuñ geçmiş gelecek şuçını hep
Geç andan ^cafv idüp fazluñla yā Rab

21a kamu:hamu C/ 21b cemī^c-i:cemī^ci C.

22a ġarīb-i:ġarīb ü C/ ben:men C/ 22b kaçan:dime C.
ben:men C.

23b kamunuñ:hamunuñ C.

25b çokdur:çohdur C / 26b korhu:korkar C.

28 Yalnız C'de vardır.

- 30 ilāhī sevgüñi kıl bize ruzī
Virüben anuñ ile s̄az u s̄uzı
- 31 Dağı seni sevenler sevgüsin vir
Kalandā bī-meded feryāduma ir
- 32 Yine vir bir ʿamel k'idüp muḳarreb
Yitişdüre senüñ sevgüñe yā Rab
- 33 Saña yok ḥüsn-i zandan özge nesnem
Tapuñdan özge yoḥdur bir kimesnem
- 34 ilāhī nā-kes isem dağı kes kıl
İdüp nefsum nefis ü ḥōş-nefes kıl
- 35 ʿAzīz itdün çü ḥāk-i ḥ^vār idüm ben
ʿAzīzüñi dağı ḥ^vār itmegil sen
- 36 Başumdan ḥamr-ı ḥōd-bīnlik ḥumārın
Giderüp büri miskinlik ḥımārın
- 37 Ayırma Rüşeniden vasl-ı fecrūñ
ilāhī لا تعذبني بهجر
- 38 Beni sen bir nefes senden ayırma
Kapuñdan kulluḡuñdan bir dem ırma
- 39 Ne ʿözr idem ki bī-haddür günāhum
Meger kim luṭfuñ ola ʿözr-ḥ^vāhum

33a yok:yoḥ C.

35 Yalnız C'de vardır.

- 40 Du^cā-yı hayr ile añ Rūṣenīyi
İki ^cālemdē ṭapsun rūṣenīyi
- 41 Ne ser kim yoh sūcūdı sefçedür ol
Ne kef kim cūduñ itmez kefçedür ol
- 42 Çü virdüñ ister idüm senden anı
Hudāyā zāyil itme menden anı
- 43 Niṣānın kim virür kim bī-niṣāndur
Mekānın kim bilür kim lā-mekāndur
- 44 Şikār ide bilür mi beşe pīli.
Yuda bilür mi bütimār Nīli
- 45 Şehen-şāhum cihān-tābum ilāhum
Hudāvendüm ü şāhum pādişāhum
- 46 Kerimā pādişāhā bī-niyāzā
Rahīma Mün^cimā bende-nüvāzā

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün
(. - - - / . - - - / . - -)

42b menden:benden C.

43b lā-mekāndur:bī-mekāndur A.

III

MÜNACĀT-I DĪGER

- 1 Kāmu cūnbīdeye cūnbiş viren sen
Gözedüp gözleyen sen baş viren sen
- 2 İlāhī nuṭkumı nuṭk-ı Mesīh it
Dilümün 'akdesin açup faşih it
- 3 İlāhī istedüğüm senden oldur
Beni miskīn dirildüp miskīn öldür
- 4 Beni aldamasun bu bī-vefāca
Olur aldanana merg-i müfāca
- 5 Bölüğinden kopar miskīnlerün hem
İdüp miskīnler ile yār ü hem-dem
- 6 Gözüm bağı önümde çāhlar çok
Şınuk ayagum elde dayagum yok
- 7 Kocaldum men velī hırşum igitdür
Gücüm yoh nefsüm ammā yike itdür
- 8 Hākuñ görmek dilerseñ kibriyāsın
Riyānuñ şı okın baş kebr-i yasın
- 9 Degülseñ gebr ko kibr ü riyāyı
Göresin tā diyār-ı Kibriyāyı

A 7a, C 4b, M 3a, -B,Ü.

Başlık:Münacāt M; -C.

5a bölüğinden:bölüğinde C,M.

8b okın:ohın C. / baş:yaş C.

- 10 Bu nef̄s-i kibr kibrũn merkebidür
Harũn u bed-legāmlık mezhebidür
- 11 Ne deñlü suçlu ise ohı geh gāh
ألا لا تقنطوا من رحمت الله
- 12 Bihişte dönderür cümle cehimi
Ese ger luṭf ile luṭfuñ nesimi
- 13 Senũñ ʿıṣkuñla ṭapdum her ne ṭapdum
Añadur şükrüm ancak saña ṭapdum
- 14 Senũñ küyuñda bir dermāndeyem men
Ki bilmem rāndeyem yā h̄vāndeyem men
- 15 Zaʿīf ü mest-mend ü dil-şikeste
Ġarīb ü derd-mend ü h̄r u haste
- 16 Diseñ iy pādişāhum baña bendem
Feleklerden öte geçerdi ḥandem
- 17 Mübārek kuldur ol kimse ki sen şāh
Menüm bendem diyesin aña geh gāh
- 18 Menüm benligüm al benden Ḥudāyā
Senũñle ola benligüm menüm tā

10b harũn u:harũn - A.

11a ohı:okı C / geh:gāh A./11b Sûre:XXXIX, Âyet:53

12b luṭfuñ:rıfkuñ C.

14b rāndeyem:h̄vāndeyem C/h̄vāndeyem:rāndeyem C.

17b menüm:benüm C/ geh:gāh C.

18a/b menüm:benüm C.

- 19 Menüm benligümi menden gider sen
Senüñ senligüñ ile olayın men
- 20 'Atā kııl Rüşeniye hüsn-i niyyet
Vücūdında kıoma kıılca haṭ'ıyyet
- 21 Yitiş iy kamunun püşt ü penāhı
Diyende Rüşeni miskīn ilāhī
- 22 Zamīrin şüheden pāk it ilāhī
Gam-ı gönlin ferah-nāk it ilāhī
- 23 بنور وجهك نور جناحي
أرى كالبدد نوراً منه آني
- 24 Derūnın nūruñ ile rüşen eyle
Bīrūnın luṭfuñ ile gül-şen eyle
- 25 الهی اغظنی قلباً طیباً
وجهاً سالماً نظاً طیباً
- Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Fe'ūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

19a menüm:benüm / menden:benden C.
19b men:ben C.
21a kamunuñ:hamunuñ C.

DER-MEDH-I MESNEVĪ-I MEVLEVĪ

- 1 ای شده عطشان بحر معنوی
اشنایی کن به بحر مثنوی
- 2 گوست در بحر معانی تشنه جو
غوطه خور چند آنکه بتوانی درو
- 3 اوست چون تفسیر قرآن ای جوان
کر بخوانی بی وضو اورا محوان
- 4 Pāk olmak isteseñ m̄anend-i baṭ
Bir deñiz ṭap Mesnevī baħrina baṭ
- 5 Mesnevī baħrina ṭal ġavvāṣ-vār
İsteseñ her dürlü ma'nī anda var
- 6 Lafzı ġüyā cismidür ma'nisi rūḥ
İrür andan ṭalibe feth ü fütüh
- 7 Mu'tekid olanadur 'azb u 'azāb
Münkire zehr-i helāhildür 'azāb
- 8 Hiss-i ḥayvānī kaçan idrāk ider
Mesnevīyi derk fehmī pāk ider
- 9 Mesnevinüñ iy 'aziz-i muḥterem
Medhidür ġüyā 'Arab hezli 'Acem

A 37a, B 55a, C 59b, Ü 23a, M 64a.

Başlık: Der-Medh-i Mesnevī-i Ma'nevī-i Mevleviyyet M;

-A, B, C.

bir deñiz ṭap: yārde ṭap gez B, Ü, M.

5a ṭal: dal M.

6b andan: anda M.

7a mu'tekid: muktedī A; مکتد M.

9b medhidür: ciddidür A, C.

- 10 Hem-nişîn olmuş ya hōd iki güzel
Her birisi bī-nazīr ü bī-bedel
- 11 Hezlidür bī-misl ü medhi bī-nazīr
Her biridür t̄ālib için dest-gīr
- 12 Hezl ü medhi bir varakda iy veled
Şan durur gül-şende iki serv-kad
- 13 Ba^czı için hezli seyfu'llāhdur
Ba^czıya bir hōş muṭīb evvāhdur
- 14 Ya karışmış ola iki t̄āyife
Beñzeyüp biri biriyle t̄āyife
- 15 Hezl ü medhidür anuñ iy bū'l-vefā
^cĀşık-ı şādıklara medh ü senā
- 16 Özi bir sözde dimişdür Mevlevī
Birleyen ol Hakkı şāhib-Mesnevī
- 17 Şanma hezlüm hezl ola tefsīrdür
Hezlüm ile her dil-i tef sīrdür
- 18 هزل و مدحیت و مدحش جان جان
هزل و مدحش در دو کوندر توامان
- 19 Şad-hezār efkār-ı ebkār-ı laṭif
Bir sözi derkinde efkār za^cif

110a iki:iy Ü.

11a medhi:ciddi C.

12a medhi:ciddi A,C / veled:cevān C,M /12b durur:çurur B,M.

13a ba^czı için:ba^czıçün bu A.

15b ^cāşık-ı:^cāşık u B.

17b dil-i:dili A.

19a efkār-ı:ebkār-ı Ü/ebkār-ı:efkār-ı Ü/19b bir sözi:bu
sözün B / efkār:efkār u A.

- 20 Meşnevî-i Ma'nevî tefsîrdür
Sözile her sîne-i tef sîrdür
- 21 Meşnevî kim şaykal-ı ervâhdur
Râh-ı rûh u râhat-ı eşbâhdur
- 22 Nağme-sâz-ı meclis-i'uşşâkdur
Sûz-bağş-ı her dil-i müştâkdur
- 23 Meşnevî kim münis-i ebrârdur
Hem-dem-i her sîne-i ahrârdur
- 24 Zevk ehline hâzarda hem-nişîn
Şevk ehline seferde hûş karîn
- 25 روشنی را در حضر خیرالمجلس
در حضر یارا نکو نعم الکائیس
- 26 Meşnevîdür Mevlevî güyâ özi
Fih-i Mâ-fih-i kitâbîdür sözi
- 27 فاش شرافیه او تن سر خاص
فیه ما فیه در اغواه ضواص
- 28 Meşnevîdür iy gözümüñ rüşeni
Nûr-bağş-ı nûr-ı çeşm-i Rüşeni
- 29 Meşnevî bir hûş güzel üslûbdur
Hûbdur mağbûbdur mergûbdur

20a Meşnevî-i Ma'nevî: Meşnevî kim ma'nevî A,C,Ü,M /
tefsîrdür: tefsîr ider B,Ü / 20b sîne-i tef sîrdür:
sineyi tef sîr ider B,Ü.

26a Mevlevî: ma'nevî B.

- 30 Reh-nümā-yı melce'-i islāmdur
Pīr-i hāş u pīşvā-yı cāmdur
- 31 Ol feşāhat ol belāgat k'anda var
Kanda taparsañ gör anı iste var
- 32 Kamu elfāzı latīf ü dil-rübā
Gam-zedā hātır-güşā mu^c ciz-nümā
- 33 Matla^cıdur matla^c-ı şems-i suhun
Makta^cıdur menba^c-ı ilm-i ledün
- 34 Beytinüñ her biri bir maḥbūbdur
Haṭṭı dil-ber haṭṭı kimi hūbdur
- 35 Perçemi şirāzesinüñ şan ki sen
Kākül-i āşüftedür iy bü'l-ḥasen
- 36 Harfinüñ her biridür bir cām-ı mey
Arif olan içer andan ḥamr-ı Hay
- 37 Okuyanı esridüp bī-huş ider
Vālih ü hayrān idüp medhūş ider
- 38 Kanda tapsañ bir kitāb-ı Meşnevi
Var uğurla ger ola Tañrı evi
- 39 Meşnevīsüz olma ya^cnī iy veled
Her sözidür çün anuñ bir hōş sened
- 40 Nerdibān-ı ~~asmāndur~~ Meşnevi
Büstān-ı lā-mekāndur Meşnevi

30a melce'-i:menhec-i A,B.

34b kimi:gibi M,Ü.

35b kakül-i:kaküli M,Ü,B/36b Hay:ney B/ 39a olma ya ni:
ya ni olma A.

- 41 Mesnevīnūñ şāhibidür Mevlevī
Mevlevīyi sevmeyendür levlevī
- 42 Kutbu'l-akṭāb-ı cihāndur Mevlevī
Cān-ı cāndur cān-ı cāndur Mevlevī
- 43 Mesnevī fakr u fenā dükkānidur
Hālet ü vecd ü şafānuñ kānidur
- 44 Sen yakīn bil Mesnevī-i Ma^cnevī
Mevlevīnūñ özidür iy Konevī
- 45 Menba^c-ı zevk u şafādur Konya
Mecma^c-ı ehl-i vefādur Konya
- 46 Mevlevīnūñ dōstı tapsun seni
Şuda ^caksi kimi olsun düşmeni
- 47 Mesnevīnūñ Rūşenī gül-çinidür
Mevlevīnūñ ^caşık-ı miskinidür
- 48 Nutkıdur gūyā ki nutk-ı ^cİsevī
Desti nite ki dest-i Müsevī
- 49 Rūşenīyem men muhibb-i Mevlevī
Hānesidür ^cışkīnuñ gönlüm evi
- 50 Ger ola pişe kalem deryā midād
Oluban bir özge şām u bāmdād

42 -Ü,M./ 42a Cān-ı cāndur cān-ı cāndur Mesnevī B.

42b Kutbu'l-akṭāb-ı cihāndur Mevlevī B.

43b hālet ü:hālet -M/44a ma^cnevī:Mesnevī B/44b Konevī:
Konyavī A.

46b ^caksi:aks A,C/ kimi: gibi B,Ü/ 48b desti:dōstı C/
dest-i Müsevī:dost-ı Mevlevī C/ 49a men:ben B,C,M.

49b ^cışkīnuñ gönlüm:gönlüm ^cışkīnuñ C.

50a pişe:mişe A.

- 51 Mesnevî'nün medhini iy hōş-kelām
İtmeκ olmaz yazuban hergiz temām
- 52 İy cihānda Mesnevî'nün 'āşıkı
Cān u dilden Mevlevî'nün sādıkı
- 53 'Akl u fehmiñ eyleyüp bir yire cem^c
Eyle ser-tā-pā özüñi lem^c-i şem^c
- 54 Gel işit bir neydüğini Mesnevî
Mesnevî-i Ma^cnevî-i Mevlevî
- 55 Nakl ider bir Mesnevî-h'ān anı hūb
Ġamlu gönüllerden olup Ġuşsa-rūb
- 56 Hōş hikāyetdür 'aceb tālible
Cān u dilden ħak söze rāġıblara
- 57 Dir ki bir gün Mevlevîler cem^c idi
Arada güyā ki Mollā şem^c idi
- 58 Yā hōd ol cem^c idi mānend-i nücūm
Ol arada māh idi Mollā-yı Rūm
- 59 Şeh. Hüsāmü'ddīn-i fahr-ı etkıyā
Evliyānuñ kutbı ġavs-ı aşfiyā
- 60 Vākıf olmışdı meġer bir sırra ol
'Ālem-i ġayba bulup ol şāh yol

51b hergiz:bir kez B.

53b lem^c-i şem^c:şem^c-i lem^c A/ 56b ħak:hōş C.

57b Mollā:monlā A/ 59a şeh:şeyh B,C

- 61 Başladı ol sırrı t̄a kim f̄aṣ̄ ide
La^l-i gevher-pūṣını dūr-pāṣ̄ ide
- 62 Didi Mevlānāya kim iy Mevlevī
Okuyanda Mesnevī-h^vān Mesnevī
- 63 Gözlerüme iy ṣeh-i pākīze ṣulb
Gayb erenleri görünür ṭulp ṭulp
- 64 Her birinüñ var elinde iy ‘azīz
Gün kimi raḥṣende bir ṣemṣīr-i tīz
- 65 Mesnevīyi her ki cāndan diñlemez
Diñleyüp derd ile hōṣ hōṣ iñlemez
- 66 Boynunu urup revān bī-ḡi vü gün
Tamuya dutup sürerler ser-nigün
- 67 Böyle görünür gözüme hōṣ-kelam
Mesnevī okunduḡınca ve's-selām
- 68 İṣidüp bu sözi Mevlānā-yı Rūm
Kān-ı ṣevḡ u zevḡ deryā-yı ‘ulūm
- 69 Didi ḡaḡdur iy Hūsāmü'ddīn sözüñ
Gayb görmek ile var olsun gözüñ
- 70 Mesnevī-i Ma^cnevīde Mevlevī
Yād idüpdür bu sözi iy Konevī

64b kimi:gibi B,M,Ü.

66a revān:kamu B.

66b dutup:tutup B,C,Ü,M.

- 71 Defter-i Çārümde evvel safhada
Var taleb it kim taparsın iy dede
- 72 Anda kim idüp Hüsāmü'ddīni medḡ
İdüben düşmenlerini zem̄ü kaḡ
- 73 Anda kim hem cān u dilden Mevlevī
Eylemişdür hūb medḡ-i Mesnevī
- 74 Budur ol ebyāt-ı medḡ u kaḡ u zem̄
Kim dimişdür Mevlevī-i pür-kerem
- 75 روشنی برد دفتر چارم بریز
کآفتاب از صرخ چارم یافت هنیز
- 76 هین ز چارم نوره خورشید وار
تابنا بد بر بلار و برد یار
- 77 هر که افانه بخواند افانه ایست
وانکه دیدش نور جان مردانه ایست
- 78 آب نیست و بقیطی خون نمود
قوم موسی رانه خون بود آب بود
- 79 دشمن این صرف این دم در نظر
نشد بمثل سرنکون اندر سقر
- 80 ای ضیاء الحق تودیدی مال او
حق نمودت پاسخ احوال او

- 81 Türkîsi budur bu ebyâtuñ işit
Sen dağı var aña göre bir iş it
- 82 İy Hüsâmü'l-Hakk vey Şems-i seni
Çarüminci deftere vir rüşeni
- 83 Nurdur dördinci safha iy 'azîz
Çarh-ı çarümden tapar çün şems hiz
- 84 Nür vir dördinciden hürşid-vâr
Tâ ki tapa Rüşeni her ne ki var
- 85 Kan görünür Nîl şuyı Kıbtîye
Şu görünür kan görünmez Sibbtîye
- 86 Her ki efsâne okur efsânedür
Anı nakd-ı cân gören merdânedür
- 87 Nice gösterdi gör iy kân-ı safâ
Mesnevînüñ münkirin Tañrı saña
- 88 Boynunu imânınıñ urup revân
Virmeyüp hōş darb-ı dest ile emân
- 89 İdüben zecr ü şikence gün-â-gün
Tamuya dutup sürerler ser-nigün
Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün
(- . - -/ - . - -/ - . -)

83b çarümden:çarümde B,C.

84a dördinciden:dördincide C/84b her ne ki var:hürşid-vâr M,Ü.

85a Nîl:seyl B/85b görünür:görünmez Ü/görünmez:görünür Ü.

88a boynunu:boynını B,Ü,M.

89b dutup:tutup B,C,Ü,M.

DER-BEYÂN-I ŞİFAT-I KALEM

- 1 Kātibūñ destinde fermān-bürde'em
Anuñla zinde ansuz mürde'em
- 2 Gāh ider yüzüm sefīd ü geh siyāh
Gāh zerd ü gāh surh u sebz gāh
- 3 Geh yügürdür başum üstinde revān
Akıdup ağ kāğıd üsne kara kan
- 4 Surh minkārum gehi bebgā kimi
Zerd-rū geh nıl-gün şeydā kimi
- 5 Gāh şandal rengem ü geh sebz-fām
Hāsılı buboyanur her renge hām
- 6 Yidi levn ile mülevvendür yüzüm
Yitmiş iki dilden artuğdur sözüm
- 7 Kātibūñ destinde hayyam nāṭıķam
Sözümü sen şanma kāzib şādıķam
- 8 Şafha-ı kāfūra müşg-efşān menem
Asl ile fer^c ile 'ālī-şān menem

A 59b, B 51a, C 91b, Ü 61b, M 102b.

Başlık: Der-Beyān-ı Şıfat-ı Kalem Güyed B; Der-Beyān-ı Şıfat-ı Kalem ki Murād ez-Kalem Evvel Mā-Hale-ka'llāhü'l-Kalem ki Hāķıķat-i Muhammedī C; -A.

2a yüzüm:rüyum M,Ü.

3a üstinde:üstine A,Ü/3b ağ:ağ C,M,Ü/ üsne:üzre B,C,M.

4a/b kimi:gibi B.

6a artuğdur:artuğdur B,C.

7a nāṭıķam:şādıķam B,C.

8a/b menem:benem B,C.

- 9 Hamrını humm-ı devātuñ nüş iden
Yola geh egri vü geh toğrı giden
- 10 Egri gitdügümde toğrudur veli
Nişe kim bilmedür yāruñ eli
- 11 Bahr-ı cilmem mest-i caşram yā şubey
Baña maħberdür piyāle ħibr mey
- 12 Kumri-i kārī menem minķār-ı ķir
Kebg-rev bebgā-zebān cAnķā-safir
- 13 Lahıñı Dāvuduñ şarirümdür menüm
Çeşmesi Ħızruñ zamirümdür menüm
- 14 Çeşme-i Ħayvān lu cābumdan ħacil
cİsī-i Meryem sözümden münfa cıl
- 15 Bī-tekellümdür kelāmum her yire
Bī-tekellüfdür selāmum her yire
- 16 Gelmişem mecmū c-ı cālemlerden ilk
Geh kalem okurlar adum gāh kilc
- 17 Komışam başumı dil-ber yolına
Āferin idüp eline kolına

10a toğrudur:toğrıdur B,C,M,Ü.

11a bahr:ħibr A,B,M; ħibr Ü.

12a menem:benem C.

13a şarirümdür:ħarirümdür B,A.

13a/b menüm:benüm C.

16b gāh:gāhī Ü.

17b eline:kolına A,B/ kolına:başına B,A.

- 18 Zār u ser-gerdān u pür-sevdā menem
Bī-karār u vālih ü şeydā menem
- 19 Tıfl iken hōş vech ile gūyā menem
İsī-i Meryem dinen gūyā menem
- 20 Sevdügindendür meni her dem nigār
Hüb ser-tā-pā ider nakş u nigār
- 21 Ahū-yı bī-ahūyam men bī-hatā
Hōş deminde tökerem müşg-i Hıtā
- 22 Yoh durur korkum menüm agyārdan
Ser-firāzam dest-būs-ı yārdan
- 23 Gāh cevlān iderem tāvūs-ves
Gül-şen-i kırtās içinde hūb u hōş
- 24 Gāh çāh-ı nıl-gūna ser-nigūn
Düşüp iderem yüzümi ser-nigūn
- 25 Her semen-zārı benefşe-zār iden
Yāsemīni gāh sūnbül-vār iden
- 26 Verd-i nesrine töken hōş sūnbüli
Sūnbül ile zeyn iden her dem güli

18a/b benem:benem B,C/ 18b vālih ü:vālih -C/menem:benem B,C.

19b dinen:diyen B.

20a sevdügindendür:savdugındandur A / meni:beni C,Ü,M.

21a men:ben C.

21b deminde:Hutende Ü/tökerem:dökerem B,C/müşg:misk A.

22a yoh:yok B,C,Ü/ menüm:benüm B,C,Ü.

24b yüzümi:özümü C/ ser-nigūn:her nigūn Ü.

- 27 Gāh zulmāt-ı devāta Hızr-veş
Girüp içerem Hayāt Ābını hōş
- 28 Bahr-ı zulmetden idende huşka ^cazm
Taht-ı āc üsne menemdür bezm ü rezm
- 29 Yidi iklīme menem şāh u emīr
Mīr-i zerrīndür adum sīmīn serīr
- 30 İkidür gerçi dilüm birdür sözüm
Özgenüdüdür olda söz bilmen özüm
- 31 Şāh-ı mercāna zebānumdur şebe
Gāh rüyum rūza beñzer geh şebe
- 32 Ayagum başum başumdur ayagum
Yār melidür dest-gīrüm dayagum
- 33 Sen meni şanma ki murg-ı lāneyem
Bir ^caceb sāhib-vücūdam lā-neyem
- 34 Murg-ı la^clīn ü bilürīn-per menem
Hibr-i müşgīn āşiyān mahber menem
- 35 Hem menem esrār-ı ğaybı fāş iden
Kāğıduñ yüzinde göz-ü kaş iden
- 36 Bāğ-bānam idinüp kırtāsı bāğ
Bāğ içinden kesmezem dest ü ayag

28a zulmetden:zulmetde B,C/28b üsne:üzre B,C/ menemdür:
benemdür C,Ü,M/ bezm ü:bezm-M,A.

29a menem:benem B,C/ 29b zerrīndür:zerrīnde M.

31b geh:gāh C,Ü/ 33a meni:beni C,Ü/33b vücūdam:vücūd-ı B,
M; vücūd u A/ 34a hibr:bahr A,B,Ü,M/34a/b menem:
benem C/ 35a menem:benem C,Ü,M/36b kesmezem:kesmenem

C,M.

- 37 Şanma tenbel sen meni yā hōd tenend
Nakş-bendem nakş-bendem nakş-bend
- 38 Tīg u kilk ile olur her yire ‘azm
Kilk ü tīg olmasa olmaz bezm ü rezm
- 39 Ecvef ü mehmūz u mu‘tellim nizār
Gāh mefrūkam gehi makrūn-ı yār
- 40 Nākış olanda muzā‘afdur baña
Bī-misāl olmağ ve olmak bī-behā
- 41 Hōş harīr üsne menem taḥrīr iden
Dürlü sözler söyleyüp takrīr iden
- 42 Şāmitem şūretde ma‘nīde velīk
Nāṭıkam hōş bī-tekellūf hūb u nīk
- 43 Rāstī gerçi kejem men hemze-veş
Ṭoğrudur sözüm elif teg hūb u hōş
- 44 Kudret-i Ḥak olalı baña debir
Maña olmışdur yedu'llāh dest-gīr
- 45 Kaluram yitmiş gidersen yüzümü
Degme fehmi itmez menüm bu sözümü

37a meni:beni B,C.

38b bezm ü:bezm - C,M.

40a baña:maña Ü/40b olmağ:olmak B,C,M.

41a üsne:üzre B,C.

42a ma‘nīde velīk: ü ma‘nīde līk C.

43a men:ben C/ 43b ṭoğrudur:ṭoğrıdur Ü.

44a olalı baña:baña olaldan B,C,Ü/44b maña:baña B,C,Ü.

45b menüm:benüm C,Ü.

- 46 Başum ayagum gidende sî kalur
İki harfüm gidicek birsi kalur
- 47 Hakk ile bākī özümde fāniyem
Ademe hem evvel ü hem sāniyem
- 48 Ebkemem ammā olup (raṭbu'l-lisān
Tercemān-ı cān-ı cānam cān-ı cān
- 49 Şan ki faşşaduñ elinde neşterem
Her dem anda reg-zen ü hem müçberem
- 50 Yār ile bir şāh-ı şūham hōş-keleām
Yārsuz bir huşk-çūbam bī-kıyām
- 51 Haṭ yididür aslına baḡsañ velī
On ikidür fer^cine şunsañ eli
- 52 Murg-ı sīmīn-bāl ü zerrīn-rūḡ menem
Her ne yüzden baḡsalar ferruḡ menem
- 53 Ebr kimi hibr bahrına çöken
Kāğıduñ berrinde bārānlar töken
- 54 Müşg-būy u müşg-pāş u müşg-bīz
Müşg-āsā müşg-bār u müşg-rīz

49a şan ki:ben ki Ü/ 49b anda:andan B,C,Ü.

50a şūham:şūh-ı C/ 50b huşk-çūbam:çūb-ı huşk-ı B,C.

51b On iki fer^cine şunsañ sen eli B,C.

52a/b menem:benem C/ 52b baḡsalar:baḡsalar C,Ü,M.

53a kimi:gibi B; bigi C/ 53b töken:döken B,C.

- 55 Müşg-dem müşgîn-nefes nāfe-güşā
Müşg-āgîn gāliye-ken müşg-sā
- 56 Hāk Ta‘ālā gösterüp ‘ālemde cūd
Men ne idüm virdi maña hōş vücūd
- 57 Adımı gerçi menüm bende kōdı
"كنت کنزاً" sırrını bende kōdı
- 58 Men neyem kim adımı koyup kalem
‘Alemūñ içinde eyledi ‘ālem
- 59 Menden öndin nesne halk itmedi Hāk
Hiç minüm kimi yaratmadı Hāk
- 60 Bir tezervem bāl ü perrüm dest-i yār
Konup uça bilmezem bī-dest-i yār
- 61 Gāh esb-i küdegānam geh ‘ālem
Gāh müsikār u geh ney geh kalem
- 62 Dōstuñ desti iken bāl ü perüm
Uş kebūterdür menüm peygamberüm
- 63 Ara yirde bu kebūter nişedür
Bile bilmen men munı ne pīşedür

55b gāliye-ken:gāliye-gün Ü.

56b men:ben B,C / virdi maña:baña virdi B,C,Ü.

57a menüm:benüm C.

59a menden:benden B,C,Ü/ 59b minüm:benüm B,C; menüm Ü.

60b bilmezem:bilmenem C,Ü,M.

61 Sadece Ü nüshasında vardır.

62b menüm:benüm C.

63b men:ben C/ munı:bunı C,Ü.

- 64 Dōstuñ destinde olmağ kurbdur
Bī-vesīle hōş müdāmı şurbdur
- 65 Bu^cddur olmak kebūter iy ahī
Ara yirde bu sözi bir duy dahı
- 66 Anuñ için olmadur ümmīd-vār
Geh sözine geh özine intizār
- 67 Yār ile vuslatda olmağdur müdām
Yār elinden içmedür cām-ı müdām
- 68 Yāra hem-dem olmadur agyārsuz
Bir nefes dem urmamağdur yārsuz
- 69 Yār ile söyleşmedür dürlü sözi
Irmayup yāruñ cemālinden gözi
- 70 Yār ile el ele alup gezmedür
Söyleşüp hōş şehd ü şekker ezmedür
- 71 Hüb olur maḥbūb ile söyleşme rāz
İdişüp gāhī niyāz ü gāh nāz
- 72 ^cAşık u ma^cşuk sözi hūbdur
Her-çi munlardan dinür maḥbūbdur

64a olmağ:olmak B,C,Ü,M.

65b duy:ıuy B,C,Ü,M/ dahı:ahī A,C,Ü.

67a olmağdur:olmakdur B,C,Ü,M.

68b urmamağdur:urmamakdur B,C,Ü,M.

71b idişüp:eyleyüp C; işidüp B.

72b her-çi:her ne C/ munlardan:bunlardan B,C,M,Ü.

- 73 Her ne kim maḥbūb ider maḥbūb ider
Ḥūb ider her ne iderse ḥūb ider
- 74 Ḥāmenūñ her dem budur der-h^vāstı
Olmay'özinden nişest ü hāstı
- 75 Gözleye dāyim rızāsın dōstuñ
Çekūben cevır ü cefāsın dōstuñ
- 76 Olmaya hergiz özinde ihtiyār
Her nice isterse eyle ide yār
- 77 Bir nefes andan cūdālīḥ istemez
Öz özinden kethudālīḥ istemez
- 78 Yār ḥōş bilür işüm menden menüm
Aña rüşendür zamīr-i rüşenüm
- 79 Rüşeni tapdı zamīr-i Rüşenī
Ḥazretünle olduğıyçün iy Ğanī
- 80 Surḥ-rūyam dil sefīdem mişl-i kilik
Rüşeniyem mende yoḥdur māl ü milk
- 81 Yār c^oömrüm geçürür telvīn ile
Ḥiç işüm yoḥdur menüm temkīn ile

73 -B. /74b olmay'özinden:olmaya özinden

76a hergiz:her dem M,Ü/76b her nice isterse:nice ister ise C.

77a cūdālīḥ:cūdālīk B,C; cūdālīg Ü,M.

77b kethudālīḥ:kethudālīk B,C; kethudālīg Ü,M.

78a menden menüm:benden benüm C.

80b mende:bende B,C,Ü / yoḥdur:yokdur B,C,Ü,M.

81b yoḥdur:yokdur B,C,Ü,M / menüm:benüm B,C.

- 82 Yār ile vuşlatdayam telvīndeyem
Yārsuz firkatdayam temkīndeyem
- 83 كل يوم هو في شأن iy ahī
Ne dīmekdür bir kerem kıl duy ahī
- 84 Maña gösterdi çü telvīn özini
Söylemeñ siz maña temkīn sözini
- 85 Añlayup Tañrı Ta'ālā birrini
Şimdi bildüm رب زرنی sırrını
- 86 Şems kimi Rüşenī bī-rengdür
Āştī-i: mañz-u hōş bī-cengdür
- 87 Şüretā gerçi görünür anda reng
Anda yoğ ma'ñide līkin reng ü ceng
- 88 Gerçi şalup pertevin her cāya hōş
Hōş girer bir cāndan bir cāma hōş
- 89 Bu durur gösterdügi her yirde reng
Gidere çomaya her arada jeng
- 90 İtmeyüp bir zerre hergiz şūr u şer
Mü'min ü tersā evi dimez düşer

83b duy ahī: iy dağı B,C./ 83a Sûre:LV, Âyet:29

84a/b maña:baña B,C,Ü,M /85b Sûre:XX, Âyet:114

86a kimi:gibi B,M/86b āştī-i:âteş-i A; âteşī-i M,Ü.

87b yoğ:yok B,M,Ü/ ceng:reng Ü.

88a cāya:cāma A,C,Ü,M/ 88b cāndan:cāmeden B.

90b dimez:çapmaz B.

- 91 Şems elinden içüben hōş hōş müdām
Şanur özi kimi rengin şemsi cām
- 92 Şems hōd her cāmda bī-levndür
Şemsün işi 'āleme pür-'avndur
- 93 Rūşeniden iste pes sen şemsi var
Tā zamīrūñ rūşen ola şems-vār
- 94 Var kimidür reng gerçi hūrda
Reng yoh nefsi emre bahsañ nūrda
- 95 Reng viren şemse külli şışedür
Şışenūñ bilmen bu rengi nişedür
- 96 Cāmuñı cehd ile bī-reng it müdām
Eyleyüp bī-jeng ü şāfī pür-müdām
- 97 Rūşenīnūñ feyzin it ya'ni müdām
Aña olup şūret ü ma'ni müdām
- 98 Cāmını ya'ni müdām it iy ğanı
Tā aña dine müdāmī Rūşenī
- 99 Her yire maḫsūdı oldur şala nūr
Rūşenī-baḫş oluban mānend-i hūr
Fā'ilatün/ Fā'ilatün/ Fā'ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

91b kimi:gibi B,M/ şemsi cām:şems cām M,A; şems-fām C;
şems ḥām B.

94a kimidür:gibidür B/ 94b yoh: yok B,Ü,M/bahsañ:baksañB,C,
M,Ü.

98b dine:döne E,A./müdāmī:müdām B.

99a maḫsūdı:maḫsūd A /99b hūr:hūr B.

K A S İ D E L E R

KAŞİDE Fİ MEDHİ'N-NEBİ 'ALEYHİ'S-SELÂM
DER-MEDH-İ RESŪL 'ALEYHİ'S-SELÂM
VĀKİ'A
VĀKİ'A
DER-TERK-İ DA'VĪ
SİLSİLE-NĀME-İ MEŞAYİH
DER-KAŞİDE-İ SUBH-DEM

I.

KAŞİDE Fİ-MEDHİ'N-NEBİ 'ALEYHİ'S-SELÂM

- 1 Ayâ sultânı kevneynüñ sözüñ cümle dekâyıkdur
Leṭâyıfdur garâyıbdur 'acâyıbdur haḳâyıkdur
- 2 Feṣahâtda belâgatda ma'ârifde merâtibde
Nebîlerden seni kimdür dimez a'lâ vü fâyıkdur
- 3 Senüñ bir vech ile zât-ı şerîfüñ zâhir oldı kim
Hudâ demekden özgesi ne dinse saña lâyıkdur
- 4 Cihânda la'1 ü yâkûtuñ adı gerçi ki şâmitdür
Senüñ la'lüñ suhan-güdur dilüñ yâkût-ı nâṭıkdur
- 5 Boyuñ serv-i hıramândur semen-sâ kâkülüñ sünbül
Haṭuñ mânend-i reyhândur ruhuñ misl-i şakâyıkdur
- 6 Zamîrünüñ mihr-i raḫşândur cebînüñdür meh-i tâbân
Külâleñdür şeb-i yeldâ yañaguñ şubḫ-ı şâdıkdur
- 7 Ayâ ma'şuk-ı Raḫmânî ki farz-ı 'ayn imiş 'ıškuñ
Saña 'âşık olan kimse hemân Allâha 'âşıkdur
- 8 İnüp gökden yire 'İsâ n'ola olursa şâkirdüñ
Lebüñ ihyâ-yı mevtâda iñen üstâd-ı hâzıkdur

A 61b, B 86a, C 100b, Ü 64b, M 105b.

Başlık: -A,B; Medḫ-i Resül 'Aleyhi's-Selâm C; -M.

1a dekâyıkdur:haḳâyıkdur C/ 1b haḳâyıkdur:dekâyıkdur C.

2a belâgatda ma'ârifde:melâḫatda belâgatda B.

3b ne dinse saña:saña ne dinse B.

4a şâmitdür:sâmitdür A,Ü.

5b misl-i:müşg-i B.

- 9 Senüñ şirîn dudagüña ruṭab dinse ‘aceb midür
Bu naḥl-istân-ı ‘âlemde ki boyuñ naḥl-ı bâsıkdur
- 10 Hakuñ ism-i şerîfinden güzîn ismüñ ki müştakdur
Mübârek aduñ Allâhuñ laṭîf ismine lâhıkdur
- 11 Egerçi da‘vetüñ ḥamu nebîlerden |ayâ dâ‘î
Olupdur şüretâ soñra velî ma‘nide sâbıkdur
- 12 Şabâ beñzer ki gül-zâr-ı diyâruñdan güzer kılmıṣ
Ser-â-ser uğrayan yirler gül-istân u ḥadâyıkdur
- 13 Beyân itse ma‘ânîyi bedî‘i manṭakuñ n'ola
Kelâm-ı hikmet-âmizüñ meşâbiḥ ü meşârikdur
- 14 Ebû-Bekr ü ‘Ömer ‘Osman ‘Alî kim çâr-yâruñdur
Seni her kim sever cândan bularuñla muvâfıkdur
- 15 ‘Aceb mi meḏḥ-i ḥulkuñda olursa Rüşenî ‘âciz
Çü mâdiḥ ḥulk-ı nîgüñi |ayâ memdüh Ḥâlıkdur
- 16 Senüñ bir ‘âşıkuñdur ol dil ü cândan |ayâ server
Gözi yaşı yüzi rengi anuñ ‘ışkına danıkdur

9a dudagüña:ṭuṭagüña M/9b naḥl-ı:naḥl u C.

10a şerîfinden:şerîfide A,B,C,Ü/güzîn:senüñ B/ki: - B.

10b ismine:adına B,M.

11a ḥamu:kamu Ü,M.

12a beñzer:yili B/gül-zâr-ı diyâruñdan:gül-zâruñ diyârına C.

12b gül-istân u:gül-istân - B,M.

14a ‘Ömer:‘Ömer ü B/ kim:hem B.

15a ḥulkuñda:ḥulkuñdan B,C/15b mâdiḥ:mâdiḥ A/ḥulk-ı nîgüñi:
ḥüsn-i ḥulkuñı C/ memdüh:memdüh A.

16b danıkdur:tanıkdur C,M.

- 17 Ne devletlü sa'adetlü ne 'izzetlüdür ol kimse
Senüñle Rûz-ı Maşherde muşâhibdür mu'aniğdur
- 18 Şefî'î her güneş-kârûñ çü iy şâh-ı keremsin sen
Gelüpdür Rüşenî dağı tapuña 'abd-ı âbığdur

Mefâ'ilün/ Mefâ'ılün/ Mefâ'ılün/ Mefâ'ılün

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

18b tapuña:kapuña A,B,Ü,M.

II.

DER-MEDH-İ RESÛL 'ALEYHI'S-SELÂM

- 1 Yine iy bād-ı nesīm-i 'anber-āsā hūb es
Reh-neverd ol bunca günlük yolları bir demde kes
- 2 Tīz-rev bir turfe peyk-i çābük ü çālāksin
Ola bilmez saña hem-reh ne cemāze ne feres
- 3 Var Resûlūñ türbesine ayagına sür yüzün
Bī-edeb deprenme āheste kımılda itme ses
- 4 Ohı Hassān kimi bu medhi revān idüp senā
Dürlü miskīnlikler it hizmet idüp misl-i Enes
- 5 İy nefīsü'n-nefs nīgü-hulk Rahmānī nefes
Vey mu'īn-i her kes ü her kalmışa feryād-res
- 6 Kışt-zār-ı mu' cizātuñda senūñ bir hūşedür
Gendüm-i Ādem Halīlu'llāh eken biçen 'ades
- 7 Çün Hudā-rā bī-cihet didi be-çeşm-i ser-be-ser
پس چنان کاز پیشی بینی هم بینی ز پس
- 8 Kānī' olup didi Mūsā-yı Nebī تبت الید
Sen didūñ yā رب زدنی dimeyüp yā Rabbi bes

A 62a, B 91b, Ü 65b, M 106b, -C.

Başlık: - A,B,M.

1b reh-neverd:reh-nüvāz/ yolları:yollar A.

2b İy mu'īn-i her kes ü her kalmışa feryād-res B.

cemāze :cemmāz ü Ü. (Vezin dolayısı ile "cemāze" alınmıştır)

4a ohı:okı Ü,M/ idüp:irüp Ü,A.

5b kes ü:kese M.

8a Sûre:VII Âyet:143 /8b sûre:XX Âyet:114

8b dimeyüp:dimedūñ B/ yā Rabbi:yā Rabb A.

- 9 Pās-bānı 'āli kaşrañuñ ki Mikā'ıldür
Bār-gāhuñda senüñ Nāmūs-ı Ekberdür 'ases
- 10 Nite kim nūrın güneşden iktibās eyler kamer
Nūrı her peygām-berüñ mihrüñden oldı muktebes
- 11 Yarlığanmak iltimās itdügümüz 'ayb itme kim
Yā Nebiyya'llāh şefā'atdur tapuñdan mültemes
- 12 Hiç āzürd'itmedi nāzük tenüñ geyk ü şupuş
Kıonmadı iy cān laţif endāmuña hergiz meges
- 13 H'āce-i her kāfile-sālār-ı rāh-ı dīnsin
Kalmışuz ser-geşte vü güm-rāh depretdür ceres
- 14 Mādiñüñdür Rūşenī her demde medh ider seni
Gerçi medhüñ ide bilmez Hākdan özge hiç kes

Fā^c ilātün/ Fā^c ilātün/ Fā^c ilātün/ Fā^c ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 10a eyler:ider A,B,Ü/ 10b mihrüñden:nūruñdan A,B,M/oldı:olur A,Ü,M.
11a yarlığanmak:yarlıkanmak A,B/ itdügümüz:itdügüme B.
12b endāmuña:endamına A,B,Ü./12a āzürd'itmedi:āzürde itmedi.
14a mādiñüñdür:mādiñüñdür A,Ü,M.

III

VĀKĪ'A

- 1 Yine bir turfe düşe oldu gözümde gice düş
Gerçi olmaz orada dīv ü perī inşeb düş
- 2 Bir 'aceb sākī-i zerrīn-kemer ü simīn-sāk
Hōş yasak ile menümle oturup düş-be-düş
- 3 La'1-i yākūtı durur kuvvet-i dil küt-ı revān
Haṭṭ-ı yākūt-ı revān-baḥşı durur bāde-fürüş
- 4 Sī vü dū dürrī-i raḥşende sühāsında nihān
Halka-ı gūşinadur mihr ile meh halka-be-gūş
- 5a Kaşıdur pādişeh-i ḥüsn ü cemāle ḥācib
Zülf-i Hindū-yı hevā-dārı sipāh u çāvüş
- 6 Çeşm-i pür-ḥışmı dil-āzār durur gamzesi niş
Sözidür Āb-ı Hayāt u deheni çeşme-i nüş
- 7 Cüst ü çālāk küleh-dār miyān-beste zarīf
Hüb-ı ra'nā vü tarab-nāk ü ter ü terlik-püş
- 8 Şundi bir kāse-i pür-bāde-i hōş-h'ārı didi
Nüş idüp Rüşenī hōş eyle hum-ı mey kimi cüş

A 62b, B 93a, Ü 66b, M 107b, -C.

Başlık: - M, A.

1b düş:düşe M.

2b menümle:benümle B,Ü,M.

3a yākūtı:yākūt M/ dil:ten B.

5a ḥüsn ü:ḥüsn - A,B,Ü.

5b Hindū-yı hevā-dārı sipāh u çāvüş:Hindüyı hevā-dār u sipāhı çāvüş A,Ü: Hindüsü hevā-dār sipāhı çāvüş M.

6a çeşm-i:çeşmi B/pür-ḥışmı:pür-ḥışm A,B,Ü.

7a çālāk ü küleh-dār u miyān-beste:çālāk küleh-dār miyān-beste M.

8a hōş-h'ārı:hōş-h'ār A/ 8b kimi:gibi B.

- 9 Bu ḥarābāt-ı muġānda oluban mest-i müdām
Bāde-i şevkı içüp itme gerek cüş u ḥurüş
- 10 Muṭrib-i 'ışk kimi eyle ser-āġāz ü sürüd
Çaluban kef kefe didür tini tin olma ḥamüş
- 11 Nazaruñdan oluban deng ü delü sevdāyī
Nefesüñden olalar mest ü ḥarāb u medhüş
- 12 Nālišüñden düşüben nāle vü feryāda tuyūr
Süzüşüñden dāşeler süz u inñldüye vuhüş
- 13 Derd ile na'ra-ı " yā Hū"ñ işiden bī-ḥöd olup
"Hū" diyü esriyüben ola be-ġāyet bī-hüş
- 14 İne gökden yire ḥayrān oluban şohbetüñe
Sözlerüñ diñlemege zevk u şafā ile sürüş
- 15 Bir nefesde ire maḳşüdına saña irişen
Cezbe-i Ḥakk irüşüp olmayuban beyhüde ġüş
- 16 Hüsn-i nakḳāşı temāşā ideler her şeyde
Pāk olup gözgüleri gidübeni nakş u nuküş

Fe^c ilātün/ Fe^c ilātün/ Fe^c ilātün/ Fe^c ilün

(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

-
- 9a bu:bir B/ muġānda:muġāndur A,B,Ü/ 9b şevkı:şevk A.
10a kimi:gibi B.
14a gökden:yirden A/ ḥayrān:ḥayrān A.
14b zevk u:zevk - A.
16a nakḳāşı:nakḳaş A/ şeyde:şeyden B, M.

IV
VĀKİ'A

- 1 Bir sāki-ı sīm-sāk u 'ayyāş
Zerrīn küleh ü cemīl ü cemmāş
- 2 Müşgīn şaşı müşg-pāş u gül-pūş
La'lin lebi lü'lü'-pūş u dür-pāş
- 3 Hōş-h'ān u laṭife-gūy u ğannāc
Bessām u laṭif ü şūḥ u beşşāş
- 4 Her kim yüzünü göre dir "ahsent"
Diyüp zihī hüsn ü hulk "sābāş"
- 5 Geh 'işveler ile kaḫuban göz
Geh şiveler ile oynadub kaş
- 6 Hüsn ehli ne deñlü var cihānda
Kimi kul āna kimi karavaş
- 7 Almış ele bir sebū şarābı
Erkān ile öykünüp urup baş
- 8 Diñi bu sebūyı yek-deme çek
İbrīkına zühdüñ uruban taş

A 63a, B 92b, C 104b, Ü 67a, M 108a.

Başlık: - A, B, C, M.

2b la'lin:la'l-i B/ lü'lü'-pūş u:lü'lü'-pūş - M.

4b hulk:hulk u A, C.

5a kaḫuban:kaḫuban B, C, Ü, M/ 5b kaş:baş B.

7b öykünüp:ögünüp A ; yökenüp Ü, M.

8b zühdüñ:zāhidüñ C.

- 9 Yoldan seni çıkarur bu ibrik
Çalup taşta eyle hurd-ı haşhâş
- 10 Hōş özüñi mey-fürüşa tapşur
Olup eşiginde hūb ferrâş
- 11 Hūsn-i edeb ile hızm̄et eyle
Didürme şahın özüñe kalmâş
- 12 Tut sözini her ne kim buyursa
Bir kimseye sırrın itmeyüp fâş
- 13 Tā Rūşenī mest olup olasin
Dürdī-keş ü mey-perest ü kallâş
- 14 Kūyında nigāruñ idesin geşt
Mānend-i harīf-i rind ü evbâş
- 15 Her gördüğün ile cān u dilden
Şarmaş u tolaş tutuş u oynaş
- 16 Hōş vech ile göresin bilesin
Her nakşı niçün düzetdi nakkâş
- 17 Hem tanıyasın kim imiş iy yār
İrte gice saña yār u yoldaş
Mef^cülü/ Mefā^cilün/ Fe^cülün
(- - ./ . - . - / . - -)

9a seni çıkarur:kodı a niceyi A,C,Ü,M/ 9b hurd-ı:hurd u B,C,M.

11b şahın:şakın C,M.

12 - C.

14b harīf-i:harīf ü A,C.

15b şarmaş:uşarmaşı A/ tolaş:dolaşı A;dolaş u C,Ü,M/tutuş:tu-
tış A, C ; dutuş Ü, M.

18 Eyle bulmuş idi fenāyı ki hīç
Eseri kalmamışdı انى nūñ

19 Ya'ni ıskāṭ idüp izāfātı
Adın aparmaz idi ol انى nūñ

Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün
(. . - - / . - . - / . . -)

18a bulmuş idi: olmuş idi B.

19a ıskāṭ: ıskāt A, Ü.

VI.

SILSİLE-NĀME-I MEŞĀYİH

- ۱ ابتدا میکنم بنام خدا
کوست معبود و خالق یکتا
- ۲ صمد و لم یلد و لم یولد
متی و قیوم و بی زبان گویا
- ۳ و صمد لا اله الا هو
حق والله ناظر و بینا
- ۴ واحد و لم یکن له کفوا
اهد و بی سربیک و بی همتا
- ۵ و تر و قهار و اهب و هاب
فرد و فتاح و و آلی و موکا
- ۶ بعد حمد و ثنای بجد و عد
بشنو از روشنی بیمن و ما
- ۷ خوب مطبوع و دلکش مرغوب
سلله نامه میکند انشا
- ۸ اولش خوش بخوان انیت
صن مطلع که گفته شد زیبا

B 62b, Ü 114b, M 110a, -A, C.

Başlık: Silsile-nāme-i Meşāyih-ı 'Aẓām 'Aleyhimü'r-Rahme B;
Silsile-nāme-i Meşāyih Rahmetu'llāhi 'Aleyhi Ü.

- ۹ هر نفس میرسد ر فیض خدا
بعالی از رسول هر دو سرا
- ۱۰ از عالی ولی بشیخ شوخ
هن بصری قدوة القداما
- ۱۱ وز هن برومید عصر حبیب
العجمی بر کزیده بدما
- ۱۲ وز حبیب عرب ولی عجمی
برداود طایمی دانا
- ۱۳ بر معروف کرهی از داود
معدن شوق و ذوق و بحر صفا
- ۱۴ باز از کرهی تقی به سری
سقطی مقتدای اهل تقا
- ۱۵ از سری بر جنید بغدادی
هند حق را هرست راهنما
- ۱۶ از جنید نقل کرد بر مشاد
مرد عقبی و سرور علما
- ۱۷ بر شیخ محمد از مشاد
هادی پیشوای اهل هدا

- ۱۸ از محمد که بود دینوری
بر محمد که بود بکرش جا
- ۱۹ از محمد بو هیدین قاضی
عمر بکر بوده اشش ماؤآ
- ۲۰ یعنی قاضی عمر که وهی الدین
کرده بود او نیزد او ماؤآ
- ۲۱ وز عمر بر ابو نجیب که بود
سرور و آلی عاشق شهیدآ
- ۲۲ باز بر قطب دین ابهری از
بو نجیب انکه بود گان سخا
- ۲۳ نیز از ابهری بر کن الدین
که محمد نجاشی است سزا
- ۲۴ از نجاشی بر جمال الدین
پیشوای مرئی الفقرا
- ۲۵ از جمال الدین بشهاب الدین
نام مشهور سروردش جا
- ۲۶ از شهاب نقل کرد باسید
ان جمال الدین نام او شهیدآ

- ۲۷ نیز از سید جمال‌الدین
بربراهیم زاهد زهدآ
- ۲۸ بر محمد اخی از زاهد
قالع شرك و كفر و ریا
- ۲۹ از محمد بهمدی و عالم
عمر ظلوقی خوب لقا
- ۳۰ از عمر بر اخی مردم که شدست
قطب اقطاب و رهبر نقبآ
- ۳۱ و مردم برها بی عزالدین
مفخر خلق سرور فضاآ
- ۳۲ باز از عزالدین بصدردالدین
شیخ اوتاد و مرشد مجبآ
- ۳۳ نیز از صدردالدین بسیدما
یحییٰ هاشمیٰ ال عبآ
- ۳۴ باز از هاشمیٰ بچاک همه
عمر روشنیٰ بیمن و ما
- ۳۵ باز از روشنیٰ غوث همه
شیخ ابراهیم اصفیا و صفا

- ۳۶ باز از گلشنی شیخ ابراهیم
شیخ احمد امیر هردوسرا
- ۳۷ یا الهی برهبرانت بخش
جرم این روشنی مجرم را
- ۳۸ باز از احمد بن ابراهیم
بر عالی صفوتی نور خدا
- ۳۹ باز از صفوتی بشیخ حسن
فیض عامش سید بر همه جا
- ۴۰ بر نشسته بجایش ابراهیم
که بمعنی بود خلیل خدا
- ۴۱ سید احمد که شد برادر او
کان شریف است هم شرف بخشتا
- ۴۲ بهر ایشا دعای ما اینست
روح الله روحهم ابدآ
- Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün
(. . . - - / . . . - - / . . . -)

۳۶ب میر احمد امیر صدوصفا B.

۳۷ Ü'de yok.

۳۸, ۳۹, ۴۰, ۴۱ Yalnız Ü'de var.

Silsilenin Rüşenî'den itibaren olan kısmı sonradan eklenmiş olmalıdır (۳۵, ۳۶, ۳۸, ۴۹, ۴۰, ۴۱).

VII

DER-KASİDE-I SUBH-DEM

- ۱ ای عاشق صادق بیا بر خیز وقت صبحدم
وی طالب لایق بیا بر خیز وقت صبحدم
- ۲ کر عاشقی بیدار شود در صمت و پیوی یارشو
رو طالب دیدار شو بر خیز وقت صبحدم
- ۳ یا بمراد ای بحبر از دولت صبح و سحر
انداز غفلت راز سر بر خیز وقت صبحدم
- ۴ از جام عیش نوش کن زاکر شو و خاموش کن
سبها محب و جوش کن بر خیز وقت صبحدم
- ۵ بگذشت عمر از سی و چل تو گاشه عملت چو گل
کر عاشقی از جان و دل بر خیز وقت صبحدم
- ۶ بگذر ز کبر و ما و من از مال و از فرزند و زن
سردری غفلت مزن بر خیز وقت صبحدم
- ۷ صحت دلها را صفا صحت علت رادوا
صحت عاشق را لقا بر خیز وقت صبحدم
- ۸ تا چند در خوابی تو پین خواهی بختن درد مین
یک کس نکوید خیر و شین بر خیز وقت صبحدم
- ۹ ای آنکه دل پشمرده عمری بگفت برده
زان پیتر که مرده بر خیز وقت صبحدم
- ۱۰ بیدار باش و زنده شو ز کردها شرمند شو
خود را بیویان زنده شو بر خیز وقت صبحدم

- ۱۱ تا چند این خواب و دغل استاده بر سر این اجل
وقتت اگر آری عمل بر خیز وقت صبحدم
- ۱۲ تاکی تو صبی جای گرم بر روی بالینهای نرم
از حق نداری ذره شرم بر خیز وقت صبحدم
- ۱۳ شبخیز را ای بوالدفا هورست و عین و هم لقا
بیدار شو بهر خدا بر خیز وقت صبحدم
- ۱۴ با توبه گفت ای بیخبر هر صبحدم مرغ سحر
یعنی ز غفلت در کز بر خیز وقت صبحدم
- ۱۵ دلدار غم آزاد کن بایاد رحمان شاد کن
از مردن اضریاد کن بر خیز وقت صبحدم
- ۱۶ بر پشم عاشق هوا یکی شبها نیاید اندکی
کمتر نه از مرغی بر خیز وقت صبحدم
- ۱۷ یابی ز طاعت سروری هوران جنت بربری
غفلت برد تحت الشری بر خیز وقت صبحدم
- ۱۸ دار اگر تو عقل و هوش در خواب غفلت نیش و نوش
هر چند نه اید بر تو هوش بر خیز وقت صبحدم
- ۱۹ آنها که بوداند ز جهان درمت و جوی این و آن
کثرند جدا از خائمان بر خیز وقت صبحدم
- ۲۰ رفتند ضراب بی نوادست تهی سوی خدا
ماند این همه باغ و سرا بر خیز وقت صبحدم

- ۲۱ خواهی تو مردن از این شیردن مرغ جان
مال تو گیرند و ارشان بر هیز وقت صبحدم
- ۲۲ خویشان همه کریان شوند یک هفته بریان شوند
واز بعدزان چندان شوند بر هیز وقت صبحدم
- ۲۳ واز تو بماند خاهه آید یکی بیتلانه
افتی تودر ویرانه بر هیز وقت صبحدم
- ۲۴ منکر نکیر آید ترا پرسند سوالی از خدا
کردی توانجا مبتلا بر هیز وقت صبحدم
- ۲۵ مال و عیال و خانمان سودی ندارد ای جوان
تو تنگ در مانی بجان بر هیز وقت صبحدم
- ۲۶ ما و ترا بودن پدر رفتند ایشان بیشتر
تو نیز در پی زود تر بر هیز وقت صبحدم
- ۲۷ کس جاودانی نیست کومفلسر از تو کسیت کو
بهری ز طاعت پمیت کو بر هیز وقت صبحدم
- ۲۸ هست این جهان یک ساعتی او هم ز بهر طاعتی
بیداری کن تو عادتی بر هیز وقت صبحدم
- ۲۹ چون کاروبار این بهمان سودی ندارد ای جوان
دامن فلان بگذر از آن بر هیز وقت صبحدم
- ۳۰ انکس بود عاقل کس ترزد جهان پیش ضعی
آرد بحق طاعت بسی بر هیز وقت صبحدم
- ۳۱ ای روشنی درویش شوه اشکته و دلریش شو
در فکر کار هوشش شو بر هیز وقت صبحدم

Müster^cilün/Müster^cilün/Müster^cilün/Müster^cilün

(- - . - / - - . - / - - . - / - - . -)

G A Z E L L E R

İBTİDÂ-I GAZELİYYÂT

Fî-HARFİ'L-ELF

1

- 1 Şalli 'alâ nebiyyinâ h'âce-i cümle enbiyâ
Server-i tâc-ı aşfiyâ seyyid-i fahr-ı evliyâ
- 2 Şüfi-i şuffa-ı safâ müfî-i kubbe-i vefâ
Sidre-nişîn-i ıstıfâ Tañrı habîbi Muştafâ
- 3 Kevkeb-i dürrî-i hüdâ ahter-i burc-ı ilticâ
Mâh-ı semâ-yı iktidâ mihr-i sipihr-i ihtidâ
- 4 Gonçe-i şâh-ı irtikâ serv-i serâ-çe-i beķâ
Tübî-i bâğ-ı ittikâ bülbül-i gül-şen-i likâ
- 5 Kebg-i derî-i hōş-serâ tütî-i heştümîn-serâ
Kumrî-i mukrî-i dānâ bāz-ı sefîd-i Kibriyâ
- 6 A'lem ü eşref-i verâ âyîne-i Hudâ-nümâ
Kâr-güşâ-yı etkıyâ halk-ı cihâna mukteda
- 7 Oldı yüziyle والله nür ile buluban senâ
Olubanı hōş āşnâ Rüşenî çeşmi rüşenâ
Müfte^cilün/ Mefâ^cilün/ Müfte^cilün/ Mefâ^cilün
(- . . - / . - . - / - . . - / . - . -)

A 69a, B 84b, C 99a, Ü 77a, M 121b.

Başlık: Gazeliyyât Harfü'l-Elf B; -A, C.

1b seyyid-i: seyyid ü B.

2b sidre-nişîn: sadr-nişîn B.

4a irtikâ: irtifâ A, Ü/ 4b túbî-i: tütî-i B/ ittikâ: ibtikâ A, C, Ü, M.

5a heştümîn-serâ: şeker-fezâ B.

7a yüziyle: o yüzi A, C, Ü, M/ Sûre: XCIII Ayet: 1

7b çeşmi: çeşm M.

2

- 1 Bu belā-yı cihān hōş bala
Fitneyi pestken eyledi bālā
- 2 İtdi ğunc u delāli ğonçesinüñ
Bülbüli lāl ü lāleyi lālā
- 3 Zülf-i lām dir çün isterem vaşlın
Nice dir ol siyāh-rū lā lā
- 4 Dürc-i yākütı küt-i cān la^cli
Müdreç içinde lü'lü-i lālā
- 5 Cāy idüp itdi Rüşeni rüşen
Cüy-ı çeşmünde bu sehī-bālā

Fe^c ilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. . - - / . - . - / . . -)

A 69a, B 85a, -C, Ü 77a, M 122a.

1a bu:bir Ü / 1b eyledi:eyleyen B.

3a zülf-i lām:zülf-i lā B,Ü,M.

4b müdreç:münderic A.

FĪ-HARF-İ BĀ

- 1 قد بدانور من انوار³ الآه في العرب
كاه في لوح ضميرى منه شوق والطرب
- 2 Gerçi Ādem öñ gelüpdür Muştafā soñra velī
ان في الصبهاء معنا ليس هذا في العنب
- 3 Haḳ peyem-ber olduğına şāhid oldılar ḥamu
Güsfeñd ü üştür (ü) seng ü dirāht u źab^c u źab
- 4 با مرید خود چه فوش گفت آن پیران سخن
با هدرا دیوانه باشی و با محمد با ادب
- 5 İsm-i Maḥmūdın Muḥammed koydı Haḳ ^cazz ismühü
Hem didi künyet Ebū'l-Kāsım añña Aḥmed laḳab
- 6 Rüy u müyuñ göreli ol luṭf-ı Haḳkuñ Rüşenī
"Süre-i Nūr" u Duḥān*dur zıkr ü fikri rüz u şeb
- 7 Bizden anuñ āline eşḥābına çoḥ çoḥ selām
Kim selām ile du^cā ^{من الیهم قد وجب}
Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . - -)

A 69a, B 85a, C 99b, Ü 77a, M 122a.

Başlık:-A,B,C,M.

3a ḥamu:kamu M,A/3b seng ü:seng -M/ źab^c u źab:źabı vü
źab A; źab u źabı C.

5a ism-i Maḥmūdın:ism-i Maḥmūddan A,B,C; ism-i Maḥmūduñ Ü.
koydı:kodı C/ 5b didi:añña A,B/ añña:didi A,B.

7a çoḥ çoḥ:çok çok C,M.

FĪ-HARF-I TĀ

4

- ۱ عشق کیفیت بلا کیفیت
راندن او بهر زبان هیفت
- ۲ عشق در کاملان نکلید لید
روح مهمان نوازا ضیفست
- ۳ عشق در قلب جان گهی رحمت
گاه بر کردن ضرر سیفت
- ۴ عقل پابیز و دشمن بهمن
عشق نوروز و دوست هیفت
- ۵ روشنی هر نفس همیکود
عشق کیفیت بلا کیفیت

Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. . - - / . - . - / . . -)

A 69b, B 85b, C 100a, Ü 77b, M 122b.
Başlık: -A,B,C,M.

FĪ-HARF-İ HĀ

5

- 1 İki gözüm kapuñda çün oldı iki ırmah
İy verd-i bāğ-ı huldum ko ahsun itme ırmah
- 2 Ahū gözün hayālī bir lahza hālī olmaz
Didemden ü dilümden idelden ayru otlah
- 3 Gördi ki tā gözlerümün āb-ı revānı var hōş
Gönlüm gözüm hayalün kışlah idindi yaylah
- 4 Seyl aparup rakībi her dem itürmek için
Yāruñ mahallesinden iy gözümün yaşı ah
- 5 Her şubh-dem çemende bi'llāh hōş degül mi
Sen serv-kāmet ile el alışup şalınmah
- 6 Budur du^c ā-ı āşık her demde her nefesde
Yā Rab müyesser eyle dil-berle hem-dem olmah
- 7 Şem^c -i ruhuñ görelden bī-çāre Rūşenīnün
Pervāne kimi işi yanmah durur yahılmağ
Mef^c ulü/ Fā^c ilātün/ Mef^c ulü/ Fā^c ilātün
(- - ./ - . - - / - - ./ - . - -)

A 69b, B 95a, C 100a, Ü 78a, M 122b.

Başlık: -A; Harfü'l-Kāf; -B,C,M.

- 1a ırmah:ırmak B; ırmahı M/lb ırmah:ırmak B; ırmahı M/ah-
sun:aksun M.
- 2b otlah:otlak B; otlahı M.
- 3a gözlerümün:tā nebātuñ M,A; tā benātuñ B; tā benānuñ Ü/
āb-ı revānı:āb-ı revān A,B/ 3b kışlak:kışlah Ü,M/ yay-
lah:yaylak B;yaylahı M.
- 4b mahallesinden:mahallesinde C,Ü,M/gözümün:gözlerüm C/ ah:
ak B;ahı M.
- 5b şalınmah:şalınmak B/ 6b dil-berle:yār ile Ü,M/olmah:ol-
mak B/ 7b kimi:gibi B/yanmah:yanmak B,Ü,M/yahılmağ:ya-
kılmak B; yakılmağ C,Ü; yakmak M.

FĪ-HARFĪ'D-DĀL

6

- 1 İy risālet būstānında hıramān serv-kad
Vey nübüvvet ravzasında yāsemen-bū lāle-ḥad
- 2 Adı Ahmed bī-^cadeddür yā nebiyya'llāh velī
Sen bir Ahmedsin ki sende görünür nūr-ı Eḥad
- 3 Şad ^caynuñ mīm ağzuñ dāl zülfün göreli
Yā Nebī gitmez dilümden bir nefes zıkr-i Şamed
- 4 Enbiyānuñ her birinüñ var nihāyet ^cilmine
Ḥaḳ saña virdügi ^cilm ü ḥikmete yoḥ ḥadd u ^cad
- 5 Cism-i bī-cān kimidür cānā cihān sensüz kamu
Canlaruñ sen cānısın cānā saña cāndur cesed
- 6 Konmadı āyīne-i bī-jengüñe gerd ü gubār
Sīne-i bī-kīneñe gelmeyüben ḥıḳd u ḥased
- 7 Rüşenī bī-çāre zulmetde ḳalurdı yā Nebī
Aña mīm ağzuñla iki dālün olmasa meded
Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 69b, B 85b, C 100a, Ü 78a, M 122b

Başlık: -A,C,M; Harfū'd-Dāl B.

1b yāsemen:bū-semen A,Ü.

2b sende:senden A,B,Ü,M / nūr-ı Eḥad:yüz Ahmed M.

4b yoḥ:yok B,C,Ü,M.

ḤARF-I RĀ

7

- ۱ تا کنم روز و شب درد و غم وزار وزار
عمر دین صرف شد گشت مرا این شعار
- ۲ عمر جوانی که بود رفت به سودای دوست
قوت هستی برفت گشت کنون کارزار
- ۳ آتش عجزم کنون شعله زد زین درون
از تف هجران او تن شده عز گل شرار
- ۴ در طلبش روز و شب خسته ترم هر زمان
نیست مرا طاقتی گشت تنم چون غبار
- ۵ مایه سرمایه هارفت بتاراج عشق
در غمش دایما گشت مرا یادگار
- ۶ دمبدم او زخم را از ره پنهان زنده
چون ز درون میرود زخم نکشت آشکار
- ۷ ذوق تمهای دوست راست نیاید بشرح
هر که پیشید او از گشت چون بیقرار
- ۸ درد غمش شد مقیم درد دل ویرانه ام
سید نقد هبش شد همه پیشش نثار
- ۹ روشنی در خدمت سید سادات شد
صدق و صفا و وفا گشت بوچار یار
- Mufte^cilün/ Fā^cilün/ Mufte^cilün/ Fā^cilün
(- . . - / - . . - / - . . - / - . . -)

Ü 78b, M 123a, =A69b, -B,C.

Başlık: -M,A.

8

- 1 İden hoşnūd pīrini gümānsuz Bāyezīd olur
Velī hoşnūd itmeyen yakīn bilgil Yezīd olur
- 2 Şahın kadḥ itmegil pīrūñ elūñden gelse medḥ eyle
Ki pīrin her ki kadḥ eyler mürīd iken merīd olur
- 3 Şarāb-ı vaḥdeti nūş it şurāḥī gulḡulın gūş it
Ki iĉen humm-ı vaḥdetden demi *هل من مزید* olur
- 4 Cenābet ĉirk ile gezme inābet şu ile ḡusl it
Yuyup pāk itmeyen özin temīz iken pelīd olur
- 5 Dimegil şeyḡūñe niĉün niĉün kim şeyḡine niĉün
Diyen oñmayuban herḡiz karīb iken ba'īd olur
- 6 Şakī olmak gerekmezse sözini pīrūñ işitgil
Dutan sözini pīrūñūñ şakī olmaz sa'īd olur
- 7 Sevüp hōş Rūşenī kimi idenūñ pīrine ḡızmet
Şebi Kadr ü Berāt olup ḡüni Nev-rüz u 'ıyd olur
Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün
(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

A 70a, B 88a, C 101a, Ü 78b, M 123b.

1b yakīn:yaḡın A/ bilgil:bil kim B,C,Ü,M.

2a şahın:şakın C,M.

3a gulḡulın:gulḡul B; kulḡulın C/3b Sūre:L Ayet:30.

4b iken:olmaz A,B,C,Ü.

5a niĉün kim:ki niĉün B.

6a pīrūñ işitgil:pīrūñūñ hōş tut B; pīrūñūñ gūş it C.

6b dutan:tutan B,C.

7a kimi:gibi B/ḡızmet:hurmet B/ 7b olup:olur B.

9

- 1 Bu körpe ulaldukça ʿaceb hūb olaçağdur
Günden gün'iñen sevgilü maḥbūb olacağdur
- 2 Bu zūlf ü ruḥ u ḥāl ü göz ü kaş ki bunuñ var
Her birisi ser-fitne vü āşūb olacağdur
- 3 Yüzine nazardan irişen gerd ü ğubārı
Pāk itmek için sūnbūli cārūb olacağdur
- 4 Hindū saçını rağbet idüp oynadum öpdüm
Didi bu oyun Rūmda mergūb olacağdur
- 5 Bu nahl-i nihālinde olan raṭb ruṭabdan
Ehl-i nazaruñ cümlesi mertūb olacağdur
- 6 Belgülüsü maʿşūmlaruñ pāk ü ʿazīzi
Mısrūñ şehi Şeh-zāde-i Yaʿkūb olacağdur
- 7 Bu ḥüsn ü cemāliyle ki budur bu cihānda
ʿIşkında bunuñ niceler Eyyūb olacağdur
- 8 ʿUşşāk-ı cihān cezbe-i zūlf-i siyehinden
Dīvāne vü şūrīde vü meczūb olacağdur
- 9 Mihr-i ruḥına Rūşenīyi şanma ki yalnız
Her zerre aña mihr ile meczūb alacağdur
Mefʿülü/ Mefāʿilü / Mefāʿilü/ Feʿülün

(- - ./ . - - ./ . - - ./ . - -)

A 70a, B 88a, C 101b, Ü 79a, M 123b.

2b ser-fitne vü:ser-fitne -C.

3a yüzine:yüz ile C/ 3b sūnbūli:sūnbūl-i A.

6a pāk ü:pāk -A; pāki B.

7 -C.

8b şūrīde vü:şūrīde -M.

9a ki yalnız:yaluñuz B,C.

10

- 1 Gözlerüñ Beytü'l-Ḥaremde ihtisāb itmekdedür
Leblerüñ ābı deḥānuñ pür-şarāb itmekdedür
- 2 Tahte-i sīmīn cebīnünde ayā zerrīn külāh
Ḥācibeynüñ diz çöküp her dem ḥisāb itmekdedür
- 3 Bir gice miḥmān ola diyü ḥayāl-i ḥālūñi
Dil tenūr-ı sīnede bağrum kebāb itmekdedür
- 4 Cān kuşın zülfüñ ʿukābı aluban çengāline
Nāle vü feryādın işitmez ʿıkāb itmekdedür
- 5 Kanımı dökdi revān gamzuñ dişin biler henüz
N'eydügin bilmen günāhımñı ʿitāb itmekdedür
- 6 Veh ne çābük-destdür ḥōş çarḥ urur bād-ı nesīm
Müyuñı mū-tāb kimi pīç ü tāb itmekdedür
- 7 Rūşenī vechüñ senüñ her bāb ile şerḥ eyleyüp
Cem^c idüp mecmū^ca-ı ḥüsnüñ kitāb itmekdedür
Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 70b, B 90a, C 101b, Ü 79b, M 124a.

1b ābı:āb ü B.

4b ʿıkāb:ʿitāb B.

5a dökdi:tökdi A,Ü,M/ biler: bilür M.

6a çābük-destdür:çābük-restdür A; çābük-restedürB / urur:
urup B,C / kimi:gibi B,C,M.

7a bāb ile:vech ile C,M/ şerḥ eyleyüp:şerḥ ider A; gör-
mek diler C / 7b mecmū^ca-ı:mecmū^ca C.

11

- 1 İy habībüm her ne kim itseñ muhibbe hūbdur
Her ne kim maḥbūb iderse hūbdur maḥbūbdur
- 2 Kadd-i tūbī-sāyeñi serve nice nisbet idem
Serv bir bād-ı hevā ile şalınur cūbdur
- 3 Cezbe-i kullāb-ı zūlfūñ çünki çekdi kalbümü
Eylese küstāhlıg ma^czūr tut meczūbdur
- 4 Ol nazardan kim irişür hūsnūñe gerd ü gubār
Pāk itmege anı zūlfūñ ^caceb cārūbdur
- 5 Çeşm-i hūn-h^vāruñdan iy fettān cihānda dem-be-dem
Şūriş ü cūş u hurūş u fitne vü āşūbdur
- 6 Eşk-i sīmīn dökduğı zer üsne budur çeşmümūñ
^cİşk bāzārında şan dükkān açar zer-kūbdur
- 7 Rūşenī tañ mı tapuña nisbet itse kendözin
İy güneş hurşide zerre nite kim mensūbdur
Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 70b, B 86b, C 102a, Ü 79b, M 124a.

çünki:ile B / 3b küstāhlıg:küstāhlık B,M /mezcūbdur:mec-
zūbdur Ü.

4 -C

4a irişür:irişe Ü / gerd ü:gerd -B.

6a dökduğı:tökdi A; tökduğı M/ üsne:üzre B;üstine M.

6b açar:açup A,B,C.

7b nite:nişe C,M.

12

- 1 Şen şehe her kim ki cāndan bendedür āzāddur
Ben saña kulam ezelden gönlüm aña şāddur
- 2 Kitfine almış kemān ü 'atfına şalmış kemend
Çeşm-i tīr-endāz-ı hūn-rizūñ 'aceb şayyāddur
- 3 Fitnede şākird idinmişdür cihān fettānların
Çeşm-i fettānuñ ki fenn-i fitnede üstāddur
- 4 Terk-i h'āb-ālūde mestūñ ceng için hūn-h'ārdur
Gamze-i hañçer-keşūñ merdüm-küş-i cellāddur
- 5 Sen ayā serv-i cihān itdükçe gül-geşt-i çemen
Dir gören bu serv-i nāz-ı Helluh u Nevşāddur
- 6 Sünbül-i müşgīnūñ şarmaşduğı bu kaddüne
Sünbülüñ şan şarmaşıkdur kāmētün şimşāddur
- 7 Şubh-ı rūyun şām-ı müyuñ yādına her şubh u şām
Rūşenīnūñ vird ü zikri nāle vü feryāddur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 70b, B 89a, C 102a, Ü 80a, M 124b.

1a āzāddur:āzādedür A,C,Ü/ 1b ben:men B,Ü,M/ezelden:efendi C.

2a kemān u:kemān -M.

4a mestūñ:misk M/ hūn-h'ārdur:hūn-h'āredür A,C,Ü,M.

5a cihān:çemān B,C,Ü; çemen M / itdükçe gül-geşt-i çemen:

çemān itdükçe gül-geşt M./5b serv-i nāz-ı Helluh u Nev-

şāddur:serv nāzük-kadd ile şimşāddur B;serv-i nāzük

nahl-ı hōş dil-şāddur C;serv-i nāzük nahl-ı hōş-NevşāddurÜ,M.

6b sarmaşıkdur:sarmaşıkdur Ü.

7b vird ü zikri:derd ü gerdi A;vird gerdi C.

13

- 1 Ben seni sevdüğüm iy lutf-ı ilāhum duyılır
Kulluğum ben dimeden ellere şāhum duyılır
- 2 Başumuñ tācı efendüm kim idügi bilinür
Devletümüñ güneşi püşt ü penāhum duyılır
- 3 Sırrımı fāş ideni gizlerem ammā n'ideyim
Sızılır yüregüm oynadığı āhum duyılır
- 4 Hātem-i la^clūñ ile ağzuma mühr urmaz iseñ
Yandüğüm mihr-i ruhuñ mihrile māhum duyılır
- 5 Müşg ü ^canber kimidür sevgü nihān olmakda
Āh eger sevgü günāh ola günāhum duyılır
- 6 Yanuban külli kül olduğumu duyurmaz idüm
Tutup āfākı hamu dūd-ı siyāhum duyılır
- 7 Rüşenī sīnesinüñ nārını pinhān idemez
Nişe kim tābişi iy nūr-ı ilāhum duyılır
Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün
(. . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -)

A 70b, B 89b, C 102b, Ü 80a, M 124b.

1a ben dimeden; söylemeden C; men dimedin Ü, M/ duyılır: tıyılır B

2b duyılır: tıyılır B.

3a ammā n'ideyim: illā n'ideyin A/ 3b sızılır: sızılar A, C/ duyılır: tıyılır B.

4b duyılır: tıyılır B.

5a müşg: misk B/ kimidür: gibidür B/ 5b olmakda: olmamda B, C, Ü, M/ duyılır: tıyılır B.

6a duyurmaz: tıyurmaz B/ 6b tutup: dutup C/ hamu: kamu B, C, Ü, M/ dūd-ı: derd-i B/ duyılır: tıyılır B.

7b duyılır: tıyılır B.

14

- 1 Her demde adı sevdüğüñüñ yād gerekdür
Yār ile biliş özge ilen yād gerekdür
- 2 Kaygulu gerekmez döğülen ʿışk yolında
Dögüldüğüne ʿāşık olan şād gerekdür
- 3 Bir sencileyin Hüsrev-i Şirīn dehen için
Biñ bencileyin suhte-i Ferhād gerekdür
- 4 Maḥbūb olan bī-meze vü telḥ gerekmez
Özinde anuñ sözi kimi dād gerekdür
- 5 ʿİşkuñ evidür göñlüm anı cevr ile yıḥma
Ol mihr ü vefā ile ḥōş-ābād gerekdür
- 6 Ol yār dimiş küyum iti Rūşenī için
Bī-çāreye bir buncılayın ad gerekdür
Mef^cülü/ Mefā^cilü/ Mefā^cilü/ Fe^cülün
(- - ./ . - - ./ . - - ./ . - -)

A 71a, B 88b, C 102b, Ü 80b, M 125b.

1a sevdüğüñüñ:sevdüğüñ A,C/ 1b ilen:iken M.

2b dögüldüğüne:dögdüğüne M.

3a bir:bes B/Hüsrev:Hüsrev A/ Şirīn:ḥübān B/ 3b biñ:bir B/
bencileyin:buncılayın A.

4b özinde:sözinde C/ sözi:özi C/ kimi:gibi B,M.

5a anı:evi A,B,C / yıḥma:yıkma B,C,M.

6a dimiş:imiş M / 6b bir:biñ A.

15

- 1 Ruḥlarıñdan gün kimi berķ urduğınca tāblar
Düşer andan rişte-i zülfüne piç ü tāblar
- 2 İşkunuñ cānā kaçan sevdāsı başumdan gider
Kalbümü çekmekdedür zülfündeki kullāblar
- 3 Beñlerüñle kaşlarıñ görüp didüm iy sāde-rū
Yazmadın hať hōş konılmış nokta vü i'cāblar
- 4 Gözlerüñ diller aşarlar düzüp oñ kirpüklerüñ
Düzedürler nite kim çengāl aşar kaşşāblar
- 5 Şāh-ı zer kaddüñle rengin leblerüñ gördüm didüm
Ne 'aceb şāh-ı 'inebde bitdügin 'unnāblar
- 6 Hōkka-ı yākütüñ içinde görünür gözüme
Gül kimi güldükçe dürlü dürlü dürr-i nāblar
- 7 Rūşeniyi ğark idüp deryāya iltür 'ākıbet
Gözlerinden kan kimi coşup ahan seyl-āblar

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 71a, B 88b, Ü 80b, M 125a, -C-

2a sevdāsı:sevdāsını M.

4a düzüp:düzedüp A,Ü,M / oñ:ol B; oğ Ü,M/4b aşar:ider B.

5b bitdügin:n'itdügin B.

6a gözüme:göze B; göz bile Ü/ 6b kimi:gibi B,M/nāblar:tāblara

7a ğark idüp deryāya iltür:ğark-ı deryāya iletür B/ 7b ki-
mi:gibi B. / ahan:ağan B,M / seyl-āblar:ırmağlar

- 1 Bu ne zībā ḥadd ü bu ne ḥaṭdur
Bu melek-veş ne ṭurfe maḥbaṭdur
- 2 Ohudum yüzi muşhafın gördüm
Ḥün-ı ʿuşşāk ile munakkaṭdur
- 3 ʿAvn itdüñ rakīb-i zālīme sen
Anuñ için saña muşallaṭdur
- 4 Ḥōş maḥalleydi ʿışka ḡurfe-i dil
Ah kim ṭapmasına münḥaṭdur
- 5 Mūy olmuş beli miyāne velī
Çünkü ḥayrū'l-umūr evsaṭdur
- 6 Hicrūñ ile ʿUṭārid āḥır ölür
Hele vakti iñen muḥabbaṭdur
- 7 Varasın meşhedine kim meleke
Şehri anuñ mezār u mehbaṭdur

Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. . - - / . - . - / . . -)

-
- A 70a, Ü 81a, M 125b, -B, C.
2a ohudum:okudum Ü.
7b şehri:şehir A.

17

- 1 Göñül şem^c-i ruḡuñ pervānesidür
Düşüp ol şem^ce bir gün yanasıdur
- 2 Men andan berlü şād oldum ki göñlüm
Senüñ ʿışkuñ ḡamınuñ ḡānesidür
- 3 Senüñ ʿışkuñ durur bir genc-i maḡfī
Benüm sīnem anuñ vīrānesidür
- 4 Ezelden nūş iden ʿışkuñ meyinden
Ebed ol cür^canuñ mestānesidür
- 5 Bu besdür Rūşeniḡün kim diyeler
Bu ol ḡül yüzlünüñ dīvānesidür

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 71b, B 87a, C 102b, Ü 81a, M 126a.

2a men:ben B / berlü:berü B,C.

3a benüm:menüm B.

4b ebed:henüz A,B,Ü,M.

5 - B.

5a Rūşeniḡün:Rūşeniye C/ 5b ḡül:gün C.

18

- 1 Haṭuñ reyḥān-ı bustān-ı cināndur
Kaḍuñ gül-deste-i gül-zār-ı cāndur
- 2 Ruḥuñ mihri hevā-dārıdur iy māh
Anuñçün şubḥ-dem āteş-feşāndur
- 3 Miyānuñla kemer-vār olmağ için
Dil ü cāndan ser ü zir der-miyāndur
- 4 Kaḍ-i dil-cūsı ol gönçe dehānuñ
Riyāz-ı nāzda serv-i revāndur
- 5 Dehānı sırrına olmadı mahrem
Hıred gerçi harif-i nükte-dāndur
- 6 Egerçi gamzesidür āfet-i niş
Lebi şekker-feşān u nüş-ı cāndur
- 7 Ne gam öldürse gamzeñ Rüşeniyi
Yine dirgürmege la'lüñ zımāndur

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(. - - -/. - - -/. - -)

-
- A 71b, C 101a, Ü 81b, M 126a, -B.
2a hevā-dārıdur:hevā-dārıydı C/ māh:cān A,Ü,M.
4 Yalnız C'de var.
7b dirgürmeye:dirgürmek M.

- 1 Kılıcuñ boynumuñ pīrāyesidür
Elünde ölmek dil ü cān vāyesidür
- 2 İñilde ʿışk bāzārında iy dil
Ki nāliš ʿāşıkuñ ser-māyesidür
- 3 Beñüñ āhū gözüñden türemiş müşğ
Hañ sünbül şaçañuñ sāyesidür
- 4 Arıt dil gönül evini cāndan
Ki dil-ber girüben arayasıdur
- 5 Ne var iderse hışmı çeşm-i mestüñ
Lebüñden şormışam oşşayasıdur
- 6 Habeş-zāde durur hāl-i siyāhuñ
Anuñ Hindū külāleñ dāyesidür
- 7 Benüm adum şanum bilmezdi kimse
Cihāna ʿışkuñ ammā yayasıdur
- 8 Bu besdür Rüşeni için diyeler
Bu ol gün yüzlünüñ hem-sāyesidür

Mefāʿilün/ Mefāʿilün/ Feʿülün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 71b, B 87a, Ü 81b, M 126a, -C.

3 -B.

4 -B,A

5 -B.

5a hışmı: -M,

7a benüm:menüm B/ 7b ammā:adum A,B,M.

8a bu besdür:olupdur Ü/ 8b kim:bu A/ gün:gül B,M.

20

- 1 Cihānuñ Aydın ili rüşenīdür
Anuñçün ehl-i diller meskenidür
- 2 Güzeller menba^cı iklīm-i hüsnuñ
Sevilmek kānı sevmek ma^cdenidür
- 3 Yazın yohsul u bayuñ gešt-gāhı
Kışın fakr ehlinüñ hōş külhanıdur
- 4 Cihānuñ cānıdur cānı cihānuñ
B̄hišt anuñ şanasın kim tenidür
- 5 Şorarsañ tuhfesi Mışruñ şekerdür
Velī Aydın ilinüñ Rüşenīdür

Mefā^cīlün/ Mefā^cīlün/ Fe^cūlün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 87a, B 86b, C 103a, Ü 81b, M 127a.

2a iklīm-i:iklīmi C.

21

- 1 Māh mihr-i ruḥuñdan umar nūr
Mihruñi mühr ider cebīnine ḥūr
- 2 Ḥüb-rūlar şu ile yur yüzini
Şu yüzini senüñ yüzüñ ile yur
- 3 Mūsī-veş idinür tecellī için
Her münācāt ehli kūyuni Ṭūr
- 4 İy ḥabībüm revā mīdur ki rakīb
Ḥazretüñe karīb ola men dūr
- 5 Ağzuña öykündügi için gonçe
Gül şabāya didi kulağını bur
- 6 Cānumı tīr-i ğamzeñe siper it
Dil-berā kaşuñuñ kemānını kur
- 7 ^cAks-i zūlf ü ruḥuñ durur şeb ü rüz
Rüşenīnūñ gözine zulmet ü nūr

Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. . - -/ . - . -/ . . -)

A 72a, B 89a, C 103a, Ü 81b, M 126b.

5b didi:di A.

7a durur:dur C/ şeb ü:şeb -Ü.

- 1 ^cİşkuñ ne ^caceb hāleti var gör neler eyler
Bī-nām u nişān olanı hōş-nām-ver eyler
- 2 Her dem ki eser bād-ı şabā yüregüm oynar
Cānāne gelür diyü meger kim haber eyler
- 3 Yüz aklığını iki cihānda tapasıdur
Çeşm-i siyehūñ her kime kim bir nazar eyler
- 4 Dīdemde hayālin şanasın hālūñūñ iy dōst
Hindū-beçedür havza düşüp gavtalar eyler
- 5 Geh Rūşenīyi zerrece ayırmaz özinden
Geh Rūşenīyi mihr kimi der-be-der eyler

Mef^cülü/ Mefā^cilü/ Mefā^cilü/ Fe^cülün

(- - ./ . - - ./ . - - ./ . - -)

A 72a, B 87b, Ü 87b, M 127a, -C.

2b cānāne:dil-ber B; cānān Ü, M/ gelür:geliyor B.

3b kim:ki B.

5b kimi:gibi B.

23

- 1 Varlığından ^cāşıkuñ bir dīde-i giryānı var
 Āteş-i ^cışk ile bişmiş bir dil-i biryānı var
- 2 Bir elif kāmethylü bir ebrūsı nūna vir gönül
 Anı sev ya^cnī ki anuñ ān içinde ānı var
- 3 Gelmesem dir gelmedüñ gelsem döger söger sürer
 Bendenüñ bir turfe ^cādetlü ^caceb sulṭānı var
- 4 Ādemī-zādam niçün ğayretlenüp āh itmeyem
 Her melek şüretlünüñ yanında şeyṭānı var
- 5 Derd-mendāne ciger-süz āh-ı berk-āmiz ile
 Nāle-i āteş-fürüzü süz-nāk efgānı var
- 6 Serv didüm kaddüñe bir ğamz idüp dir ğamzesi
 Kanğı servüñ nāz u ğunc u ğonçe-i ḥandānı var
- 7 Varlığı vardır dimekten tīrelenmez Rūşenī
 Varlığı yoḥdur velī bir ^cışk-ı bī-pāyānı var

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- A 72a, B 87b, C 103b, Ü 82b, M 127a.
- 1a varlığından:varlığında C/ giryānı:biryānı Ü/ 1b dil-i:
 dili A,Ü.
- 2b ki:kim C /ki anuñ ān içinde:dil ü cāndan kim anuñ B.
- 3a gelmesem:gelmedüñ B/ gelmedüñ:gelmesem B/ söger sürer:
 sürer söger A.
- 4a niçün:nice B/ 4b şeyṭānı:şeyṭān A.
- 6b kanğı:kankı B.
- 7a varlığı:varlığım C/ 7b yoḥdur:yokdur C,M.

24

- 1 Āh kim āhum odı her dem dilüm biryān ider
Eşk-i hūnīnüm dem-ā-dem gözlerüm giryān ider
- 2 O kadar āh eyledüm kim āh elümden āh ider
Nālemi añma ki nālem nāleyi nālān ider
- 3 La^c1-i lü'lü'-pūşdur pāşün hayāli çeşmümün
Çesmesin pür la^c1 ü yākūt u dūr ü mercān ider
- 4 ^cIşk meydānında oldur ser-firāz u tēc-dār
Kim başın meydānda tōb idüp kolin çevgān ider
- 5 Rūz-ı rūyuñ Rūşeniye virür ārām u karar
Şām-ı müyuñ bī-karār u deng ü ser-gerdān ider

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -)

A 72b, B 90a, C 103b, Ü 83a, M 127b.

4b başın:baş M/ tōb idüp:tōb u hem C.

5b müyuñ:rüyuñ B.

ḤARFŪ' Z-ZĀ

25

- ۱ چه خوش خلقند شیخ و شآب تبریز
چه نیکو مشربند ارباب تبریز
- ۲ اگر پرسی ز اناب مداین
به مینو میرد اناب تبریز
- ۳ بیهن حضرت یعقوب سلطان
محمد صحبتند اصحاب تبریز
- ۴ بیابوشی همی آرند شاهانرا
ز هر جا جذبہ قلاب تبریز
- ۵ بعدل لطف و انعام عمیشت
مدامت و مدام اسباب تبریز
- ۶ پیای آب رحمت بخششی شد
که در باغ ارم هر باب تبریز

A 72b, B 91a, Ü 83a, M 127b, -C.

Başlık: -A,B,M.

- ۷ بهشت آباد و دار السلطنت شهر
مفاض فیض حق القاب تبریز
- ۸ برای کشت با خوبان مهرو
عجب روشن ترست مهتاب تبریز
- ۹ چه غم داریم از جمع امآدی
بمایارند چون احاب تبریز
- ۱۰ منم آن روشنی و روشنی بخش
که شست از تن تیم سرضاب تبریز

Mefā^cīlūn/ Mefā^cīlūn/ Fe^cūlūn

(. - - - / . - - - / . - -)

26

- 1 Mest-i rāḥ olan müsterāḥ olmaz
Müsterāḥ olan mest-i rāḥ olmaz
- 2 İy dil āh it murg-ı ʿiṣka çün
Hāy u hū kimi ḥōṣ cenāḥ olmaz
- 3 Tutma boş sākī duḥter-i tāki
ʿiṣk ile ʿaḳd it bī-nikāḥ olmaz
- 4 Aç gözün şūfī iç mey-i şāfī
Zühdi koy dime mey mübāḥ olmaz
- 5 Sāde-rūlardan yumma göz zāhid
Revnaḳı ʿiṣkuñ bī-mülāḥ olmaz
- 6 Şubḥ-dem sākī tur şabūhī şun
Rāḥat-ı rūḥuñ ğayr-ı rāḥ olmaz
- 7 Rūşenī irdi anda kim anda
Şāmı görünmez hem şabāḥ olmaz

5 + 5=10

A 72b, B 98b, C 104a, Ü 83b, M 128a.

2a ʿiṣka çün: ʿiṣk için B / 2b hāy u:hāy -M,A;hāyla B.

3a tutma:dutma C.

6b rūḥuñ:rūḥı B/ ğayr-ı:ğayrı C;ğayra Ü.

7a kim:ki B/ 7b şāmı:şāmı A,C,Ü,M.

- 1 İ̇şkuñ sözini söylemege her dudag̃ olmaz
Nükte sözini diñlemege her kulag̃ olmaz
- 2 İdindi ğam-ı Ğışk vatan göñlüm evini
Şadam aña kim degme dil aña durag̃ olmaz
- 3 Ğaşık olup ol şag̃ u selāmet hamu demde
Bī-Ğışk olan hasta olur hiç şag̃ olmaz
- 4 Derviş ola gör olmaya tā dünye saña dām
Derviş olan kişiye dünyā duzag̃ olmaz
- 5 Gözüni kızardup gögerüp düşme harāma
Nefsine uyanuñ karadur yüzi aĝ olmaz
- 6 Ağzuñı gül-āb ile yuyup eyle duĞāyı
Gül mezbelede bitse anı uylamaĝ olmaz
- 7 Kim menĞ idiser Rüşeniyi yāruñ evinden
Her eve girer Rüşenī için yasaĝ olmaz

Mef̣ülü/ MefāĞilü/ MefāĞilü/ FeĞülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

A 73a, B 90b, C 104b, Ü 83b, M 128a.

1a dudag̃:tuṭag̃ M/ 1b kulag̃:dudag̃ A,C,Ü,M.

2b durag̃:tuṭag̃ B; duzag̃ C.

3a hamu:kamu B,C,Ü,M.

4a dünye:dünyā A/ 4b dünyā:dünye Ü,M.

6b uylamaĝ:yılmaĝ C; yolmaĝ Ü; yılmak M.

- 1 Bir derde şataşdum ki devā yāduma gelmez
Bir rence ulaşdum ki şifā yāduma gelmez
- 2 Bir vech ileyem cev̄r ü cefā vü ğama hem-dem
Şādī vü feraḥ mihr ü vefā yāduma gelmez
- 3 Yüz dürlü suhan düzedürem dimege derdüm
N'idem ki şataşanda saña yāduma gelmez
- 4 Ağyār ile yāri göricek ḥayretüm artar
Düşnām ü hīcā medḥ ü senā yāduma gelmez
- 5 Ben ol püserüñ ^cişvesine gövünenem kim
^cIşkuñda anuñ ata aña yāduma gelmez
- 6 Görseñ beni sen ser-ḥōş u āşüfte vü medḥüş
Sen şorma şaḥın dınma baña yāduma gelmez
- 7 Ben Rüşenīyem gerçi baña tīregī-i-hicr
Eyle eṣer itdi ki şafā yāduma gelmez

Mef^cülü/ Mefā^cilü/ Mefā^cilü/ Fe^cülün

(- - ./ . - - ./ . - - ./ . - -)

A 73a, C.104b, Ü 84a, M 129a. -B.

3b ki:-A / saña:aña C.

4b hīcā:hicā C.

5a ben:men Ü,M/ gövünenem:göyüneyem A;göneneyim Ü;güve-
neyim M/ 5b ata ana:ana ata C.

6a beni:meni C,Ü,M/ 6b sen şorma şaḥın dınma baña:şorma baña
var Rüşenīyi C/ sen şorma şaḥın dınma baña Ü,M.

7 -C.

- 1 Yüzüñ gün mi kamer mi bilmek olmaz
Sözüñ dür mi güher mi bilmek olmaz
- 2 Ne hürî-zâdesin sen iy perî-rû
Melek mi yâ beşer mi bilmek olmaz
- 3 Leb-i la^clüñdeki Āb-ı Hayâtı
Nemek mi yâ şeker mi bilmek olmaz
- 4 Raķibüñ iy habîbüm işigünde
Gezende seg mi har mı bilmek olmaz
- 5 Tenūr-ı sînesinde Rüşenîñ
Yanan dil mi ciger mi bilmek olmaz

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(. - - - / . - - - / . - -)

HARFÜ'Ş-ŞİN

30

- 1 Ol göz ü ol kaş peyveste çatup bir yire baş
Düzedürler fitneler hey bu ne gözdür bu ne kaş
- 2 Mihr yüz mihr ile öpüp işigün yüzün sürer
Māh-ı nev ebrūna tañ mı yükünüp indürse baş
- 3 Gözlerün cān u gönül mi koydılar aparmaduğ
Türkmānlardur ^caceb mi itseler tālān terāş
- 4 Cān ilen gāret idende zülfüne dolaşuban
Bile gelmiş gönlümi görüp anuñla isteş araş
- 5 Her nice kim rāz-ı ^cışkı dilde cāndan gizlerem
Yüregüm oynaması āhum ider sırrumı fāş
- 6 Sīnemi seng ile dögmekden gamuñdan güftedür
Bağruma başsam n'ola iy seng-dil cevruñle taş
- 7 Rūşenī-i sūhte-dil bu zulmet-i hicrānda
Huşk-leb olup yürür ahar gözinden dürlü yaş

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 73b, B 92a, Ü 84b, M 129b, -C.
Başlık: - A,B,M.

2b. yükünüp:öykünüp A,B.

3a koydılar:kodılar Ü,M/ aparmaduğ:aparmaduk B,Ü,M.

4a ilen:aluban A,Ü.

5b ider sırrumı:idisler meni B; ider sırrumı M.

6a gamuñdan:gamuñda A,Ü/ güftedür:güftedür Ü.

7a sūhte-dil:haste-dil B/ 7b ahar:akarÜ,M/ahupa/gözinden:gözün-
den A,Ü/ dürlü:kanlı M.

- 1 Cān u dil meftūn iderler fenn ile ol göz ü kaç
Gör ne fettānlihlar eylerler çatup bir yire baş
- 2 Rāz-ı 'ışkı dilde cān kimi dilerdüm gizleyem
Gözümün yaşı kesilsün k'eyledi sırrumı fāş
- 3 Beñzedem mi serve anuñ kāmēt-i dil-cūyını
Servdür bir huşk u bī-endām u çüb-ı bī-terāş
- 4 Bir gül ile atdum ol şāh-ı gül ü gül-çihreye
Didi kim gördügi var ma'şūka 'āşık ata taş
- 5 La'1-i gevher-pāş u lü'lü'-pūşdur cevher-fürūş
Sünbül-i gül-pūşdur nāfe-güşā vü müşg-pāş
- 6 İy dil ol çāh-ı zenehdandan dilerseñ çıkmağı
Hōş resendür rişte-i zülfi aña sarmaş dolaş
- 7 Āteş-i 'ışk ile yandı tutuşup gönlüm gözüm
Bu meşeldür kim yanar kuru yanında dağı yaş
- 8 Rūşenīnün iy gözinün nūrı göñli aydını
Aydın ilinden irah hem gözi yaşdur bağı baş

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 73b, B 93b, Ü 84b, M 129a, -C.

1b fettānlihlar:fettānlihklar Ü,M.

2a kimi dilerdüm:gibi dilerem B/ 2b sırrumı:sırrumı B.

3a dil-cūyını:dil-cūsını M/ 3b bī-endām u çüb-ı bī-terāş:
bī-endām u bī-çüb terāş B;bī-endām çüb-ı bī-terāş Ü;
bī-endem çüb-ı bī-terāş M.

4a gül ü:gül -B/ gül-çihreye:gül-çihreyi Ü/ 4b ata:atdı M.

5a gevher-pāş u:gevher-pāş -A.

5b nāfe-güşā:nāfe-güşā-yı

7b kim:ki B/ kuru:kurı B, Ü.

HARFÜ'Ṭ-ṬĀ

32

- 1 Kātib-i kudret yazanda safha-ı haddünde hat
şekl-i cīm idüp külāleñ beñlerüñ itmiş nukat
- 2 Mushafında hüsnüñüñ surhıyla haṭṭat-ı ezel
Ağzuñı güyā nişān-ı vakf itmiş bī-galat
- 3 Var miyānuñda senüñ bir söz miyāne söylenür
Didi Peygām-ber ki olmaz الآ في الوسط
- 4 Men rakibe çün itüñden kem dimen artuk direm
Bes baña ugraduğınca nişe söyler ol sakat
- 5 Zāhidā ṭap kırı zühd ile depele özüñi
‘Aşık ol hōş ‘ışk deryāsına bat mānend-i bat
- 6 Sevdi halkuñ kimi dünyāyı kimisi ‘ukbāyı
Sevmedüm men anları kat‘ā seni sevdim fakat
- 7 Seyl-i eşki eyle ğark eyledi kim senden irak
Rüşenüñ gözlerinden düşdi Ceyhün ile şat

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 73b, B 94a, C 105a, Ü 85a, M 129b.

Başlık: -A,B,M,C.

1b şekl-i cīm:şekl -Ü/ idüp:itmiş M.

4a men:ben B,C.

6a kimisi:kimi M,A.

7a seyl-i eşki eyle:seyl-i eşk-i çeşm ile B; seyl-i eşki ‘ā-
lemi C/ irak:ırağ Ü; iragı M.

HARFÜ'L-GAYN

33

- 1 İy uyur iken gönli uyağ gözleri مازاف
Bülbül gül-i rüyuñ tanısın tanımayan zāğ
- 2 Bir lahza gözüñ Hāğdan ıralmasa ʿaceb mi
Çün çekdi Medu'llāh gözüñe sürme-i مازاف
- 3 ورقای انا افصح و بیغای بلاغت
عنقای انا املح و موسیٰ ابلاغ
- 4 Meyl eylemeyüp bakmaduñ andan yaña hergiz
Sīm ü zer idüp özüni ʿarz eyledi her tağ
- 5 Cāndan seni her kim ki sever iki cihānda
Her dilde anuñ sevgüsü vardur yüzidür ağ
- 6 Her kim saña ümmet olup işitmeye sözüñ
Başına anuñ bī-ʿadet elbette gerek dāğ
- 7 İy Rüşeni-i tīre-dilüñ gönli çerāğı
Hōş rüşen idüp dest-i rızā ile koyan yağ
Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün
(- - ./ . - - ./ . - - ./ . - -)

A 74a, B 94a, Ü 85a, M 130a, -C.

Başlık: -A,B,M.

1a uyağ :uyak B, Ü,M/ Süre:LIII Ayet:17

1b rüyuñ:rüyuñı Ü/ tanısın tanımayan:tanıyan tanımayan B,Ü,M.

2b Süre:LIII Ayet:17

7b koyan:koyup A,B.

- 1 İy yüzi gül boyı serv büyü semen küyü bāg
Şehr-i Medīne senüñ geştüñ için bāg u rāg
- 2 Hüdhüd-i ilhām-ı Hay tūṭī-i mir'āt-ı Hāk
Kumrī-i mukrī-i Hāk bülbül-i bāg-ı belāg
- 3 Sürme-i مازاغ ile sürmeleyüp Hāk gözün
Uyur iken gözlerün göñlüni itmiş uyağ
- 4 İrişemez Tañrıya güm-reh ü ser-geşte olup
Her ki yolunda senüñ başını itmez ayağ
- 5 Dīnüne her kim ki girer div zafer bulımaz
Gül-şentüni Hāk senüñ eyledi çün bī-keleğ
- 6 Her ki fūrüg-ı ruhuñ nūr-ı cebinüñ görür
Mıhr ü mehinden tapar çarh-ı berinüñ ferāg
- 7 Rüşeni Rüşeni tapsa tapuñdan ne tañ
Mıhrüñ eli yakdı çün göñli evinde çerāg

Müfte^cilün/ Fā^cilün/ Müfte^cilün/ Fā^cilün

(- . . - / - . . - / - . . - / - . . -)

A 74a, Ü 85b, M 130a, -B,C.

2a mir'āt-ı Hāk:mir'āt u Hay Ü,M.

3a Sûre:LIII Âyet:17 / gözün:gözin A/ 3b -A.

4 -A.

5a kim:ki M/ 5b bī-keleğ:bi-belāg Ü.

- 1 Bir rāz var zebānda ki hem-dem degül dudag
Var bir hayāl başda ki mahrem degül dimāğ
- 2 Elden ayagı komaduğı lālenüñ müdām
Andan durur ki aña durur tağ üsti bāğ
- 3 Kanlum kim olduğın bile bilmezdüm isteyüp
Sordum nigāra la^cl-i lebinden gelür şorağ
- 4 Beñzüm şararduban cigerüm eyledi kebūd
Bir kara gözlü kırmızı dudaklu yüzi ağ
- 5 İşüm teferrüc ü ferah u ^cıysdur tarab
Yārüñ mahallesi olalı baña bāğ u rāğ
- 6 Men nice nāle itmemeyim k'itdi ney kimi
Nāyī-i ^cışk gövde mi başdan ayaga dāğ
- 7 Çeşm-i çerāğ-ı Rüşeniyi rüşen eyleyen
Öz yağıdur gerekmez aña hiç özge yağ

Mef^cülü/ fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün

(- - . / - . - . / . - - . / - . -)

A 74a, B 94b, C 105b, Ü 85b, M 130b,

1a dudag:tuṭağ M.

2b andan durur:andandur M; andurur C/ ki aña durur:aña ki
ola Ü.

3a olduğın:idügin B/ 3b nigāra:nigār A,B,C,M.

4b kırmızı:kırmız C/ dudaklu:dudağlu C; tuṭaklu M.

6a men:ben C,Ü,M/ itmeyeyim:itmeyem A; eylemeyem C,Ü,M.

7a çeşm-i:çeşm ü B.

36

- 1 [˘]Aşıkunñ tut sözine hōş kulağ
Depredüben [˘]ışk sözine dudag
- 2 [˘]ışk yahın idicidür Tañrıya
[˘]Akl Hudādan idicidür ırag
- 3 [˘]ışk nedür tütī-i şirīn-zebān
[˘]Akl nedür telh-suhan bed-kelāğ
- 4 [˘]Akıl-ı bī-[˘]ışk kimi [˘]akl uyur
[˘]Aşık-ı dīvāne kimi [˘]ışk uyağ
- 5 [˘]Aklı gider vālih ü hayrān olup
[˘]ışk kimün kim başına kor ayag
- 6 Halka direm [˘]ışk ile irün Haka
ليس على المخبر اكا البلاغ
- 7 [˘]Aklum alup kodı adum Rūşenī
[˘]ışk yahup gönüm evinde çerāğ

Mufte[˘]ilün/ Mufte[˘]ilün/ Fā[˘]ilün

(- . . - / - . . - / - . . -)

A 74a, B 94b, Ü 86a, M 130b, -C.

1b dudag:tutağ M; tudağ B.

2a yahın:yakın B.

4a [˘]akıl-ı:gāfil-i B/ kimi:gibi B/ 4b kimi:gibi B.

5a [˘]aklı:[˘]akl M,A/ vālih ü:vālih -M/ 5b kim:ki A,Ü,M.

6a direm:didüm A,Ü.

7b yahup:yakup B,Ü,M.

HARF-İ KÂF

37

- 1 Başuma müşğîn saçuñdan düşeli sevdâ-yı ışk
Gitmedi sevdâlu başumdan benüm gavgâ-yı ışk
- 2 Eşk-i çeşmüm bî-kerân deryâ dilüm mellâhdur
Bâd-bân âhum tenümdür keştî-i deryâ-yı ışk
- 3 İy gönül çün kim kadem başdı yıhılmış hâneñe
Hayr-ı mağdem di ki hoş ferhunde-peydür pâ-yı ışk
- 4 Görinür her aşıkâ her kadd ü haddi hûb u hoş
Cilve-i hüsn ü cemâl ü kâmet-i bâlâ-yı ışk
- 5 İtmedi hergiz zemîn ü âsmânda yir velî
Küh-ı Kâf-ı dilde itdi âşiyân Anka-yı ışk
- 6 Her yüzi gül saçı sünbül den görünür gözüme
Rüy u müy u hulğ u hüy u sûret-i zîbâ-yı ışk
- 7 Rüşenînüñ boynına geçürdi kaçmış kul kimi
Tavk-ı âhı kaçmasun diyü tutup mevlâ-yı ışk

Fâ^cilâtün/ Fâ^cilâtün/ Fâ^cilâtün/ Fâ^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 74b, C 105b, Ü 86b, M 131a, -B.

Başlık: -A, C, M.

3a çün kim:çünkü Ü; ışkı M.

4a haddi:hadden C; bî-had M/ 4b kâmet-i:kâmet ü A.

6b rüy u:rüy -C.

7a kimi:gibi M/ 7b tutup:dutup C.

HARF-İ KÂF

38

- 1 Kaddüñe nice beñzer serv-i sehîsi bâğuñ
Bir meyvesüz ağaçdur servisi bâğ u râğuñ
- 2 Sāyeñ ne yire şalsañ biter nihāl-i izzet
İy serv-i sāye-perver başuma baş ayăğuñ
- 3 Şanmañ ki mâşık için maşuk özi göyünmez
Pervāne yanduglyçün içi yanar çerāğuñ
- 4 Raḥm umuban gözüñden şordum şifā lebüñden
Biler dişini gamzeñ kanum iĉer dudăğuñ
- 5 Kūyuñda iy ḥabībüm şıgmaḡ rakīb-i bed-gū
Gül-şendür anda olmaz yiri kelāğ u zāğuñ
- 6 Bendeñde koyma şāhā dāğ-ı firākı niçün
Başdan ayāğa yandum ḡalmadı yiri dāğuñ
- 7 Zūlfüñ ḡarañusunda ser-geşte güm-reh iken
Gösterdi Rūşeniye aydınlığı yañağuñ

Mef'ūlü/ Fā'ilātün/ Mef'ūlü/ Fā'ilātün

(- - ./ - . - - / - - ./ - . - -)

A 74b, B96b, Ü 86b, M 131a, -C.
Başlık: - A,B,M.

3a özi:dili B.

4b biler: bilür M/ dudăğuñ: tudăğuñ B; tuḡăğuñ M.

6a koyma: koma B/ firākı: firāk A,B,M/ 6b yiri: cāy A; cāyı Ü,M.

7a güm-reh iken: güm-rehi gör B.

- 1 Berg-i gülden ger ola nāzūk senüñ pīrāhenüñ
Eyleseñ terlikde cānā olur āzürde tenüñ
- 2 Yaḥamı çāk eyleyüp dīvāne olasım gelür
Yüzin ayagüña sürdügin göreldeñ dāmenüñ
- 3 Hōş yapış cān ile iy miskīn gönül miskīnlik it
Çün nigāruñ zülf-i müşgīni olupdur meskenüñ
- 4 Bendeñüñ şāhā dilinde her nefesde sözi bu
Dostañ olsun hemīşe şād u gam-gīn düşmenüñ
- 5 Hōş çekilmiş iki meddür iki şāduñ üstine
Kaşlaruñla gözlerüñ hüsñüñ kitābında senüñ
- 6 İy ḥabībüm çün rakībüñ bendeñi bilmez senüñ
Bes neden adını zeyrek kodılar ol gevdenüñ
- 7 Yār ile rüşen zamīrüñ yārsuz çün tīredür
Olmasun iy Rüşenī tīre zamīr-i rüşenüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 74b, B 96a, Ü 87a, M 131b, -C.

2a yaḥamı:yaḥamı B,Ü,M.

3b müşgīni:miskīni B,M; miskīn Ü.

5b gözlerüñ:kirpügüñ Ü.

- 1 Men dağı bir kuluñam iy şeh-i ferhunde senüñ
Varayın di ne işüñ var ise her kanda senüñ
- 2 Durmuşam beste-miyān kavşurup el kulluħda
Her ne hükmüñ var ise söyle şehā bende senüñ
- 3 İy begüm beglere sen nite ki begler begisin
Bendeñüñ bendesinüñ bendesiyem ben de senüñ
- 4 Girye-i telħ ile hün-āb-feşān çeşm benüm
Leb-i la^cl-i şekerin ile şeker-ħande senüñ
- 5 Kağı bāguñ yimişi böyle ter ü tāze biter
Meyve-i bāg-ı cemālüñ kimi tervende senüñ
- 6 Bu nice ^cizz ü şeref devlet olur k'oldı bu gün
Şevket-i ^cışk benüm ^cizzet-i pāyende senüñ
- 7 Rūşenīñ kala mı göñli gözi zulmetde
Var iken gün kimi böyle ruħ-ı tābende senüñ

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün

(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

A 75a, B 97a, C 106b, Ü 87a, M 131b.

1a men:ben B,C/ 1b di:her A,C,Ü,M.

2a durmuşam:çurmuşuz B;/ kulluħda:kullukħda B,Ü.

4a benüm:menüm B,Ü,M.

5a kağı:kankı B,M/ 5b kimi:gibi B / tervende:ferhunde B.

6b benüm:menüm B,Ü,M.

7a kala mı:ola mı B,C/ göñli gözi:gözi bu gün B/ 7b kimi:gibi
B,M / tābende: bende M.

41

- 1 Her demde cān bağışlar iy cān-fezā-yı yāduñ
Yāduñ durur (hāyātı her bilüşük ü yāduñ
- 2 Aduñı isterem kim her dem diyem işidem
Bes aydayım dilümüñ dāgına dāyim aduñ
- 3 Gerçi senüñ benüm yoh birlik olan arada
Göñlüm senüñ olupdur cān ise al murāduñ
- 4 Zātuñda acılıh yoh iy başdan ayaga nūs
Bir tatlusun ki daduñ dadını virdi daduñ
- 5 Tā ^cāşık olmayınca idüp perestiş-i ^cışk
Ma^cşūka irmek olmaz böyl'olsun. i^ctikāduñ
- 6 Her demde ğam yimekten ğam yime Rūşenī var
^cIşkuñ yolında çün kim endūh oldı zāduñ

Mef^cülü/ Fā^cilātün/ Mef^cülü/ Fā^cilātün

(- - . / - . - - / - - . / - . - -)

A 75a, B 97a, Ü 87b, M 132a, -C.

2b dāyim aduñ: zevk daduñ (dāyim tādun: sahife kenarında) B.

3a benüm: menüm B/ yoh: yok Ü/ 3b cān ise: cānı ise A.

4a acılıh yoh: acılık yok B, Ü, M.

5b irmek: teymek B/ olsun: eyle B.

6b oldı zādun: olupdur aduñ B.

- 1 Țal^catuñ Țāli^cini sa^cd kılur Sünbülenüñ
Sünbülüñ oda yaħar ħarmanını sünbülenüñ
- 2 Nergisinden ħazer it ŧunma elüñ ħonçesine
İy dil ol serv-i ħül-endām u semen-sā külenüñ
- 3 Bülbülüñ ħulħulına ħül kimi ħōŧ ħūŧ urup
Diñle mey nūŧ idüben ħulħulını bülbülenüñ
- 4 Gah aħlamaludur ħāline geh ħülmelüdür
Ehl-i ^cıŧk itdüħi feryād u fiħāna ħülenüñ
- 5 Daŧradan zāhid-i ħōd-bīn ne bilür lezzetini
^cİŧk mey-ħānesi iħinde olan ħulħülenüñ
- 6 ^cAŧıħ oldur ki ŧadāsı ola ħūŧında anuñ
^cİŧk-bāzīnüñ ayaħında olan zengelenüñ
- 7 Rūŧenī ħarŧusına sīneñe sürer yüzini
Āh elinden ŧu yaħañdaħı olan engelenüñ

Fe^cilātün/Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün

(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

A 75a, B 96a, Ü 87b, M 132a. - C.

1b yaħar:yaħar M.

2b ħül-endām u:ħül-endām - A,B.

3a kimi:gibi B/ 3b ħulħulını:ħulħulını M.

4b fiħāna:fiħān M.

5a daŧradan:taŧradan B,Ü,M/bħulħülenüñ:zengelenüñ A.

6a ħūŧında:ħūŧıda A,B / 6b ^cıŧk-bāzīnüñ:^cıŧk bāzāruñ B.

7a ħarŧusına:ħarŧu senüñ B/ 7b ŧu yaħañdaħı olan:diyüben
sīnedeki B/ yaħañdaħı:yaħandaħı M.

- 1 Hüsñüññ Ğaksin ruĥ-ı dil-berde peydā eyledüñ
Çeşm-i Ğāşıkdan dönüp anı temāşā eyledüñ
- 2 Bir avuç ĥāke bıraĥdun cām-ı Ğışkuñ cürĞasın
Ğākıl u dānāları mecnün u şeydā eyledüñ
- 3 Āb u gilde gösterüp envār-ı ĥüsñüñden nişān
Anuñ ile dīde-i Ğaklı mücellā eyledüñ
- 4 GerĞi ki maĞşüksın Ğāşık libāsın örtünüp
Cilve-i ĥüsñüñ girü kendüñ temāşā eyledüñ
- 5 Rū-yı zibā üsne zülfüñden selāsıl bağlayup
Göñlümi ser-beste-i zencir-i sevdā eyledüñ
- 6 Bār-ı Ğışkuñ kim taĥammül eylemez arz ü semā
Nā-tüvān göñlüm Ğacebdür añā meĞvā eyledüñ
- 7 Rüşenī bendeñ niĞün bakdukĞa rüşen olmasun
Hüsñüññ Ğaksin ruĥ-ı dil-berde peydā eyledüñ

FāĞilātün/ FāĞilātün/ FāĞilātün/ FāĞilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 75b, B 97b, Ü 88a, M 132b, -C.

1b dönüp anı:o mir'ātı A,Ü,M./ 2a bıraĥdun:bırakduñ M.

3a gilde:gilden A,Ü.

4a gerĞi ki:gerĞi -A,Ü/ 5a bağlayup:baĞlanup M.

5b sevdā:sevād Ü.

- 1 Yüzüñdür rüſenāſı Rūſenīnūñ
Sözüñdür āſnāſı Rūſenīnūñ
- 2 Gözine kühl-i مازاج البصر dur
Iſigüñ ħāk-i pāſı Rūſenīnūñ
- 3 Mahalleñ itinūñ izi tozıdur
Gözinūñ tütüyāſı Rūſenīnūñ
- 4 Cemālūñ ſem^c ile rüſen olupdur
Yine çeſm-i serāſı Rūſenīnūñ
- 5 Gözüñ tökdi gözi kanın ki vardur.
Gözüñle mā-cerāſı Rūſenīnūñ
- 6 Olur gözgüſinūñ jeng olduğınca
Ruhūñ ſavkı cilāſı Rūſenīnūñ
- 7 Yüzüñ nūrıyla zülfüñ zulmetidür
ſabāḥ ile meſāſı Rūſenīnūñ

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 75b, B 96b, C 106b, Ü 88a, M 132b.

2a Sûre: LIII Âyet:17

3a tozıdur:tozından A.

4b serāſı:hevāſı B/ 5 -B

5a gözüñ:gözi C,Ü/ kanın:yaſın C/ 5b mā-cerāſı:cerāſı M.

HARF-İ LÂM

45

- 1 Hakkâ minnet bulmuşuz biz Tañrıya varmağa yol
Sen gerek münkir özüñ öldür gerek rişüñi yol
- 2 Taş atup başuñ dutarsın öldürürsin özüñi
Ni^cmeti Hakkuñ saña kıt geldügiyçün bize bol
- 3 Hiç bilmezsin ki fevk u taht u piş ü pes nedür
Ol kişisin sen ayā münkir ki dirsın sağa şol
- 4 Ağzı egri eñsesinden bellüdür hācet degül
Münkiri gösterdüben halka diyessin budur ol
- 5 Gölgede bitmiş yimiş kimi füsürde kalma gel
Ma^crifet hürşidine var özüñi çek kalma öl
- 6 Ümmet oldur kim anı gördükçe hoş hurrem olup
Boynına Tañrı Habibi bī-tekelluf şala kol
- 7 Sen sen ol göñlüñ evine Rüşenī mihriñi şal
Rüşenīsüz hāneyi bir kimse almaz bilmiş ol

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 75b, B 98b, C 107a, Ü 88b, M 133a.

Başlık: -A,B,C,M.

1a varmağa:irmege B/ 1b sen gerek:gerek sen M.

2a dutarsın:tutarsın B,C,Ü,M/ 3a bilmezsin:bilmezseñ A.

4b gösterdüben:gösterüben A,Ü,M.

5a yimiş kimi füsürde kalma gel:gibi efsürde kalma gel berüC.

5b var:vir Ü/ özüñi:öz M.

6a kim:ki Ü.

7b bir kimse almaz:almaz kimesne B,M.

- 1 Her ne kim almak dilersen āl ile gel benden al
Aldanuram ben saña sen her nice iderseñ āl
- 2 İsteseñ koynuma girmek gel şoyun koynuma gir
Boynuma şalınmağ isterseñ kolun boynuma şal
- 3 Leblerüñden sen baña bir buse itmişdüñ aṭā
Ger peşimān olduñ ise virdüğüñ gel yine al
- 4 Bir kez öpdüm ben seni gel sen beni yüz biñ kez öp
Tek varup bizden şikāyet idüp itme kıl ü kāl
- 5 Kıl u kāl ehli ne bilsün ehl-i ḥālüñ sözünü
Ehl-i ḥālüñ bilmege sözün gerekdür ehl-i ḥāl
- 6 Oynamaga muṭlakā dime ḥarām iy ehl-i kıl
Oynamak bil kim ibādetdür ḥalāliyle ḥalāl
- 7 Ehl-i şüret bu sözüñ maṅnāsını fehmi idemez
Rüşenī bilür bu sözi bil sen iy şāhib-kemāl

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 76a, B 98a, Ü 86b, M 133a, -C.

1a gel:sen A,B,M/ 1b ben:men B,Ü/ her nice:nice her A;ni-
cesi B.

3b peşimān olduñ ise:peşimānlık olursa B.

4a ben:men B/beni:meni B.

6 -B.

7b bil sen:sen bil B/ şāhib-kemāl:şāhib-cemāl A,Ü.

- 1 Mihr-i t̄ābende yūzūñ mihrine t̄ā bende degül
Māh-veş mihrūñ ile rūşen ü t̄ābende degül
- 2 Nice nisbet ideyim serve senūñ k̄āmetūñi
K̄āmetūñ kimi senūñ serv h̄ōş-āyende degül
- 3 Dir idüm [piste dehānuña senūñ] piste velī
Şehd-āmiz ü mey-ālūd u şeker-ḡānde degül
- 4 İy perī-rū ne beşersin ^cacabā sencileyin
Uçmaḡuñ ḡūrīsi ferruḡ-ruḡ-ı ferḡunde degül
- 5 Felegūñ mihri mehā mihr-i ruḡuñ kimi senūñ
Rūşenī-baḡş u dirāḡşende vü raḡşende degül
- 6 Beñlerūñ kimi kaçan cem^c olısar her ki senūñ
^cAnber-āgende şaḡuñ kimi perākende degül
- 7 Tapamaz Rūşenīyi her ki senūñ mihrūñ ile
Āsmānı dilinūñ rūşen ü t̄ābende degül

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün

(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

A 76a, B 98a, Ü 89a, M 133b, -C.

1b māh-veş:mihir-veş B.

2b kimi:gibi B,M.

3b mey-ālūd u:mey-ālūde vü A; mey-ālūde Ü.

4a beşersin:perīsin Ü.

5a kimi:gibi B.

6a/b kimi:gibi B.

HARF-İ MİM

48

- 1 Çün cebinüñle ruhuñdur ^cıyd u Nev-rüzum benüm
Nice bahtı tapmasun bu baht-ı firüzum benüm
- 2 Kākül-i gül-püş u ^canber-paş u nāfe-bāruññ
Büyüdur her demde tapuña kılavuzum benüm
- 3 Sensin iy serv-i sehī-sāye semen-sā sünbülüm
Gül-ruhum bülbül-zebānum gül-şen-efrüzum benüm
- 4 Yandurup sīnem tenürın bağrumı biryān ider
Āh-ı dūd-engiz ü āteş-bār u dil-süzum benüm
- 5 ^cIşk her dem çāk idüp ider kabā pirāhenüm
Gerçi ^caķluñ derzīsidür pirehen-düzum benüm
- 6 Olmazam yād itmeden ben bir nefes hālī seni
Ger tozup toprağ olup gitse göge tozum benüm
- 7 Rüşeniyem meskenüm geh zulmet ü geh nürdur
^cAks-i müy u rüyüñ olalı şeb ü rüzum benüm

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 76a, B 99b, C 107a, Ü 89a, M 134a.

1 Başlık: -A, B, C, M.

1a benüm:menüm B, Ü/ 1b bahtı:bühtü A; baht Ü/benüm:menüm B, Ü.

2b/3b benüm:menüm B, Ü.

4a ider:kılur A, B, Ü/ 4b dūd-engiz ü:dūd-engiz -A- / ā-
teş-bār u:āteş-bār -A,/ benüm:menüm B, Ü.

5b benüm:menüm B, Ü.

6a ben:men Ü/ 6b ger:gerd B/ tozup:olup B, C/ toprağ:toprak B,
C, Ü/ göge:külüm M/ benüm:menüm Ü, B.

7b benüm:menüm B, Ü.

- 1 Gitdi benden tā kim ol ser̄v-i hīrāmānum benüm
Ağlamakdan doymadı bu çeşm-i giryānum benüm
- 2 Bağladum tā gönlümi şol müşg(ü) ^canber zülfine
Dağı mecmū^c olmadı hāl-i perīşānum benüm
- 3 Gözlerüñ kaşşāb olup ister ki dōke kanımı
Eyleme küfre mübeddel dīn ü imānum benüm
- 4 Rūşenī buldı cemālūñ vaḥdetinden şad-niyāz
Luṭf u ihsān eylegil tā çıkmaya cānum benüm

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 76b, Ü 89b, M 134a, -B,C.

1a benüm:menüm Ü/ 1b benüm:menüm Ü.

2b/3b/4b benüm:menüm Ü.

50

- 1 Sen eger baħrında faħruñ mār iseñ ben māhiyem
Necmi iseñ sen sipiħrũñ vahdetũñ ben māhiyam
- 2 Düzme koşma zāhid-i hōd-rā vü hōd-ārā kimi
Şūfi-i peşmine şanma şūfi-i ilāhiyem
- 3 Tāciyam disem n'ola her şeyh-i şūhuñ çünki men
Seyyid-i sādāt Seyyid Yaħyā ħāk-i rāhiyam
- 4 Bişe-i ʿirfānda men bir bebr-i zırgam-efgenem
Şanma kim sen mekr ü ħile deştinũñ rübāhiyam
- 5 Tālibā irşādımı şanma ʿale'l-ʿamyā benüm
ʿArifem dānende'em mürşidlerũñ āgāhiyam
- 6 Men ne hōd-bīnem ne hōd gendüm-nümā vü cev-fürüş
Kehribā-yı ʿışk-ı ħarman-sūzuñ ammā kāhiyam
- 7 Sen mürīdümsin benüm rüz-ı ezelden gitme gel
Men senũñ kimi nicenũñ pīr-i devlet-ħāhiyam
- 8 Muştafānuñ ümmetiyem çār-yāruñ dōstı
Bende-i Ĥakķam tarīkat ʿāleminũñ şāhiyam
- 9 Rūşeniyem rūşenī-baħş-ı her ehl-i zulmetem
Āsmān-ı daʿvetũñ yaʿnī ki miħr ü māhiyam
Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilatün/ Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 76b, B 99b, Ü 89b, M 134a, -C.

1a ben:men B,Ü/ 1b sipiħrũñ:sipiħr-i M/ben:men Ü,M/2a kimi:gi-
bi ÜB/ 4a bir:-A / 4b kim sen:sen kim Ü.

5a benüm:menüm B,Ü,M/6b kehribā-yı:kehribārı M,A.

- 1 Her şāh-ı kadr bendesidür şāhumuñ benüm
Her māh-rūy nökeridür māhumuñ benüm
- 2 Sen şanma seni ancak anuñ bendesi hemān
Yüz biñ hezār bendesi var şāhumuñ benüm
- 3 Gök gül-şeninde yir güline zīb ü fer viren
Her bir sitāre bir gülidür āhumuñ benüm
- 4 Dil-ber eñegi çāhına zülfiñ resen idüp
Dir ^canberin gerek reseni çāhumuñ benüm
- 5 ^cIşk oldu baña mansıb u zühd oldu zāhide
A^clā degül mi mertebesi cāhumuñ benüm
- 6 Yāruñ hayālin eylemişem hem-dem özüme
Dilden gider mi sevgüsü hem-rāhumuñ benüm
- 7 İškeste Rüşeniyi haber virseler gerek
Kulluḡçı kulin isteseler şāhumuñ benüm

Mef^cülü/ Fā^cilātü /Mefā^cilü/ Fā^cilün

(- - ./ - . - ./ . = - ./ - . -)

-
- A 76b, B 100a, Ü 90a, M 134b, -C.
1a benüm:menüm B/ 1b benüm:menüm B,Ü.
2b benüm:menüm B,Ü.
3b/4b/5b/6b benüm:menüm B,Ü.
7b kulluḡçı:kullukçı B,M / benüm:menüm B,Ü.

- 1 Añduğuñdan mı durur koñşularuñı dem-be-dem
K'ahıdursın gözlerüñden dem-be-dem yaş ile dem
- 2 Berk mı barkıdı yā hōd dōst kuyından yine
Yā diyār-ı yārdan bād-ı nesīm urdı mı dem
- 3 Ađlama disem nedendür gözlerüñ yaşın döker
Hasreti artar kem olmaz göñlüñe ayıl disem
- 4 ^cIşk-ı ^cāşık gizlenür mi olıcak ğammāz-ı ^cışk
Tende za^cf ü cānda āh ü dilde āteş gözde nem
- 5 Olmasa nār-ı hevā tökmezdi āb-ı çeşmüñi
Hāk-ı kuy-ı yārda olmaz idüñ bī-h^vāb hem
- 6 Şihhat-ı ^cışka nice inkār idersin var iken
İki şahid ^cādil ol kim hastalıklıdır dem^c ü dem
- 7 Kātib-ı ^cışkuñ yazarsa zerd-ı ruħda haṭṭ-ı surh
Çeşm idüp hünin devāt u kirpügi zerrin kalem
- 8 İy melāmet idici ^cışkuñda ma^cşukuñ meni
^cĀşika inşafuñ olsa itmez idüñ levm ü lem
- 9 Dil-berüñ gice hayāli geldi apardı yuhum
Giderüp şādiliđı sevgü getürdi derd elem
Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 77a, B 99a, - Ü 90a, M 135a, -C.

1a koñşularuñı:koñşularuñı M,Ü/ 1b k'ahıdursın:k'akıdursın
B,M/ dem-be-dem:turmadın B.

3a gözlerüñ:gözleri A,B/ 5a nār:āb Ü.

5a tökmezdi:dökmezdi B/ āb:nār Ü.

9b getürdi:getürür A; getür B/ derd:derd ü A.

- 1 Zülfüñ için nāfe-i Çin dimişem
Çeşm-i āhūna Mogol Çin dimişem
- 2 Kadd-i ra^cnāña leb-i şirīnūñe
Şāh-ı rez engür-ı şirīn dimişem
- 3 Alnuña ruhsāruña dendānuña
Müşteri vü Māh ü Pervīn dimişem
- 4 ^cArız-ı zībāña gül-gün haddūñe
Yāsemīn ü verd-i nesrīn dimişem
- 5 La^cl-i lü'lü'-pūşuñuñ vaşfında men
Āb-dār u nağz u rengīn dimişem
- 6 Rūşeniyem āftāb-ı rüyuñı
Āsmān şemsinden aydın dimişem
- Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . -)

A 77a, B 98b, C 107b, Ü 91a, M 135b.

Başlık: - A,B,C,M ; Fī-Harf-i Velehu Eyzān Ü.

4b verd-i:verd ü M.

5b rengīn:şirīn C.

- 1 Yüzüñi görmeyeli haylîdür ne çāre kılam
Meger dutam bu libās-ı hayātı pāre kılam
- 2 Dutam dutam dehenüm nāle itmeyem ammā
Yüregüm oynadugına n'idem ne çāre kılam
- 3 İdende cilve bu hüsn ü cemāl ile iy mäh
Rızā virürseñ irahdan durup nezāre kılam
- 4 Müneccim itse havāle sitāreye vaşluñ
Tökem gözüm yaşın āfākı pür-sitāre kılam
- 5 Çü bār-gāhuña yek-bār bulmadum bārı
Bu ārzüyı ^caceb mi ola dü-pāre kılam
- 6 Cefāyı terk ide iyvay eger vefāsı kimi
N'ola işüm nic'idem n'eyleyem ne çāre kılam

Mefā^cilün/ Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. - . - / . . - - / . - . - / . . -)

A 77a, B 99a, C 107b, Ü 90b, M 135a.

1b dutam:çutām B,C,Ü,M/bu: -A /pāre:pāre pāre A.

2a dutam dutam:çutām çutām B/ n'idem: -A.

3b irahdan:ıraçdan C,Ü,M/ durup:-A.

4b tökem:dökem C.

5a Gözümi açup göremedüm çü yārumı B/ bārı:yārı A,C,Ü.

5b ola:eger C,M.

6a vefāsı:vefāyı A/ kimi:gibi B.

HARF-İ NÜN

55

- 1 Her ki görür H̄alığı her laḫzada maḫlūḫdan
 ʿIṣḫ hergiz ayru görmez ʿāṣıḫu maʿṣūḫdan
- 2 ʿIṣḫ yolında gerekdür ʿāṣıḫ olan kiṣiye
 Bir ʿaṣā-yı āhenīn ü bir demür ḫarūḫdan
- 3 İy begüm ben de senüñ bir boynı baḫlu bendeñem
 Dutaram her ne buyursañ ḫaçmazam buyruḫdan
- 4 H̄ariciyem sevmesem dāmādını Peyḫām-berüñ
 Rāfiziyem fark idersem ḫayderi Fārūḫdan
- 5 Sūḫ-ı ʿıṣḫa girmiṣem geṣt iderem ḫōṣ zevḫ ile
 Çıḫmazam kimse sözüyle ben daḫı ol sūḫdan
- 6 Nefsdür bir ḫoḫḫa-bāz anuñ beden ṣandūḫıdur
 Gösterür bāziḫeler her demde ol ṣandūḫdan
- 7 Bulımazsın ḫulmetinden Rūṣenī nefṣüñ ḫalāṣ
 Her nefesinde āhuñı aṣurmasañ ʿayyūḫdan

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 77a, B 101b, C 108a, Ü 91a, M.135b,

Başlık:— A,B,C,M.

1b ʿıṣḫı: ʿıṣḫ A / ʿāṣıḫ u: ʿāṣıḫı A.

2b ʿaṣā-yı: ʿaṣāyı B,C.

3a bendeñem:kuluñam C/ 3b dutaram:tutaram B,C,M/ ḫaçmazam:
 çıḫmazam B,C; ḫaçmazam Ü.

5a zevḫ:sevḫ B,C/ çıḫmazam:çıḫmazam B,C,Ü,M.

6b demde:laḫza B.

- 1 Hāşe li'llāh kim yuyam el ben mey ü maḥbūbdan
Yā ma'āza'llāh ki yumam dīde rūy-ı hūbdan
- 2 Zāhide gösterme pinhān it ḳabaḡuñ sāḳiyā
Kāşif-i esrārı gizle merdüm-i maḥcūbdan
- 3 Baş çatup ḳaşuñ gözüñle ḳaynadurlar fitneyi
Hālī olmazlar 'acebdür fitne vü aşūbdan
- 4 Bitmesün serv-i sehī didüm görüp ḳaddın revān
Ne biter bir meyve virmez huşk ü hōd-rū çūbdan
- 5 İy ṭabībüm derd-mendem derdüme sen kıl devā
Kem degüldür derdüm artuḡdur benüm Eyyūbdan
- 6 İtme red çün kim beni 'aybumla itmişsin ḳabūl
Şer' ile zīrā dönılmaz kāle-i ma'yūbdan
- 7 İtürürdi zulmet-i zūlfüñde rāhın Rūşenī
Çıhmasa ḡurşīd-i rüyüñ 'Akreb-i maḳlūbdan

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün

(- . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -)

A 77b, B 102a, Ü 91b, M 136a, -c.

1a ben:men B,Ü,M.

2b esrārı:esrār A,B,M/ merdüm:merdüm Ü.

3a ḳaşuñ gözüñle:gözüñ ḳaşuñla B.

4a didüm:ḳaddın Ü/ ḳaddın:didüm Ü.

5b benüm:menüm B.

6a beni:meni B,Ü,M.

7b çıhmasa:çıkmasa B,Ü,M/ ḡurşīd:hürşīd Ü,M.

57

- 1 Zülfüñ koḫusın her kim alur bād-ı seḫerden
Çekse elin tañ ola mı sünbül-i terden
- 2 Yüzüñ güneşin alnuñ ayın göreli °aynum
Şems ü kamerin gök yüzünüñ şaldı nazardan
- 3 Maḫbüb-ı ḫōş-āvāze ki zāhid ider inkār
Görmek mi işitmek mi gelür kūr ile kerden
- 4 İy ḫusrev-i ḫübān lebüñi şormışam el-ḫaḫ
Yüz vech ile şirīn durur ol şehd ü şekerden
- 5 °Aşık ola gör tā ki gide kalmaya koḫu
Kurtılmağ olur °ışk olıcaḫ ḫavf u ḫaḫardan
- 6 Server gözeden yüzini her ayāğa sürsün
Dil-ber dileyen geḫse gerek cān ile serden
- 7 Gelmez °Ömer-i Rūşenī olan yire münkir
Şeytān-ı la°in kaḫduğıçün zıll-ı °Ömerden

Mef°ülü/ Mefā°ilü/ Mefā°ilü/ Fe°ülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

A 77b, B 100b, Ü°91b, M 136a, -C.

1a koḫusın:koḫusın Ü.

4b şehd ü:şehd -B.

5a koḫu:koḫuñ B; koḫu Ü,M/ 5b ḫavf:ḫavf A,B.

- 1 Kulağum çıñlar meger kim şāhum añar bendesin
Durmadın segrür gözüm beñzer oñur efgendesin
- 2 Yüregüm oynar görüñ bir kimse mi gönderdi yār
Oñşayup şordurmağa bencileyin şermendesin
- 3 Oynaşur gövdem görüñ kim pādişāhum kulına
Geydürür iksün-ı şādı çıharup gam jendesin
- 4 Āşıka ma^cşūk yir gösterse yanında anuñ
Ağlar iken göge aşursa ^caceb mi ħandesin
- 5 Dōst gālib olısdardur tīz günde düşmene
Dün gice gördüm ki öldürdi seg-i derrendesin
- 6 Tañrınıñ bir sevgilü bir ħōş kulı medħ eylemiş
Şā^cirüñ pākīze-gūsın beglerüñ bahşendesin
- 7 Rūşenīnüñ gönlinüñ gögi tapardı rūşeni
Ol güneş bir kerre gösterse ruh-ı rahşendesin

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -)

A 77b, B 101a, Ü 92a, M 136b, -C.

1b durmadın:şurmadın B/ oñur:oğur B,Ü.

3a gövdem:gördüm M.

4b göge:gökden M,A.

- 1 Duysaduñ Tebrizde bād-ı ʿabir-āmizi sen
Nüş idüp surḥ-ābı elden kor idüñ perhizi sen
- 2 Kāse-i Tebrizde surḥ-ābı revān tök şākīyā
Tā bilesin nleydügin surḥ-āb ile Tebrizi sen
- 3 Bize mey-ḥāne bucağı saña uçmaḥ zāhidā
Biz serāyı ihtiyār eylemişüz dehlizi sen
- 4 Göz yaşıdur yāruñ işiginde tuhfe zāhidā
Kuru el açmak şanursın anda dest-āvizi sen
- 5 Sen ayıḥ uyahsın iy zāhid ḥarāb u mest biz
Görmedüñ maʿzürsın ol şūḥ-ı şehr-engizi sen
- 6 Zāhidā yā sen öleydüñ görmeyeydük biz seni
Yā olayduñ kūr hergiz görmeyeydüñ bizi sen
- 7 Yār izinden Rüşenī çihma azıtma izüñi
Yār izinden gerçi çihmaz izlesen her izi sen

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 78a, B 102a, Ü 92b, M 137a, -C.

- 1a duysaduñ: tıyaduñ B/ 1b surḥ-ābı: surḥ-āb A; surḥ-ābda Ü.
2a surḥ-ābı: surḥ-āb A, Ü / tök: dök B.
3a uçmaḥ: uçmak B, Ü, M/ 3b serāyı: serāyın A, Ü, M.
5a ayıḥ uyahsın: ayık uyaksın B, Ü ; ayıksın M,
5b maʿzürsın: maʿzür tut Ü, M/ şūḥ-ı şehr-engizi: şūḥ u şūr-en-
gizi A, Ü.
7a çihma: çıkma B, Ü, M/ 7b çihmaz: çıkmaz B, Ü, M/ izlesen: azma-
sañ B.

- 1 Çün zülf-i şeb-miṣālūñ olupdur niḳāb-ı ḥüsn
Zülfūñ götür ki zāhir ola āftāb-ı ḥüsn
- 2 Cīm-i cemāl-i zülfūñ ile nūn kaşuñı
Yazup yüzünde ḳodı adın Ḥaḳ kitāb-ı ḥüsn
- 3 Ruḥsāruñ üzre ḳatre-i şeb-nem nedür didüm
Gül gibi güldi nāz ile didi gül-āb-ı ḥüsn
- 4 Bu bende-i kemīneye ḳılsañ naḳar n'ola
Şāhā olur egerçi ki 'ālī-cenāb-ı ḥüsn
- 5 Rūşen görindi Rūşenī gözine bu cihān
Göñli göginde seyr ideli āftāb-ı ḥüsn

Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün

(- - . / - . - . / . - - . / - . -)

A 78a, B 102a, C 108a, Ü 93a, M 137b.

2b Ḥaḳ:-C.

3a üzre:üsne Ü/ 3b gibi:kimi C,Ü,M.

4a bu:biz A,C,Ü,M/4b olur egerçi ki:egerçi ki olur B,Ü.

61

- 1 Dirīg itme nazar nezzārelerden
Çevürme yüzüñi bī-çārelerden
- 2 Gözüm yıldız şayar gice taña dek
Sühāñ içindeki istārelerden
- 3 Niceler öldiler ^cışkun gamından
Haber-dār olmaduñ gam-h^vārelerden
- 4 Kara saçuñ dağılmış ağ yüz üsne
Ne kılam bilmezem ol karalardan
- 5 Yüregüm yaralandı oğlaruñdan
^cAcebdür ölmesem ol yaralardan
- 6 Maħalleñ itin işitdüm yavuzdur
Geçe bilmen daħı ol aralardan
- 7 Gözinden encüm-efşānlıh olupdur
Naşīb-i Rüşenī meh-pārelerden

Mefā^cılün/ Mefā^cılün/ Fe^cülün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 78a, B 101a, C 108b, Ü 93a, M 137b.

2a yıldız:ıldız Ü,M/ 2b sühāñ:sehāb C.

4a dağılmış:tağılmış B,Ü,M/ üsne:üzre B,C.

4b bilmezem:bilmenem Ü,M.

5a oğlaruñdan:oğlaruñdan C,Ü,M.

7a efşānlıh:efşānlık B; efşānlıg Ü,M.

62

- 1 Gel gel ki gül-istāna bir sen ü bir ben
Seyr idelüm iy serv-i revān bir sen ü bir ben
- 2 Bülbül ünine küşe-i gül-şende tutup güş
Diñleyelüm iy gonçe-dehen bir sen ü bir ben
- 3 Yiyüp içelüm nuql u mey ü ser-hōş olalum
illā ki ayā cān-ı cihān bir sen ü bir ben
- 4 Ben saña diyem pādişehüm sen baña bendem
Hōş söyleşelüm dürlü zebān bir sen ü bir ben
- 5 Gel oynayalum şarmaşı dolaşı çemende
Geh şalınup iy serv-i revān bir sen ü bir ben
- 6 Gül-geşt iderek avlayalum ördek ü keklik
Gönlüncek olup elde toğan bir sen ü bir ben
- 7 Men Rüşeniyem ^cışk ile sen hüsn ile rüşen
^cIyş eylesevüz n'ola hemān bir sen ü bir ben

Mef^cülü/ Mefā^cilü/ Mefā^cilü/ Fe^cülün

(- - ./ . - - :/. - - ./ . - -)

Ü 92b, M 137a, -A,B,C.

1a gül-istāna:gül-istānda Ü/ ben:men M/ 1b ben:men M.

2b dehen:dehān Ü/ ben:men M.

3b cān-ı:cān u Ü/ ben:men M.

4a ben:men M/ 4b ben:men M.

5b/6b/7b ben:men M.

63

- 1 İ̇şkuñda yaķayın bu vüçüdüñ küle döñsün
Şol deñlü fiğāñ eyleyeyin bülbüle döñsün
- 2 Şol ğonçe gibi ğāk ideyin bağrumı her dem
Top toluca kan eyleyeyin ğulğule döñsün
- 3 Çeşmüñden iki çeşme revāñ eyleyeyin hōş
Ġark ideyin Ğālemleri aķsun sile döñsün
- 4 Şol deñlü fiğāñ eyleyeyin şevķına anuñ
Şems ü kamer ile meh-i tābāñ bile döñsün
- 5 İy Rüşeni ismüñe muvāfıķ Ğamel eyle
Şakın seni aldamasun aĞdā kele döñsün

Mef̣ülü/ Mefạ̄ilü/ Mefạ̄ilü/ Fẹülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

Ü 93b, M 138a, -A, B, C.

3a çeşmüñden: çeşmüñde M.

- 1 Gözümüñ yaşı artupdur gözüñle mā-cerāsından
Töker her demde andandur yaşın ağ u qarāsından
- 2 Tenüm keştisi ğark oldu dilüm deryāsi mevcinden
Gözümüñ nehri coşup daşdı aşdı mā-verāsından
- 3 Dile āhū gözüñ şirāne nāgeh bir kıya bakmış
Yaralanmış revān kimi yata bilmez yarasından
- 4 Gel iy hōş-büy gül-çihre okı ün çeküben hōş hōş
Senüñ okudugüñ yegdür baña bülbül serāsından
- 5 Gözüñ şayyād-vār iy cān eline ok u yāy aldı
Cerān komadı ürkitdi beyābānda çerāsından
- 6 Yüri var 'aşık ol cānā sevüben bir dil-ārāmı
Fakīhüñ kurtılur 'aşık olan çün ü çirāsından
- 7 İderken murg-ı cān-ı Rūşenī pervāz fāriğ-bāl
Şaçuñuñ torına düşdi çıka bilmez arasından

Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

B 101b, Ü 92a, M 136b, -A,C.

- 1a gözüñle:gözlerüñle B/ 1b töker:döker B.
- 2b Çalınuban çıkamadum ol ikinüñ arasından B.
- 3a Kaşuñ yāyıyla kirpügüñ okı zahm bileliden cān B.
- 4a gel iy hōş-büy:gele iy şāh-ı Ü,M.
- 4b yegdür:hōşdur B.
- 5a aldı:almış Ü/ 5b cerān:geyik B.
- 7a İderken murg-ı cān pervāz işitdüm Rūşenī dirdi Ü,M.
- 7b şaçuñuñ torına:şaçuñ duzağına B.

- 1 İy sey-yid-i dü-‘ālem vey ‘ārif-i Ḥudā-bīn
Sensin iki cihānda peygām-ber-i hōş-āyīn
- 2 İy luṭf-ı Ḥakka maẓhar dāyım küşāde-rūsın
Görmedi kimsene hiç ebrūnda senūñ ğīn
- 3 Maḥbūb-ı enbiyāsın maṭlūb-ı evliyāsın
Maḫşūd-ı aşfiyāsın ser-defter-i mesākīn
- 4 Tā ğāra varup aġyār ṭapuñı ṭapmasun ğīn
Gerdi torı örümcek yapdı yuva gügercin
- 5 Bağlanduġı bilūñe sengūñ hemīşe budur
Hātemde la‘l-i hōşdur yā hāteme'n-nebiyyīn
- 6 Reng-i ruḥuñdan aldı büstānda reng lāle
Alnuñ derinden oldu gül-şende verd-i nesrīn
- 7 Gevherlerūñden oldu aġlaḫ şadefde lū'lū
La‘l-i lebūñden oldu yākūt surḫ rengīn
- 8 Mūsāya dindi *فَا خَلَعَ نَعْلَيْكَ* yir yüzinde
Dindi saña semāda ‘Arş üstine ḳo na‘līn
- 9 Arz u semā ḳoḳuñla doldı senūñ temāmet
Anuñğün oldu şimdi Rüşenī medḫi müşġīn
Mef‘ulü/ Fā‘ilātün/ Mef‘ulü/ Fā‘ilātün
(- - ./ - . - - / - - ./ - . - -)

Ü 93b, M 138a, -A,B,C.

6a reng-i:rengi M.

8a Sûre:XX Ayet:12

FĪ-HARFİ'L-HĀ
66

- 1 İy fedā cānlar senüñ her demde kāl ü kılüñe
Ohuduñça hem Kelāmu'llāhı hōş tertilüñe
- 2 Saña eşyayı ke-mā-hī gösterüp bildürdi Hāk
Kimse bilmez bildüğüñ kurbān olayın bilüñe
- 3 Nīl-i kaşuñ def'-i zaħm-ı çeşm için çekdi Hudā
Aferin olsun senüñ şol hūb u zibā bilüñe
- 4 Terkdür haşmet şerefdür vaşle şevket baħyedür
Riştödür 'izzet sa'adet düğmedür iklilüñe
- 5 Her ne kim olur cihānda nīk ü bed Hākdan bilüp
Bağladuñ dişüñ uşadan taşı öpüp bilüñe
- 6 Ehl-i kālüñ arzūsı var senüñ tefsirüñe
Ehl-i hālüñ iştiyākı nite kim te'vilüñe
- 7 Rūşenī ohur derūndan her nefes bu mışra'ı
İy fedā cānlar senüñ her demde kāl ü kılüñe

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 78b, C 108b, Ü 94a, M 138b, -B.

Başlık: -A,C,M.

1b ohuduñça:okudukça C,M,Ü/ 1b Kelāmu'llāhı:Kelāmu'llāh A.

2a eşyayı:eşyā-yı A,C.

3a Hudā:cūdā A/ hūb u:hūb -A,C.

5a nīk ü:nīk -M/ 5b taşı:taş A.

7a ohur derūndan::okurdi cāndan C; okur dem-ā-dem Ü; okur
derūndan M/ bu: -A / 7b kāl ü kılüñe:kıl ü kālüñe C.

67

- 1 Āvāzesinden ʿiṣkuñuñ düşdi cihāna ğulgüle
Dīvāne kılduñ sen beni boynuma daḳduñ silsile
- 2 Geh ğülsitānda açalum geh yile varum saçalum
Geh baş virüp geh biçelüm efgān olam bülbüle
- 3 ʿAzmüm saña kıldum kavī yoldan ıramaz bir ğavī
Çün kim cemālūñ pertevi cānumda yakdı meşʿale
- 4 Gerdān olam gerdūn ile seyl-āb olam Ceyhūn ile
Seyr idem ay u ğün ile geh fevk-ı burc-ı Sünbüle
- 5 Çün çekdüñ ilet sen beni iy cān u dilden Rūšenī
Men n'eylerem cān u teni ayruk ne hācet meşğale

Müstefʿilün/Müstefʿilün/Müstefʿilün/Müstefʿilün

(- - . - / - - . - / - - . - / - - . -)

Ü 94b, M 139b, -A,B,C.

1b daḳduñ:taḳduñ M.

3a ıramaz:yıramaz Ü/ bir:her M.

- 1 İşk ayagın ki başdı benüm başum üstine
Sen şan ki ömr-i taze kodı başum üstine
- 2 Ol gül-izār başuma bir yumriğ urdı hōř
Bir deste gül kodı şanasın başum üstine
- 3 İy ber-güzidesi hamunuñ kan olur şahın
Pāyuñı koma dide-i hün-pāřum üstine
- 4 Mühr itmişem cebinüme mihrini bir mehüñ
Bilür kim olduğında nigin başum üstine
- 5 İşkında gam yimek baña yitmez midi söger
Güyā ki sögme duzdur eker başum üstine
- 6 Ol deñlü yaş tøkildi gözümnden ki tükenüp
Hün-ı siyāh dökilür uş başum üstine
- 7 Rüz-ı Ezelde İřkuñı oynaş dutmişam
Oynaş tutmazam dağı oynaşum üstine
- 8 Her kulluęı ki Rūřenīye řeh diye revān
Dir varayım kulun kimi hōř başum üstine
Mef(- - ./ - . - ./ . - - ./ - . -)

A 78b, B 104a, Ü 94a, M 138b. -C.

3a hamunuñ:kamunuñ Ü,M/ şahın:şahın Ü,M.

3,4-B.

4a itmişem:urmişam Ü.

5b sögme duzdur:sögmedür tuz M.

6 -B / 6a tükenüp:dükenüp Ü,M/ 6b dökilür:tökilür Ü,M.

7a dutmişam:tutmişam B,M/ 7b tutmazam dağı:dağı dutmazam A,Ü;
dağı tutmazam M/ oynaşum:oynaş M.

8a diye:diyür B/ 8b kulun:kulum B/ hōř:uş Ü.

- 1 Yine kan itmek istersen̄ ayā şāh-ı cihān itme
Mübārek olmaz öldürmek gulāmın kaşd-ı cān itme
- 2 Şehā pīr olmağ istersen̄ işit bu bendenün pendin
İdüp şeyh olana hurmet dahı katl-ı cevān itme
- 3 Döşür uşşun̄ bu çağun̄da bıçağun̄ irene çekme
İñende kana yeltenme delü kanun̄da kan itme
- 4 İş işleme öz özüñden her işde meşveret hoşdur
Bir ehl-i dānişe danış şahın hūnı revān itme
- 5 Olup. ^cālemde hançer-keş adun̄ı itme merdüm-küş
Günehsüz kimseye öküş çeküp tiğ imtiḥān itme
- 6 Dimişler ben de Tañrıyam dimekdür adam öldürmek
Bes iy ibn-i fülān katl-ı fülān ibn-i fülān itme
- 7 Efendi Rūşenī bendēñ sözi öñdin şōña budur
Aduñ çün yahşıya çıhdı dönüp sonra yaman itme

Mefā^c ilün/ Mefā^c ilün/ Mefā^c ilün/ Mefā^c ilün

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

A 78b, B 102b, Ü 94b, M 139a, -C.

1a itmek istersen̄:itmez iseñ sen B/ 2a pendin:sözin M.

2b şeyh:pīr Ü.

3b yeltenme:bulaşma B.

4b şahın:şakın Ü,M/ hūnı:hūn B;h^vanı Ü.

5a itme:koma Ü.

7b yahşıya çıhdı:yahşı çıkdı ön Ü,M.

- 1 Gönlümün dolaşduğı bu zülf-i misk-āsāyuña
Sözi var tapşurmağ ister la^cl-i cān-efzāyuña
- 2 Rā kaşuñla re'yüñ oldur la^clüñ içe kanımı
İy şeker-güftār şordum la^clüñ uymış rāyuña
- 3 Oh direm oh atduğıñca sīnemi idüp nişān
İy kemān-keş ben senüñ kurbān olayın yāyuña
- 4 Gördüğüñ cāndan seversin eyleyüp ya āh u vay
İy dil-i pür-derd besdür doydug āh u vayuña
- 5 Katıdur daşdan sözüñ iy müdde^cī söz söyleme
Şişedür gönlüm şahın uşatma batar pāyuña
- 6 Yüzüme baħmadı kuyuñ iti yalvardum didüm
Vireyim her ne dilerseñ cān u dilden cāyuña
- 7 Sāye kimi Rūşenī mihrüñden ayrılmaz senüñ
Çün ezelden mihri var mihr-i cihān-ārāyuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 79a, B 103b, Ü 95a, M^f 139b, -C.

3a oh:ok Ü,M/ atduğıñca:itdüğüñce A/ 3b ben:men B,Ü,M.

4a ya:hā A,B,M/ āh u:āh -A,B,M/ 4b doydug:toyduğ B.

5a daşdan:taşdan B,Ü,M/ 5b şahın:şakın B,Ü,M.

6 -B.

6a baħmadı:bağmadı Ü,M.

- 1 Bülbül hikāyetin kerem it zāğa söyleme
Zāğ u zağan didüklerini bāğa söyleme
- 2 Tūṭī kelāmını dimegil kara kargaya
Bāz-ı sefīd sırrını çaylağa söyleme
- 3 Bīmār olan bilür yine bīmār hālını
Mecrūh (u) hastanuñ haberin şağa söyleme
- 4 Çün her ne söyleseñ yine söyler revān saña
Bes yūri var dağı duruban tağa söyleme
- 5 Bir ^cuzv sırrını dime bir ^cuzva sen sen ol
Başuñ gider başuñ sözün ayğa söyleme
- 6 Mühr ur dehānuña sırruñı sen sen ol dime
Bes her ne var dehende di tuğa söyleme
- 7 Ādemdeki kulağa di iy Rūşenī sözüñ
Şakın varup eşekdeki kulağa söyleme

Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün

(- - . / - . - . / . - - . / - . -)

A 79a, B 103b, C 108b, Ü 95a, M 139b.

4a revān saña:revān -A; hemān revān B; durup revān C.

4b dağı:-C/ duruban:tuurban B.

5b gider:şakın A;şakın C,Ü,M/ başuñ:şakın B/ sözün:sözi B.

6b tuğa:tuğa B; dudğa M.

7a iy:-A

- 1 Hem-dem degüldür iy dil dime sözüñ dudāğa
Diseñ sözüñi söyler her bulduğı kulağa
- 2 Az di sözüñi öz di çoḥ söyleme sözüm tut
Çoḥ söylese sözi dil zahmet virür dimāğa
- 3 Yirüñ kulağı vardur āheste söyle sözüñ
Söyleme bakmayınca sözüñi şol u şağa
- 4 Söz söyleseñ kişiye añladuğınca söyle
Ulu kişi kelāmin söylemegil uşağa
- 5 Göñli gözi uyumış kişiye söyleme söz
Söyle sözüñi var bir göñli gözi uyağa
- 6 Söyleme iy ḥabībüm sözüñ raḳībe zinhār
Kim gördi söyledügin bülbül sözin kelāğa
- 7 Pervāne Rüşenī-vār āşufte-ḥāl ü lerzān
Ḥālīn dimege vardı yandı düşüp çerāğa

Mef^cülü/ Fā^cilātün/Mef^cülü/ Fā^cilātün

(- - ./ - . - -/ - - ./ - . - -)

A 79a, B 103a, C 108b, Ü 95b, M 140a.

1a dudāğa:tuḍağa B,M.

2a öz:az B / çoḥ:çok B,C,Ü,M/ 2bçoḥ:çok B,C,Ü/ söylese
sözi:söyleseñ revān B/ dimāğa:tuḍağa B.

3a yirüñ:anuñ A,B,Ü,M/ 3b şol u şağa:sola şağa B, Ğ.

4b ulu:ulı B,M.

6a sözüñ:sözi B/ 6b sözin:sözi B,C,Ü.

- 1 Göñlüm gögerdi düşdi bir alnı yüzi ağa
Bir gözleri karaya bir kırmızı dudāğa
- 2 Datludur acısı yoh sözi kimi özinüñ
Maṭbū^c bir güzeldür hōş başdan ayāğa
- 3 Ol kıyma gözli āhū bī-hūş ider bahanı
Baḥsa kıya kıya hōş şirāne şol u sağa
- 4 Zülfin benefşe gördi boynı egildi kaldı
Lāle delürdi düşdi yüzün görelī dağa
- 5 ^cÄlemede daḥı nesne hergiz dilenmez idüm
Bu hey'etiyle bir kez gelse bizüm otağa
- 6 Yüzün görelī gelmez hergiz gözüme uyḥu
Bildī gelür meger kim feyz-i Hudā uyāğa
- 7 Nūr-ı ruḥıdur anuñ çün Rūşenī çerāḡı
Bes yohdur ihtiyācı anuñ daḥı çerāḡa

Mef^cülü/ Fā^cilātün/ Mef^cülü/ Fā^cilātün

(- - . / - . - - / - - . / - . - -)

A 79b, B 103a, Ü 95b, M 140b, -C.

1b dudāğa:ṭudāğa B,M.

2a datludur:ṭatludur B,M/ yoh:yok B,Ü/ kimi:gibi B.

3b baḥsa:baḡsa B,Ü.

4a zülfin:zülfi Ü/ gördi boynı:görüp bili B/ 4b dağa:bāğa Ü,M.

7b yohdur:yokdur B,Ü,M.

- 1 Geçdi ^cömri ehl-i derdüñ āh u hāy u hūyla
Olmadı ^cālemde hem-dem bir büt-i meh-rūyla
- 2 Kanda kim bir nā-kes ü bī-derd ü bed-hū var ise
^cİşret ü zevk u safāda dil-ber-i nīgūyla
- 3 şād u handān şoḥbet eyler cāhil ü nā-dān olan
^cArif ü dānā olan hep guşşa vü kayguyla
- 4 Bülbül-i Vāmık gül-i ^cAzrā ^cizārından cüdā
Zāğ-ı şeytān bile gül-şende gül-i hōş-būyla
- 5 Kerkes-i bed-lehçe eyler ^cıyş u ^cişretler müdām
Tūtī öter kavlı-i hūb-elhān u şirīn-gūyla
- 6 Şir-i ner hicrān beyābānında ser-gerdān gezer
Vaşl sahrāsında seg seyrānda hōş āhūyla
- 7 Rūşenī zulmet içinde kaldı İskender kimi
İrmedi Āb-ı Hayāt-ı Hızra cüst ü cūyla

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 79b, B 104a, C 109b, Ü 96a, M 140b.

1a hāy u hūyla:hāy hūyla A; vāh u hūyla C,Ü.

3a handān:hurrem M,A; hurrem Ü,B/ 3b guşşa vü:guşşada C.

4a gül-i:gül ü C.

5a eyler:ider A,B,Ü,M/ 5b elhān u:elhān - A,B,Ü.

7a kimi:gibi B,C.

75

- 1 Her yire Bursadan irür behre
Güveneyin bunuñ kimi şehre
- 2 Gün kimi ādemīsi rūšen-dil
Dil-rübāsi hamu kamer-çehre
- 3 Kendü Firdevs bāğına benzer
Cūyı Bāğ-ı İremdeki nehre
- 4 Āb-ı Hāyvāna beñzeden şuyını
Çeşme-i Hızrı beñzedür zehre
- 5 Zühre hōş-h'ānlarının āvāzın
İşidüp gökde çāk ider zehre
- 6 Rūšeninüñ du^cāsı bu her dem
Virdügince Hudā şeref dehre
- 7 Yā Latīf eyle luţfuñı izhār
Bursayı mazhar eyleme kahra

Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. . - - / . - . - / . . -)

A 79b, B 104a, C 109b, Ü 96a, M 141a.

1b güveneyin:gönüneyin B; göneneyin C/ kimi:gibi B,C,Ü,M.

2a kimi:gibi B,Ü/ 2b hamu:kamu B,C,Ü.

3b cūyı:cūy-ı C,M/ bāğ-ı:bāğı C,M.

4b Hızrı:Hızrı A,B,C,M.

7b eyleme:eyle M.

FĪ-HARFĪ'L-YĀ

76

- 1 Çün doğup tutdı cihān yüzini hūsnūñ güneşi
Kim ola sevmeye bu vech ile sen māh-veşi
- 2 Türk ü Kürd ü ^cAcem ü Hindi bilür bunu ki sen
Hāşimīsin ^cArabīsin Medenīsin Kureşī
- 3 Sen emīre kul olan her ne kadar müdbir ise
Bende-i mukbil olur mişl-i Bilāl-i Hābeşī
- 4 Dīg-i hikmetde bişürdi çü senūñ sevgüñi Hāk
Cebre'īl olsa n'ola maṭbahūññ hīme-keşi
- 5 Yirdeki da^cveti fevt ola gidem diyü göge
Bağladuñ bilüñe iy Mūr belā-sāye taşī
- 6 Sensin ol pūşt ü penāh-ı melek ü ins ü perī
Enbiyānuñ güzeli sevgülüsü hūb u hōşī
- 7 Üzülüp ^cırkı Ebū-Cehl kimi ebter olur
Sen Ebū'l-Kāsım ile her ki dutarsa güreşi
- 8 Lāle beñzer ki gül-i rūyuña indürmedi baş
Muğ-ı Hindī kimi yandı kararup içi taşī

A 80a, B 104b, C 110b, Ü 96b, M 141a.

Başlık: -A,B,C,M.

1a doğup:toğup B, Ü,M

2a Hindī:Hind B; Hindū Ü/ bilür bunu:bilürler bu B.

4b Cebre'īl:Cebra'īl A.

5a da^cveti:da^cvet A.

6a ol:iy B,C/ penāh-ı:penāhı A.

7a üzülüp:kesilüp B/ kimi:gibi B/ 7b her ki dutarsa:kim ki
tutısar B;her kim iderse C; kim ki tutarsa Ü,M.

8a baş:başın B,C/ 8b Hindī:Hindū B,Ü/ kimi:gibi B.

- 9 Kesilüp başın ayaḥda göriser her ki senün
Yüzün izüñe sürüp koymaz ayagaña başı
- 10 Barmagundan aḥıdup āb-ı revān-baḥşı revān
Nice yüz biñ kişiden def^c idisersin 'aṭaşı
- 11 *والضحى* verdüñe *والليل* oḥuram sünbülüñe
Rüşenī virdi budur *كل غداً و عشي*

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün
(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

-
- 9a başın:başı B/ ayaḥda:içinde C; ayakda C,Ü.
10a aḥıdup:aḥıdup Ü/ revān-baḥşı:revān-baḥş A,C,M.
10b idisersin:idüben sen B.
11a oḥuram:oḥuram Ü,M.
11a Sûre:XCIII Âyet:1 / Sûre:XCII Âyet:1.
11b Sûre:XVIII Âyet:28.

- 1 Dir idüm gül yüzüne olsa gülün gözi kaşı
Yâ benefşe koḫulu haṭṭı kad-i serv-veşi
- 2 Rūyı Rūmī gulesi Deylemī özi Medenī
Arabī sözi gözi Hāsimī kaşı Kureşi
- 3 Hāşe li'llāh ki diyem ben de senün gül yüzüne
Di nice beñzedeyin pādişeh-i hār-keşi
- 4 Ne aceb kāfir-i bed-gevher ü sengin-dil imiş
Gelmeyüp rahmı senün gevherüne atdı taşı
- 5 Pāk ü şāf oluban evşāf-ı beşerden arınur
Nüş iden la'l-i lebünden mey-i bī-gill u gaşi
- 6 Rahm kıl sā'il-i miskinüne kapuñda müdām
Huşk-leb teşne-ciger olup aḫar gözi yaşı
- 7 Kadün üstinde gören haddüni eydür ki görün
Şalınur serv başı üstine alup güneşi
- 8 Bu saçun hālüne yüz sürdügi miskinlik ile
Hacerü'l-Esved ider tavf Bilāl-i Habeşi
- 9 Rūşenī zülf ü ruhuñ yādına tañ mı oḫusa
Süre-i Nūr"u "Duhān" كَلْ غُرَاتٍ وَّ عَشِي
Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılüm
(. . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -)

A 80a, B 105b, Ü 97a, M 141b, -C.

1a dir idüm gül :gül dir idüm B/ 1b koḫulu:koḫulu Ü/kad-i:kadiA,B

3b beñzedeyin:beñzedeyim B.

4a kāfir-i bed-gevher ü:kāfir ü bed-gevher A.

5a pāk ü:pāk -A,B.

6a sā'il-i:sāyil-i Ü/6b aḫar:akar B,Ü,M/8a sürdügi:sürdi M/

ile:idüp A,B/ 9a oḫusa:okusa B,Ü,M

9b Süre:XVIII Ayet:28.

- 1 İy hamu h̄usn ü melāhat ilinūñ pādīşehi
Cümle h̄usn ehli sañadur dil ü cān ile rehī
- 2 Ruḥuñ iklīm-i cemālūñ şeh-i ferḥundesidür
Ḥācibūñ ḥācibidür ḥāl ü ḥaṭūndur sipehi
- 3 Resen-i zūlfūñi dil tıflı şalıncaḳ düzedüp
Şalınur bāğ-ı cemālūñde ayā serv-i sehī
- 4 Ateş-i cışkuñ ile şem döküp ḥünin eşk
Geydi zer-baftı koyup başına zerrin külehi
- 5 Gökde dönerler ayakları yire irmeyüben
Yüzüñe alnuña teşbīh ideli mihr ü mehi
- 6 Ayaguñ toprağıdur tāc-ı sa'ādet başuma
Gözüme kühl-i cevāhirdür anuñ ḥāk-i rehi
- 7 Rūşenī kimi ṭapupdur dil-i bī-tire vü şāf
Zerrece olduğıçün yüzüñe şemsūñ şebahi

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün

(. . . - - / . . - - / . . - - / . . -)

A 80a, B 105a, C 110a, Ü 97a, M 142a.

1a hamu:kamu B,C,Ü,M / 1b ehli:ili B.

2a iklīm-i:iklīmi A.

4b zer-baftı:zer-baft A,B,Ü.

7a kimi:gibi B; bigi C.

- 1 Her kişi bir kimseyi idindi  alemde kesi
Kimsenem sensin ben m iy kimses zler kimsesi
- 2 Sen yitiş ben b -kese iy irişen her b -kese
Ol zam n kim g zedem şağ u şolı piş   pesi
- 3 Her kim n kim istegi sen olasın iy b -naşır
Her neye olsa olur ol kimsen n dest-resi
- 4 İsteg m ę n senden oldur d yim  ola ben m
Kim habib n y zi g z me rakib n efsesi
- 5 G nder p y  Rabbi kurtar faşlu n   S -murgını
B z-ı r hı aldı ęeng line nefs n kerkesi
- 6 H r u hasdur dilde d ny -yı denin n sevg si
 işku n odıyla yandur dildeki h r u hası
- 7 R şenin n hazret ne tuhfesi yohluş durur
Yoh durur yohluşdan  zge hiç dahi nesnesi

F 'il t n/ F 'il t n/ F 'il t n/ F 'il n

(. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

A 80b, B 105b, C 110b,   97b, M 142a.

1a kişi:kesi  ,M /1b ben m:men m B.

2a ben:men  ,M/ irişen:yitişen  ,M/ b -kese:bir kese B.

4a isteg  ę n:isted g m A,B,C/ ben m:men m  ,M/4b kim:ol C.

5a Rabbi:Rabb A, .

6b odıyla:odına A,C, .

7a yohluş:yokluk B,C, ,M/ 7b yoh:yok B,C, ,M/ yohluşdan:
yoklukdan B,C, ,M.

- 1 Göreli ol meh-cebinüñ gün yüzünüñ t̄abını
Zülfinüñ bildüm nedendür bunca piç ü t̄abını
- 2 Hāl ü ebrūsın gören dir āferin ol k̄atibe
Yazmadın haṭṭın komış ol nokṭa vü i^crābını
- 3 Yārüñ ağzı barıdur mā'ü'l-^cineb men içmişem
Nukldur hōş mey içinde şormışam ^cunnābını
- 4 Kuvvet-i kūt-ı dili şoranda la^clinden anuñ
Koydı yakūt-ı revān-baḥş üsne dürr-i nābını
- 5 ^cIşkı gördüm ^cışka ṭapdum andan özge görmedüm
Ohudum ^cışkuñ kitābınüñ cemī^c-i bābını
- 6 Sünbül-i gül-pūşına varduğı budur dil diler
Nergisinden uğrın öpe gonçe-i sīr-ābını
- 7 Rūşeniyi t̄irelendürdi idüp a^cdā guluv
Yā Rab anuñ sen iriṣdür luṭf idüp aḥbābını

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

A 80b, B 106b, Ü 98a, M 142b, -C.

1b bunca:munca B.

2b ol: -A / 4b üsne:üstine M.

5a ^cışkı:^cışk A/ 5b ohudum:okudum B,Ü,M/ cemī^c-i:cemī^ci A,
B,Ü.

6b uğrın:ağzın B.

7b iriṣdür:yitiṣdür B.

81

- 1 Göz gördi gönül sevdi şu bir ʿişveli Kürdi
Gönlüm bilür anı ki gözüm anda ne gördi
- 2 Ney kimi işüm nâledür andan berü kim ʿışk
Nâyî kimi ağzın koyup ağzuma üfürdi
- 3 Ne gördi ne işitdi ʿaceb zâhid-i hōd-bîn
Yanguya ürür kūr köpek tek hele urdı
- 4 Sevdā-yı ser-i zülfüne irem diyü miskîn
Kalmadı mecâli dilün anca ki yügürdi
- 5 Yarı nemek ü yarı şeker bitdi hem-ân-dem
Ol gönçe-dehen günc ile her kanda tükürdi
- 6 Cānānı gelür diyü turup şād u tarab-nāk
Gönlüm evini cān ile sildi süpürdi
- 7 ʿAfv oldı suçı Rūşenî-i ʿışk-perestün
Yüzünü meger küyuñ iti izine sürdi

Mef^ʿülü/ Mefā^ʿilü/ Mefā^ʿilü/ Fe^ʿülün

(- - ./ . - - ./ . - - ./ . - -)

A 80b, B 105a, C 111a, Ü 98a, M 142b.

2a kimi:gibi B/ berü:beri B/ 2b kimi:gibi B/ ağzuma:ağzın-
da A; ağzumda Ü,M.

3a ne gördi ne işitdi:ne işitdi ne gördi ki A,B,C/zâhid-i:
münkir-i Ü,M/ 3b kūr:küy A,Ü/ köpek:köpegi Ü.

4a irem:irdüm Ü.

5a bitdi:oldı C.

6a cānānı:cānāne B/ turup:durup C.

- 1 Egerçi lāle-ves bagrum gam-ı hicrūñle dāğ oldu
Ümid-i vaşluña ammā baña dağ üsti bāğ oldu
- 2 Benefşe hatıñuñ b̄yından olup b̄stān göñlüm
Seh̄i servūñ kıyamından revānum bāğ u rāğ oldu
- 3 Haber bilmege vaşluñdan düşüp şahrāsına hicrūñ
Haberci āh-ı dil-sūzum gözüm yaşı ulağ oldu
- 4 Nic'olur bilmezem hālüm ki terk-i 'ışk-ı b̄-rahma
Cefā vü cevr yār olup gam u guşsa otağ oldu
- 5 Şataşup münkiri urdum didi suçum nedür didüm
İşitmedük meger anı it öldürmek yaşağ oldu
- 6 Taparsa rüşeni tañ mı zamir-i Rüşeni çün kim
Āna nūr-ı ruhuñ gündür güneş hem seb-çerāğ oldu

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Mefā^cilün

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

-
- A 81a, B 105a, Ü 98b, M 143a, -C.
1a dāğ:kan A/ 1b vaşluña:vaş ile B.
2a olup:oldı Ü,M.
6b güneş:güneşi M.

- 1 Țarīk-i ʿiṣka her kim kor ayāğı
Elinden lāle-veṣ koymaz ayāğı
- 2 Egerçi hūbdur her demde ṣoḥbet
Velī nāzūkdür iñen lāle çağı
- 3 Ne āhūdur gözūñ kim idinūpdür
Gül ü sünbül arasında yatağı
- 4 Dilüm zūlfūñde itürmiṣdüm ammā
Dudağıñdan gelür ṣordum ṣorağı
- 5 Ger ölmüṣ ola dirilür hem-ān-dem
Bu çağıñda kime çekseñ bıçağı
- 6 Boyuña serv dirdüm olsa servūñ
Semen-sā sünbül ü gülden yañağı
- 7 Zamīr-i Rūṣenī rūṣen olupdur
Olaldan ṣem^c-i rüyūñ ṣeb-ṣerāğı

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 81a, B 107a, C 111a, Ü 98b, M 143a.

3b yatağı:oḡağı B.

4b dudagañdan:tuḡağıñdan B,C,M/ ṣordum:her dem M.

5a dirilür:dirildür A,B,C/ 5b kime:eger B.

6a olsa servūñ:servūñ olsa A,B,Ü,M.

- 1 Lebün devrinde her kim nüş ider mey
 Tapar Āb-ı Hayāta Hızr-veş pey
- 2 Evün iy dil düzet hōş daşra çık gör
 Gelüpdür terk-i ıışk ister konulğay
- 3 Görüp nā-gāh sevdüm bir Tātārı
 Ne olğay bilürem ammā ne bolğay
- 4 Perī bī-höd bolur aduñ işitgeç
 Tapuñı hūrī görgeç tapu kılğay
- 5 Şanasın jālelerdür berg-i gülde
 Gül-i ruh-sāruñuñ üstindeki hōy
- 6 Çü kadı mest olanda hadd uramaz
 Sen elden koma ayağ iç pey-ā-pey
- 7 Doğup gönli göginde Rūşenīnūñ
 Yüzüñ mihri komadı zerrece fey

Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(. - - - / . - - - / . - -)

-
- A 81a, B 106a, C 111b, Ü 99a, M 143b.
 2a daşra:taşra B,C,Ü,M/ çık gör:gir çık C,Ü.
 4b tapuñı:tapuña A,B.
 6b ayağ:ayağ C; ayag B,Ü,M.
 7a doğup:toğup B,C,Ü.

- 1 Men ol hōşdur ki olam rind-i ʿāmī
Degül nīgū çü zühd-i nīk-nāmı
- 2 Hārābātūñ içinde mest ü hayrān
Hīrāmān geşt idem içüp müdāmı
- 3 Olam dürdī-keş-i mey-hāne-i ʿışk
Çekem zāhid gözine karşı cāmı
- 4 ʿAlā-rağm-ı ʿadū elden ayığı
Komayup nüş idem hōş dōst-kāmı
- 5 Olam evbāş u ʿayyāş u nazār-bāz
Tutam mey-hāne küncinde makāmı
- 6 Pey-ā-pey nüş idüp hamr-ı hālāli
Ziyāret eyleyem Beytü'l-Hārāmı
- 7 İdem ğark-ı yem-i mey Rūşenīyi
Unuda bī-hōd olup bām u şāmı

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/Feʿūlün

(. - - - / . - - - / . - -)

A 81b, B 106b, C 111b, Ü 99a, M 143b.

1a men:ben C / ki:kim Ü.

2b idem:idüp A,B,Ü,M / içüp:içem A,C,Ü,M

3a olam:-C / dürdī-keş:dürd-keş A,C.

4b idem:idüp B/ hoş dōst-kāmı:cām-ı müdāmı C.

5b tutam:dutam Ü; dostum M.

6a idüp:idem A,C,Ü,M.

7b bī-hōd:bī-hōd A,B,C.

- 1 Egerçi bāg-ı cihānda öküş biter kayısı
Doyınca yimek olurdı ger olmasa kayısı
- 2 Baña ne elma vü emrūd u kayısı kayısı
Saña özüm kayısı vü baña üzüm kayısı
- 3 Şol iki la^c1-i lebün iy nihāl-i şeft-ālū
Şoranda tatlu gelür her ne deñlüse kayısı
- 4 Görende bebrini ^cışkun seg ü peleng-i hevā
Kaçar hizebr-i heves kimi hırş u āz ayısı
- 5 Atası şems ü kamerdür anası ol güneşün
^cAmūsı Rūşenī ol baht-ı bahtlu dayısı

Mefā^cilün/ Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. - . - / . . - - / . - . - / . . -)

A 81b, C 112a, Ü 99b, M 144a, -B.

2b vü:-A,C.

5a atası:anası C,Ü / anası:atası Ü.

- 1 قد بدت يا ايها العنّاق في قلب الهوا
ما تجبئ عندها نحو الشر نارا الضحا
- 2 نقتبس من نور كم كلبدر من شمس الضحى
هّبّه في القلب الرمن على العرش استوا
- 3 Māhumuñ mihri gönüilde gayra medhal komadı
كيف لا انطاق به في جبّتى ليس سوى
- 4 Lām elif lā şekline āyine düzdüm ‘ālemi
ساداتى في وجدت فقره اغنى الغنى
- 5 Hazretüñi nice öge bile miskîn Rüşeni
اقراء القرآن فافهم صنعى الله الشرى

Fā[‘]ilātün/ Fā[‘]ilātün/ Fā[‘]ilātün/ Fā[‘]ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

MÜSTEZĀD

۱ چون من تو از کعبه تحقیق صفا یافت
خود را بجهان منبع انوار صفا یافت
شد قبله جانتها
اعتت تعالیا

۲ در وادی ایمن ز رخت پرتوی آید
ناموسی جان از نظرش عین صفا یافت
چون نور تجلی
یعنی ید بیضا

۳ شد نار شجر ز آتش عشق تو هویدا
کم کرد عصای خرد و باز عصا یافت
گفت انی انا الله
زین واقعه موسی

۴ شد زنده تو از نفس عیسی مریم
روح القدسش نامزد و ملک بقا یافت
مننده آدم
در عالم بالا

۵ بایاد تو از آتش نمرود بر اهِیم
نبی گُشن من تو کال تازه کجا یافت
میبود سلامت
بردا و سلام

Ü 115b, M 120b, -A,B,C.

Başlık: Müstezād-ı Dede ʿÖmer Rūṣenī Raḥmetu'llāhi ʿAley-
hi Ü; Fī'l-Müstezād M.

- ۶ یعقوب که در بیت هنرن سخت نهرین بود
بوی تونه از پیرهن از باد صبا یافت
بی یوسف منت
شد نظر و بینا
- ۷ فی فی نوهانی که نه این بودنه آن بود
پهون جود عمیم تو وجود همرا یافت
ای گوهر و صدمت
شد فایض اشیا
- ۸ تا ذات شریف تو صفات ازلی شد
وز اسم تو اسمای همه نشوونما یافت
یعنی که ابد هم
شد عین سما
- ۹ مقصد حق از جان و جهان ذات تو باشد
مکود ملائک شدی و از تو سنا یافت
لوماک عیانست
هم عرش معلا
- ۱۰ شد دست می عشق تو هر چیز که پیداست
وز مطبوع لطف تو همه جوان عطا یافت
در ظاهر و باطن
هم موء من و ترسا

۱۱ چون دال احد احمد جان کت زهر دال
وانکو زمیان خلقه آن نور خدا یافت
ای عارف اسرار
شد واقف اسما

۱۲ در میم محود چونکه نون نهاست
یعنی زمیان روشنی آن حرف ندا یافت
کونم با اشارت
از سید یحیی

۱۳ وز روشنی عشق چو مرات الهی
در هر نفس شعله نور خدا یافت
شد جان ههان بین
بی من شد و بی ما

۱۴ غاری شده ام از همه با فخر دو عالم
کویند فلان خلعتی از آل عبا یافت
بر من نظری تا
بر بنده بخشا

Mef^cūlü/ Mefā^cīlü/ Mefā^cīlü/ Fe^cūlün
Mef^cūlü/ Fe^cūlün

(- - ./ - - ./ - - ./ . - -)

(- - . / . - -)

T E R C Î - Î B E N D L E R

I
TERCİ^c-i BEND

I

- 1 Diñle sözüm saña direm iy ‘amū
Kardaşuñ oğlı sözi haqdur hamu
- 2 Bed dime bed bahma yaradılmışa
Her neye kılsañ nazarı kıl nigū
- 3 Nesne dime kimseye var yoh yire
Ger saña irsün dir iseñ feyz-i Hū
- 4 هر چه كه بينى بنكردم مزن
هیچ بجه تم زن و چیزى مكو
- 5 Gözğü kimi gördüğünü söyleme
Şu kimi irişdüğünü cümle yu
- 6 Eñn gibâ her yire şalup rüşeni
Her yañaya hōş gezüben kû-be-kû
- 7 Rüşeni kimi oluban ehl-i dîd
Aç gözünü dime utan yâr gū
- 8 Dınma gözet bahma çerer puşma hiç
Rind-i cihân ol yüri tohınma giç

A 63a, B95b, C94b, Ü 67b, M 11b.

Başlık: - A; Fıf-tercî^cât B,Ü ; - M.

I- 1b hamu:kamu B,Ü,M.

2a bahma:bakma Ü.

3a yoh:yok Ü,M.

5a gözğü:göz A,C,Ü,M/ kimi:gibi B/ gördüğünü:gördüğü B.

5b kimi:gibi B.

6a gün gibi:mihr ile A,C,Ü,M/ yire:yaña B.

8a bahma:bakma Ü,M/ 8b tohınma:tokınma B; tokınma C,Ü,M.

II

- 1 Biz di sözi söyleyicek ben dime
Siz di şakin yañıluban sen dime
- 2 Kendözüne 'ākıl u zeyrek diyüp
Özgelere cāhil ü gevden dime
- 3 Özge sözün naḥs diyü zemm idüp
Öz sözüñi medḥ idüp aḥsen dime
- 4 Öz yolñı yine özüñ sen urın
Töhmet idüp özgeye reh-zen dime
- 5 Her ne koyarlar öñüne yirme yi
Nān-ı cev ü gendüm ü erzen dime
- 6 Gördüğüne ḥōş di ^{*} لامن عليك
Pīr ü cevān emred ü oġlan dime
- 7 Ḥāşılı budur sözüñüñ ḥāşılı
Dipdeñiz ol kimseye sen ben dime
- 8 Dınma gözet bahma çerer puşma hiç
Rind-i cihān oı yürü toḥınma giç

II-2B özgelere:ğayrılara B,C.

4a urın:uran Ü.

6a Sûre:XIX Âyet:37/ 6b emred:merd M.

7a sözüñüñ:bu sözüñ A,B,Ü,M.

8a bahma:bakma Ü/ 8b toḥınma:toḥınma Ü.

III

- 1 Atalaruñ pendin işit iy aḫī
Yi ve yidür olma baḫil ol saḫī
- 2 Tañrı için yi yidür ammā saḫın
Olsun için olmasun aduñ aḫı
- 3 Böyle yidüm böyle yidürdüm dime
Böyle demek çoḫlaruñ oldı faḫı
- 4 Zāhid iseñ bir yire gir dınma hiç
'Aşık iseñ göge çıḫar ā vü ḫı
- 5 Ḥalka dime yaḫşı yaman kim bilür
Kim olısar cenneti ya düzaḫī
- 6 Mü^â mine yanmak mı olur olıcaḫ
Kāfir iken Nūşirevān berzaḫī
- 7 Yirme yigirme bu cihān ḫalkını
Sen sen ol Allāḫı severseñ daḫı
- 8 Dınma gözet baḫma çerer puşma hiç
Rind-i cihān ol yüri toḫınma giç

III-2a yi:yä:ve A,B/ 2b saḫın:şakın B, Ü, M.

3b çoḫlaruñ:çoḫlaruñ Ü,M.

4b çıḫar:çıḫısar A,B; çıkargıl Ü; çıkar M.

6a yanmak:dınmak C; dınmaḫ A,B/olıcaḫ:olıcaḫ C,Ü.

7b Allāḫı:Allāḫ A.

8a baḫma:baḫma Ü/ toḫınma:toḫınma Ü.

IV

- 1 Yirme yirenler yireni kaldı hep
Yirme'bu gün her ne ki yaratdı Rab
- 2 Ağzuñı ğıybet söz için açmayup
Kimselerüñ 'aybına depretme leb
- 3 Dime niçün olmadı bīmār genç
Nüş bile niş dikensüz ruṭab
- 4 Nişe durur zāhidai hōd-bīn 'abūs
'Aşık-ı şādık nişedür pür-ṭarab
- 5 Şorma neden koydı Hudā kimde hilm
Hıkd u ḥased kimde kiminde ğazab
- 6 Saña gerekdür gerek iy merd-i Ḥak
Ḥulk-ı ḥasen ḥızmet ü ḥüsn-i edeb
- 7 'Ömrüñi şarf eyle özüñ bilmege
Ehl-i Ḥakkun virdi budur rüz u şeb
- 8 Dınma gözet bahma çerer puşma hiç
Rind-i cihān ol yüri tohınma giç

IV-2a söz için:sözine B,C.

3b niş ü:niş - B,C,Ü/ dikensüz:tikensüz B,M.

7b virdi:vird A.

8a bahma:bakma Ü/ 8b tohınma:tokınma Ü.

V

- 1 Hâk yolına girmege key er gerek
Mâde gerekmez bu yola nergerek
- 2 Server ü ser-dâr u ser-efrâz hem
Hüb u sebük-rüh u girân-ser gerek
- 3 ‘İşksuz âdem varımaz Tañriya
Hâkka varan ‘ışk ile hūger gerek
- 4 Yolda kalur bī-hüner ü saht u süst
Cüst gerek yolda hüner-ver gerek
- 5 Zāhid olan nice gerek zāhidā
Lāl gerek kūr gerek ker gerek
- 6 Aduñı münkir koma koy mu^ctekid
Gerçi kişi münkire münker gerek
- 7 Bī-te^cab āsānliĝ ile sālīke
Tañriya varmaklıĝa yol-ger gerek
- 8 Dınma gözet bahma çerer puşma hiç
Rind-i cihān ol yüri tohınma giç

V-2a server ü ser-dâr u ser-efrâz:server ser-dâr
ser-efrâz A,M.

3a varımaz:varamaz B.

5b lāl:kūr A,B,Ü,M/ kūr:lāl:A,B,Ü,M.

6b münker:münekkir Ü.

7 - B

8a bahma:bağma Ü/ 8b tohınma:tokınma Ü.

VI

- 1 Yine işit pendüm eger gūş var
Dür kimi sözüm idinüp gūş-vār
- 2 Yitdügüñe luṭf ile miskīnlik it
Meskenetüñ esbine olup süvār
- 3 Boynuña boncuḡ kimi ikrāmı taḡ
Destüñe ihsānı idüp ḡoş-süvār
- 4 Dime yüzine kişinüñ ‘aybını
Her kişinüñ ḡaybetini itme var
- 5 Bulma bahāne işine kimsenüñ
Güdmeyüben kimsede ‘ayb u ‘avār
- 6 Gezme ayıḡ ser-ḡoş u medḡuş gez
Nüş idüben ḡüb mey-i ḡoş-güvār
- 7 Rüşenī-i mihr kimi zerrece
Mihrden ayrılmaıuban sāye-vār
- 8 Dınma gözet baḡma çerer puşma ḡiç
Rind-i cihān ol yüri toḡınma ḡiç

VI-lb kimi:gibi B.

3a boncuḡ kimi ikrām:ikrām u tevāzu‘ B; ikrāmı te-
vāzu‘ C/taḡ:ile B,C; taḡ Ü,M.

3b ihsānı:ihsān A.

5b güdmeyüben:görmeyüben A,C.

6a ayıḡ:ayık B,C,Ü,M/ 6b ḡüb:ḡüb uA,Ü.

8a baḡma:bakma Ü /8b toḡınma:toḡınma Ü.

VII

- 1 İy dil ü iy d̄ide vü iy Rūşenī
Difile ki budur sözümün rūşeni
- 2 Tut özüñ alçağa şalup benligün
Tanıyasın tā ki yitüp sen seni
- 3 Tañrı rızāsın tapayın dir isen
Semredüben cānı arıqlat teni
- 4 Anı dilerseñ ki olup pāk ü şāf
Kalbün ola ‘ilm-i ledün ma‘deni
- 5 K̄inī vü kibri sürülüp s̄inenün
Sırr-ı ilāh̄inün ola maḥzeni
- 6 Rūşenīyi mihr tuta varlıgün
Göñlün evinün açılup revzeni
- 7 Rūşen idüp zulmetini göñlünün
Merdüme*k*-i d̄ide kimi Rūşenī
- 8 Dınma gözet bahma çerer puşma hiç
Rind-i cihān ol yürü toḥınma giç

Müfte^cilün/ Müfte^cilün/ Fā^cilün

(- . . - / - . . - / - . . -)

VII-2b yitüp:tapup M.

3b arıqlat:arıklat C,Ü,M.

4a ki:kim B.

5a k̄ini:k̄ine A,C,Ü,M/ sürülüp:süzülüp A,Ü.

6a Rūşenīyi:Rūşeninün C/ mihr tuta:mihrenden idüp B;
sırrı tuta C.

7a ide:idüp B/ 7b merdümek-i:merdümüñi A,Ü/ kimi:gibi B.

8a bahma:bağma Ü/ 7b toḥınma:toḥınma Ü.

II

TERCİ -İ BEND

I

- 1 Biz cān-ı cihān u cān-ı cānuz
Her yaña revān kimi revānuz
- 2 Tenhā teni şanma cān u dilden
Cānān kademine cān-feşānuz
- 3 Bintü'l-inebün müdām hōş hōş
Unnāb-ı lebān öpüp şoranuz
- 4 Biz maştabanuñ mücāviriyyüz
Gerçi ki müsāfir-i cihānuz
- 5 Şanmañ bizi nesne bilmezüz biz
Biz 'ālim-i nā-nüvişte-h'ānuz
- 6 Seyr-i melekūt için cihānda
Biz anadan iki kez doğanuz
- 7 Bahmañ bize siz iñen dañı hōr
Biz bende-i şāh-ı bī-nişānuz
- 8 Şüretde egerçi biz gedāyuz
Ma'nide velik pādişāyuz

A 64b, B 77b, C 97b, Ü 70a, M 113b.

Başlık: =A,B,C,M;Fī't-Tercī' Ü.

I -lb kimi:gibi B.

3a müdām:müdem M.

5a şanmañ:şanma B,C.

6 - A.

6b doğanuz:toğanuz Ü,M.

7a bahmañ:bakmañ Ü,M / iñen dañı:iñende çok B.

II

- 1 Biz gerçi ki dınmayup hamüşuz
Sen şanma bizi ki bī-hurüşuz
- 2 Muṭrib ne ki dir iseñ di hōşdur
Biz ḥak söze cümle gūş u ḥuşuz
- 3 Abdāl-ı keneb-h'örüz gehī biz
Geh pāk-tirāş u bāde-nüşuz
- 4 Geh Cavlakīyüz gehī Kalender
Geh Ḥayderī gāh pōst-püşuz
- 5 Geh rind ü kumār-bāz u nerrād
Geh şāh-ı mela'ike cüyüşuz
- 6 Geh şīr-i peleng-efgenüz biz
Geh gürbe-i dehr elinde müşuz
- 7 Geh Ḥalvetī-i ṭarab-nümāyuz
Geh Mevlevī-i şafā-fürüşuz
- 8 Şūretde egerçi biz gedāyuz
Ma'nīde velīk pādişāyuz

II-la dınmayup:ṭınmayup M/lb ki:kim (Vezin gereği "ki" alın-
mıştır). / bī-hurüşuz:bī-hōşuz A.

2a di:di ki A,B,C,Ü.

4a Kalender:Kalenderüz A,B,C,Ü

5a rind ü:rind - M.

6a şīr-i:şīr ü A,Ü.

III

- 1 Biz geh megesüz gehî hümāyuz
Geh pādişehüz gehî gedāyuz
- 2 Geh h^vāce-i mün^cimüz tūvān-ger
Geh müflis ü aç u bī-nevāyuz
- 3 Geh ser-hōş u mey-perest ü kallāş
Geh rūze-güzār u pārsāyuz
- 4 Geh rūhuñ ilini idenüz geşt
Geh nefsuñ elinde mübtelāyuz
- 5 Geh ^cāciz ü pes-rev ü fūrū-ten
Geh şeyḥ-i şuyūḥ u pīş-vāyuz
- 6 Geh bir sözi söylemekde lālüz
Geh şūḥ u nedīm-i hōş-edāyuz
- 7 Geh pūr-keder ü hazīn ü ğam-gīn
Geh ḥurrem ü şād u pūr-şafāyuz
- 8 Şūretde egerçi biz gedāyuz
Ma^cnīde velīk pādişāyuz

III-3a mey-perest:pūr-mest M/ 3b rūze-güzār:rūz-güzār C.
6b şūḥ u:şūḥ - C,A/ nedīm-i:nedīm ü A,B,Ü,M.

IV

- 1 Biz geh hum-ı mey gehi sebüyuz
Geh kumkumayuz gehi kedüyuz
- 2 Zāhid kimi geh 'abūs-şeklüz
Geh rind kimi küşāde-rüyuz
- 3 Geh sirke kabāğı tek türüş-rū
Geh mey kabı kimi hōş gülüyuz
- 4 Geh māhī-i kulzümüz keşef-h'ār
Geh ejder-i çagz-gır-i cüyuz
- 5 Geh kurtulanuz bu reng ü būdan
Geh gāh esir-i reng ü büyuz
- 6 Geh cimrī vü hezl-güy u şakrak
Geh vā'iz-i pend ü nuşh-güyuz
- 7 Geh ehl-i hıredde uşluyuz biz
Gāhī delüden de biz delüyüz
- 8 Şūretde egerçi biz gedāyuz
Ma'nide velik pādişāyuz

IV-la biz geh hum-ı mey:geh humm-ı meyüz B.

2a kimi:gibi B/2b kimi:gibi B.

3b kimi:gibi B.

4b geh:gāh C.

5b gāh:gāhī B,C.

V

- 1 Biz mest-i ḥarāb-ı çeşm-i yāruz
 Āşüfte-i kākül-i nigāruz
- 2 Kirpükleri kimi ḥüb cem^cüz
 Geh ṭurrası kimi tār u mārüz
- 3 Geh rüz yüziyle sākinüz biz
 Geh gice saçıyla bī-ḳarāruz
- 4 Geh ḥācibi kimi pārsāyuz
 Geh la^cli kimi şarāb-ḥ^vāruz
- 5 Geh zerre tek ağzı ile ḥiğüz
 Geh mihr-i ruḥıyla mihr-vārüz
- 6 Yākūti kimi gehī ḥamūşuz
 Geh la^cli kimi suḥan-güzārüz
- 7 Aḥbāb arasında ḥoş ^cazizüz
 A^cdā gözine egerçi ḥ^vāruz
- 8 Şüretde egerçi biz gedāyuz
 Ma^cnide velik pādişāyuz

V-2a kimi:gibi /2b kimi:gibi B. /tār u mārüz:tār-mārüz A,Ü,M.

4a ḥācibi:hācı / kimi:gibi/ 4b kimī:gibi B.

5a zerre:zerre A.

6a kimi:gibi B /6b la^cli:la^cl M,A.

7a ^cazizüz:^caziz A,Ü,M.

VI

- 1 Biz māye-i ʿiṣk ile ğaniyüz
Şanma bizi müflis ü deniyüz
- 2 Her kim seve ʿiṣkı dōstıyuz
Kim sevmese ʿiṣkı düşmeniyüz
- 3 Bī-ʿiṣk olanda katı dünuz
ʿiṣk ile velīki key seniyyüz
- 4 Geh āh ü figāna menbaʿuz biz
Geh hāy ile hüy maʿdeniyüz
- 5 Geh ehl-i hıred hazīne-dārı
Geh cevher-i ʿiṣk maḥzeniyüz
- 6 Geh şevk şarābına piyāle
Geh ʿiṣk nebīrinüñ deniyüz
- 7 Geh zulmetiyüz şacıyla yāruñ
Geh nūr-ı ruḥıyla Rūşeniyüz
- 8 Şūretde egerçi biz gedāyuz
Maʿnide velik pādişāyuz

VI-lb müflis ü:müflis - B.

2a kim:ki A.

3a katı:fānī A. / 3b velīki:velik C,Ü,M.

5a ehl-i:ʿakl u A,C,Ü,M/ 5b maḥzeniyüz:maʿdeniyüz C.

6b deniyüz: "denn" vezin gereği"den" alınmıştır.

VII

- 1 Biz ʿiṣḡ gāmyla ṣād-kāmuz
Cāndān ṣeh-i ʿiṣḡa hōṣ gulāmuz
- 2 Çeküp başı ʿakl-ı bī-hıreddēn
ʿIṣḡuñ sözine muṭīʿ ü rāmuz
- 3 ʿIṣḡ odıla biṣmiṣüz be-ğāyet
Zāhid kimi ṣanma biz ki hāmuz
- 4 Nāmūs ile ʿārı ṣalanuz gāh
Geh beste-i ʿār u neng ü nāmuz
- 5 Yād-ı ruh u zülf'içün nigāruñ
Hānende-i vird-i ṣubḡ u ṣāmuz
- 6 Geh zülf ü ruḡıyla Rūṣenī-vār
Āṣūfte-i ṣām u deng ü bāmuz
- 7 Geh ʿiṣḡ ile olanuz ṣuḡan-gū
Zāhid kimi gāhī bī-keḡāmuz
- 8 Şūretde egerçi biz gedāyuz
Maʿnīde velīk pādiṣāyuz

Mefʿülü/ Mefāʿilün/ Feʿülün

(- - ./ . - . -/ . - -)

VII-3b kimi:gibi B/ biz ki:bizi B;bizi ki A,Ü,M.

6b deng ü:deng -B,C,M.

III

TERCİ' -i BEND

I

- 1 Dur yukaru ko bu t̄unb u t̄ākı
Bu t̄aṭṭanayı bu t̄umt̄urākı
- 2 Seccādeyi rekveyi 'aşāyı
Bu ḥān-kaḥ-ı revāk u t̄ākı
- 3 Ḥalı vü nihāli vü ḥaṣīrı
Bāliṣçe vü pister ü veṣaḳı
- 4 Bu evdeki sürmelü karıyı
Gehvāreyi vü bu vıḳ u vaḳı
- 5 Var bunları vir elüñe al ḥōṣ
Bir dil-ber-i sīm-sāk u sākı
- 6 Dün gün içüben müdām mest ol
Vaṣl oluban unudup firākı
- 7 Tā rind oluban dönüp diyesin
Sākı bize ṣun mey-i revākı
- 8 Biz mest-i ḥarāb u mey-perestüz
Maḥmūr-ı ṣabūḥi-i Elestüz

A 65b, B 79b, Ü 72a, M 115b, -C.

Başlık: -A,B,M ; Velehu Fī't-Tercī' Ü.

I-la dur:tur B,Ü,M/ t̄ākı:daḳı B.

3a ḥalı vü:kaḳıyı B/ 3b bāliṣçe:bāliçe Ü,M.

4b gehvāreyi vü:gehvāreyi -M,A;gehvāredeki B/ vıḳ u:vıḳ -B.

5a al:ṣal A,Ü,M / 5b sīm-sāk u:sīm-sāk -B.

6a dūn:dūn ü A,B.

8a mest-i ḥarāb u:mest ü ḥarāb -Ü.

II

- 1 Sākī ele al yine kedūyī
Gül-gün kaba koy benefşe büyī
- 2 Dök hūn-ı tezervi baṭ gülūdan
Tā murg-ı dil uzadup gülūyī
- 3 Ohıya hezār dāstānı
Göklere ıhara hāy u hūyī
- 4 Meh bādeyi (vü) sitāre cāmı
Hürşid humı felek sebūyī
- 5 irkinligi sürüp ādemīden
Hüb ideni sözi hulḫ u hūyī
- 6 Āb-ı deheni  arūs-ı cāmı
 azrā-şıfat olan āb-ı rūyī
- 7 Ya nī bize şun anı kim anuñ
Dimişler adın Mesih şuyı
- 8 Biz mest-i harāb u mey-perestüz
Maḥmūr-ı şabūhī-i Elestüz

II-2a dök:tök M,A/ tezervi:tezerv B/ baṭ gülūdan:gülū-yı
baṭdan A.

3a ohıya:okıya Ü,M./ 3b ıhara:ıkıara B,Ü,M/ hāy u:
hāy - A,B.

5b ideni sözi hulḫ u hūyı:ādemī sözi hüb hūyı B;iden
hüb hulḫ hūyı A.

7a bize şun:şun bize A.

8a mest-i harāb u:mest ü harāb - Ü.

III

- 1 Sākī yine şun bize müdāmı
Ser-hōş olalum içüp müdāmı
- 2 Bintü'l-^cinebi ebü'l-ğiyāsı
Ümmü'l-keremi kerīm-nāmı
- 3 Gül bülbüleyi semen sebūyı
Nergis kadehi vü lāle cāmı
- 4 Müşgīn demi ^canberīn şemīmi
Her demde dutanı hōş meşāmı
- 5 Pīrūze deni ^cakīk kāsı
Mercān-şıfatı vü la^cl-fāmı
- 6 Bülbül-Rūşenī tezerv-şekli
Kumrī-kademi düm-i hamāmı
- 7 Kermūñ gözi yaşıla kerem kıl
Germ eyle bizi gözet müdāmı
- 8 Biz mest-i harāb u mey-perestüz
Maḥmūr-ı şabūhī-i Elestüz

III-la yine:bize/ bize:yine B.

4b dutanı:putan Ü,M.

6a bülbül:bülbüli A.

7a kerem:kerīm / 7b gözet:virüp B.

8a mest-i harāb u:mest ü harāb - Ü.

IV

- 1 Sākī yine şun şarāb-ı nābı
Hōş hōş içelüm yine şarābı
- 2 Bir lu^cb ile bizi bizden aldı
Tākūñ kızınūñ güzel lu^cābı
- 3 La^clīn kadehe pür it müdāmı
Yākūt-ı müferrih-i müzābı
- 4 Gül-berg-^cizārı gül nesīmi
Gül-gün ^carākı gül ü gül-ābı
- 5 Meh-sākīyi āftāb-^cıyşı
Zühre-^ctarabı şihāb-tābı
- 6 Ten memleketin yahup yıhanı
Ma^cmūr ideni dil-i harābı
- 7 Kānūn ile çeng ırladanı
İñüldedeni def ü rübābı
- 8 Biz mest-i harāb u mey-perestüz
Maḥmūr-ı şabūhī-i Elestüz

IV-2b gözüñ ferî leblerüñ lu^cābı B.

4b gül ü:gül -B.

5b zühre-^ctarabı:zühre-^ctarab u /şihāb-tābı:şihāb-hābı B.

6a memleketin:mülkini B/ yahup:yıhanı B; yakup Ü,M /yı-
hanı:pey-ā-pey B;yıkanı Ü,M.

7a ırladanı:yırladanı B/ 7b iñüldedeni:iñüldürici B.

8a mest-i harāb u:mest ü harāb - Ü.

V

- 1 Sākī yine şun o cān-ı cānı
Cānāna irişür içen anı
- 2 Reyhān-ı cinānı rāh-ı rūhı
Hem-şire-i şire-i cenānı
- 3 Yākūt-ı revān-ı cān-fezāyı
Kūt-ı dili kuvvet-i revānı
- 4 Nālende kılanı erganūnı
Reng-i ruhı reşk-i ergavānı
- 5 Yüz ^cizzet ile olanı dāyim
Her pīr-ı muğānuñ armağānı
- 6 İstāre-kedūyı ebr-hīki
Hum-hānesi misl-i āsmānı
- 7 Dermān-ı gülūyı nūr-ı çeşmi
Dārū-yı dil ü devā-yı cānı
- 8 Biz mest-i harāb u mey-perestüz
Mahmūr-ı şabūhī-i Elestüz

V-la cānı:cānānı A,B.

2a reyhān-ı:reyhānı M,A.

3b dili:dil ü A,B,Ü.

6a kedūyı:kedūsı B.

8a mest-i harāb u:mest ü harāb -Ü.

VI

- 1 Sākī yine şun mey-i mübāhı
Nüş eyleyelüm müdām rāhı
- 2 ^c İşret idelüm şafā ile hōş
Rez duhterile idüp nikāhı
- 3 Pervāz-ı Cenāb-ı Hazret için
Sī-murg-ı dilüñ olup cenāhı
- 4 Şām için olanı rüşenī-bağş
Rüşen kılanı ruh-ı şabāhı
- 5 Rāhı kim aña kadeh hadekdür
Mey-hāne gönül kabak şurāhı
- 6 Ger içe mü'ezzin ol süciden
Bī-hōd olup unuda felāhı
- 7 İy zāhid-i hōd-perest-i magrūr
Bizden dileme dehi şalāhı
- 8 Biz mest-i harāb u mey-perestüz
Mağmūr-ı şabūhı-i Elestüz

VI-3b olup:olan A,Ü,M.

5a hadekdür:kadehdür B/ 5b gönül kabak:kabak gönül Ü.

8a mest-i harāb u:mest ü harāb -Ü.

VII

- 1 Sākī yine şun ferah-fezāyı
Ya'nī ki rahīk-i ğam-zedāyı
- 2 İmsāk-keşi kerīm-sāzı
Germ idici vü kerem-nümāyı
- 3 Bizi idüp ümmet-i Muhammed
Tanınduranı reh-i Hudāyı
- 4 Āşüfte kılanı çār-yarı
Gördükçe cemāl-i Muştafāyı
- 5 Eşhāb arasında Muştafāya
Başşende-i hālet-i şafāyı
- 6 Sağrak-ı şafāyı itdürüp nüş
Hōş göstereni bize likāyı
- 7 Olanı gözine Rūşenīnūñ
Zulmetde kalanda Rūşenāyī
- 8 Biz mest-i harāb u mey-perestüz
Mahmūr-ı şabūhī-i Elestüz

Mef'ülü/ Mefā'ilün/ Fe'ülün

(- - . / . - . - / . - -)

VII-la ferah-fezāyı:ferruh-fezāyı A.

2b vü: -A,Ü.

3a idüp:idici B.

4a āşüfte:āşüfteyi A.

6a itdürüp:itdüren B.

8a mest-i harāb u:mest ü harāb -Ü.

IV

TERCİ^c-İ BEND

I

- 1 Her kim bize gösterür cefāyı
Biz gösterelüm aña vefāyı
- 2 Bizi dögenüñ elin öpelüm
Bize sögene kılup senāyı
- 3 Kavmi nite kim Resūle zahmet
Virdükde iderdi ol du^cāyı
- 4 Var olsun anuñ gözi ki dāyım
Görür ruh-ı hūb-ı Muştafāyı
- 5 Hakdur bu söze inan ki bī-şek
Her k'ani görür görür Hudāyı
- 6 İtmez ruh-ı hūb-ı Muştafāsuz
Minnet Haka Rūşenī şafāyı
- 7 Buldı çü izi tozından anuñ
Bu Rūşenī gözi rūşenāyı
- 8 Her şām ohuruz saçına ^{والليل}
Her şubh yüzine ^{والضحا} yı
- 9 Biz şūfī-i şuffa-ı şafāyuz
Biz mūfī-i kubb-ı vefāyuz

A 68a, B 82b, C96b, Ü 75b, M 119a.

Başlık: Hiçbir nüshada yok.

I-4a gözi ki:gözi -A.

5a söze:sözi B/ 7a buldı:oldı C.

8a ohuruz:okuruz C,Ü,M.

8a Sûre:XCII Ayet:1 / 8b Sûre:XCIII Ayet:1.

II

- 1 Şalduk tek ü p̄y u cüst ü c̄yı
Me'v̄amuz olalı dōst k̄yı
- 2 Bī-kāse mūdāmī iĉerüz mey
Urup ʔaşa uşadup seb̄yı
- 3 İškeste sever nigārı gördük
Şındurduk anuñ iĉün ked̄yı
- 4 ʔapduk ne idügin ārzūmuz
Elden koduk özge ārzūyı
- 5 Ef'ālumuz oldı hamu maḥb̄ub
Bize geleli ḥabīb ḥ̄yı
- 6 Ḥakka degüşüp muvaḥḥid olduk
Bī-renglige bu reng ü b̄yı
- 7 Biz demr ü düdügi virdük aldük
Feryād u fiġān u ḥāy u ḥ̄yı
- 8 Biz şūfī-i şuffa-ı şafāyuz
Biz mūfī-i kubbe-i vefāyuz

II-2a mūdāmī:mūdām A,B,Ü,M.

3b şındurduk:şındurduġ B.

4b elden:aldük B.

5a hamu:kamu B,C,M.

6b Feryād u fiġān u ḥāy u ḥ̄yı B; Bī-renglik ile bu
reng ü b̄yı Ü,M.

7b Bī-renglige bu reng ü b̄yı B.

III

- 1 Münkir nice men^c ider semā^c₁
K'oldur ne kıyāsī ne semā^c_ī
- 2 Geçmez dişi münkirün^ñ bu ite
Nişe kuru yiredür nizā^c₁
- 3 Biz mest-i ḥarāb (u) mey-perestüz
Virdürme bize yürü şudā^c₁
- 4 ^cİşk ile yapuşmuşuz bu ^cışka
^cAkl ile idişmişüz vedā^c₁
- 5 Ger zühd ise zāhidün^ñ kumāşı
Hōş ^cışk ola ^cāşıkun^ñ metā^c₁
- 6 Ehl-i Ḥaka münkir ise zāhid
Biz mu^ctekidüz muḥibb-i dā^c_ī
- 7 Yārün^ñ ohuruz maḥallesinde
Gāhī gāzel ü gehī rübā^c_ī
- 8 Biz şūfī-i şuffa-ı şafāyuz
Biz mūfī-i kubb-e-i vefāyuz
Mef^cülü/ Mefā^cilün/ Fe^cülün
(- - . / . - . - / . - -)

III-2b nişe:bes B.

3a mest-i:mest ü A,B,C,M.

4b idişmişüz:irişmişüz M.

5b^cışk ola:^cışkla B,C.

6b muḥibb-i:muḥibb ü B.

7a ohuruz:okuruz C,Ü,M.

TERKİB-I BEND

I

- 1 Bir gönülden sevice Allāhı
Fakr ikliminüñ şehen-şāhı
- 2 ليس في الدار غيره ديار
Diyüben aydıcı müdām rāhı
- 3 Hırka-püş' oluban dönüp dir idi
ليس في جبتى سوى الله
- 4 Ol şehüñ bir kemîne bendesiyüz
Tapmışuz biz de ol tapan rāhı
- 5 'Işk bālā-yı küfr ü dīn diyenüz
Şevk ile ara yirde geh gāhı
- 6 Re's-i kelb üstine kılıcı namāz
Cerv ile eylemeyüp ikrāhı
- 7 'Aks-i ruy-ı nigārı şuda görüp
Diyici aña mihr ile māhı
- 8 Biz ki şabr-ı beliyet itmeyenüz
Cāhiliyyet yolına gitmeyenüz

A 67a, B 81b,

Ü74a, M 117b, - C.

Başlık: -A, B, Ü, M.

I-2b rāhı:āhı B, M.

6 -B.

II

- 1 Biz çü rindüz ne şavm var ne şalāt
Bize kallāşuz ögme hacc u zekāt
- 2 Her ki şavm u şalāti terk eyler
Bulımaz ol iki cihānda necāt
- 3 Kılmamağa şalāt ile şavmı
Virenüz yazuban sicill überāt
- 4 Ravza bizüm teyemmüz komadı
Misl-i Ceyhün u Nıl ü Şatt u Fırāt
- 5 Katl-i nefis itmişüz bilüp anı kim
Her ki bund'öldi buldı anda hayāt
- 6 Hasenāti ba'īd-i seyyi'edür
Seyyi'āti mukarrebüñ hasenāt
- 7 Hakka minnet şalāt u şavm bilüp
Virenüz hoş Muhammede şalavāt
- 8 Biz dahı 'alā-haddihi kavmuz
Bī-şalāt u zekāt ü bī-şavmuz

II-la ne şavm var ne şalāt:humār u harābāt B/ lb Virenüz
nakdümüz o hamra zekāt B.

2a eyler:ider B; itmez Ü,M/ 2b ol:hiç A,Ü,M.

3a kılmamağa:kılmamağa biz A,

3a Kılana farz-ı 'ayn hacca edā B.

4a 'ilm ü 'amel çeşmesi olduk yuyıcı B.

7a şalāt:şalavāt A,B,M/ 7b Muhammede:Muhammed M.

8b 'İşkla rüsvā velī bī-levmüz B.

III

1. İdüben Hâzrete münâcâtı
Dileyüp dürlü dürlü hâcâtı
2. Künc-i mescidde mu'tekif oluban
Cân u dilden idüp 'ibādâtı
3. Halvet-i hân-kaḥda diz çöküben
Çeküben zevk ile riyâzâtı
4. Ḥamd-ı bî-ḥad Ḥudâ-yı yek-tâ
K'eyledük özümüz ḥarâbâtı
5. Şimdi elden piyâleyi komazuz
Geçürüp içmek ile evkâtı
6. Müdmin-i ḥamr olup müdâm içerüz
İdüben ḥoş kazâ-yı mâ-fâtı
7. Terk idüp şürb-i şerbet-i şekeri
İçenüz 'ışk ile mübâḥâtı
8. Bizüz ol 'âşık-ı ḥarâbâtı
Ortadan götüren izâfâtı

III-3b zevk:şevk B.

4a ḥamd:ḥamd A,B,Ü,M.

6b kazâ-yı:kazâ A.

IV

- 1 İdeyim diñle yine bir da'vî
 'Ayn-ı ma'nî durur degül da'vî
- 2 Biz hemān bir elif diyüp duranuz
 Dimeyüp 'ömrümüzde hergiz bî
- 3 Ğusl idenüz gelende gön̄lümüze
 Bāğ-ı Firdevs ravza-ı 'uķbî
- 4 Hōş vuzū' dutanuz geçende müdām
 Fikrümüzden bizüm kām-ı dünyî
- 5 Er ile tutup öldüren anasın
 Şer' -i 'ışķ ile virenüz fetvî
- 6 Dünye sultānını görende becid
 Diyenüz diyüp iy cihānda velî
- 7 H'ācenüñ h'ācesiyüz iy h'āce
 Kulumuz kulısın bizüm ya'nî
- 8 Gerçi şūretde bir fakīrüz biz
 Līk ma'nīde hōş emīrüz biz

IV-la ideyim:ideyin Ü.

4a dutanuz:ütanuz A,Ü,M.

6a dünye sultānını görende: beg ü paşaya uğrayanda B.

7a Beg olan bes gerek ki begsüz ola B; H'ācenüñ h'ācesiyüz biz de A.

bir:biz M.

V

- 1 Oldur olduğı sözümde rumüz
Ki meşâyih kelāmıdur mermüz
- 2 Meyte-i kāfiri tutup yударuz
İçürüp konuşmuza bevl-i ʿacüz
- 3 İtmezüz biz hilāf üsne sücüd
Bizde yoğ dime lā-yecüz ü yecüz
- 4 Bī-zer ü zūr rez kızın alanuz
ʿİşk bāzārınũ içinde ucuz
- 5 Hırzımızdur tehevür iy zāhid
Bizüz anuñla her nefes mahrüz
- 6 Rāstī rāstuz elif kimi biz
Şanma kej misl-i hemze-i mehmüz
- 7 ʿAks-i zülf ü ruhı durur yāruñ
Zulmet ü nūr-ı Rūşenī şeb ü rüz
- 8 Şūfiyüz bizden isteme bāmı
Çāstı zuhri ʿaşrı aḡşamı

Fe^c ilātün/Mefā^c ilün/ fe^c ilün

(. . - - / . - . - / . . -)

V-1b meşâyih:meşâyih A,Ü,M.

2b konuşmuza:könşumuza B,Ü,M.

3a üsne::üzre B; üstine M/ 3b yoğ:yoğ B,Ü,M/ lā-yecüz ü yecüz:yecüz ü lā-yecüz A.

4a rez kızın alanuz:kazanan altun B.

5b mahrüz:rencüz B.

6b şanma kej:şanmañuz B.

TAHMĪS

I

Bir gülüñ sünbülünü idübeni cāy gönül
 Eyledüñ urmağa el gonçesine rāy gönül
 Nergisinden hazer it saña direm hay gönül
 Ne yirüñdür senüñ ol zülf-i semen-sāy gönül
 İy gönül vay gönül va gönül iyvay gönül

II

Yine bir turra-ı tarrār-ı muṭarrāya gönül
 Dolaşup düşdüñ uzun fikr ile sevdāya gönül
 Özüñi şaldüñ inen turfe 'aceb cāya gönül
 Yiridür bes düşesin inleyü iyvaya gönül
 İy gönül vay gönül va gönül iyvay gönül

III

Sırrımı gizlemeyüp eyleyüben fāş gönül
 Durmadın dīdelerümden aḫıdup yaş gönül
 Her sehī servüñ ayacağına koyup baş gönül
 Şarmaşık kimi saña kim didi şarmaş gönül
 İy gönül vay gönül va gönül iyvay gönül

A 68b, B 84a, C 112a, Ü 76b, M 120a.

Başlık: Tahmīs Velehu Eyzān B; Muhammes M; Vele-
 hu Fī't-Tahmīs Ü. -A, C.

I-a idübeni cāy gönül: cāy gönül idübeni C.

b eyledüñ urmağa: itdüñ uzatmağa A, C, Ü, M.

ç zülf-i: sīm-i C / d iy gönül: gönül iy C/vay: va A/va: vay A,

II-b dolaşup: tolaşup C.

C, Ü.

ç inleyü: inleyüp A, B, C, Ü/d iy gönül: gönül iy C/vay: va A, Ü/
 va: vay A, C, Ü.

III-b durmadın: turmadın B/ aḫıdup: aḫıdup B, C, M/ç kimi: gibi C, M.

d iy gönül: gönül iy C/ vay: va A, Ü/ va: vay A, C, Ü.

IV

Sen beni ʿiṣka uyup eyledüñ āvāre gönül
 Yüregüñ pāreleyüp yaramaduñ yāre gönül
 Gövdemi başdan ayğa idüben yare gönül
 Her gözi gördüğine oyucu şad pāre gönül
 İy gönül vay gönül va gönül iyvay gönül

V

Rūṣenī dīdesini boyama ʿanlara gönül
 Rāz-ı pinhānını fāş eyleme cānlara gönül
 Dimedüm açma gözün dil-ber olanlara gönül
 Virdün uş cānum alup gönülün anlara gönül
 İy gönül vay gönül va gönül iyvay gönül

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün
 (. . - - / . . - - / . . - - / . . -)

IV-a beni:meni B.

b pāreleyüp:yaralayup M.

ç pāre:yare M.

d iy gönül:gönül iy C/ vay:va A,Ü/ va:vay A,C,Ü.

V-a boyama:boyamaya A,B,Ü.

c dimedüm:didüm B; dimedüm mi C.

d iy gönül:gönül iy C/ vay:va A,Ü,M.

K I T ' A L A R ve L Ü G A Z L E R

KİT'A
1

- 1 ^cAşık olan nice gerek ^cāşıka
^cIşık ile bî-h^vāb h^voş u h^vār gerek
- 2 Tut reh-i taḥkīk hemān līk āña
^cAdet-i Ḥaḥ h^vulk-ı Peyam-ber gerek
- 3 Bīşe-i himmetde şikār olmağa
Reh-rev olan kişi ḡazanfer gerek
Müfte^cilün/ Müfte^cilün/ Fā^cilün
(- . . - / - . . - / - . . -)

2

- 1 Biz geh teḥī-ḡalb ü ḡālī-destüz
Geh ma^crifetu'llāhla doluyuz
- 2 Geh kem-ter ü ebterüz ve kih-ter
Geh mih-ter ü bih-ter ve uluyuz
Müstef^cilātün/ Müstef^cilātün
(--- . --- / --- . ---)

۱ منزل یکی و راه یکی و روشی یکی
چندین هزار تفرقه اعتبار پیست

۲ در ذات پاک منزل راه و روشی یکی
اندر صفات تفرقه اعتبار پیست

Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün
(- - . / - . - . / . - - . / - . -)

Kıt'a 1 A 88b, Ü 111b, M 156a, -B,C.

Kıt'a 2 A 88b, Ü 111b, M 156b, -B,C.

1a geh:ki A/ 1b doluyuz:toluyuz Ü,M.

Kıt'a 3 Ü 111b, M 156b, -A,B,C.

LÜGAZLER

1

Ol nedür kim mäh kimi hūbdur
 Pāk ü şāfī-manzar u maḥbūbdur
 Gösterür her laḥza yüz dürlü hayāl
 Cümle hiç ammā özi mergūbdur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - - / - . - - / - . -)

2

Ol nedür kim nuṭkı yok gammāzdur
 Āşkäre itdügi hep rāzdur
 Nesne bilmez lik hōş ta^clim ider
 Aña baksañ hūb u şūret-sāzdur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - - / - . - - / - . -)

3

Ol nedür kim görünür anda cihān
 Gösterür dürlü şuver mānend-i cān
 Gōñli katıdur velī bir yumşacık
 Āh itsen bortarur yüzün hemān

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - - / - . - - / - . -)

4

Ol ne meh-veşdür görünür anda rū
 Lāldür gördüğün ammā dir ḥamu
 Rū-be-rū dir her kişinüñ 'aybını
 Hiç utanmaz ger bed olsun ger nīgū

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - - / - . - - / - . -)

A 88a, B 73b, Ü 110b, M 155b. -C.

1-a kimi:gibi B/ b şāfī-manzar:şāf-manzar A,B.

2-a nuṭkı:nuṭk A,B.

3-b gösterür:görinür B/ ç hemān:revān A,B.

4-b ḥamu:kamu B,Ü,M.

T U Y U Ğ L A R

TUYUĞLAR

1

Cāh u ƙadruñ çünki arturdı Hudā
 Cān u dilden rüz u şeb idüp du^cā
 İt ziyāde itme kem miskīnligūñ
 Her kimi görseñ digil hoş merħabā

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

2

Her ne kim dünyāda var halk-ı Hudā
 Hūbdur gerçi ki hep iy kethuda
 Enbiyādan evliyādan özgesi
 Cümle hūd-rādur hūd-ārā hūd-nümā

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

3

Çünki derviş oldı şāhib-ma^crifet
 Ānadur dāyim şifatsuzluğ şıfat
 Anda benlik ƙalmadı bir ƙılca bes
 Anı derviş okur ehl-i menƙabet

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

1 A 85b, B 74a, Ü 106b, M 151a, -C.

a cāh u:cāh -A,B/ b cān u:cān -M/ c miskīnligūñ:miskīn-
 lik A.

2 A 86a, B 73b, Ü 107a, M 151b, -C.

a dünyāda var:var dünyede Ü; var dünje M/ ç hūd-ārā:
 hūd-rā Ü.

3 A 85a, B 72b, Ü 106a, M 150b, -C.

b şifatsuzluğ:şifatsuzluk B; şifatsuzluğ Ü,M.

4

Yücelik tapmaz kişi olmasa pest
 Nist olmayınca kimse olmaz hest
 ʿAdeti komak gerek tapan Haka
 Hak-perest olmaz olan ʿadet-perest

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

5

Hōş dimiş bu sözi bir ehl-i şalāh
 Cām-ı Haktan içici her demde rāh
 Tapmayup iki cihānda feyz-i fazl
 Pīrine niçün diyen tapmaz felāh

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

6

Rūşeniyem ne büzürgem men ne hurd
 içdügüm meydür ne şāfī vü ne dürd
 Sen baña öğme bihişt ü düzaḥı
 Di Kalendar dime baña cürd ü mürd

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

4 A 86a, B 72a, Ü 107b, M 152a, -C.

5 A 84b, B 75a, Ü 104b, M 149a, -C.

Başlık: İbtidā-i Rübā^cıyyāt A; Rübā^cıyyāt B; -Ü, M.

b rāh: felāh A / c tapmayup: dutmayup B/ cihānda: cihāndan Ü.

6 A 86a, B 70a, Ü 107a, M 151b, -C.

b dürd: ۛ M/ ç cürd: ۛ M.

7

Gül-şenünde ol gül-i zanbak ki var
 Hüb u zibādūr gül-i Firdevs-vār
 Ol gülün her küşede nālān u zār
 Bülbül-i şūrīdesi vardur hezār

Fā^cilātün/ Fā^cilatün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

8

Sögme üstāduña zīnhār iy püser
 Nişe kimi üstādına her kim söger
 İnine üren uyuz it kimi ol
^cĀkībet olur uyuz u kūr u ker

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

9

Zinde şanma ehl-i dünyā mürdedür
 Bu sözüme mecmū^c-ı cürde mürdedür
 Tāzelenmez hiç şāhı ^cömrinün
 Bār u bergi telhdur pejmürdedür

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

7 A 82a, B 65a, C 113b, Ü 100b, M 145b.

c nālān u zār:nālān var A,C; hayrān u zār B; yüz biñ
 hezār Ü/ ç hezār:şümār Ü.

8 84b, B 69a, Ü 104b, M 149a, -C.

c kimi:gibi B.

9 A 85b, B 68b, Ü 106a, M 150b, -C.

b cürde:cürd ü Ü,M.

10

Dehr-i dūnuñ gerdişi key zūddur
 Māl ü mülkinüñ ziyānı sūddur
 Bes gerek yek-sān saña nā-būd u būd
 Çünki būduñ 'ākıbet nā-būddur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

11

Var mı yoñlukdan cihānda hūb-ter
 Yoñ güneñ kişiye benlikden beter
 Müflis ü derviş ü miskīn olana
 Bende benlik yoñ demek benlik yiter

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

12

Bulduğın çekme kenāre yūri var
 Gayr-ı Hağdan it kenāre yūri var
 Yaramaz işlerüñi terk eyleyüp
 Cehd idüp hōş yara yāre yūri var

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

10 A 85b, B 73b, Ü 106a, M 150b, -C.

11 A 85b, B 70a, Ü 106b, M 151a, -C.
 a yoñlukdan:yoklukdan B,Ü,M/ b yoñ:yok Ü,M/ç yoñ:yok Ü,M.

12 A 86a, B 74b, Ü 107a, M 152a, -C.

13

Çün kanâ^cat kişiye ^câdet olur
Her ne itse söylese tâ^cat olur
Dâyimâ Hallāk ile ol halkı ko
Rağbet-i mahlūk bir sâ^cat olur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . -)

14

Tañrıyı bilen egerçi ehldür
Tanıdum demek velikin cehldür
Tañrıyı tanı veli bildüm dime
Nişe kim fāş itme sırrı sehldür

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . -)

15

Her ki da^cvī ider ol meysūmdur
Nişe kim da^cvī be-gāyet şūmdur
Kimse bilmez anda kimdür nīk ü bed
Şanma ma^clūm ola nā-ma^clūmdur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . -)

13 A 86a, B 74b, Ü 107b, M 152a, -
c dāyimā:dā'imā B.

14 A 86b, B 72a, Ü 107b, M 152a, -C.
ç nişe:nite Ü,M.

15 A 86b, B 72b, Ü 108a, M 152b, -C.

16

Sākin ol didi baña kūyumda yār
 Sākin oldum dir ki dur ol bī-ķarār
 Ağla dir ger ağlar olsam dir yine
 Niçün ağlarsın di baña zār u zār

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

17

Mezheb-i yār özge aǵyār özgedür
 Kār-ı tarrār özge ^cayyār özgedür
 Merd-i mekkār özge seḥḥār özgedür
 Murǵ-ı tayyār özge seyyār özgedür

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

18

Söylenür bu söz cihānda vardur
 Ölmek ^cişkuñ yolında ^cārdur
 Kaçmaǵıl ölmeden iy ^cāşık şahın
 Öldürilmekten kaçan murdārdur

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

16 A 86b, B 74b, Ü 108a, M 152b, -C.
 ç zār u:zār -A.

17 A 86b, B 69a, Ü 108b, M 153a, -C.

18 A 87b, B 70b, Ü 109a, M 154a, -C.
 c şahın:şakın B,Ü,M.

19

Biri iki görene şası dinür
 Nişe kim nā-mahreme nāşī dinür
 Görmek olmaz dime kūra biri gör
 Yoḥsa saña kūrilar başı dinür

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

20

Ahvel ehli vahdete düşer düçār
 Gördügiyçün biri dü çarı dü-çār
 Şaşup iy şası şümār itme biri
 Bir ehaddur ol kim oldur bī-şümār

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

21

Ol kişinüñ kim cihānda ^caqlı var
 Halka dolaşup talaşmaz kelb-vār
 Kurtılup gevden dimekden zīnhār
 Merdüm-āzār olma nā-ḥaḫ yire var

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

-
- 19 A 87b, B 72b, Ü 110a, M 154b, -C.
 c kūra biri:biri kūra B,Ü,M/ ç kūrilar:kūrilaruñ
 20 A 87b, B 71b, Ü 110a, M 154b, -C.
 a ehli:ehl A/ düşer:düşse B.
 21 A 88a, B 73a, Ü 110a, M 155a, -C.
 b dolaşup:tolaşup B/ c kurtılup:kurtılur A,B.

22

Şūfī isēñ bī-hōd olup ol hamūş
 Hırkaña çek başuñı itme hurūş
 Hām iken coşar egerçi humda mey
 Puht'olandan sonra itmez hiç cūş

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

23

Bāğ-ı  ömrün isteseñ pür-bār hōş
 Bār u bergi düşmeye her-bār hōş
 Gözlerünün göginün ebrin revān
 Eylegil her lahza bārān-bār hōş

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

24

Söylesem dir baña dil-ber ol hamūş
 Ger olam hāmūş dir hōş söyle cūş
 Bir  aceb sırdur yine dir söyleme
 Cūşa gelsem söylesem itsem hurūş

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

25

Ol muşaffā-rū kim oldur bī-hilāf
 Şūfī-i şāfī kimi hōş pāk ü şāf
 Keşf-i şūrī hāşıl olmışdur aña
 Hālını dir her k'anı ider tavāf

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

22 A 84b, B 72a, Ü 105a, M 149b, -C.

a hamūş:hoş Ü/ b hırkaña:hırkaña A,B/c coşar:coşa Ü/ ç cūş:
 hurūş A/ ç puht'olandan:puhte olandan

23 A 85a, B 73a, Ü 105a, M 149b, -C.

b düşmeye: olmaya A.

24 A 86b, B 74b, Ü 108a, M 153a, -C.

25 A 84b, B 68a, Ü 104b, M 149b, -C.

a oldur:olur B/ b kimi:gibi B/ pāk ü:pāk -C.

26

Ahmed-i Muhtârdur aduñ senüñ
 Hem-dem-i ahyârdur aduñ senüñ
 Mürşid-i ahrârdur aduñ senüñ
 Reh-ber-i ebrârdur aduñ senüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

27

Höş şadefdür pür-dürer güşuñ senüñ
 Bir ^caceb dürc-i güher güşuñ senüñ
 Verd-i terden hüb-ter güşuñ senüñ
 İşidür Hâkdan haber güşuñ senüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

28

Mahzen-i esrârdur sîneñ senüñ
 Ma^cden-i envârdur sîneñ senüñ
 Gül-şen-i ebrârdur sîneñ senüñ
 Mesken-i ahrârdur sîneñ senüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

26 A 81b, B 64a, C 112a, Ü 100a, -M.

27 A 83a, B 66a, Ü 101b, M 146b, -C.

28 A 83a, B 66b, Ü 102a, M 147a, -C.
 a mahzen:mahzen M.

29

İtdi müşgîn dehr için nāfuñ senüñ
 Nāfe-i āhū-yı Çin nāfuñ senüñ
 Reşk-i nāfe hūr-ı c̣in nāfuñ senüñ
 c̣İtr-bahş oldığıçün nāfuñ senüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

30

Çāh-ı Bābildür zenehdānuñ senüñ
 Gör ne menzildür zenehdānuñ senüñ
 Mesken-i dildür zenehdānuñ senüñ
 Hall-i müşkildür zenehdānuñ senüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

31

Men senüñ c̣işkuñla idüm sūz-nāk
 Ne cihān var idi ne bīm ü ne bāk
 Ne felek peydā idi ne mihr ü māk
 Ne hevā ne āb ü ne āteş ne hāk

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

29 A 83b, B 67b, Ü 103a, M 148a, -C.

a için:içün A/ c nāfe:nāf A,B,M/ hūr-ı c̣in:hūr u
 c̣in B/ ç için:için M.

30 A 82b, B 65b, Ü 101b, M 146a,-C.

c Hall-i müşkildür zenehdānuñ senüñ B.
 ç Mesken-i dildür zenehdānuñ senüñ B.

31 A 84a, Ü 104a, M 148b, -B,C.

32

Veh ne hōşdur ol k'idüp dünyāyı terk
 Esbini varlığın idüp leng ü lūk
 Börki fakruñ riştesiyle berkide
 Yokluğun bōrkine idüp terki terk

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

33

Hak Ta^cālādur penāhı pūştüñüñ
 Fazl-ı Rahmān tekye-gāhı pūştüñüñ
 Her nebīden yüce cāhı pūştüñüñ
 Pūştidür luţf-ı ilāhī pūştüñüñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

34

Āstinüñde dirahşān sā^cidün
 Kevkeb-i dürrī-i rahşān sā^cidün
 Reşk-i mihr ü mäh-ı tābān sā^cidün
 San Yed-i Beyzādur iy cān sā^cidün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

32 A 85b, B 71a, Ü 106a, M 150b, -C.

b lūk:terk B,Ü,M/ c bōrki:bōrk B/ ç yohluğun:yohluğun B;
 yohluğun Ü,M/ terki:terk B.

33 A 83a, B 66a, Ü 102a, M 146b, -C.

34 A 83a, B 66b, Ü 102b, M 147a, -C.

c mihr ü:mihr -A,Ü.

35

Her ne kārı itse k̄abildür k̄oluñ
 Zūr-ı bāzūda ne k̄amildür k̄oluñ
 Şūr u şersüz hayra māyildür k̄oluñ
 Boynuma şal kim hamāyildür k̄oluñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

36

Deste-i gül yā semen mi ellerün
 Şāh-ı terde nesteren mi ellerün
 Perniyān mı yā peren mi ellerün
 Yā hūd anlardan hasen mi ellerün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

37

Deh kalemdür hūb u ter barmahlarıñ
 Şāh-ı gülden hūb-ter barmahlarıñ
 Hōş tapupdur zīb ü fer barmahlarıñ
 Nağz u şirin ney-şeker barmahlarıñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

35 A 83b, B 66b, Ü 102b, M 147a, -C.

b zūr-ı:zūr u A/ c hayra:Haḫka Ü,M/ māyildür:mā'ildür B.
 ç hamāyildür:hamā'ildür A,B.

36

a semen:semīn A.

37 A 83b, B 67a, Ü 102b, M 147b, -C

a hūb u ter:hūb-ter B/ b barmahlarıñ:barmahlarıñ B,Ü,M.
 c barmahlarıñ:barmahlarıñ B,Ü,M/ ç nağz u:nağz -C/ bar-
 mahlarıñ:barmahlarıñ B,Ü,M.

38

Pistedendür h̄ub-ter finduḥlaruñ
 Ğayret-i bādām-ı ter finduḥlaruñ
 Pisteñe koyduñ meger finduḥlaruñ
 Kim olupdur pür-şeker finduḥlaruñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

39

Göze görnür misl-i aḥter nāḥunuñ
 Cennetüñ verdine beñzer nāḥunuñ
 Hōş şüküfedür güzel her nāḥunuñ
 San ki şāḥ-ı terde dūr bir nāḥunuñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

40

İzidür iy cān mübārek pāyuñuñ
 Her ğubarı tāc-ı tārek pāyuñuñ
 Toprağıdur çeşme çeşmek pāyuñuñ
 Tozı virür göze görmek pāyuñuñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

38 A 83b, B 67a, Ü 103b, M 147b, -C.

a h̄ub-ter:h̄ub u ter B/ finduḥlaruñ:fıduḥlaruñ B,Ü,M.
 b finduḥlaruñ:fıduḥlaruñ B,Ü,M/c pisteñe koyduñ:pis-
 teden koduñ B/ ç finduḥlaruñ:fıduḥlaruñ B,Ü,M.

39 A 83b, B 67a, Ü 103a, M 147b, -C.

40 A 84a, B 67b, Ü 103b, M 148a, -C.

41

Gözleyüp hōş ahūvāne gözlerūñ
 Kaşd ider şirāne cāne gözlerūñ
 Tīrini koyup kemāne gözlerūñ
 Cānumı kıldı nişāne gözlerūñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

42

Gül-şen itdi ^cālemi zibā yüzūñ
 Rūşen idüp hūb u mihr-efzā yüzūñ
 Hōş güneşdür çün cihān-ārā yüzūñ
 Ne gül-istāndur bihişt-āsā yüzūñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

43

Iy güneş zıll-ı ilāhidür haṭuñ
 Cennetūñ mihr-i giyāhidur haṭuñ
 Hind iklīmi siyāhidur haṭuñ
 Hüsn ilinūñ pādişāhidur haṭuñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

41 A 82a, B 64b, C 113a, Ü 100b, -M.

a gözlerūñ:gözlerūñe M.

42 A 82a, B 64b, C 113a, Ü 100b, M 145a.

b idüp:idi C/ hūb u:hub -B/ c çün:hōş B,C/ ç bihişt-āsā:
 bihişt-ārā Ü.

43 A 82b, B 65a, C 113b, Ü 101a, M 145b.

44

Hūbdur rūyuñda Hindū beñlerūñ
 Anber-āsā gāliye-bū beñlerūñ
 Dānelerdür gešte her-sū beñlerūñ
 Yirlü yirinde ne nigū beñlerūñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

45

Şir mi yā havz-ı Kevşer leblerūñ
 Mey mi yā kand-ı mükerrer leblerūñ
 Yā ruṭab mi rūḥ-perver leblerūñ
 Yā nebāt-ı şehd ü şekker leblerūñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

46

Bir ^caceb mercān-ı aḥmerdür dilūñ
 Surḥ-ı zībā bir gül-i terdür dilūñ
 Dil-rübā vü rūḥ-perverdür dilūñ
 Hūb tūṭi-i suḥan-verdür dilūñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

44- 45 A 82b, B 65a, C 113b, Ü 101a, M 145b.

46 A , B 65b, Ü 101b, M 146a, -C.

c dil-rübā vü rūḥ-perverdür:dil-berā rūḥ-ı muşavverdür B.
 ç tūṭi-i suḥan-verdür:tūṭi-i suḥan-perverdür A.

47

Hokkada ^cakd-ı güherdür dişlerün
 Nazm olınmış hoş düredür dişlerün
 Belki dürden hüb-terdür dişlerün
 Verd içinde jālelerdür dişlerün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

48

Cān bağışlar cānā iy cān her sözün
 Her dilündür kūtı cān-perver sözün
 Cān ile her dil ider ez-ber sözün
 Tūṭī-i rūḥa virür şekker sözün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

49

Gül-şen-i rüyūnda gül-çin kākülün
 Deste deste hüb-ı çin çin kākülün
 Reşk-i müşg-i çin (ü) Maçin kākülün
 Büy-baḥş-ı nāfe-i çin kākülün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

47 A 82b, B 65b, Ü 101b, M 146a, -C.

b hoş düredür:hüb düredür A; hüb düredür Ü, M.

48 A 82b, B 65b, C 113b, Ü 101a, M 146a.

b kūtı:kūt-ı C,Ü,M/ sözün:lebün A/ c dil ider ez-ber
 her:dilde ez-ber her C.

49 A 82a, B 64b, C 113a, Ü 100a, M 144b.

a rüyūnda:küyūnda A/ gül-çin:çin-i gül C!

50

Hōş olup halka ber-ā-ber kirpügün
 Dirdi bir araya leşker kirpügün
 Geh çeker hışm ile hançer kirpügün
 Gösterür geh tīg-ı Hayder kirpügün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

51

Mādihi kim ola iy cān ^caṭfuññ
 Mādihidür Hayy ü Yezdān ^caṭfuññ
 Vālihidür ins ü hem cān ^caṭfuññ
 Çakeridür ^carş-ı Rahmān ^caṭfuññ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

52

Hūbdür āb-ı mu^callağ ğabğabuñ
 Oldı bihlikde muhaqqak ğabğabuñ
 Virdi dest-enbüya revnak ğabğabuñ
 Sīb-ı sīmīndür hōş el-ħak ğabğabuñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

50 A 82a, B 64b, C 113a, Ü 100b, M 145a.

51 A 83a, B 66a, Ü 102a, M 146b, -C.

b Hayy u:Hayy -B,Ü.

52 A 82b, B 65b, Ü 101b, M 146a, -C.

53

Sevmiş idüm ben seni iy nūr-ı pāk
 Cān u dilden diyüben رومی فدراك
 İçüben cıŝkuñ ŝarābın mest idüm
 Ne üzüm var idi ne bāg u ne tāk

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

54

^cİşk ehli vālîh ü hayrān gerek
 Bî-ķarār u deng ü ser-gerdān gerek
 Müfîis olup hānumāndan geçüben
 Bî-kumāŝ u bî-ser ü sāmān gerek

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

55

Pîr elüñden çün yidüñ nān u nemek
 Ehl-i pîre pes yine ħurmet gerek
 Hānedān-ı ŝeyhe şakın bed dime
 Uyuz olur inine üren köpek

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/ - . - -/ - . -)

53 A 84a, Ü 104a, M 148b, -B,C.
 a ben:men Ü,M.

54 A 87a, B 72a, Ü 109a, M 153b, -C.
 b deng ü:deng -M,A.

55 A 84b, B 75a, Ü 104b, M 149a, -C.

56

Her ki ol dervīşdür müflis gerek
 Öz özinsüz özine mūnis gerek
 Barmağın ağzında koyup dāyimā
 Misl-i nāhun zinde vü bī-ḥis gerek

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

57

Söylemegil bed suhan dervīş iseñ
 Hīç dime "kūn mekūn" dervīş iseñ
 Uzadup dil kimseyi yandurmağil
 Yoh yire urma dögün dervīş iseñ

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

58

Gelmez abdāl uşağından kişilik
 Var durur şoyında çün bed-kişlik
 Bes gerekmez hīç abdāl oğlana
^cilm öğretmek dahı dervīşlik

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

-
- 56 A 85a, B 71b, Ü 105b, M 150b, -C.
 c ağzında:ağzına Ü/ dāyimā:dā'imā B.
 57 A 85a, B 71a, Ü 105b, M 150a, -C.
 c kimseyi:kimsene B/ ç yoh:yok B,Ü.
 58 A 88a, B 69b, Ü 110b, M 155b, -C.

59

Yā Nebī sensin çü ser-tā-pā güzel
 Kim ola kim dimeye saña güzel
 Sensin iki dünyede hakkā güzel
 İy güzel ra'nā güzel zībā güzel

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/- . - -/- . -)

60

Her ki dervīş oldı dervīş olmaz ol
 Kem degüldür anadur her nesne bol
 Dir aña fakr ehli dervīş ü ganī
 Buldı çün dervīşlik şehrine yol

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - -/- . - -/- . -)

59 A 81b, B 64a, C 112a, Ü 99b, M 144b.

Başlık: Rübā^cıyyāt B; Ser-ā-pā Medhü'n-Nebī ^cAleyhi's-Selām A; Rübā^cıyyāt-ı der-Kerden-i Resül ez-tā-pā C; Der-Beyān-ı Ba'zı Şıfāt-ı Hızret-i Server-i Kā'ināt u Ba'zı Rübā^cıyyāt Ü.

a sensin çü:çü sensin Ü.

60 A 85a, B 71a, Ü 105a, M 150a, -C.

b nesne:demde M.

61

Gāh rindem gāh merd-i şūfiyem
 Bī-vefāyam gāh gāhī mūfiyem
 Gāh mānend-i elif hōş doğruyam
 Gāh kej mej mişl-i kāf-i kūfiyem

Fā^cilātūñ/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

62

Her ki ^cişkuñ maṭbahından yir müdām
 İçüben sākī-i bākīden müdām
 Yidügi içdügi anuñ nūr olup
 Tavf itdügi olur Beytü'l-Ḥarām

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

63

Hizmetüñ eylemede yok keselüm
 Dāmenüñ korsam elümden kes elüm
 Reh-i ^cişkuñda senüñ ölmeyenüñ
 Tīg-ı hicrān ile başın keselüm

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün

(. . - - / . . - - / . . -)

-
- 61 A 84b, B 68a, Ü 104b, M 149a, -C.
 b gāh:gāhī Ü,M/ c doğru:toğru B,Ü; toğrı M.
 62 A 87a, B 69b, Ü 109a, M 153b, -C.
 63 Ü 111b, M 156b, -A,B,C.

64

Tañrı virdi kuvveti bāzuña çün
 Virüben hōş kudreti bāzuña çün
 Luţf idüp Hax devleti bāzuña çün
 Başış itdi nusreti bāzuña çün

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

65

^cIşk bir kaşşābdur ^cāşık koyun
^cĀşıkı öldürmedür ^cişka oyun
 Rüşenñnüñ gönñlidür iy nür-ı ^cayn
 Vālih ü ser-geşte beyne'l-esbā^cin

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

66

^cIşk imiş ^cāşıkları şeydā kılan
 Rind ü bed-nām eyleyüp rüsvā kılan
 Bilmeyüp ^carı nedür nāmūs ile
 Dem-be-dem ma^cşūk için gavgā kılan

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

64 A 83a, B 66b, Ü 102b, M 147a, -C.

a bāzuña çün:bāzuñ için B/b kudreti:kuvveti Ü/ bāzuña
 çün:bāzuñ için B/ c bāzuña çün:bāzuñ için B/ç baş -
 şış:başş B/ nusreti:kudreti A/ bāzuña çün:bāzuñ için B.

65 A 87a, B 69b, Ü 108b, M 153a, -C.

c gönñlidür:kālbidür Ü,M.

66 A 87a, B 70b, Ü 108b, M 153b, -C.

67

İşğ imiş tūfān-ı Nūhı taşūran
 Dağ u taşdan mevcin anūñ aşūran
 Yir yüzün ğark itdüren ādem kimi
 Aklı kahup uşşı başdan şaşūran

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

68

Ölü imiş işğ ile dirilmeyen
 Degşürüben bu teni cān kılmayan
 Diri iken ölü imiş işğ eri
 Ölü imiş diri anı bilmeyen

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

69

Gelmemiş bed-kīşlik dervīşden
 Umma sen dervīşlik bed-kīşden
 Sen sen ol bed-kīşle iş olmağıl
 Her n'irür kīşiye irür işden

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

67 A 87a, B 70b, Ü 108b, M 153b, -C.

68 A 87b, B 70b, Ü 109a, M 154a, -C.

69 A 85a, B 70b, Ü 105b, M 150a, -C.

Ç Çünkü bed irür saña ol işden M.

70

işler işin dün ü gün dervîş olan
 Hōş idüp dün gün düğün dervîş olan
 Çizilüp her kişi ile söyleşür
 Riştede komaz düğün dervîş olan

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

71

Veh ne hōşdur hilkatı Mahmūd olan
 Bahtı rūşen t̄ali^ci mes^cūd olan
 Ārzüsü hâtırından geçmedin
 Ğayıb u ma^cdüm iken mevcūd olan

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

72

Gel berü dervîş geç endîşden
 Nesne bitmez ^cākıbet endîşden
 Sen sen ol dervîş ol hîç isteme
^cĀkıbet-endîşlik dervîşden

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

70 A 85a, B 74a, Ü 105b, M 150a, -C.

a dün ü:dün -Ü,M/b hōş idüp dün gün düğün:yoh yire ur-
 maz dögün A,Ü/ç riştede:rişteden A,Ü.

71 A 86a, B 71b, Ü 107a, M 151b, -C.

72 A 85a, B 71a, Ü 105a, M 150a, -C.

73

Yā Nebī doğduñ anadan hatnelü
 Hōş gelüp mülk-i bekādan hatnelü
 Sensin ancak enbiyādan hatnelü
 Saña dinildi Hudādan hatnelü

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

74

Maṭbahāndan ʿışkuñ iy cān ʿamū
 Hüb u ferbihlü durur anlar hamu
 Ovla ʿışkuñ otlağından semri hōş
 Zişṭ ü lāgar anda degmez bir temu

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

75

Ṭutdı yavuzluğla münkir çünki çāv
 İsteyüp meydān-ı münkirlikde dāv
 Baḥr-ı inkāra düşüp eyler şināv
 Halkı gördükçe talar misl-i segāv

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

73 A 84a, B 67b, Ü 103b, M 148a, -C.

74 A 87a, Ü 109a, M 154a, -B, C.

b hamu:kamu Ü,M/c otlağından:otlağında A/ semri:semir M,A.

75 A 88a, B 73a, Ü 110a, M 155a, -C.

a ṭutdı:dutdı Ü/ yavuzluğla:yavuzlukda B,Ü,M/c eyler:
 ider B.

76

Çünkü k̇ondı nām-ı izzet ṫacuña
 Kim ola itmeye ḣurmet ṫacuña
 Rişte ḣaşmet bahye devlet ṫacuña
 Terk terk ü ṫügme şevket ṫacuña

Fā^cilātün/ Fā^cilatün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

77

Çünkü k̇ondı ṫac-ı Rahmān başuña
 Doğsa tañ mı nūr-ı Yezdān başuña
 Çün k̇asemdür cümle Kur'an başuña
 İns ü cān and içer iy cān başuña

Fā^cilātün/ Fā^cilatün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

78

Müşteridür dürr-i rahşān alnuña
 Zühre vālih şems hayrān alnuña
 Nice beñzer mäh-ı ṫābān alnuña
 Bendedür necm-i dirahşān alnuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

76 A 81b, B 64a, C 112a, Ü 100a, M 144b.
 c rişte:rişt Ü/ ç ṫügme:ḋügme C.

77 A 82a, B 64a, C 112a, Ü 100a, -M.
 b doğsa:toğsa B,Ü,M.

78 A 82a, B 64b, C 113a, Ü 100a, M 144b.
 a Bendedür her necm-i rahşān alnuña B/b Nice beñzer
 mäh-ı ṫābān alnuña B/c Zühre vālih şems hayrān alnu-
 ña B/ç Müşteridür dürr-i rahşān alnuña B; Bendedür
 her necm-i rahşān alnuña A,Ü,M.

79

Dimişem men zıll-ı Yezdān kaşuña
 Müşterîdür kav̄s-ı mîzān kaşuña
 Dil durur peyveste kurbān kaşuña
 İy kemān-ebrū fedā cān kaşuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

80

Didüm iy cān-ı cihān cān ağzuña
 Kān-ı kand u şekker-istān ağzuña
 Piste-i şirīn ü handān ağzuña
 Nükte-i peydā vü pinhān ağzuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

81

Dimişem tāvūs-ı ra^cnā boynuña
 Şem^c-i kāfūr-ı muşaffā boynuña
 Pāk ü şafī sīm ü sīmā boynuña
 Hōş ser-efrāz u dil-ārā boynuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

79 A 82a, B 64a, C 113a, Ü 100b, M 145a.

a men:ben C/ Yezdān:Raḥmān Ü, M/b kav̄s-ı:kav̄s ü B,C,Ü.

80 A 82b, B 65a, C 113b, Ü 101a, M 145b.

b kand u:kand -A,B,C/ c piste-i:piste vü C.

81 A 83a, B 66a, Ü 102a, -C,M.

a tāvūs-ı:tāvus-ı A,B.

82

Her kimüñ k'ola nigāhı mihrüñe
 Nisbet itmez mihr ü māhı mihrüñe
 Gāh dir mühr-i ilāhī mihrüñe
 Geh nişān-ı pādişāhī mihrüñe

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

83

Dimişem geh sünbül-i ter büyuña
 Geh ^cabir ü gāh ^canber büyuña
 Nāfe-i Çin müşg-ezfer büyuña
 Bu dehende rüh-perver büyuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

84

Nārven olmaz ber-ā-ber kaddüñe
 Beñzemez şimşād u ^cār^cār kaddüñe
 Kādadur hem-tā şanevber kaddüñe
 Ney-şeker ola mı hem-ser kaddüñe

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . . - - / - . - - / - . -)

82 A 83a, B 66a, Ü 102a, M 146b, -C.
 Ç nişān-ı:nişānı A.

83 A 84a, B 67b, Ü 103b, M 148a, -C.

84 A 83b, B 67a, Ü 103a, M 147b, -C.

85

Bir hayāl olındı gizlü bilüñe
 Dindi iy nāzük-miyān mū bilüñe
 Sırr-ı pinhān rāz-ı nīgū bilüñe
 Rište-i bārik (ü) yek-tū bilüñe

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

86

Şad-hezārān gūne taḥsīn sākuña
 Dindi şun^c-ı Hak bilürin sākuña
 Kanda beñzer 'āc-ı sīmīn sākuña
 Beñzemez terlikde nesrīn şakuña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

87

Zülfine urd'ol perī şāne yine
 İrdi ḥālet men perişāne yine
 Fāriğü'l-bāl iken iy cān Rūşenī
 Virdi gönlin bir perī-şāne yine

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

-
- 85 A 83b, B 67a, Ü 103a, M 147b, -C.
 a olındı:oldı B/ b dindi:döndi M.
 86 A 84a, B 67b, Ü 103b, M 148a, -C.
 87 A 87a, B 73a, Ü 108b, M 153a, -C.
 a urd'ol:urdi ol /b men:ben B.

88

Bilmedüğün sözi takrîr eyleme
 H^vâb-ı nâ-ma^clûmı ta^cbîr eyleme
 Varuban bir kişiden işitmedin
 Gel Kelâmu'llâhı tefsîr eyleme

Fâ^cilâtün/ Fâ^cilâtün/ Fâ^cilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

89

Özüni her şahşa teslîm eyleme
 Kendözin bilmeze ta^czîm eyleme
 Zinhâr abdâl uşağından şahın
 Dime sözün nesne ta^clîm eyleme

Fâ^cilâtün/ Fâ^cilâtün/ Fâ^cilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

90

^cîzz ü ta^czîm itme abdâl oğlana
 Nesne teslîm itme abdâl oğlana
 Sen sen ol dervîşlik öğretmeyüp
^cilm ta^clîm itme abdâl oğlana

Fâ^cilâtün/ Fâ^cilâtün/ Fâ^cilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

88 A 86b, B 72b, Ü 108a, M 152b, -C.

b nâ-ma^clûmı:nâ-ma^clûm A,B/ ç Kelâmu'llâhı:Kelâmu'llâh A.

89 A 88a, B 69b, Ü 110b, M 155a, -C.

c uşağından:oğlandan B/ şahın:şakın Ü,M.

90 A 88a, B 69a, Ü 110b, M 155a, -C.

b teslîm:ta^clîm A,Ü,M.

91

Tapmamışdur her ki imāndan meze
Ol durur Islām içinde bī-meze
Vay anuñçün kim Müselmānam diyüp
Ehl-i imān deyr ile kāfir geze

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

92

Hem-nişin ol dāyimā ^cuşşāk ile
Hem-dem olma bir nefes füssāk ile
Hulk u hūyuñ eyle nīgū halk ile
Olasın tā her nefes Hallāk ile

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

93

Vāhidī kim yoñ durur sānī aña
Cümle maḥlūkātdur sānī aña
Mü'min olana ne ḥācet istemek
Vāhid olmasına bürhānı aña

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

91 A 86b, Ü 108a, M 152b, -B,C.

92 A 87b, B 68b, Ü 109b, M 154a, -C.
c Hulk u:hulk -A.

93 A 87b, B 71a, Ü 109b, M 154b, -C.
a yoñ:yok B,Ü,M.

94

Sen sen ol sālūsa şūfī söyleme
 Her bed-i menhūsa şūfī söyleme
 Vird ü kerdi pīri kimi olmayan
 Her sözi ma^ckūsa şūfī söyleme

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

95

Ruşeni ister müdāmī yā ilāh
 Aydın ili ola aña cāy-gāh
 Münkir-i bed-nāmuñ ammā istegi
 Tunadur yā Tunca yā Āb-ı Siyāh

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

94 A 84b, B 69a, Ü 105a, M 149b, -C.
 c kimi:gibi B.

95 A 87b, B 68b, Ü 109b, M 154b, -C.
 b ili ola:ola ili A.

96

Bir ^cazīzūñ sözidür bu iy ahi
 Şeyhine niçün diyen oñmaz dahi
 Hem olur mürtedd ü merdūd-ı ebed
 Uçmağ ehli iken olur dūzahī

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

97

Dutma mürde sen sen ol eyyāmuñı
 Zinde tut zikr ile şubḥ u şāmuñı
 Bī-karār u vālih ü ser-geşte ol
 Terk idüben ḥ^vāb u ḥūr āramuñı

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

98

Öz murāduñı ko bul maḫsūduñı
 Şaluban özüñi tap ma^cbūduñı
 Tapamazsın dünyede bih-būd sen
 Cümle terk eylemeseñ bih-būduñı

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

96 A 84b, B 69a, Ü 104b, M 149a, -C.
 a bir:her B; bu Ü/ b oñmaz:olmaz M/ c merdūd-ı:merdūd u Ü.
 ç uçmağ:uçmağ B,Ü,M.

97 A 85a, B 68b, Ü 105a, M 149b, -C.
 a dutma:tutma M/ c vālih ü:vālih -A.

98 A 85b, B 74a, Ü 106a, M 151a, -C.

99

Yek-cihet yek-reng imiş ^cışkuñ eri
 Küfr ü dīn ü mezheb olandan beri
 Yitmiş iki millete mezheb viren
^cİşk imiş kılan velī dīn serveri

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

100

Gerçi ahvelsin ayā münkir katı
 Renc-i beddür iki görmek ^cilleti
 Bir ehaddur ol ki ahvelden dağı
 Hiç istenmez hivel hāsiyyeti

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

101

Ben sentüñle olduğumçün iy Ğanī
 Rūšenīyem Rūšenīyem Rūšenī
 İstegüm bu bes benüm senden müdām
 Dāyimü'l-evkāt idesin rūşeni

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

-
- 99 A 87a, B 70b, Ü 109a, M 153b, -C.
 ç velī:iy A.
 100 A 87b, B 71b, Ü 110a, M 154b, -C.
 b beddür:bed-terdür A.
 101 A 87b, B 68b, Ü 109b, M 154a, -C.
 a ben:men Ü,M/ c benüm:menüm B.

102

Her ki Hâkdan eylemez endîşeyi
 Ākîbet pâyında görür tîşeyi
 Tañrıya lâyıh işi işle şahın
 işleme aña yaramaz pişeyi

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

103

Hâkka minnet tapmışamdur fakdumı
 Nesneye degşürmeyüp hōş nakdumı
 Rūşeniyem müşkilüm tapdı küşād
 Rūşen idüp zulmetüm hall cākumı

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

104

Rūşeniyem Rūşeniyem Rūşenî
 Bende yoğdur zerrece mā' vü menî
 Olmışam derviş bilüp anı kim
 Her ki ol dervişdür oldur ğanî

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

102 A 86a, B 74b, Ü 107b, M 152a, -C.

c lâyıh:lâyık B,Ü,M/ şahın:sakın B,Ü,M.

103 A 86b, B 73a, Ü 107b, M 152b, -C.

a tapmışamdur:tapmışam uş B/ ç zulmetüm:zulm A.

104 A 85a, B 69b, Ü 106b, M 151a, -C.

b yoğdur:yokdur Ü,M/ ç oldur:oldı M.

105

Rüşeni var dime bildüm men meni
 Sen haçan diye idün bilseñ seni
 Saña bu benlik yiter iy Rüşeni
 Kim diyesin bende yoh mā' vü meni

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

106

Çünkü bende kalmadı mā' vü meni
 Bir görürem dōstı vü düşmeni
 Rüşeniye iy gözümün rüşeni
 Oldı yek-sān tīregi vü rüşeni

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

107

Olalı bī-kibr ü bī-kīn Rüşeni
 Gitdi ^cucbı tapdı teskīn Rüşeni
 Bī-riyā bī-süm^ca oldı oluban
 Müflis ü derviş ü miskīn Rüşeni

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

105 A 85a, B 70a, Ü 106b, M 151a, -C.

a meni:seni A/ b haçan:kaçan Ü/ bilseñ:bilsem A.
 ç yoh:yoh B,Ü,M.

106 A 86a, B 70a, Ü 106b, M 151b, -C.

107 A 86a, B 70a, Ü 107a, M 151b, -C.

b teskīn:miskīn A.

108

Rūṣenī idindi me'vā kūyuñı
 Ohıyup Firdevs-i a'lä kūyuñı
 Nice ögem ben de şāhā kūyuñı
 Medh idüpdür Hāk Ta'älā kūyuñı

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

109

Yā Nebī ögdi nebīde Hāk seni
 Nice öge bile miskin Rūṣenī
 Sevdi yaratdı seni Hayy u Ganī
 Cümlenüñ sensin güzün ü aḥseni

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

110

Senden içüp cām-ı şāhbā Rūṣenī
 Medh ohur her-demde şāhā Rūṣenī
 Bendedür sen şāha cānā Rūṣenī
 Medhüñ için oldu gūyā Rūṣenī

Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün
 (- . - -/ - . - -/ - . -)

108 A 84a, B 68a, Ü 103b, M 148b, -C.

b ohuyup:okuyup B,Ü,M.

109 A 84a, Ü 104a, M 148b, -B,C.

ç güzün ü:güzini Ü,M.

110 A 84a, B 68a, Ü 104a, M 148b, -C.

b ohur:okur B,Ü,M/ Rūṣenī:kūyuñı Ü.

B E Y İ T L E R

MATLA'LAR

MÜFREDLER

MATLA'LAR

1

Gel iy can dāyimā olğıl seher-hiz
Nice bir h'āb-ı gāflet hay ber-hiz

Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Fe'ūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

2

Kişi 'ābid gerek 'ābid gerekmez
Velī zāhid gerek zāhid gerekmez

Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Fe'ūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

3

Elif kametlü dil-dāruñ ruhında zülfi cīm olmış
Kaşın nakkaş nūn yazmış anuñçün ağzı mīm olmış

Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün
(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

4

Sāliklerüz ki bize mekān oldı bu ribāt
يا واهب الطريق هدى اهدنا الصراط

Mef'ūlü/ Fā'ilātü/ Mefā'īlü/ Fā'ilün
(- - . / - . - . / . - - . / - . -)

1 Ü 112b, M 157b, -A,B,C.

b olğıl:olmağıl M.

2 A 89a, Ü 113a, M 158a, -B,C.

3 Ü 113a, M 157b, -A,B,C.

4 Ü 112b, M 157b, -A,B,C.

a mekān:mesken Ü,M.

5

Ohuyana her yūzi külli sebak
Ger gözün açığ ise sen dahı bak

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . -)

6

Pādişāham ki bende-i ğaniyem
Ömer-i Halveti-i Rūşeniye

Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün
(. . - - / . - . - / . . -)

7

Ger halāş olmak dilersen vesves-i hannāsdan
İhtiyār-i ^cuzlet it ka^c-ı nazar kıl nāsdan

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

8

هوش دارگین حیات بین العدمین
مانند مسافه ایست بین القدمین

Mef^cülü/ Mefā^cilün/ Mefā^cilü/ Fe^cül
(- - . / . - . - / . - - . / , -)

5 A 88b, Ü 112a, M 157a, -B,C.
a her:bir A/ b ohuyana:okuyana Ü,M.

6 A 89a, B 75a, Ü 113a, M 158a, -C.

7 Ü 112b, M 157b, -A,B,C.

8 A 88b, Ü 112a, M 157a, -B,C.

Başlık:Fi'l-Müfredāt Ü; -M,A.

9

Göremez şūfī şafā mir'āt-ı hūsn-i yārda
 Keşf-i hāl olmaz kişiye şūret-i inkārda
 Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

10

Dilā ger nūş ideydüñ cām-ı ʿişkī
 Ne Mısrı fark ideydüñ ne Dımışkī
 Mefā ilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

11

Şataşmış idüm yāra baña gör ki ne kıldı
 Ol sen didügün ben degülem didi duyıldı
 Mef^cülü/ Mefā^cilü/ Mefā^cilü/ Fe^cülün
 (- - . / . - - . / . - - . / . - -)

MÜFREDLER

1

RūşenİNÜñ gönli bir kandıldür rūşen-delİL
 Pūf dime yanar barutuñ hāzır-ı kandİL-bāş
 Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
 (- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

9 Ü 113a, M 157b, -A,B,C.

10 Ü 112b, M 157b, -A,B,C.

11 A 88b, Ü 112a, M 157a, -B,C.

b ben:men Ü,M.

1 A 88b, Ü 112a, M 157a, -B,C.

2

Gözden hayāl-i hāl-i ruhuñ çıkmasun diyü
Çekdüm kenār-ı çeşmüme iy gül-^cizār zār

Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün
(- - ./ - . - ./ . - - ./ - . -)

3

^cAriflerüñ kelāmın ^carifler añlar ancak
Her cāhilüñ katında sır sözün añağ olmaz

Mef^cülü/ Fā^cilātün/ Mef^cülü/ Fā^cilātün
(- - ./ - . - -/ - - ./ - . - -)

4

Gel bu gün Allāh için yol varuban yalvarı gör
Kimse hōd yarın degül yol varuban yalvarası

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün
(- . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -)

5

Ḳoma gāfil oluban kāfile-i Ahmedi kim
Ḳatarın gözleyeni Ḳaḳ yarın ehline ḳatar

Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilātün/ Fe^cilün
(. . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -)

2 Ü 112a, M 157a, -A,B,C.

a diyü:dime Ü.

3 Ü 112a, M 157a, -A,B,C.

4 Ü 112b, M 157b, -A,B,C.

5 Ü 112b, M 157b, -A,B,C.

6

Ger 'aziz olmak dilerseñ nefsuñi h'ar eylegil
 Nefsini h'ar itmek ile buldı 'izzet her'aziz
 Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün
 (- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

7

Miskin hakir Ruşeni aslın şorar iseñ
 Aydın ilinde Tire yanında Güzelhişar
 Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün
 (- - . / - . - . / . - - . / - . -)

8

Her demde yüz göz ile biñ (bir) yüzini görseñ
 Var yine görmek iste zinhār olma kani'
 Mef'ülü/ Fā'ilātün/ Mef'ülü/ Fā'ilātün
 (- - . / - . - - / - - . / - . - -)

9

Ḳabah sırlı Ḳabah sırsuz Ḳabahdur
 Dögersen yarasa kırlanguç olmaz
 Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Fe'ülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

6 Ü 112b, M 157b, -A, B, C.

7 Ü 113a, M 157b, -A, B, C.

8 A 89a, M 157a, -Ü, B, C

9 A 89a, Ü 113a, M 158a, -B, C.

a Ḳabah:Ḳabak Ü/ Ḳabahdur:Ḳabah sır A.

10

İy bād-ı nesīm Rūşenīnūñ
Aydın iline apar peyāmın

Mef^cülü/ Mefā^cilün/ Fe^cülün

(- - . / . - . - / . - -)

10 A 89a, B 75a, Ü 113a, -C.M.
b peyāmın:peyāmını B.

BİRKAÇ KÜÇÜK MESNEVİ

MESNEVÎ

1

- 1 Tırfe yoldur tarīkatuñ yolu
 Şolidur sağı sağıdur solı
- 2 Tınarısam müşebbihi dirler
 Tınmasam dīnden tehi dirler
- 3 Döndi kurbaga hāline hālüm
 Ne olur tınmam u ne hōd kālüm
- 4 Şu girer ağzıma tınar olsam
 Tınmasam hōd helāk ider beni gam
 Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün
 (. . - - / . - . - / . . -)

2

- 1 Meger bir pīre sormışlar hakikat
 Nedür di bize iy pīr-i tarikat
- 2 Hakikat on durur dimiş ki bil hōş
 Biri az söylemek tokuzı hāmūş
 Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

3

- 1 Gazab bugz u riyāset hubb-ı dünyā
 Enāniyyet hased nisyān-ı Mevlā
- 2 Yamandur bu sıfatlar kimde kim var
 Husūsā kim ola monlāda iy yār
 Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Fe^cülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

1 A 88b, Ü 111a, M 156a, -B,C.

3b tınmam u:tınmam -A; tınmasam ü Ü/ kālüm:makālüm A.

4 -A

2 Ü 111b, M 156b, -A,B,C.

3 A 88a, B 74a, Ü 110b, M 155a, -C.

1a gazab:gazab u A,B/ dünyā:dınar A.

Çok emek zahmet çeküp gördüm elem
Şimdi uş temmet diyüp çaldum kalem (x)

Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün

(- . - - / - . - - / - . -)

Kıt'a

°Ālemūñ naḫşını ḥayāl görürem
Ol ḥayāl içre bir ḥayāl görürem
Heme °ālem çü mazhar-ı Ḥaḫdur
Anuñ için kamu kemāl görürem

Fe^cilātün/ Mefā^cilün/ Fe^cilün

(. . - - / . - . - / . . -)

(x) Yalnız Ü ve M nüshalarında vardır.

Kıt'a Yalnız A'da vardır. Bu parça aslında "Nazm"dır.

Her iki parça da müstensihlere ait olduğu için ayrı yazılmıştır.

INDEKS

- A -

Abdülkâdir-i Merâgî	:7
Abdülmeceid Ferišteođlu	:48
Abdurrahim Karahisârî	:12
Abdülvâsî Çelebi	:6,11,28
Âb-ı Hayât	:31,102,115,161,206,217
Âb-ı Hayvân	:207
Âb-ı Siyâh	:292
Acem	:90,208
Âdem	:78,114,134
Adlî	:5,8,11
Afüvv	:74
Afyon	:1
Aga-zâde Mehmed	:51
Âhir	:74
Âhiret-nâme	:48
Ahmed (S.A.V.)	:28,134,137,302
Ahmed (Şehzâde)	:5
Ahmedî	:6
Ahmedî (Tebrizli)	:10
Ahmed-i Dâ'î	:6
Ahmed-i Muhtar (S.A.V.)	:79,269
Ahmediyye	:18
Ahmed Paşa	:7,8
Ahmed Sârbân	:58
Akkoyunlu	:2,3,4,10,15
Akreb	:188
Akşemseddin	:12
Akşemseddin-zâde Hamdul-	
lah Hamedî	:8,11
Alâaddin Halvetî	:14
Ali (R.A.)	:23,29,112, 80,187,277
Ali	:13
Ali bin Hacı Ahmed(Âmidli)	:54

Ali bin Seyyid İshak	:58
Ali bin Veli	:51
Ali Kuşçu	:10
Âlim	:74
Alim	:74
Ali Şir Nevâyî	:8,9
Allâh (C.C.)	:18,111,112,249,302
Allâm	:74
Anadolu	:1,2,4,7-11
Ankâ	:100,169
Ankara Muharebesi	:1
Antalya	:1
Arab	:90
Arabi	:208,210
Arnavutlar	:3
Arş	:199
Arşî (Hurûfî)	:41
Âsâr-ı Aşk	:23,24,60
Âşık Garib	:58
Âşık Paşa	:8
Âşık Paşa-zâde	:12
Atûf	:74
Avnî	:5,7,8,11
Aydın	:13,27,68,151,163,292,303,304
Azerbaycan	:2,3,4,10,15,68
Azîz	:74
Azrâ	:28,29,206,240

= B =

Bâbil	:270
Bâ'is	:74
Bâkî	:75
Bakû	:14,40
Balıkçioğlu Hızır Bali	:14
Balıkesir	:1

Balkanlar	:4
Bâri	:75,77,78
Bâsıt	:75
Bâtın	:74
Bayatî	:12
Bâyezîd II	:4,8,11,12
Bâyezîd-i Bestâmî	:39,139
Bâyezîd-i Velif	:bk. Bâyezîd II
Bayrâmîlik	:11
Baysungur	:10
Bedî'	:75
Beng ü Çağır	:9
Berât	:139
Berde'a	:15
Beytü'l-Harâm	:141,218,281
Beytü'l-Harem	:bk. Beytü'l-Harâm
Bilâl-i Habeşî	:208,210
Bilge,Fahri	:56
Bistâmiyye	:10
Bizans	:2,3
Bosna	:4
Burdur	:1
Bursa	:13,14,27,68,207

- C -

Câbir	:75
Ca'fer-i Tayyâr(R.A.)	:80
Câm-ı Cem-Âyîn	:12
Candarogulları	:1,9
Cavlakî	:233
Cebbâr	:75
Cebre'il (A.S.)	:208
Cellil	:75,78
Cemâleddin-i Aksârâyî	:18
Cemâl-i Halvetî	:12

Cemâli-i Karamani	:9
Cemâliyye	:18
Cemil	:75,78
Cem Sultan	:4,5
Cem Şairleri	:5
Cemşid ü Hürşid	:5
Cevâd	:75
Cevri	:27,41,56
Ceyhûn	:164,199,250
Cihân-nümâ	:12
Cihansâh	:10
Cüneyd-i Bağdâdi	:20

- Ç -

Çağatay	:8,10
Çâşnîgir Hasan	:25
Çeşme-i Hayvân	:100
Çeşme-i Hızr	:207
Çelebi Hüsâmeddin	:54
Çelebi Mehmed	:1,2,6
Çin	:185,270,276,288
Çoban-nâme	:12,21,22,24,26,34,39,44-57,59

- D -

Dâd-ger	:76
Dâfi'	:76
Dâfi'ü'l-Âfât	:77
Dâver	:76
Dâvud (A.S.)	:28,79,100
Dâvud Ağa Mahallesi	:55
Dâyim	:75
Dede Efendi	:42
Delil	:75
Demirtaşıyye	:19
Deylemî	:210
Deyyân	:76

Dımışk	:301
Divân (Cem Sultan, Türkçe):	5
Divân (Cem Sultan, Farsça):	5
Divân (Cenâni)	:58
Divân (Gülşeni)	:49
Divân (Hayâlî)	:58
Divân (Lutfî)	:9
Divân (Rûşenî)	:24,25,36,43-65,68,69
Diyarbakır	:3
Doğu Türk Hakanlığı:	2
Duhan (sûre)	:134,210
Dürr-i Mekkûn	:11

- E -

Ebed	:75
Ebû Abdullah Sirâcüddin Ömer bin Ekmelüddin Lâhici:	18
Ebû Abdurrahmân Muham- med Demirtaş	:15,16,19
Ebû-Bekr (R.A.)	:29,80,112
Ebû-Cehl	:208
Ebû'l-Kâsım	:28,134,208
Ecved	:76
Edirne	:3
Edirne Şehrengîzi	:8
Ehad	:19,137
Ekber	:75
Elvân-ı Şîrâzî	:11
Emir Sultan	:12
Emir Süleymân	:6
Enes bin Mâlik (R.A.):	29,39,114
Envârü'l-Âşıkîn	:11
Eretna	:1
Esmâ-i Seb'a	:19
Esrâr-nâme	:10

Eşrefiyye	:11
Eşrefoğlu Rûmî	:11
Evvel	:74
Eyyûb (A.S.)	:79,188
Ezel	:75

- F -

Fâ'il	:75
Fakih-i Karamanî	:9
Fârûk (R.A.)	:29,80,112,187,189
Fatıma Hanım	:55
Fatih Sultan Mehmed	:3,4,7,8,10-12
Fazlu'llah Hurûfî	:5
Ferah-nâme	:6,11
Ferhâd	:28,29,145
Fettâh	:19
Fırât	:250
Fih-i Mâ-fih	:92
Firdevs	:207,252,263,297
Fuzûlî	:6

- G -

Gâlib	:76
Gaffâr	:74
Gâfir	:74
Gafûr	:74
Ganî	:76,81,109,294,297
Gazavât-ı Sultan Mu- râd Han	:9
Gence	:15
Germiyan	:6
Germiyanogulları	:1
Gıyâs	:76
Gölpınarlı, Abdûlbâkî	:17,58
Gülşehri	:8
Gülşenî	:12,15,16,17,19,40,41,50,51,57,58

Gülşen-i Râz	:11
Gülşenfler	:17
Gülşeniyye	:12,19,41
Gül ü Nevruz	:9
Günâhî	:58
Güzelhisâr	:13,303

- H -

Habeş-zâde	:150
Habîb	:177
Hacerü'l-Esved	:210
Hacı Halife	:bk. Cemâleddîn-i Aksarâyî
Hâdî	:74
Hâfız	:75
Hak	:18,31,87,91,103-105,112,115,117,121,134, 165-167,177,182,192-198,208,246-248,137 228,229,258,262,264,269,271,282,289, 295,297,302,307
Hakikî	:10
Hakîm	:75
Haleb	:5,40
Hâletî-i Gülşenî	:41
Hâlık	:29,74,77,112,187
Halid Rızâ	:55
Halîl-nâme	:6,11
Halîl Sultan	:4
Halîlu'llah	:114
Halîm	:75
Hallâk	:74,265,291
Halvetî	:14,18,233
Halvetîlik	:15,18,19,20
Halvetî Tarîkati	:23
Halvetiyye	:10
Hamîd	:74,78
Hâmid-i Velif	:11
Hamidoğulları	:1

Hamza (R.A.)	:80
Hannân	:75
Hâricî	:187
Harîmî	:5
Har-nâme	:7
Hârûn (A.S.)	:79
Harzem	:18
Hasan (R.A.)	:57
Hasan Ali	:2
Hasan Gülşenî-zâde	:57
Hasib	:74
Hassân bin Sâbit	:29,39,114
Hâşimî	:208,210
Hatiboğlu	:6,11
Hatice Sultan	:48
Havvâ	:78
Hay	:75,93,166,277,297
Hayder	:bk. Alf (A.S.)
Hayderî	:233
Hayder-i Kerrâr	:bk. Alf (A.S.)
Hazret-i Muhammed	:12,28,29,39,44,57,134,156,245,250,111,21, 115,137,280,285,297,164,187
Helluh	:143
Heşt Bihişt	:8
Hıtâ	:101
Hızır Bey Çelebi	:7
Hızır bin Abdullah	:7
Hızır-nâme	:11
Hızr (A.S.)	:14,28,79,100,102,206,207,217
Hind	:208,274
Hindî	:208
Hindû	:116,140,150,153
Hoca Dehhânî	:6
Hoca-zâde	:7
Hudâ	:77-79,88,132,197,205,207,228,246, 251,261,285

Hulviyyât-ı Şâhî	:9
Hurşid-nâme	:5
Hurûfî	:32
Hurûffîlik	:32,40
Hüdhüd	:166
Hüsâmü'ddîn	:95-98
Hüsâmü'l-Hak	:bk. Hüsâmü'ddîn
Hüseyin (R.A.)	:57
Hüseyin Baykara	:9
Hüsrev	:28,29,145
Hüsrev ü Şîrin	:7,8

- I -

Isparta	:1
---------	----

- İ -

İbrâhîm (A.S.)	:6
İbrâhîm Cevrî Çelebi	:bk. Cevrî
İbrâhîm Gülşenî	:bk. Gülşenî
İbrâhîm Tennûrî	:12
İdrîs-i Bitlîsî	:8
İhlâs (sûre)	:79
İlâh	:86,144,292
İlâhî	:82-85,87,89,182,231,274,288
İmrân	:79
İnebahtı Deniz Savaşı	:4
İran	:39
İrem	:207
İsâ (A.S.)	:28,111,120
İsfendiyâr Bey(Candaroğlu)	:9
İsî-i Meryem	:100,1101
İskender	:28,206
İskender-nâme	:6
İsmâil (A.S.)	:6
İsmâil Bey	:9
İsmâil Safevî	:4

Istanbul	:7,8,10,19,20,43
Istanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu:	43,49
İştîp, Mehmet Ali:	18
İzid	:76
İzzet Bey	:42

- K -

Kâbız	:75
Kabus-nâme	:7
Kadı Burhadeddin:	6
Kadim	:74
Kâdir	:74
Kadîr	:75
Kâdiriyye	:10
Kadr	:139
Kâf (Kaf Dağı)	:169
Kâfi	:75
Kahhâr	:74
Kâhir	:74
Kâhire	:19,20
Kalender	:233,262
Kânûnî Sultan Süleymân:	6,19
Karaağaç	:1
Karabağ	:15
Karakoyunlu	:2,10
Karaman	:1,3,9,14
Karamanlı Sarı Yakûb:	9
Karamanoğlu Mehmed Bey:	9
Karamanoğulları	:1,3,9
Karasioğulları	:1
Karîb	:74
Kasîde-i Bürde	:25
Kastamonu	:1,9
Kavî	:74
Kaygusuz Abdâl	:11
Kâyim	:75

Kayyûm	:74
Kazan	:9
Kelâmu'llâh	:33,198,290
Kemâl	:8,12
Kemâl Ümmî	:11,25
Kenzü'l-Küberâ	:5
Kerîm	:76,78,86
Kerîmüddîn Muhammed bin Nûrû'l-Halvetî	:18
Kerîmü'l-Magnisalı	:30
Kevser	:275
Kıbtî	:97,98
Kırım	:9
Kırk Armağan	:11,23
Kıssa-ı Çoban	:bk. Çoban-nâme
Kıyâfet-nâme	:8
Kibriyâ	:87,132
Kitâb-ı Dil-güşâ	:24,26,35,60
Kitâbü'l-Envâr	:7
Kocatürk, Vasfi Mâhir	:30
Konevî	:96
Konya	:3,5,9,94
Korkud (Şehzâde)	:5
II.Kosova Muharebesi	:3
Kuddûs	:74
Kur'ân	:80,90,208,210,286
Kutub-nâme	:9
Kürd	:208,214
Kütahya	:1

- L -

Lâmi'î (Bursalı)	:16
Latîf	:74,207
Latîfî	:14
Lem-yezel	:75
Letâyif-nâme	:6,16

Leylâ : 28,121
Lutfi :9

-M-

Ma'ârif-nâme :12
Maçin :276
Mahiyyü'l-Akbâh:75
Mahmûd (S.A.V.):28,53,134,284
Ma'nevi :12
Mâni' :76
Manisa :1
Manzûme-i Rûşenî:24
Mâverâü'n-nehr :15
Mazloğlu, Hasibe:6,22
Mecid :74,78
Mecnûn :28,121
Medine :166,208,210
Mehdi :79
Mehmed II :bk. Fâtih Sultan Mehmed
Mehmed Sinobi :9
Mehmet Üsküdâri:42
Mekâsidü'l-Elhân:7
Melihî : 8,14,40
Melik :75,78
Memlûklular :4
Mennân :75
Menteşeoğulları:1
Mercimek Ahmed :7
Mesih :87,240
Mesihî :8
Mesnevi-i Ma'nevî:21,22,30,48,55,59,90-97
Mevlâ :120,306
Mevlânâ Celâleddin Rûmî:21,22,17,30,39,59,95,96
Mevlevî :30,90-98,233
Mevlevîlik :11,39
Mevleviyye :10
Mevlid :6

Mevliyyü'l- İbâd	:75
Mevsi'	:75
Mısır	: 16,140,151,301
Mısr	:bk.Mısır
Mihekkü'l-Ulemâ	:5
Mikâ'il	:115
Miskinlik Kitâbı	:21-24,26,34,39,44-57,59,60
Miskin-nâme	:bk.Miskinlik Kitâbı
Moğol	:2,5,185
Molla Gürânî	:7
Molla Hüsrev	:7
Molla Yegân	:7
Mollâ-yı Rûm	:bk.Mevlânâ Celâleddin Rûmî
Mora	:3
Mucibü'd-Du'â	:77
Mûcid	:75
Mugis	:74,76
Muğla	:1
Muhâkemetü'l-Lugateyn	:10
Muhammed (S.A.V.)	:bk.Hazret-i Muhammed
Muhammediyye	:9,11,44
Muhammed Râşid	:55
Muhiddin Dolu	:12
Muhit	:76
Muhsî	:74
Muhsin	:75
Muhtâr (S.A.V.)	:75
Muhterî	:76
Muhyî	:74
Mu'id	:74
Mu'in	:74
Mu'izz	:74
Mukaddes	:76
Mukîm	:76
Muksıt	:74
Muktedir	:76

Mûnisü'l-Ervâh	:75
Murâd II	:2,3,5,6,7,9,11
Murâdî	:7
Mûsâ	:21,28,79,97,114,120,152,197
Mûsâ Çelebi	:6
Mustafâ (A.A.V.)	:84,132,134,182,245,246
Mustafâ III	:48
Mustafa Çelebi	:2
Mübin	:74
Mübdî	:74
Mübdî'	:76
Mülk (sûre)	:6
Mü'men	:74
Mümît	:74
Müncî	:75
Mün'in	:86
Münşî	:74
Mürîd	:75
Mürşid	:76
Müste'ân	:78
Müşteri	:185,286,287
Müte'âl	:74
Mütekebbir	:75
Mütekellim	:74
Müzekki'n-Nüfûs	:11
Müzîlü'l-Belâ	:77
Müzîlü'z-Zünûb	:75

- N -

Nâfi'	:75
Nakî	:75
Nakşibendî	:56
Nakşibendîyye	:10
Nâmûs-ı Ekber	:115
Nebî	:bk.Hazret-i Muhammed
Nebîyya'llah	:bk. Hazret-i Muhammed
Necâtî	:8,37

Necm (şeyh)	:16
Nefehâtü'l-Üns	:15
Nesîmî	:6,32,39,40
Neşrî	:12
Nev-rûz	:82,139
Ney-nâme	:12,22,24,26,39,44-57
Nîl	:86,97,98,250
Nizâmî-i Karamanî	:9
Nûh (A.S.)	:79,283
Nûh-ı Necî	:bk. Nûh (A.S.)
Nûr	:75
Nûr (sûre)	:134,210
Nûşîrevân	:227

- 0 -

Ok ve Yay Münâzarası:	9
Oruç Bey	:12
Osmân (R.A.)	:29,80,112
Osmân Gâzî	:5
Osmanlı	:1-4, 10-12
Otlukbeli	:4

- Ö -

Ömer (R.A.)	:bk. Fârûk
-------------	------------

- P -

Pervâneoğulları	:1
Pervîn	:185
Peygamber	:bk. Hazret-i Muhammed

- R -

Rab	:71,73,84,114,136,212,213,228
Râfi'	:75
Râfizî	:187
Rahîm	:74,78,86
Rahmân	:271,277,286
Rahmânî	:111,114
Rakîb	:74
Ra'ûf	:74
Râzık	:74

Resûl	:114,246
Reşid	:74
Rezzâk	:74
Risâle-i Fi't-Tecvid ve Fi't-Tasavvuf	:25
Rûhi-ı Bağdâdi	:26,27,41,49
Rûm	:140
Rûmeli	:2,4,5,20
Rûmi	:210
Rûşenîler	:17
Rûşeniyeye	:12,15-20,41
Rûz-ı Ezel	:200
Rûz-ı Mahşer	:113

- S -

Sabûr	:74
Safevî Devleti	:4
Safevî Tarikati	:4
Sâhib Ataogulları	:1
Sâlih (A.S.)	:79
Samed	:19,76,137
Sâmi'ü'l-Evsât	:77
Sâni'	:76
Saruhanogulları	:1
Sehi Bey	:14
Selâm	:74
Selâtin-nâme	:8,12
Selçuk Hatun	:15,16
Selimi	:5
Semâ'î	:58
Serî'	:75
Serî'ü'l-Hisâb	:76
Ser-Tarik-zâde Der- gâh-ı Şerifi	:55
Seydi Ahmed Mirzâ	:9
Seyyid Hâsimî-i Yahyâ	:14,15,29,30,121,182

Seyyid Nesîmî	:bk.Nesîmî
Seyyid Yahyâ Şîrvânî:	bk. Seyyid Hâşimî-i Yahyâ
Silsile-nâme	:23,24,44-48,50,57,59,123
Silsile-nâme-i Meşâyih:	bk. Silsile-nâme
Sî-murg	:212
Sinân (Şeyh)	:55
Sinan Paşa	:12
Sinop	:1,9
Sivas	:1
Sivâsiyye	:18
Sûfî Halîl	:10
Sübbûh	:76
Sübhân	:74
Süleymân (A.S.)	:79
Süleymân Çelebi	:6,11
Sünbüle	:174,199
- Ş -	
Şâfi	:75
Şâfi'	:76
Şâhidî	:58
Şahruh	:2
Şat	:164,250
Şedidü'l-Ikâb	:76
Şefî	:75
Şefî'	:75
Şefîk	:76
Şehîd	:74
Şekûr	:74
Şems	:98
Şemsiyye	:6
Şemsiyye	:bk. Sivâsiyye
Şemsü'ddîn Ahmed (Manisalı):	18
Şemsü'ddîn Ahmed(Sivâsî):	18
Şem'ân (A.S.)	:79

Şem' ü Pervâne	:58
Şerif	:74
Şeyhî	:7,8,11
Şeyhoğlu Mustafa	:5
Şeyh Vefâ	:11
Şibli (Şeyh)	:21,39
Şirin	:28,29,145
Şit (A.S.)	:79
Şuhâdi	:58
Şûri	:58

- T -

Tâhir	:75
Takî	:75
Tanrı	:18,55,98,108,132,166,168,177,201, 229,231,295
Târîh-i Ebû'l-Feth	:12
Tarîkat-i Aleviyye	:20
Tâtâr	:217
Ta'viz (sûre)	:79
Tazarrû -nâme	:12
Tebriz	:4,15,16,19,27,156,191
Tekeoğulları	:1
Tevârih-i Âl-i Osmân	:12
Tezkiretü'l-Evliyâ	:12
Timur	:1-3,10
Tire	:13,303
Trabzon	:3
Tûbî	:121,132
Tuhr	:75
Tuna	:292
Tunca	:292
Tursun	:12
Türâbî	:9
Türk	:2,3,5,11,208
Türki	:98
Türkistân	:9,21

Türkmân	:162
Türkmen	:2
Tüvânâyî	:75
- U -	
Uçmak	:179
Usûlî	:58
Utârid	:147
Uzun Firdevsî	:9
Uzun Hasan	:2,3,4,10,15
Uzun, Mustafa	:21
- Ü -	
Ümmî Kemâl	:bk. Kemâl Ümmî
- V -	
Vâfi	:75
Vaff	:75
Vahdet-nâme	:12
Vâhib	:74,77
Vâhid	:19
Vahîd	:75
Vâli	:75
Vâmık	:28,29,206
Vâris	:74
Ve'd-Duhâ	:209,246
Vedûd	:75
Vehhâb	:19,74
Vekîl	:75
Veli	:74
Ve'l-Leyl(sûre)	:209,246
Venedikliler	:4
Vesîletü'n-Necât:	11
Visâli (Aydınlı):	8
- Y -	
Yahyâ (A.S.)	:79
Yahyâ Şîrvânî	:bk. Seyyid Hâşimî-i Yahyâ
Yakîni	:9

Yakûb	:bk. Karamanlı Sarı Yakûb
Ya'kûb (A.S.)	:79,140
Yakûb II(Germiyân Beyi):6	
Yakûb (Akkoyunlu Sultanı):4,10,156	
Yavuz Sultan Selim:5	
Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân:11	
Yazıcıoğlu Mehmed:9,11,44	
Yazıcı Salâhaddin:6	
Yed-i Beyzâ	:271
Yehûda	:79
Yezdân	:76, 277,286,287
Yezîd	:39,139
Yıldırım Bâyezîd	:1
Yûnus Emre	:11,39,40
Yûsuf	:58
Yûsuf Emîrî	:9
Yûsuf u Züleyhâ:10	
Yuş'a (A.S.)	:79
- Z -	
Zâhir	:74
Zaîfî	:9
Zâkî	:75
Zârr	:76
Zekeriyâ (A.S.)	:79
Zekî	:75
Ze'l-Arş	:76
Ze'l-Batş	:76
Ze'l-Celâl	:78
Ze'l-Emân	:78
Ze'l-Mecd	:75,76
Ze'l-Menn	:75
Ze't-Tûl	:76
Zeyniyye	:10
Zühre	:242,207,286
Züleyhâ	:79